

Commentarius in Apocalypsin

Ἑρμηνεία τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ θεσπέσιου καὶ εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου Ἰωάννου ἢ συγγραφεῖσα παρὰ Οἰκουμένιον.

Λόγος πρῶτος

καὶ θεολόγου Ἰωάννου ἢ συγγραφεῖσα παρὰ Οἰκουμένιον. Λόγος πρῶτος Πάσα γραφή θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος ἔφη που λόγιον ἱερόν. ἐν πνεύματι γὰρ ἔσοφίσθησαν ἅπαντες οἱ κηρύξαντες ἡμῖν τὸν σωτήριον λόγον, προφηταί τε καὶ ἀπόστολοι καὶ εὐαγγελισταί. ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰωάννης πάντων κηρύκων ἀγιώτερος καὶ παντὸς πνευματικοῦ πνευματικώτερος, ὡς ἐπὶ τὸ στήθος ἀναπεσὼν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῶν φιλημάτων ἀρυσάμενος δαψιλεστέραν τοῦ Πνεύματος χάριν· ὅθεν καὶ υἱὸς ἐπεκλήθη βροντῆς. κατεκτύπησεν γὰρ ἑτήνην ὑπ' οὐρανὸν ταῖς θείαις αὐτοῦ διδασκαλίαις. τὴν δέ γε παροῦσαν αὐτοῦ πραγματείαν ὅσω καὶ περὶ μυστηρίων ἰσχνῶν καὶ ἀποξεσμένων, ἔχει μυστικωτάτην δικαίως ὡς ἂν τις λογίσοιτο. οὐ γὰρ περὶ παρόντων ἡμῖν μόνον διαλέγεται, ἀλλὰ καὶ περὶ παρεληλυθότων καὶ μελλόντων πραγμάτων. τοῦτο γὰρ ἴδιον ἐντελοῦς προφητείας περὶ τῶν τριῶν διαλαμβάνειν καιρῶν· καὶ γὰρ καὶ οἱ ἕξωθεν εἰσφέρουσιν τοὺς μάντις τοὺς παρ' αὐτοῖς εἰδότας τὰ τ' ἔόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρό τ' ἔόντα ἐν περινοίᾳ τῶν παρ' ἡμῖν, ὡς οἶμαι, προφητῶν γεγενημένοι. οὐ γὰρ οἱ παρ' αὐτοῖς χρησμολόγοι τὴν ἀπάντων γνῶσιν ἔσχον ποτέ, ἐπεὶ μηδὲ οἱ ἐνεργοῦντες ἐν αὐτοῖς δαίμονες ἐπηνάγκασαν τὸν τὰ πνευματικὰ διερμηνεύειν ἐπιχειροῦντα, 30 πνευματικόν τε εἶναι καὶ τὰ θεῖα σοφόν, ἐπεὶ καὶ πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνειν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. ἐγὼ δὲ τοσοῦτον πόρρω καθέστηκα πνεύματος ἐνεργείας, ὅσω καὶ τῆς θείας καὶ ἀνωτάτω σοφίας· διὸ προπετῆ μᾶλλον ἢ ἀσφαλῆ πεποιήμαι τὴν ἐγχείρησιν· εἰς γὰρ κακότεχνον ψυχὴν, οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ οἰκεῖ ἐν σώματι κατάχρεως ἀμαρτίαις, ὡς Σολομῶντι καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. γυμνασίαν οὖν τινα προειλόμην τὸ ἑαυτοῦ ἀπερίσκεπτον ἐν αὐτῇ διελέγχων. οὐκ ἠγνόηται δέ, ὡς τινες περὶ τοῦ παρόντος συγγράμματος ἐπειράσθησαν εἰπεῖν, ὅτι νόθον τέ ἐστι καὶ ἀσύντακτον ταῖς λοιπαῖς τοῦ Ἰωάννου συγγραφαῖς. ἐγὼ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν εἰρημένων ψυχωφελῶν τυγχανόντων καὶ οὐδὲν ἐχόντων ὅτι μὴ θεῖον καὶ τοῦ συγγραφέως ἐπάξιον, τὸ γνήσιον αὐτῶ μαρτυρῶ καὶ ἐξ ὧν ἔγκριτοι πατέρες ἐδέξαντό τε αὐτὸ καὶ ἐκύρωσαν, Ἀθανάσιος μὲν ὁ πάμμεγας ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν κανονιζομένων βιβλίων τῆς παλαιᾶς τε καὶ νέας, Βασίλειος δὲ ὁ θεσπέσιος, ἐν τῇ Περί Υἱοῦ συντόμῳ ζητήσῃ, Γρηγόριος δὲ ὁ θεολόγος, ἐν τῷ εἰς τὴν τῶν Ἐπισκόπων Παρουσίαν λόγῳ, Μεθόδιος δὲ ὁ σοφώτατος, ἐν τῷ Περί Ἀναστάσεως λόγῳ, Κύριλλος δὲ ὁ μέγας ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐν βιβλίῳ ἔκτῳ τῆς Ἐν Πνεύματι καὶ Ἀληθείᾳ Πραγματείας· πρὸς τούτοις καὶ Ἰππόλιτος ὁ θεσπέσιος ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τοῦ Δανιήλ. οὐ γὰρ ἂν μνήμης παρὰ τοῖς οὕτως ἀκριβέσι τετύχηκε πατράσιν, εἴ τι ὄλως ἦν ἐν αὐτῶ νόθον καὶ ἀπόβλητον. ἦν δὲ καὶ ἄλλους παραθέσθαι τῶν ἀγίων κυροῦντας τὸ σύγγραμμα, εἰ μὴ τὸ μέτριον ἐγίνωσκον τοῖς εὐφρονοῦσι σπουδαζόμενον. εἰ γὰρ τὸ ἔντριτον σπαρτίον οὐ ταχέως ἀπορραγῆσεται κατὰ τὸν ἐκκλησιαστήν, σχολῆ γ' ἂν ἀπορραγεῖ τὸ ἐξάπλοκον· τι οὖν ἡμῖν διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ὁ ἱερός τοῦ Χριστοῦ μαθη 31 τῆς, καὶ τὴν θεῖαν αὐχῶν ἀγάπην διαλέγεται; ἰστέον γὰρ ἐπ' αὐτὰ λοιπὸν τὰ θεσπέσια λόγια, τὰς αὐτοῦ πρεσβείας εἰς βοήθειαν καλεσάσας· ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἦν ἔδωκεν αὐτῶ ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσα εἶδεν. ἐν προοιμίῳις καλὸν ἐπισημῆνασθαι, ὅτι ἐν

πάσαις ταῖς αὐτοῦ συγγραφαῖς ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης ἐμφιλοχωρήσας τοῖς θεοπρεπέσι λόγοις τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι τοῖς ἀνθρωποπρεπέσιν αὐτοῦ διατρίβει μᾶλλον ὅπως μὴ δόξειεν ἐκ τῶν θειοτέρων μὲν αὐτὸν ἐπιγινώσκων, οὐ μὴν καὶ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων. δεῖγμα γὰρ τῆς ἀκραιφνοῦς θεολογίας ὡσπερ τὸ πιστεύειν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ὁ θεῖος λόγος πρὸ παντὸς αἰῶνος καὶ χρονικοῦ γεγέννηται διαστήματος, συναΐδιός τε καὶ ὁμοούσιος τῷ πατρὶ καὶ τῷ πνεύματι, καὶ συγκατάρχει τῶν αἰώνων, καὶ πάσης κτίσεως νοητῆς τε καὶ αἰσθητῆς, κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ ἐν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ἀόρατα καὶ τὰ ὄρατά, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι· πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται, καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων· οὕτω πιστεύειν αὐτὸν 32 ἐπ' ἐσχάτων δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν; καὶ ἄνθρωπον γεγονέναι, οὐκ ἐκστάσει θεότητος, ἀλλὰ προσλήψει σαρκὸς ἀνθρωπίνης, ἐψυχωμένης νοερῶς, ἵν' ἐκ δύο φύσεων νοεῖται συνημμένος ὁ Ἐμμανουήλ, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, τελείως ἔχουσῶν κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον καὶ τὴν κατὰ ποιότητα φυσικὴν ιδιότητα καὶ διαφοράν, οὔτε συγχυθέντων τῶν εἰς ἐνότητα συνδεδραμηκότων, οὔτε μὴν διαιρουμένων μετὰ τὴν ἄφραστον καὶ ἀφαντασίαστον ἔνωσιν. βδελυκτοὶ γὰρ ὁμοίως ἀμφότεροι Νεστόριος τε καὶ Εὐτυχής· τὰ ἐναντία καὶ ἐκ διαμέτρου κακά. ὅπως οὖν εἴη τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν δόγμα ἀκριβὲς καὶ ἀποξεσμένον αὐτῷ, ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς θείοις ἐνδιατρίψας, ὡς εἴρηται τοῦ Κυρίου, ἐνταῦθα τοῖς ἀνθρωπίνοις κατεχρήσατο ῥήμασί τε καὶ διανοήμασι· πλὴν οὔτε ἐν ἐκείνοις τὰ θεῖα δίχα τῶν ἀνθρωπίνων, οὔτε ἐνταῦθα τὰ ἀνθρώπινα δίχα τῶν θείων ἐξέδωκεν. παρὰ τὸ πλεόν δὲ καὶ ἦττον ταῖς συγγραφαῖς κατεχρήσατο. ἐντεῦθεν αὐτῷ τῷ εἰπεῖν ἀποκάλυψις, δέδοται μὲν παρὰ τοῦ ἀτρός τῷ υἱῷ· δέδοται δὲ παρὰ τοῦ υἱοῦ ἡμῖν τοῖς δούλοις αὐτοῦ. δούλους δὲ Χριστοῦ τοὺς ἁγίους εἰπὼν, ἐφύλαξεν αὐτῷ τὸ θεοπρεπές. τίνας γὰρ ἂν εἴησαν οἱ ἄνθρωποι, πλὴν τοῦ ποιητοῦ καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀνθρώπων; τίς δὲ ὁ τῶν ἀνθρώπων καὶ πάσης κτίσεως δημιουργός; οὐδεὶς παρὰ τὸν μονογενῆ τοῦ Θεοῦ λόγον καὶ υἱόν. πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετό φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ παρὼν συγγραφεύς. τί δὲ βούλεται αὐτῷ τὸ προσθεῖναι ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει; καίτοι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι οὕτω τετελεσμένων, ἤδη πλείστου δεδραμηκότος χρόνου ἔξ οὗ ταῦτα εἴρηται, ἐτῶν πλειόνων ἢ πεντακο 33 σίων. ὅτι πάντες οἱ αἰῶνες ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἀτελευτήτου αἰωνίου Θεοῦ εἰς οὐδέν εἰσι λελογισμένοι· χίλια γὰρ ἔτη, φησὶν ὁ προφήτης, ἐν ὀφθαλμοῖς σοῦ, Κύριε, ὡς ἡ ἡμέρα ἢ ἔχθες ἤτις διήλθεν καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. διὰ τοῦτο τοιγαροῦν τὸ ἐν τάχει προσέθηκεν οὐ πρὸς τὸ μέτρον ἀπιδῶν τῶν χρόνων τῆς τῶν γενησομένων συμπληρώσεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰσχὴν καὶ τὸ αἰώνιον τοῦ Θεοῦ. τῷ ὄντι γὰρ πᾶσα χρονικὴ παράτασις κἂν ὅτι μάλιστα πλείστη τέ ἐστι καὶ μεγίστη μικρά τίς ἐστι πρὸς τὸ ἀτελευτήτον συγκρινομένη. Ἰησοῦς οὖν φησιν ὁ Χριστὸς ἐσήμανέν μοι ἃ δεῖ γενέσθαι. οὐκ αὐτὸς ἐπιφανεῖς καὶ εἶπεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ μυσταγωγῆσας με. ὁρᾷς τὸ φιλάληθες τοῦ θεσπείου τούτου, ὁμολογήσαντος ὡς δι' ἀγγέλου αὐτῷ ἀποκεκάλυπται καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος ἤκουσεν τοῦ Κυρίου· ὅστις, φησὶν Ἰωάννης, ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅσα εἶδεν. τούτῳ τῷ σχήματι καὶ ἐν Εὐαγγελίοις κέχρηται, τὴν διδασκαλικὴν ἀξιοπιστίαν ἑαυτῷ φυλαττόμενος. εἶπεν οὗτός ἐστιν ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθῆς ἡ μαρτυρία αὐτοῦ ἐστίν. καὶ νῦν φησιν μάρτυς ἐστὶν τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ θείου λόγου. λέγει δὲ τοῦ τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως καὶ τῆς δοθείσης παρὰ Χριστοῦ μαρτυρίας, τοῦτ' ἔστι, διὰ μαρτυρίας μάρτυς εἰμὶ καὶ συγγραφεύς. μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ ἀκούων τοὺς λόγους τῆς

προφητείας ταύτης καὶ οἱ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. οὐ τοὺς ἀναγινώσκοντας μόνον ἔφη μακαρίους· πολλοὶ γὰρ ἂν ἦσαν οὕτω μακάριοι, πλείστοι γὰρ οἱ ἀναγινώσκοντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας καὶ οἷον πειθηνίους γινομένους ταῖς ἐν αὐτῇ παραινέσεσιν, καὶ οἱ διατηροῦντες καὶ 34 φυλάττοντες ὡς θείους νόμους τὰ εἰρημένα. ἐγγύς γὰρ φησὶν ὁ καιρὸς· παντὶ γὰρ φυλάττοντι τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ ἐγγύς τῆς μακαριότητος ὁ καιρὸς. ἢ οὕτως ἢ ἐγγύς φησὶν τῆς τῶν λεγομένων ἀποβάσεως ὁ καιρὸς. τὸ δέ γε ἐγγύς ἐν τοῖς πρότερον ἡρμηνεύηται. Ἰωάννης φησὶν ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος. ἰσοδυναμεῖ τοῦτο τῷ εἰπεῖν, χάρις ὑμῖν ἀπὸ τοῦ πάντων ὑμῶν Θεοῦ· ὄντα μὲν γὰρ ἑαυτὸν ὁ Πατὴρ ὀνομάζει, χρηματίζων ἐπὶ τῆς βάτου τῷ σοφωτάτῳ Μωσεῖ λέγων, ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν. ἦν δέ γε περὶ τοῦ Υἱοῦ φησὶν ὁ παρῶν θεσπέσιος εὐαγγελιστῆς εἰπὼν, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος· καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος· καὶ πάλιν ἐν τῇ πρώτῃ τῶν καθολικῶν ἐπιστολῶν· ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἀκηκόαμεν, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἔθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. ἐρχόμενον δέ, ἔφη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. οὐ γὰρ μόνον παραγέγονεν τῇ τῆς πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ κατὰ τὰ ἐν ταῖς πράξεσιν ἱστορούμενα, ἀλλὰ καὶ αἰεὶ παραγίνεται πρὸς τὰς ἀξίας αὐτὸ ὑποδέξασθαι ψυχάς. καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ φησὶν πνευμάτων ἃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ. τὰ δὲ ἑπτὰ πνεύματα εἰσὶν ἄγγελοι ἑπτὰ· οὐχ ὡς ἰσότημα δέ, ἢ συναΐδια, συμπαρελήθη τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι· ἀλλ' ὡς θεράποντες γνήσιοι καὶ δοῦλοι πιστοί. φησὶ γὰρ τῷ Θεῷ ὁ προφήτης, ὅτι τὰ σύμπαντα δοῦλά σου. ἐν δὲ τοῖς ἅπασιν καὶ οἱ ἄγγελοι περιέχονται. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς περὶ αὐτῶν φησὶν· εὐλογεῖτε τὸν Κύριον πᾶσαι αἱ δυνάμεις 35 αὐτοῦ, λειτουργοὶ αὐτοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα αὐτοῦ. τούτῳ δὲ τῷ σχήματι καὶ ὁ ἀπόστολος συνεχρήσατο Τιμοθέῳ γράψων τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρώτην· διαμαρτύρομαι σοὶ φησὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων. ἀλλὰ καὶ τῷ εἰπεῖν ἃ ἔστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, οἰκετικὴν αὐτοῖς καὶ λειτουργικὴν τάξιν προσεμαρτύρησεν· οὐ μὴν τὸ ἰσότημον. καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ φησὶν ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. πρότερον περὶ ἀσάρκου Θεοῦ λόγου γράψας, καὶ εἰπὼν περὶ αὐτοῦ ὁ ἦν· νῦν περὶ σεσαρκωμένου αὐτοῦ διαλέγεται εἰπὼν, καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐ διαιρῶν αὐτὸν εἰς δύο, ἀλλὰ τοῦτό τε καὶ ἐκεῖνο περὶ αὐτοῦ μαρτυρῶν, ὅτι λόγος τέ ἐστι τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἐσαρκώθη. ὅς ἐστι μάρτυς πιστός· ἐμαρτύρησε γὰρ κατὰ τὸν ἀπόστολον ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν· ὁ δὲ ἦν, ὅτι Θεὸς ἐστι καὶ τῶν ὄλων Κύριος εἰ καὶ σεσάρκωται. ἀληθὴς δέ γε ἡ τοιαύτη μαρτυρία· πιστὸν γὰρ τὸν ἀληθῆ λέγει, καὶ πίστεως ἄξιον· ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν· τοῦτο αὐτῷ καὶ ὁ Παῦλος προσμαρτυρεῖ, εἰπὼν ὅς ἐστιν ἀπαρχή, πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν. πρωτότοκον δὲ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καλοῦσιν, ὡς προκατάρξαντα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, καὶ ἐγκαινίσαντα ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν, τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν, τῆς σαρκὸς αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον. πάντες μὲν γὰρ ὅσοι πρὸ τοῦ Κυρίου ἀνέστησαν ἐκ νεκρῶν, πάλιν παρεδόθησαν τῷ θανάτῳ· οὐ γὰρ ἦν ἐκείνη ἡ ἀληθὴς, ἀνάστασις, ἀπαλλαγὴ δὲ πρὸς καιρὸν τοῦ θανάτου. διὸ ἐκείνων μὲν οὐδεὶς πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν ἐχρημάτισεν. ὁ δὲ γε Κύριος τοῦτο καλεῖται, ὡς τῆς ἀληθοῦς ἀναστάσεως ἀρχὴ τε καὶ αἰτία γενόμενος. καὶ ὡσπερ τι πρωτόλειον γεγονῶς τῆς τῶν ἀνθρώπων ἐγέρσεως, γενηθεὶς οἷον καὶ προελθὼν ὡσπερ ἀπὸ παστάδος τινὸς ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν. 36 περὶ τοῦ Κυρίου γὰρ μόνου ὁ θεσπέσιος γέγραφε Παῦλος Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων· εἰδότες φησὶν ὅτι Χριστὸς ἐξεγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύσει. ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἀμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῆ, τῷ Θεῷ ζῆ. καὶ ὁ ἄρχων φησὶν τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τοῦτο καὶ ὁ Δαυιὴλ ἔφη πρὸς τὸν Βαβυλώνιον· ἕως ἄν

φησιν γνῶς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ᾧ ἂν δόξη δώσει αὐτήν. βασιλεύει μὲν οὖν ὁ Χριστὸς καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπάντων. ἀλλὰ νῦν τέως περὶ τῶν ἐπὶ γῆς λέγει· προῖων δὲ δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀγίων ταγματῶν βασιλεύοντα. τῷ ἀγαπήσαντί φησιν ἡμᾶς καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμῖν βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ προφήτας αὐτοῦ· αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. ἢ σύνταξις τοῦ ῥητοῦ ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπάνεισιν. αὐτῷ φησιν, ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς· πῶς γὰρ οὐκ ἠγάπησεν ὁ ἑαυτὸν δοὺς ἀντίλυτρον ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς; καὶ λούσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ ἦρεν τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῶν ἐν τοῖς δόγμασιν· καὶ προσήλωσε τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, ἐκτείνας ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας τῷ οἰκείῳ θανάτῳ καὶ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ἐλευθέρους πλημμελημάτων ἀφείς, τῷ αὐτὸν ὑποταγῆναι ἀχρὶ θανάτου καὶ θανάτου σταυροῦ τὴν ἡμῶν ἰασάμενος παρακοήν. καὶ ἐποίησεν ἡμῖν βασιλείαν. καὶ τίς ἢ ἐν τῷ γενέσθαι ἡμᾶς φησιν ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ προφήτας αὐτοῦ ὠφέλεια; τὸ γὰρ τούτων ἠξιῶσθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν μέλλουσαν ἡμῖν βεβαιοῖ βασιλείαν καὶ ἐν τῷ πα 37 ρόντι δόξαν ἀμύθητον προξενεῖ. τοῦ γὰρ ἀποπλῦναι ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας τῷ οἰκείῳ αἵματι, τοῦτο μεῖζον καὶ παραδοξότερον, καὶ τῆς θείας δωρεᾶς ἐπάξιον. τὸ δὲ ἱερεῖς ἡμᾶς Θεοῦ καὶ προφήτας γενέσθαι τοὺς οὐδὲν προεισενεγκόντας, τῆς τοιαύτης δωρεᾶς. ἴδου ἔρχεται ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν· καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ναὶ ἀμήν. τὸ ἔρχεσθαι αὐτὸν ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αὐτὸς ἔφη περὶ ἑαυτοῦ ὁ Κύριος ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ οὕτω λέγων· καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῷ οὐρανῷ σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης· ὥσπερ γὰρ οἶμαι ἀνιόντος αὐτοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἐν τῇ τῆς ἀναλήψεως ἡμέρᾳ γέγραπται ἐν ταῖς Πράξεσιν, ὅτι νεφέλη αὐτὸν ὑπέλαβεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οὕτω πάλιν ἠξοί μετὰ νεφέλης. οἶμαι δὲ τροπικῶς τὴν θείαν γραφὴν τοὺς ἀγίους ἀγγέλους νεφέλας καλεῖν διὰ τὸ κοῦφον αὐτῶν καὶ μετάρσιον καὶ ἀεροβατές, ὡσεὶ ἔλεγεν ἠξοί ὁ Κύριος θεοῖς ἀγγέλοις ἐποχούμενος καὶ δορυφορούμενος. οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ προφήτης εἰσάγει λέγων καὶ ἐπέβη ἐπὶ χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη· ἐπετάσθη ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων. καὶ ὄψεται αὐτὸν φησιν πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν. οὐκ ἐν παραβύστῳ γὰρ ἐλεύσεται ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ τῇ ἐνδόξῳ παρουσίᾳ, οὔτε λαθραίως, ὡς τὸ πρότερον, ἡνίκα μετὰ σαρκὸς ἐπεφοῖτα τῷ κόσμῳ· ἥς παρουσίας τὸ συνεσκιασμένον δηλῶν ὁ προφήτης ἔλεγεν· καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν. ἀλλ' ἐν παρρησίᾳ καὶ φανερώς ὡς παντὶ ὀφθῆναι ὀφθαλμῷ, καὶ τοῖς λίαν ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν. ὧν ἐν τῇ μερίδι τακτέον τοὺς εἰς αὐτὸν 38 παροινήσαντας ἢ ἐκκεντήσαντας. καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν φησιν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς αἱ ἐπιμείνασαι τῇ ἀπιστίᾳ δηλονότι, καὶ μὴ ἐλόμεναι κλῖναι τὸν ἑαυτῶν ἀχένα τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ ζυγῷ. τὸ δὲ ἐπ' αὐτὸν, ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ αὐτοῦ καὶ παρουσίᾳ νοήσεις. εἴτα τὸ πάντως ἐσόμενον δηλῶν, προσέθηκεν Ναὶ ἀμήν, μόνον οὐχὶ λέγων ἀκριβῶς ἔσται ταῦτα καὶ ἀναμφισβητηκῶς, ὥσπερ γὰρ παρ' Ἑλλησι τὸ ναὶ τὴν συγκατάθεσιν τῶν ἐσομένων ἐνδείκνυται, οὕτω καὶ τὸ ἀμήν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. ἐγὼ εἶμι τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω, λέγει Κύριος ὁ Θεός· ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ, καὶ Κύριος τῆς κτίσεως. τὸ μὲν ᾠα, ἀρχήν, τὸ δὲ ᾠω, τέλος δηλοῖ, ἐγὼ οὖν φησὶν εἶμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, διὰ μὲν τοῦ πρώτου, τὸ ἀνάρχον τοῦ Θεοῦ, διὰ δὲ τοῦ τελευταίου, τὸ ἀτελεύτητον δηλῶν. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔστιν παρὰ ἀνθρώποις ἀνάρχον τι καὶ ἀτελεύτητον, τῇ παρ' ἡμῖν ἀρχῇ καὶ τῷ τέλει ἀντὶ ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου κατεχρήσατο. τοῦτο καὶ διὰ τοῦ Ἡσαίου ἔλεγεν ὁ Θεός· ἐγὼ Θεὸς πρῶτος· καὶ εἰς τὰ

ἐπερχόμενα ἐγὼ εἰμι. παντοκράτορα δὲ τὸν Θεὸν καὶ Κύριον τῆς κτίσεως καλεῖ, οὐ μόνον τῆς αἰσθητῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς νοητῆς. ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν ταῖς θλίψεσιν καὶ ἐν βασιλείᾳ ὑπομονῆς. πιστοῖς ἔγραψεν τοῖς κατὰ τὸν λόγον καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, πολλὰ παθοῦσι παρὰ τῶν διωκόντων τοὺς εὐσεβεῖς, διὸ ἑαυτὸν ὡσπερ τῶν θλίψεων καὶ τῆς ὑπομονῆς, οὕτω δὴ καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας, εἶναι ἐνταῦθα τοῖς ὑπὲρ τοῦ λόγου προξενούσι θλίψεις καλεῖ κοινωνὸν ἐν Ἰησοῦ. 39 ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. διὰ τὸν Ἰησοῦν φησιν· τοῦτο γὰρ τὸ ἐν Ἰησοῦ. καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν, ἣν ἐγὼ ἐμαρτύρησα τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ κηρύξας, ἐγενόμην φησίν, ἐξόριστος ἐν τῇ Πάτμῳ. τοῦτο δὲ παθεῖν αὐτὸν ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ ἐν τῷ Χρονικῷ Κανόνι ἐπὶ Δομετιανοῦ τοῦ βασιλέως. εἶτά φησιν, διάγων ἐν τῇ εἰρημένῃ νήσῳ, ἐγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ. ὁ εἶπεν ἐν πνεύματι ἐγενόμην, δείκνυσιν μὴ αἰσθητὴν μηδὲ σαρκικοῖς ὤσιν ἢ ὀφθαλμοῖς ὁρωμένην ἰδεῖν ὀπτασίαν, ἀλλὰ προφητικοῖς· περὶ ὧν πνευματικῶν ἀκοῶν ἔλεγεν ὁ Ἡσαΐας· προσέθηκέν μοι πρῶτὸ νοεῖν, πρῶτὸ προσέθηκέν μοι ὡτίον ἀκούειν καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μοι τὰ ὦτα. Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ὡς σάλπιγγος λεγούσης μοι· Ἰωάννη, ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φίλα δέλφιαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν. πλείους μὲν εἰσι τῆς Ἀσίας πόλεις, ἀλλ' αὐτὸς εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ μαθητευθείσας καὶ ἤδη δεξαμένας τὴν Χριστοῦ πίστιν γράψαι κελεύεται. ταῖς γὰρ ἀπίστοις καὶ ἀφισταμέναις τοῦ σωτηρίου λόγου, τί ἂν τις καὶ παραινέσειεν; καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας, εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσαῖς καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν, ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζωσμένον ἐν τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσοῦν. 40 ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες ὡς ἔριον λευκόν, ὡσεὶ χίων· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ ἐν καμίνῳ πεπυρωμένῳ, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ἥλιος φαίνει τῇ δυνάμει αὐτοῦ. αἱ μὲν ἑπτὰ λυχνίαι ὡς αὐτὸς προῖων ἐρμηνεύει, αἱ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶν πρὸς ἃς γράψαι κεκέλευσται· λυχνίας δὲ αὐτὰς ὠνόμασεν, ὡς ἐν αὐταῖς φερούσας τὸν φωτισμὸν τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ· οὐ γὰρ εἶπεν αὐτὰς λύχνους, ἀλλὰ λυχνίας. ἡ δὲ λυχνία αὐτὴ μὲν οὐκ ἔχει τὸ φωτίζειν· φέρει δὲ ἐν ἑαυτῇ τὸ φωτίζειν δυνάμενον. φωτίζει δὲ νοητῶς ὁ Χριστὸς τὰς ἐκκλησίας αὐτοῦ. ὡσπερ γὰρ ὁ ἱερὸς ἀπόστολος παραινεῖ τοῖς τὴν πίστιν δεξαμένοις· γίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες· ὁ δὲ γε φωστῆρ αὐτὸς μὲν καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει φῶς, δεκτικὸς δὲ ἐστὶν ἐπεισάκτου φωτός, οὕτω καὶ ἐνταῦθα λυχνίας καὶ οὐ λύχνους τὰς ἐκκλησίας εἶδεν ὁ εὐαγγελιστής. εἴρηται μὲν γὰρ περὶ Χριστοῦ φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὁρέων αἰωνίων ἀγγελικῶν, ἴσως δυνάμεων καὶ πάλιν πρὸς τὸν πατέρα· ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου καὶ τὴν ἀλήθειάν σου· καὶ αὐθις ὁ φωτισμὸς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. οἱ δὲ γε μέτοχοι τοῦ θείου φωτός, πῆ μὲν φωστῆρες, πῆ δὲ λυχνίαι ἀνεγράφησαν. χρυσαῖς δὲ φησιν τὰς λυχνίας διὰ τὸ τίμιον καὶ ὑπεραῖρον τῶν ἀξιωθέντων δεξασθαι τὸ θεῖον σέλας· καὶ ἐν μέσῳ φησὶν τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν, ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου· εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐπαγγέλλεται ἐνοικήσειν καὶ ἐμπεριπατήσειν ταῖς τῶν δεξαμένων αὐτὸν ψυχαῖς, πῶς οὐκ ἂν ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ἐθεωρήθη; υἱὸν δὲ φησὶν ἀνθρώπου, τὸν δι' ἡμᾶς ἄχρι τῆς τοῦ δούλου μορφῆς ἑαυτὸν ταπεινώσαντα Χριστόν, τὸν γενόμενον 41 καρπὸν τῆς γαστρὸς κατὰ τὸν θεσπέσιον μελωδόν· γαστρὸς δὲ τῆς ἀπειρογάμου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἐπειδὴ γὰρ ἄνθρωπος ἡ Μαρία καὶ ἡμῶν ἀδελφή, εἰκότως ὁ ἐξ αὐτῆς τεχθείσης ἀσπύρως, κατὰ σάρκα Θεὸς λόγος, καὶ υἱὸς ἀνθρώπου χρηματίζει.

ἀσφαλῶς δὲ εἶρηκεν μὴ εἰπὼν αὐτὸν υἱὸν ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ Θεὸς καὶ τῶν ὄλων Κύριος ὁ Ἐμμανουήλ, ποικίλην δὲ αὐτοῦ τὴν ἰδέαν δείκνυσιν ἢ ὀπτασία ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ καὶ δυνάμεων τὴν μορφήν σκιαγραφοῦσα. καὶ πρῶτον μὲν ἱερατικὸν αὐτῷ περιτίθησι σχῆμα· ὁ γὰρ ποδῆρης καὶ ἡ ζώνη, σχῆμα ἱερατικόν· εἶρηται γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς· σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος ἀρχιερέα καὶ ἀπόστολον τῆς ὁμολογίας ἡμῶν καλεῖ τὸν Χριστόν, ὡς ἱεουργοῦντα καὶ προσάγοντα ἑαυτῷ τὸ καὶ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι τὴν ἡμετέραν τῆς πίστεως ὁμολογίαν. χρυσὴν δὲ αὐτῷ ζώνην περιτίθησιν, τῶν κατὰ νόμον ἱερέων ἐκ φάρους πεποικιλμένου τὴν ζώνην ἐχόντων. ἔδει γὰρ τὸ διάφορον δειχθῆναι δούλων καὶ δεσπότου, τοῦ τε σκιώδους νόμου καὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐν τῇ νέᾳ. ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ φησιν καὶ αἱ τρίχες, ὡς ἔριον λευκὸν καὶ ὡσεὶ χιών. τὸ γὰρ κατὰ Χριστὸν μυστήριον νέον μὲν ἐστὶ τῇ ἐπιφανείᾳ, τῇ δὲ γε εὐδοκίᾳ προαιώνιον. γέγραφε γὰρ περὶ αὐτοῦ ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενέων ὃ νῦν ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ οἷς ἠθέλησεν. τὸ οὖν ἀρχαῖον τοῦ μυστηρίου ὅσον ἦκεν εἰς τὴν θείαν εὐδοκίαν, παραδείκνυσι τὸ πολὺ τῆς κεφαλῆς ἐρίῳ καὶ χίονι παρεικασμένον. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φησιν ὡς φλόξ. ἐνδείκνυται ἐπεὶ καὶ φῶς ἐστὶν ὁ Χριστός, καὶ τοῦτο ἑαυτὸν ὀνομάζει, 42 ἐγὼ εἶμι λέγων τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια, ἣ τὸ φοβερὸν καὶ τὴν ἀπειλὴν παραδηλοῖ κατὰ τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν αἷς τὰ τῆς ἀποκαλύψεως διαπέμπεται, ὡς οὐ τέλος τοῖς αὐτοῦ νόμοις ἀκολουθούσαις· καὶ οἱ πόδες φησιν αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνου. φασὶν τὸν ἐν τῷ λιβάνῳ τῷ ὄρει μεταλλεῖσθαι χαλκὸν καθαρὸν τε ὄντα καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, καθαρώτερον τε γινόμενον τοῦ ἐν αὐτῷ μετρίου ρύπου καμίνῳ καθαρισθέντος· δι' οὗ τὸ ἐδραῖον καὶ ἄσειστον μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ περιόπτου τῆς εἰς Χριστὸν δηλοῦται πίστεως ἐν ἀσφαλείᾳ βεβηκυίας. πέτρα γὰρ εἶρηται τῷ ἀποστόλῳ ὁ Χριστός, καὶ λίθος ἔντιμος ἐν τοῖς θεμελίοις Σιών τῷ Ἡσαΐα. ἡ χαλκολιβανὸν φησιν τὸν χαλκοειδῆ λιβανωτόν, ὃν ἰατρῶν παῖδες, ἄρρενα καλεῖν εἰώθασιν. εὐώδης δὲ ἐστὶν οὗτος θυμιώμενος· τοῦ γὰρ τεθυμιασθαι δεῖγμα ἡ κάμινος ἡ καιομένη. δηλοῖ ὅτι ὁ θεμέλιος τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος· θεμέλιος γὰρ τοῦ λοιποῦ σώματος οἱ πόδες, ὅς ἐστι Χριστός· εὐώδης τε γὰρ ἐστὶ καὶ κατακλιῶν τῇ νοητῇ εὐοσμῖα τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. θεμέλιον δὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὁ Παῦλος ὀνομάζει τινὰ γράφων Κορινθίοις ἐπιστολήν, ὡς σοφὸς λέγων ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ· θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. ὅτι δὲ εὐώδης ὁ Χριστὸς νοητῶς, ἡ διάπειραν αὐτοῦ λαβοῦσα τῆς εὐωδίας ἢ ἐν τοῖς ἄσμασιν νύμφη μαρτυρεῖ, πῆ μὲν λέγουσα καὶ ὁσμὴ μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα, πῆ δὲ μῦρον ἐκκενωθὲν ὀνομά σου ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος εὐώδη ἑαυτὸν παρατίθεται ἐν τοῖς πρὸς τὴν νύμφην λόγοις εἰπὼν, ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλάδων. τί δέ; οὐχὶ καὶ ὁ Παῦλος ἐκ τῆς μετουσίας 43 Χριστοῦ εὐώδης γενόμενος ἔλεγεν· ὅτι Χριστοῦ ἐσμεν εὐωδία. καὶ πάλιν· καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι εἰς ἡμᾶς. καὶ φωνὴ αὐτοῦ φησιν, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· καὶ εἰκότως· πῶς γὰρ ἂν ἔφθασεν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος αὐτοῦ, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὸ περὶ αὐτοῦ κήρυγμα, εἰ μὴ ἐξάκουστος ἦν; οὐ τῇ αἰσθητῇ μεγαλοφωνίᾳ, ἀλλὰ τῇ τοῦ κηρύγματος δυνάμει. καὶ ἔχων φησὶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ ἀστέρας ἑπτὰ. τούτους τοὺς ἀστέρας προῖων αὐτὸς ἐρμηνεύει, τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν αὐτοὺς εἰπὼν ἀγγέλους, περὶ ὧν ὁ θεσπέσιος ἔφη Γρηγόριος ἐν τῇ τῶν ἐπισκόπων παρουσίᾳ πρὸς δὲ τοὺς ἐφεστῶτας ἀγγέλους· πείθομαι γὰρ ἄλλον ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας· ὡς Ἰωάννης διδάσκει διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ἀστέρας δὲ οἶμαι καλεῖ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους διὰ τὸν δαψιλῆ φωτισμὸν τὸν ἐν αὐτοῖς τοῦ Χριστοῦ· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ εἰσιν. τῆς γὰρ

τιμωτάτης στάσεως ἠξίωvται παρὰ Θεῶ καὶ οἶον ἐπαναπαύονται τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ φησιν ῥομφαία ὀξεῖα δίστομος ἐκπορευομένη. ὁ μὲν οὖν θεσπέσιος Δαυὶδ περιζῶσαί φησιν πρὸς τὸν Κύριον τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ. οὕτω γὰρ ἡμῖν τότε τοὺς εὐαγγελικοὺς ἐνετέταλτο νόμους τηρεῖν οὓς τὸ παραβαίνειν ἦν ὀλέθριον· διὸ ἀναβολὴν κολάσεως ἢ τοπικὴ θέσις παρεδήλου τοῦ μηροῦ· οὐ γὰρ ἦν ἐτοιμοτάτη πρὸς σφαγὴν. νῦν δὲ ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορεύεται ἡ ῥομφαία, σημαίνοντος τοῦ αἰνίγματος, ὅτι δὴ οἱ ἀπειθεῖς περὶ τὰ εὐαγγελικὰ προστάγματα τὸν εἰς ψυχὴν ἔξουσι κίνδυνον διχοτομούμενοι τῇ ῥομφαίᾳ· ὁ δὲ φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος, τοῦτο δηλῶν· καὶ ὁ ἀπόστολος ἔλεγεν· ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνεργὴς καὶ τομώτερος ὑπὲρ μάχαιραν 44 δίστομον κατὰ τῶν ἀπειθούντων, δηλὸν ὅτι τὴν ἀπειλὴν ἀνατεινόμενος. ὅθεν καὶ ὀξεῖα αὕτη τῷ Ἰωάννῃ γέγραπται· ὁ ταυτόν ἐστιν τῷ παρὰ τῷ Παύλῳ τομωτάτη. ἡ ὄψις αὐτοῦ φησιν ὡς ἥλιος φαίνει τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καλῶς ὡς ὁ ἥλιος· ἥλιος γὰρ ἐστὶν δικαιοσύνης ὁ Κύριος κατὰ τὸν προφήτην Μαλαχίαν· ἀλλ' ὅπως μὴ νομίσης τὸν φωτισμὸν τοῦ προσώπου Χριστοῦ, ὃς φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον σῶμα εἶναι διαφανὲς καὶ φωτίζον αἰσθητῶς, ἐπήγαγεν τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ὡσεὶ ἔλεγεν· νοητὸν ἐστὶ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, δυνάμει ἐνεργούμενον, οὐκ ὄψιν σωματικὴν, ψυχῆς δὲ ὀφθαλομὸς καταλάμπων. καὶ ὅτε φησὶν εἶδον αὐτόν, ἔπεσα εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός. καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων, ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἶσιν, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα. ἔθος τοῖς ἀγίοις προφήταις ὀρώσιν ὀπτασίαν καταπλήττεσθαι καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐνδείκνυσθαι· καὶ ὅσα τὰ Θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων ὑπερανέστηκεν καὶ ἀσυγκρίτοις διαφοραῖς ὑπερτερεῖ τοῦτο καὶ Ἰησοῦν ἴσμεν πεπονθότα τὸν τοῦ Ναυῆ ὅταν εἶδεν τὸν ἀρχιστράτηγον τῆς παρατάξεως Κυρίου, καὶ τὸν ἄνδρα τῶν ἐπιθυμιῶν τὸν Δανιὴλ ἐν ταῖς ὀραθείαις αὐτῷ ὀπτασίαις. ἐγὼ μὲν οὖν ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ νεκρός φησιν ὁ εὐαγγελιστὴς τῇ θεᾷ καταπλαγεῖς. ὁ δὲ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων, μὴ φοβοῦ. οὐκ ἂν ἴσχυσεν ὁ ἱερός Ἰωάννης ζῆν ἐκ τῆς καταπλήξεως μὴ τῆς σωτηρίου δεξιᾶς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ προσα 45 ψαμένης αὐτοῦ, τῆς πλεῖστα ὅσα μόνῃ τῇ ἀφῆ ἐργασαμένης τεράστια· καὶ φησιν πρὸς με ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· ὡσεὶ ἔλεγεν· ἐγὼ εἰμι ὁ ἐπὶ σωτηρίᾳ πάντων ὑμῶν ἐπ' ἐσχάτων τοῦ αἰῶνος καιρῶν συναναστραφεῖς ὑμῖν μετὰ σαρκός, καίτοι πρῶτος ὢν καὶ πρωτότοκος πάσης κτίσεως. πῶς οὖν οἶόν τέ σε τι παθεῖν κακὸν ἐκ τῆς ἐπιφανείας μου; εἰ γὰρ ζῶν καὶ πηγὴ ζωῆς ὑπάρχων δι' ὑμᾶς ἐγενόμην νεκρός καὶ αὐθις ἀνεβίωv πατήσας τὸν θάνατον, πῶς οἶόν τέ σε τὸν ζῶντα δι' ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν ὀπτασίαν γένεσθαι νεκρόν; εἰ δὲ καὶ ἐγὼ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, ἴν' οὓς ἂν θέλω θανατώσω καὶ ζωογονήσω, κατάξω εἰς ἄδου καὶ ἀνάξω κατὰ τὸ περὶ ἐμοῦ γεγραμμένον, καὶ ἐμαί εἰσιν, ὡς ὁ προφήτης φησὶν αἱ διέξοδοι τοῦ θανάτου, οὐκ ἂν τοὺς ἐμοὺς προσκυνητὰς καὶ μαθητὰς εἰς πρόωρον παραπέμψοιμι θάνατον. ἐπεὶ οὖν οὐ τεθνήξει, φησὶν· γράψον ἃ εἶδες καὶ ἃ εἶσιν, καὶ μέλλει γίνεσθαι. ἐν τῷ εἰπεῖν ἃ εἶσιν, δηλοῖ τὰ τε παρεληλυθότα καὶ ἐνεστῶτα· ἐν δὲ τῷ λέγειν ἃ μέλλει γίνεσθαι, τὰ μέλλοντα. τῶν γὰρ ὀραθέντων ἐν τῇ ὀπτασίᾳ τῷ ἀγίῳ τὰ μὲν ἦν ἤδη γεγονότα ἅτινα εἰ καὶ πέρας εἰλήφει οὐ μὴν εἰς ἀνυπαρξίαν ἦν κεχωρηκότα· διὸ καὶ περὶ αὐτῶν εἶπεν ἃ εἶσιν τὰ δὲ παρῆν· τὰ δὲ γίνεσθαι ἔμελλεν, ὡς προῖων ὁ λόγος ἐπιδείξει. τὸ μυστήριόν φησι τῶν ἐπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ τὴν δεξιὰν μου, καὶ τὰς ἐπτὰ λυχνίας τὰς χρυσαῖς. οἱ ἐπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἐκκλησιῶν εἰσιν· καὶ αἱ ἐπτὰ λυχνίαι, ἐπτὰ ἐκκλησίαι εἰσίν. ἐπεὶ οὖν αὐτῷ διεσάφησεν τίνες τέ εἰσιν οἱ ἀστέρες καὶ τίνες αἱ λυχνίαι, λοιπὸν λέγει ἃ δεῖ πρὸς ἐκάστην τῶν 46 ἐκκλησιῶν

μαρτύρασθαι, καὶ ὅπως τὴν μὲν τέλεον ἔξω βαίνουσαν τοῦ θεοῦ σκοποῦ ἐν αἰτιάσει ποιήσασθαι· τὰς δὲ ἐν μέρει μὲν φυλαττούσας τῶν εὐαγγελικῶν νόμων τὴν ἀκρίβειαν ἐπαινέσαι. ἐν δὲ ἑτέροις παιούσας ἐπιδιορθώσασθαι, δηλοῖ τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ κατάλληλον ἐκάστη τῶν ἐκκλησιῶν φάρμακον τὸν λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν διαπέμψασθαι προστεταχῶς ὁ πάντας θέλων σωθῆναι Χριστὸς καὶ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν κληρονόμους γενέσθαι βουλόμενος καὶ μετόχους· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν. Λόγος δεύτερος ὁ μὲν δὴ πρῶτος ἄθλος τῶν ἐμῶν λόγων τε καὶ ἐρμηνειῶν τετέλεσται· νῦν αὖθ' ἕτερον βλητέον σκοπὸν δεικνύντα τίς ἢ τῶν ἐκκλησιῶν παραίνεσις. πρώτη τοιγαροῦν τῇ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίᾳ ὡς προκαθεζομένη τῆς λοιπῆς Ἀσίας γράψαι διακελεύεται, οὕτω πως λέγων· τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ ὅτι οὐ δύνασαι βαστάσαι κακοὺς, καὶ ἐπίρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς· καὶ ὑπομονὴν 47 ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἔκοπιάσας, ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφήκας. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον ἐν δικαιοσύνῃ· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης. ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ἀγαθόν, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κάγῳ μισῶ. ὁ ἔχων οὕς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ ἀκούοντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου. ἄγγελον τῆς Ἐφέσου ἐκκλησίας περιφραστικῶς ἔφη τὴν ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίαν. οὐ γὰρ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ὁ προστατῶν τῆς ἐκκλησίας ἡμαρτήκει τι, ὡς δεῖσθαι τοῦ ἀκούειν μετανόησον, ὁ ἀγιώτατος καὶ διὰ τοῦτο εἶς τε τὴν δεξιὰν τοῦ Κυρίου ὑπάρχων, δεῖγμα τοῦτο φέρων τῆς κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ καθαρότητος καὶ φωτοειδοῦς μαρμαρυγῆς. τίς δὲ ἦν καὶ χρεῖα τοῦ λέγειν τὸν χρηματίζοντα τῷ εὐαγγελιστῇ γράψον αὐτῷ; παρῆν γὰρ καὶ ἤκουεν τῶν λεγομένων ὁ θεῖος ἄγγελος· ἐν γὰρ τῇ δεξιᾷ ἦν τοῦ διαλεγόμενου, καὶ τέλος αὐτὸς ἐρμηνεύων ὁ ἅγιος τὴν ὀφθεῖσαν αὐτῷ θεωρίαν, φησὶν· ὁ ἔχων οὕς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· οὐ γὰρ εἶπεν τοῖς ἀγγέλοις τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ ταῖς ἐκκλησίαις. οὕτως οὖν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς νοήσεις ἔνθα ἂν εὗρης, γράψον τάδε τῷ ἀγγέλῳ τῆσδε τῆς ἐκκλησίας ὅτι οὐ περὶ τοῦ ἀγγέλου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐκκλησίας ποιεῖται τοὺς λόγους. τί δὲ κελεύει γραφῆναι τῇ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίᾳ; 48 τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν. ὅμοιον τῷ εἰπεῖν, τάδε λέγει ὁ περιέπων καὶ διακρατῶν καὶ συνέχων τοὺς τε ἐν οὐρανῷ ἁγίους ἀγγέλους οὗτοι γὰρ οἱ ἑπτὰ ἀστέρες καὶ τοὺς ἐπὶ γῆς ἀνθρώπους. οὗτοι γὰρ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι καθὼς πρόσθεν εἴρηται· ὅτι γὰρ ἐν μέσῳ τῶν σεβομένων αὐτῷ περιπατεῖ καὶ διὰ τοῦ προφήτου φησὶν· ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω. οἶδά σου φησὶν τὰ ἔργα καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν, καὶ οὐδὲν ὧν πράττεις ἀγαθῶν λέληθέ με· τὸν πλάσαντα κατὰ μόνας τὰς καρδίας ὑμῶν, τὸν συνιέντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ὑμῶν καὶ ὅτι οὐ δύνασαί φησὶν βαστάσαι κακοὺς, μισοπόνηρον ἦθος κεκτημένη. καὶ ἐπίρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσίν καὶ εὗρες ὡς ψευδεῖς. θεῖον ἐπλήρουν οἱ ἐν Ἐφέσῳ παράγγελμα· μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύειν, δοκιμάζειν δὲ τὰ πνευματικά, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσίν. διὸ ἐπίεραζον τοὺς ἐν αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον κηρύσσοντας καὶ πειράσαντας· εὗρόν τινας ψευδαποστόλους νόθα παραδιδόντας δόγματα, λέγει δὲ τοὺς περὶ Κόρινθον οἱ συγχρονίσαντες τῷ εὐαγγελιστῇ καταγγελεῖς βεβήλων ὑπῆρχον δογμάτων. καὶ ὑπομονὴν φησὶν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου καὶ οὐκ ἔκοπιάσας, καὶ μάλα πρεπόντως· εἴρηται γὰρ ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ ἔχω φησὶν κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφήκας.

μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον ἐν δικαιοσύνῃ. ὡσπερ φησὶν οὐ λέληθε με τὰ ἀγαθὰ σου τῶν πράξεων· οὕτως οὐδὲ ὅτι τὴν εἰς τοὺς δεομένους 49 ἀγάπην ἐνέκοψας. ἐπάνελθε οὖν εἰς τὴν προτέραν εὐποίαν διδαχθεῖσα παρ' ἐμοῦ τί ἐνέλειψας. εἶδε μὴ ἐπιστρέψεις φησὶν ὅθεν ἐξῆλθες, ἔρχομαί σοι καὶ μετακινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης· τὸ ἔρχομαί σοι, οὐ μεταβατικὸν δηλοῖ κίνησιν πάντα πληροῦντος Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν οἶον ἐκ μακροθυμίας πρὸς κόλασιν ἐπιστροφὴν. τὴν δὲ μετακίνησιν τῆς λυχνίας ἦτοι τῆς ἐκκλησίας, τὴν ἑαυτοῦ φησὶν ἐγκατάλειψιν ἧς γενομένης κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων, ἐν παντὶ γίνονται σάλω καὶ ταραχῇ, ὡς καὶ λέγειν· ἑταράχθη ἐν θυμῷ ὁ ὀφθαλμὸς μου· καὶ ἑταράχθη ἡ καρδία μου ἐν ἐμοί· ἀλλὰ τοῦτο φησὶν ἔχεις ἀγαθόν, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. τῶν δύο κατορθωμάτων μέσην τέθεικεν αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν, ἵνα ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἄκροις ἐπαίνων τὴν ἐν τοῖς μέσοις ἐπιτίμησιν παραμυθῆσθαι ἵνα μήτις τῇ περισσοτέρᾳ λύπη καταποθῇ. ὁ δὲ γε Νικόλαος οὗτος περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος, αἰρεσιάρχης γέγονεν βλάσφημος καὶ βδελυρός. τοὺς οὖν ἐξ αὐτοῦ καταγομένους τῶν ἐκείνου κακῶν ἀποστρεφόμενοι οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἔπαινον εὖραν τὸ παρὰ Χριστῷ. εἶτα μετὰ τὸν χρηματισμὸν τὰ αὐτοῦ τίθησιν ὁ εὐαγγελίστης εἰπὼν ὁ ἔχων οὖς, τουτέστι πειθήνιον, καὶ θείοις πειθαρχοῦν νόμοις, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τὸ Πνεῦμα εἶπεν, ἢ ὅτι ἐν πνεύματι τὰ τῆς ἀποκαλύψεως ἐνηργεῖτο, ἢ πνεῦμα τὸν Χριστόν φησὶν καθὼς ἐστὶ καὶ νοεῖται Θεός, ὡσπερ ἀμέλει καὶ υἱὸς ἀνθρώπου χρηματίζει καθὼς ἐστὶ καὶ νοεῖται ἄνθρωπος. πνεῦμα γὰρ εἴρηται καθόλου ἢ θεότης, ὡς φησὶν αὐτὸς ὁ Κύριος τῇ Σαμαρείτιδι προσλαλῶν· πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. τί οὖν λέγει τὸ Πνεῦμα; 50 τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου· τροπικὸς ὁ λόγος· ξύλον γὰρ ζωῆς τὴν μακαρίαν λέγει καὶ ἀτελεύτητον ζωὴν, ἧς οἱ ἅγιοι ἐν ἀπολαύσει γενήσονται ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βασιλείᾳ, ἣν νῦν Παράδεισον ἐκάλεσεν. ταύτης γὰρ ἄξιοί φησὶν οἱ ἐνταῦθα τῶν πειρασμῶν νικηταὶ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐκδικηταί. τὸ δὲ γε εἰπεῖν τὸν Κύριον τοῦ Θεοῦ μου, μηδένα σκανδαλιζέτω· πρέπει γὰρ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομία πάντα τῶν ῥημάτων τὰ ταπεινά. καὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐαγγελίῳ εἴρηκε· πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ Θεὸν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ταῦτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐφέσου διεπέμψατο. καὶ τῷ ἀγγέλῳ δέ φησι τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· οἶδα σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ· καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσίν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ Σατανᾶ. μηδὲν φοβοῦ δι' ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλει βάλλειν ὁ Διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε· καὶ ἔχετε πειρασμὸν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. πρῶτον ἑαυτὸν ὁ Κύριος καλεῖ τῇ οὐσίᾳ τῆς θεότητος· ἔσχατον δὲ γε τῇ ἐνανθρωπήσει καὶ τῇ μετὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ. ὃς ἐγένετό φησὶν νεκρὸς καὶ ἔζησεν· ὁ εἰς πειρὰν φησὶν ἐλθὼν θανάτου, καὶ θανάτῳ θανατώσας τὸν θάνατον. οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν, καὶ μὴ εἴπης κατὰ τοὺς ἀθετήσαντας Ἰουδαίους τι, ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ ἔγνωσ, ἑταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐ προσέ 51 σχες. ἀλλὰ πλούσιος εἶ φησὶν ὡς Χριστὸν ἔχων τὸν πλούσιον σκεπαστήν, εἰ καὶ ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς μορφήν δούλου λαβὼν, καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν νόθων Ἰουδαίων, Ἰούδας ἐξομολόγησις ἐρμηνεύεται. οἱ οὖν ἀληθεῖς Ἰουδαῖοι, καὶ ὁ νοητὸς Ἰσραὴλ εἶψαν ἄν οἱ Χριστῷ ἐξομολογούμενοι, καὶ Ἰσραὴλ οἱ, ἴνωϛ, τὸν Θεὸν ὀρῶντες. οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερωῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἢ ἐν τῷ φανερωῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ εὐάρεστος τῷ Θεῷ, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος, ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖός καὶ περιτομὴ καρδίας καὶ οὐ

σαρκός. οἱ οὖν τῇ ἀπιστίᾳ παραμεμενηκότες Ἰουδαῖοι, συναγωγὴ τυγχάνουσι βλάσφημος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ στρατηγούμενοι. μηδὲν φοβοῦ φησὶν δι' ἃ μέλλεις πάσχειν. ἰδοὺ μέλλει βάλλειν ὁ Διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε. καὶ ἔχετε θλίψιν ἡμερῶν δέκα. καὶ γὰρ ἐνεργεία τοῦ Διαβόλου κακοποιοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς εὐσεβεῖς. ὁ δὲ Θεὸς συγχωρεῖ, δοκιμωτέρους αὐτοὺς ἐργαζόμενος τοῖς πειρασμοῖς. ἀλλὰ θαρσεῖτέ φησὶν, ὡκύμορος ὑμῶν καὶ ὀλιγοχρόνιος ἡ θλίψις. γίνου φησὶν πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ἀληθὲς τοῦτο· καὶ γὰρ εἴρηται ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται, οὐ μὴν ὁ ῥίψασπις καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας μαλακισθεῖς. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῆ ἕκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. ἀκριβὲς λίαν τὸ εἰρημένον· τῷ μὲν γὰρ πρῶτῳ θανάτῳ ὅς ἐστι χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, πάντες ὁμοίως δίκαιοί τε καὶ ἁμαρτωλοὶ κάτοχοι γίνονται, ἴν' ἡ θεία ἀπόφασις πέρας λάβῃ, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ· τῷ δὲ δευτέρῳ τῷ τῆς ἁμαρτίας ὃν ὁ Κύριος ὀνομάζει λέγων ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, οὐκ ἂν ἀδικηθεῖεν οἱ νικηταὶ τῶν πειρασμῶν. 52 καὶ τῷ ἀγγέλῳ φησὶν, τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξειαν· οἶδα ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου, ὁ πιστὸς μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ· ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα· ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντα τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετα νόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινόν, ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. καὶ τῇ ἐν Περγάμῳ φησὶν ἐκκλησίᾳ γράψεις· ἐγὼ σοι λέγω, ὁ ἐν τῷ στόματί μου φέρων ξίφος, ἵνα τοὺς παραβαίνοντας τὰ προστάγματά μου ἐκδικήσω· τὸν γὰρ κίνδυνον τῶν οὐ πειθαρχούντων τοῖς θείοις κελεύσμασιν, ἢ ἐν τῷ στόματι ῥομφαία αἰνίττεται. κατοικεῖς φησὶν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Σατανᾶ. κατείδωλος μὲν γὰρ πᾶσα ἡ Ἀσία, μάλιστα δὲ ἡ Πέργamos. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτον μὲν φησὶν οἰκοῦσα τόπον, ἀνόθευτόν μου τὴν πίστιν ἐφύλαξας, μηδὲν ἐκτραπέισα τῇ τῶν πολλῶν ἐπὶ τὸ κακὸν συγκαταθέσει, ἀλλὰ καὶ ἀντειπούσα ἐν ταῖς τῶν εἰδώλων ἡμέραις καὶ ἑορταῖς, ὡς ὁ πιστὸς μου μάρτυς ὁ ἐν τῷ ὀνόματί μου παρρησιασάμενός φησὶν, σὺ ὅσον ἦκεν ἐπὶ τοῖς ἐπιβουλεύουσιν, ἄχρι θανάτου ἠγγισας ἐμοί, φυλάττων τὸ γνήσιον. ἐπειδὴ δὲ ἄπτεται καὶ τῶν ἀγιωτάτων ὁμῶμος, καὶ πολλὰ 53 πταίομεν ἅπαντες κατὰ τὸ γεγραμμένον ὑμῖν καίτοι τοιοῦτοις οὖσιν, ἐγκαλεῖν φησὶν ἔχω. ἔχεις γὰρ ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐπὶ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι, οὕτω καὶ σὺ ἔχεις τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. τὸ μὲν οὖν ἐδίδασκεν Βαλὰκ τὸ οἶον διδάσκαλος αὐτῷ ἐγένετο δηλοῖ. ἢ δέ γε κατὰ τὸν Βαλαάμ καὶ Βαλὰκ ἱστορία δῆλη καθέστηκεν ἐν τοῖς Ἀριθμοῖς ἀναγεγραμμένη βίβλος δὲ οἱ Ἀριθμοὶ τοῦ σοφωτάτου Μωυσέως, ἱστορεῖ δὲ ὁ Ἰώσηπος ὅτι συμβουλῇ τοῦ Βαλαάμ ἐπεπέμφθησαν τῷ Ἰσραὴλ αἱ Μαδιανίτιδες εἰς πορνείαν, καὶ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίαν αὐτοὺς ἐκκαλούμεναι. τοιαῦτά φησὶν ποιοῦντας τοὺς ἀπὸ Νικολάου ἔχεις καὶ οὐ διώκεις ἀπὸ σοῦ. εἰτά φησὶν μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας, καὶ ἀγαθότητος Θεοῦ. οὐ γὰρ εἶπεν ἔρχομαί σοι καὶ πολεμήσω μετὰ σοῦ, ἀλλὰ πολεμήσω μετ' αὐτῶν, τῶν Νικολαϊτῶν δηλονότι. τῶν γὰρ ἐν Περγάμῳ ἐφείσατο ὡς πιστῶν καὶ εὐσεβῶν. ὁ ἔχων οὖς φησὶν ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου τοῦ μυστηρίου.

περιφραστικῶς δὲ ἔφη δώσω αὐτῷ ἐμπλησθῆναι τῶν νοητῶν καὶ μελλόντων ἀγαθῶν. καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν· τουτέστιν νικῶσαν καὶ τῇ δόξῃ λαμπράν· καὶ ἐπὶ τῇ ψῆφῳ ὄνομα καινόν, ὃ οὐδεὶς οἶδεν, εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. εἴρηται γὰρ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὖς οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα 54 πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, καὶ τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα ἑαυτὴν προφήτιν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμοὺς δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἴδου βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γινώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βᾶθη τοῦ Σατανᾶ ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ ἐὰν ἦξω. καὶ ὁ νικῶν καὶ κρατῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἔθνων· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ, ὡς τὰ σκευὴ τὰ κεραμικὰ συντριβήσεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου· καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωῖνόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. σαφέστερον ποιεῖται τῆς οἰκείας προσηγορίας τὴν δήλωσιν ὁ χρηματίζων τῷ εὐαγγελιστῇ. τάδε φησὶν λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, τὸ καταπληκτικὸν καὶ ἀπειλητικὸν κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων αἰνιττόμενος. καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, τὸ στερρὸν τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καὶ ἀκατάσειστον παραδηλῶν, ἢ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων τὴν νοητὴν εὐοσμίαν 55 κατὰ τὰ ἀνώτερον εἰρημένα. οἶδά σου φησὶν τὰ ἔργα καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν, ὡσεὶ ἔλεγεν ἐπαινῶ σου πᾶσαν ἐπιτήδευσιν. τὸ γὰρ οἶδα ἀντὶ τοῦ ἐπαινῶ τέθεικεν ὡς τὸ οἶδά σε παρὰ πάντας ἀνθρώπους εἰρημένον τῷ Μωϋσεῖ· καὶ γινώσκει Κύριος ὁδὸν δικαίων. διακονίαν δὲ τὴν εἰς τοὺς δεομένους ἐπικουρίαν φησὶν. καὶ τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων φησὶν· δηλοῖ ὅτι προϊόντες μείζους ἑαυτῶν ἐγίνοντο ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐκπληρώσει· ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ἵνα δείχθῃ τὸ, τελέως ἀναμάρτητον μόνου Θεοῦ. τί δὲ ἔχω; ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα Ἰεζάβελ, καὶ οὐ διώκεις αὐτήν. ἣ λέγουσα ἑαυτὴν προφήτιν. ἀπὸ τῆς Ἰεζάβελ τῆς τῷ Ἀχαάβ συνοικησάσης τὴν ταύτης ἥτις ποτέ ἐστὶν πονηρίαν παραδείκνυσιν. αὕτη φησὶν λέγουσα ἑαυτὴν προφήτιν· διδάσκει καὶ πλανᾷ πολλοὺς εἰς τὸ πορνεῦειν καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. πορνείαν ἢ τὴν αἰσθητὴν λέγει, ἢ τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἀποστασίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον καὶ ἐπόρνευσαν ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν· καὶ πάλιν ἐμοιχῶντο ἐν τῷ ξύλῳ. ὁ δὲ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ Κύριος· ἀλλὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ τὴν ζωὴν, φησὶν, δέδωκα αὐτῇ μετανοίας ὑπέρθειν. εἰ δὲ οὐ βούλεται μετανοῆσαι, ταῦτα οὖν αὐτῇ καὶ ταῦτα ποιήσω καὶ τοὺς μοιχεύοντας αὐτὴν ἵνα πάντες γινώσκῃ φησὶν ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός. Θεοῦ γὰρ τὸ ἐρευνᾶν νεφροὺς καὶ καρδίας εἴρηται γὰρ, ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροὺς ὁ Θεός, τοῖς δὲ γε οὐδὲν κοινὸν ἔχουσιν πρὸς τὴν μοιχαλίδα γυναῖκα· ἀπλουστέροις δὲ οὖσι καὶ οὐ γινώσκουσι τὰς τοῦ πονηροῦ μεθοδίας, τοῦτο γὰρ φατε· οὐ πλέον τι ὑμῖν ἐπιθήσω βάρος· ἀρκεῖ γὰρ ὑμῖν ἡ ἀπλότης. πλὴν τηρήσατε τὴν παραδοθεῖσαν ὑμῖν διδαχὴν ἄχρι τῆς δευτέρας μου παρουσίας· καὶ τῷ νικῶντι τὸν πονηρόν, δώσω 56 αὐτῷ φησὶν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ, ὡς σκευὴ κεραμικὰ συντριβήσεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου. τοῦτο ἔστι τὸ

εἰρημένον ἐν Εὐαγγελίοις τοῖς καλῶς οἰκονομήσασι τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτοῖς μνᾶς καὶ τὰ τάλαντα. ἔσο ἐπὶ δέκα πόλεων· καὶ ἑτέρῳ ἔσο ἐπὶ πέντε πόλεων. καὶ τῷ Δανιήλ· καὶ δοθήσεται ἡ βασιλεία ἀγίοις Θεοῦ. ἀρχὴν γάρ τινα καὶ ἐξουσίαν ταῦτα δηλοῖ δοθησομένην τοῖς ἀγίοις κατὰ τῶν ὑποδεεστέρων καὶ τῶν διευθύνεσθαι χρηζόντων. τούτους οὖν φησὶν ποιμανεῖ ἐν αὐστηρᾷ ἐξουσίᾳ· τοὺς δέ γε ἀπειθεῖς συντρίψει ἴσα σκεῦεσι κεράμου. καὶ δώσω αὐτῷ φησὶν τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν φησὶν ὁ προφήτης περὶ τοῦ Ἀσσυρίου ἦτοι τοῦ Σατανᾶ, πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωτὶ ἀνατέλλων. τοῦτον καλεῖ καὶ νῦν ἀστέρα πρωϊνόν· δώσω οὖν φησὶν ὑποχείριον τὸν Σατανᾶν τοῖς ἐμοῖς θεράπουσιν. ὅμοιον τῷ παρὰ τῷ ἀποστόλῳ εἰρημένον· συντρίψει ὁ Θεὸς τὸν Σατανᾶν ἐν τάχει ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν. καὶ ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπιβήσῃ καὶ καταπατήσῃς λέοντα καὶ δράκοντα. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον, τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· οἶδά σου τὰ ἔργα ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γίνου γρηγορῶν, καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὗρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἦξω ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποῖαν ὥραν ἦξω πρὸς σε. ἀλλ' ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατοῦσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί 57 εἰσιν. ὁ νικῶν οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς. καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. περὶ μὲν τῶν ἑπτὰ ἀστέρων, οὓς νῦν καὶ πνεύματα καλεῖ Θεοῦ, ἐν τοῖς προλαβοῦσιν εἴρηται· νῦν δέ γε ἀκουστέον ἃ λέγει περὶ τῶν ἐν ταῖς Σάρδεσιν. οἶδά σου φησὶν τὰ ἔργα, ὅτι τὸ μὲν ὄνομά σου ὡς ζῶντός ἐστιν τὴν κατὰ θεὸν ζωὴν τὴν ἐνάρετον, νεκρὸς δὲ εἶ ταῖς ἀμαρτίαις. νεκροὺς γὰρ τοὺς ἐν ἀμαρτίαις ἔθος καλεῖν τῇ θεῖᾳ γραφῇ, ὡς δηλοῖ τὸ γεγραμμένον περὶ τῶν ἐξ ἀπιστίας εἰς τὴν Χριστοῦ πίστιν μεταβεβηκότων τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ· καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας τοῖς παραπτώμασι, συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ. καὶ ὁ ποιμὴν δέ φησὶν καταβεβηκέναι τινὰς εἰς τὸ ὕδωρ τὸ τῆς κολυμβήθρας, δηλονότι νεκροὺς, καὶ ἀναβεβηκέναι ζῶντας. ἀλλ' ἐξυπνίσθητί φησὶν τοῦ ὕπνου τῆς ἀμαρτίας καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν. ἔτι σοί, φησὶν, ἔργα περιλέλειπται βραχέα καὶ ἐπιτηδεύματα οὐ τέλεον ἀποθανόντα. ταῦτα οὖν φύλαξον ζῶντα, πρὸς θάνατον ἤδη ῥέοντα. τὸ γὰρ στήρισον τὸ οἶον στηροποίησον καὶ ἐνδυνάμωσον εἴρηται χαλαρά τε ὄντα καὶ πρὸς πτώσιν ἔτοιμα. οὐδὲν γὰρ σοῦ φησὶν τῶν σπουδασμάτων πλήρῃς ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν τέθηκε, τὰ δὲ μέλλει. μνήσθητι οὖν φησὶν πῶς εἴληφας τὴν πίστιν καὶ ἤκουσας τὸν περὶ αὐτῆς λόγον, καὶ τὰ μὲν ἔτι ζῶντά σου τῶν ἔργων τήρει ἐν τῇ ζωῇ. ἐπὶ δὲ τοῖς τεθνεῶσι μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς φησὶν καὶ ὡς ὁ ἐξ ὕπνου τῆς ῥαθυμίας διαναστῆς, ἦξω σοί 58 φησὶν κολαστῆς ὅτε οὐ προσδοκᾷς. φησὶ δὲ καὶ περὶ ἑτέρων ὁ ἱερὸς ἀπόστολος· ὅταν δὲ λέγωσιν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αὐτοῖς αἰφνίδιον ἦξει ὁ ὄλεθρος ὡσπερ ἡ ὠδὶς τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ. ἔχεις φησὶν ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ περιπατοῦσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν, οὓς φησὶν τέως δυσωπούμενος ἀναβάλλομαι καὶ μακροθυμῶ εἰς ὑμᾶς. ἱμάτια δὲ μὴ μολυνθέντα, τὰ σώματα λέγει τῶν ἀγίων κατὰ τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ· πλυνεῖ ἐν οἴνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ· καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ τοῦτο αὐτὸ φησὶν· διὰ τί σου τὰ ἱμάτια ἐρυθρὰ ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρης καταπεπατημένης; τὸ λευκὸν οὖν ἱμάτιον τὴν καθαρότητα τοῦ σώματος αἰνίττεται. ὁ νικῶν φησὶν τὰ πάθη λευκὰ περιβαλεῖται ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. καὶ γὰρ ἐκλάμψεν ὡς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τοὺς ἀγίους ἐν Εὐαγγελίοις αὐτὸς ἐπήγγελται· οἱ δὲ καθαροὶ ἐγγεγραμμένοι φησὶν ἔσονται ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ζώντων, τὴν μακαρίαν ἐκείνην καὶ

ἀτελεύτητον ζώην. Ταύτης τῆς ἐγγραφῆς καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος ἐμνημόνευσε, λέγων τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑμῖν ὑποτάσσεται, ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὁμολογήσω φησὶν τὸ ὄνομα ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁμολογήσει δὲ ὡς πιστοὺς θεράποντας καὶ ὡς εὐνοϊκοὺς οἰκέτας. καὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐαγγελίοις εἴρηται· ὃς ἐὰν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου, τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τὸ δὲ εἰπεῖν περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ καὶ αὐτοῦ εἶναι τοὺς 59 ἀγίους ἀγγέλους· ποτὲ μὲν γὰρ αὐτοὺς τοῦ πατρὸς, ποτὲ δὲ αὐτοῦ. φησὶ γὰρ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἀποστελεῖ τότε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης· καὶ ἐπισυναξέουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπὸ ἄκρων τῶν οὐρανῶν, ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφίᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαυὶδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· οἶδά σου τὰ ἔργαῖδού, δέδωκα ἐνώπιον σου θύραν ἠνεωγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸν νόμον μου. ἰδοὺ, δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνώσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγὼ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου καὶ ἕξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἱερουσαλὴμ, ἣ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς ἐν Φιλαδελφείᾳ φησὶν, γράψον· τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός. ὁ ἅγιος μὲν ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. ἔπειτα καὶ τούτῳ μαρτυρεῖται παρὰ τῶν Σεραφίμ, τῶν τρεῖς ἅγιοις 60 μούσιν εἰς μίαν κυριότητα συγκλειόντων, ὡς μηδὲν ἔχων γήινον ἢ ἀμαρτητικόν, εἰ καὶ γέγονε σὰρξ, ὁ λόγος. ἀμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν. οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ κατὰ τὴν φωνὴν Ἡσαΐου τοῦ προφήτου. ἀληθινός δὲ ὅτι ἐστὶ καὶ λέγεται, ἀληθῶς ἐστὶ· τὸ καὶ λέγεται, Θεὸς λέγεται, καὶ οὐ ψεύδεται ἢ προσηγορία. ἔστι γὰρ Θεὸς ἀληθῶς Ἐμμανουήλ, εἰ καὶ οὐ βούλεται τοῦτο ὁ κατάρατος Νεστορίος· ἄνθρωπος γέγονε, τὸ εἶναι Θεὸς οὐκ ἀποβαλὼν, καὶ ἔστιν ἄνθρωπος ἀληθῶς, εἰ καὶ δυσχεραίνει πρὸς τοῦτο ὁ θεοστυγῆς Εὐτυχῆς. ὅπερ ἔστιν ἀληθῶς, ἔστι, καὶ οὐδὲν ἢ κατὰ ἀναφορὰν, ὡς Νεστοριανοί φασιν, οὐδὲ κατὰ δόκησιν ἢ φαντασίαν ὡς Εὐτυχιανισταὶ λέγουσιν, καὶ τὸ κατάρατον καὶ βδελυρὸν τῶν Μανιχαίων φύλον. ὁ ἔχων φησὶν τὴν κλεῖν Δαυὶδ. κλεῖν καλεῖ τὴν ἐξουσίαν. ὁ γὰρ κλεῖν οἴκου πεπιστευμένος ἐξουσίαν τοῦ ἀνοίξαι καὶ κλεῖσαι πεπίστευται. καὶ τοῦτο σαφῶς ἐν Εὐαγγελίοις δηλοῖ ἐν ταῖς πρὸς τὸν Πέτρον ἐπαγγελίαις. εἰπὼν γὰρ καὶ δώσω σοὶ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εὐθὺς ἐπάγει καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, ἔστι δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὁ ἐὰν λύσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἔστι λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ἐπεὶ οὖν ἡ κλεῖς τὴν ἐξουσίαν αἰνίττεται, λέγων ὁ ἔχων τὴν κλεῖν τοῦ Δαυὶδ, παραδηλοῖ ὅτι ὡσπερ ὁ Δαυὶδ τοῦ αἰσθητοῦ Ἰσραὴλ ἐβασίλευσεν, οὕτως ἐγὼ πρὸς τῷ αἰσθητῷ καὶ τοῦ νοητοῦ, εἰ καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ἐξουσίας ἀσυγκρίταις ὑπεροχαῖς διήλλακται. ποία γὰρ ἰσοτιμία ἀνθρώπου πρὸς Θεόν; τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἄγγελος Γαβριὴλ τῇ παρθένῳ εὐηγγελίσαστο περὶ τοῦ Κυρίου, λέγων καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Δαυὶδ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ 61 ἔσται τέλος. ἐπεὶ οὖν ὁμοίωμα τῆς βασιλείας τοῦ Δαυὶδ ἐφεῦρεν ὁ Χριστός,

εικότως λέγει ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαυίδ. εἶτα ἐπιμείνας τῇ τροπῇ τῆς κλειδός, ἐπάγει· ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει· καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει. Θεὸς γὰρ ὁ δικαίων· τίς ὁ κατακρίνων; Θεὸς ὁ κατακρίνων· τίς ὁ δικαίων; ἀνοῖξαι γὰρ καὶ κλείσαι τὸ δικαίωσάι φησιν καὶ κατακρίναι. οἶδά σου φησιν τὰ ἔργα ὅτι ἐστὶ θεοσεβῆ· καὶ δέδωκά σοι τὴν τῶν ἀγαθῶν θύραν ἠνεωγμένην. προλαβὼν δὲ ἔφη· ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείει οὐκοῦν καὶ τὴν θύραν ἣν δέδωκα ἠνεωγμένην οὐ κλείσει τις. ὅτι φησὶν μικρὰν ἔχεις δύναμιν καὶ ἐτήρησας μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομα μου. μικρὰ πόλις ἡ Φιλαδέλφεια, δι' ὃ καὶ μικρὰ αὐτῆς ἡ δύναμις. ἀλλ' ἐν τῷ φυλάξαι τὴν Χριστοῦ πίστιν ὑπὲρ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἀνέστη ὡς ἀπτόητος, μείναι παρὰ τῶν τοὺς πιστοὺς διενοχλούντων. εἶτα ὡσπερ ἀντίδωρον τῆς εἰς αὐτὸν γνησιότητος ἐπαγγέλλεται πολλοὺς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ καταλόγου προσδραμεῖσθαι αὐτῇ καὶ τὴν Χριστοῦ δέξασθαι πίστιν. τοῦτο γὰρ τὸ προσκυνῆσαι τοὺς πόδας αὐτῆς αἰνίττεται τὸ καὶ ἐν ἐσχάτοις ἐλέσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τετάχθαιμόνον εἶναι μέρος τῆς ἐκκλησίας. τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἀσπαζόμενος ἔλεγεν· ἐξελεξάμην παραρρίπτεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἀμαρτωλῶν. ἐπεὶ οὖν ἐν ὑπομονῇ ἐτήρησάς μου τὴν πίστιν, κἀγὼ τηρήσω σε ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πονηροῦ πειρασμοῦ. λέγει δὲ τὸν ἐπὶ Δομετιανοῦ τοῦ βασιλέως γενομένου κατὰ Χριστιανῶν διωγμὸν, ὃς δεῦτερος μετὰ Νέρωνα γέγονε διώκτης, ὡς Εὐσέβιος ἱστορεῖ ἐν τε τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ 62 καὶ ἐν τῷ Χρονικῷ Κανόνι· ἐφ' οὗ καὶ ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστὴς τὴν Πάτμον οἰκεῖν κατεδικάσθη, νησίον ἔρημον καὶ βραχύ. ἔρχομαι ταχύ φησιν ἀντιληψόμενός σου. κράτει ὃ ἔχεις ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. τί δὲ κράτει; τὴν εἰς τὸν Κύριον γνησίαν ἀγάπην δηλονότι, ἐν ἧ ἄχρι τέλους ἐναθλήσας ἔξεις τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. τῶν γὰρ ὑπομενόντων τὰ νικητήρια· καὶ τὸν νικῶντά φησιν τοὺς πειρασμοὺς ποιήσω διὰ παντὸς ἐπευφραίνεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ· τοῦτο γὰρ τὸ στυλὸν τοῦ ναοῦ γενέσθαι τοῦ θείου. ὁ γὰρ τοι στυλὸς οὐκ ἂν ἐπ' ἀγαθῶ ἐξέλθοι ποτὲ τοῦ ἐν ᾧ ἐνήρυσται τόπου καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τοῦ τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ὄνομα τὸ καινόν. διὰ πάντων τὴν τοῦ Θεοῦ ἀπόλαυσιν καὶ τὴν ἐπ' ἀγαθοῖς κατοίκησιν καὶ τὴν μακαριότητα παραγυμνοῖ, ὃ, τι σχήσουσιν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ὄνομα δέ φησιν καινόν, τὸ ἄχρι νῦν μὴ που ἀκουσθέν, οὗ τύχωσιν οἱ ἅγιοι Χριστῶ συμβασιλεύοντες, φίλοι καὶ ἀδελφοὶ καὶ θεράποντες ὀνομαζόμενοι. τὸ δὲ γε καινόν ὄνομα καὶ ὑπὲρ ταῦτα τυγχάνει. τὰ μὲν γὰρ ἀναγέγραπται τε τῇ θείᾳ γραφῇ καὶ εἰς ἀκοὰς ἦλθεν ἀνθρώπων· τὸ δὲ καινόν ἀκατονόμαστον πάντη τυγχάνει. τὸ δὲ εἶρησθαι αὐτῷ τοῦ Θεοῦ μου οὐκ ἀπαξιούντός ἐστιν τὰ τῆς κενώσεως μέτρα οὐδὲ τὸ μικροπρεπὲς τῆς ἀνθρωπότητος. εἰ γὰρ ἀπηξίου, τίς ὁ ἀναγκάσας αὐτὸν σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθῆναι, καὶ οὕτω τὴν ἡμῶν διαπλέξαι σωτηρίαν; αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 63 Λόγος τρίτος ταῖς μὲν ἔξ πόλεσιν διαπεμφθῆναι τεθέσπικεν ἄπερ τεθέσπικεν, περὶ ὧν ἐν τῷ δευτέρῳ διελήλυθα λόγῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ Σμύρνη, Περγάμῳ τε καὶ Θυατείροις, καὶ ταῖς ἐν Σάρδεσιν, καὶ Φιλαδελφείᾳ. νῦν δὲ ἂ δεῖ γραφῆναι καὶ αὐτῇ τάδε. καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· τάδε λέγει ὁ ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἦς, ἢ ζεστός, οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐ ζεστός οὔτε ψυχρὸς· μέλλω σε ἐμέσαι τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις, πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδὲν χρειάν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταπεινός καὶ ἐλεεινός καὶ τυφλός καὶ γυμνός καὶ πτωχός. συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσῃς, καὶ ἱμάτια καινὰ λευκά, ἵνα περιβάλλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου· καὶ κουλλούριον ἐγκρίσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἂν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλωσον οὖν καὶ μετανόησον. ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις ἀκούσῃ

τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσει ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κάγω ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. 64 τάδε φησὶν λέγει ὁ ἄμην. ἰσοδυναμεῖ τοῦτο τῷ τάδε λέγει ὁ ἀληθινός, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐρμηνεύεται· ἄμην γὰρ ἔστιν τὸ ναί. ναί γὰρ ἔστιν ἐν αὐτῷ καὶ οὐδὲν οὐ, τῶν περὶ αὐτοῦ λεγομένων. καὶ τὸ ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. περισσολογία οὖν τὸ δις περὶ τῶν αὐτῶν διεξιέναι. ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ φησιν. ἐπιφοιτήσκειεν ἂν ἴσως τὸ χριστομάχον τῶν Ἀρειανῶν ἐργαστήριον τῷ εἰρημένῳ ὡς τοῦ Υἱοῦ κτίσματος διὰ τούτων γραφομένου. ἀλλὰ μὴ τοῖς ἀνοσίοις αὐτῶν λόγοις προσέχωμεν. σκοπητέον δὲ εἴ τι τοιοῦτον καὶ ἐν ἑτέρῳ κεῖται γραφῆ, ἴν' ἔχοι τις ἐκ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια κανονίζειν. φησὶν ὁ σοφὸς ἀπόστολος περὶ τοῦ Υἱοῦ, Κολασσαεῦσιν ἐπιστέλλων, ὅς ἐστιν ἀπαρχή ... πρωτότοκος πάσης κτίσεως, οὐ μὴν πρωτόκτιστος. καὶ ὁ προφήτης λέγει· ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε, οὐ μὴν ἔκτισά σε. ἀλλὰ καὶ ὁ Σολομῶν· πρὸ δὲ πάντων βουνῶν γεννᾷ με. τὸ γὰρ Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ νοερῶς ἐμψυχωμένου σώματος τοῦ Κυρίου, ὃ ἐν ἁγίοις ἐξείληφε Γρηγόριος ἐν τῷ Περὶ Υἱοῦ λόγῳ. τὸ δὲ γεννᾷ, ἐπὶ τῆς θεότητος αὐτοῦ. πάντων οὖν γέννησιν καὶ οὐ κτίσιν ἐπὶ τοῦ μονογενοῦς Λόγου καὶ Υἱοῦ δογματισάντων, τί βούλεται τὸ ἐν τῷ παρόντι λέγεσθαι ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ; οὐδὲν ἕτερον ἢ ἄρχων τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἔχων. ἐπειδὴ γὰρ πάντα διὰ Υἱοῦ πεποίηκεν ὁ Πατήρ, εἰκότως ὁ ποιητὴς τῶν ἀπάντων καὶ δημιουργός, ὁ ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παραγαγὼν ἄρχει τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεγεννημένων. οἶδά σου φησὶν τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ζεστός μὲν ἔστιν ὁ ζέων τῷ Πνεύματι· τῷ γὰρ Πνεύματι ζέοντές φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος· ψυχρὸς δέ, ὁ ἐστερημένος Ἁγίου Πνεύματος, ἐνεργείας καὶ ἐπιφοιτήσεως. ἀλλὰ σὺ 65 φησὶν χλιαρὸς εἶ. χλιαρὸν δὲ καλεῖ τὸν μετουσίαν μὲν λαβόντα πνεύματος ἁγίου διὰ τοῦ βαπτίσματος, σβέσαντα δὲ τὸ χάρισμα διὰ ῥαθυμίας, καὶ τῆς τῶν προσκαιρῶν φροντίδος. ἐπιταγὴ δὲ θεία καὶ αὕτη, τὸ Πνεῦμα μὴ σβεννύετε. ὄφελον ψυχρὸς ἢ ἡ ζεστός οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ. εἴθε φησὶν ἢ ζεστός ἦσθα τῇ τοῦ Πνεύματος ἐνεργείᾳ πεπυρωμένος, ἢ καθόλου ψυχρὸς καὶ ἀμέτοχος τέλειον πνεύματος χάριτος καὶ ἀβάπτιστος καὶ μὴ χλιαρός. ὁ μὲν γὰρ ἔχων τὸ νοητὸν τοῦ Πνεύματος πῦρ ἐν ἀνδράσιν τελεῖ, τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχων πρὸς διάκρισιν καλοῦ καὶ κακοῦ, καὶ ἐστὶ πνευματικός· ὁ δὲ γε μήπω δεξάμενος τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν, ἐν ἐλπίδι τοῦ ποτε δεξασθαι τυγχάνων, οὐκ ἐν τοῖς ἀπεγνωσμένοις ἠρίθμηται. ὁ δὲ γε χλιαρὸς πρὸς τῷ μὴ ξῆν καὶ τό ποτε βαπτισθῆναι καὶ ζέσαι συναφήρηται. μέλλω σέ φησὶν ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. τῇ μεταφορᾷ τοῦ χλιαροῦ δεόντως ἐχρήσατο· πᾶν γὰρ χλιαρὸν ὄν, ὡς φασὶν ἰατρῶν παῖδες, πλάδον ἐργαζόμενον εἰς ἕμετον ἐρεθίζει τὸν μεταλαβόντα· ὅθεν καὶ τοῖς δυσεμετοῦσιν ὕδατος χλιαροῦ διδόνασιν ἀπορροφεῖν, ταύτη πρὸς ἕμετον ἐκκαλούμενοι. φησὶ δέ, ὅτι μέλλω σε ἀπόβλητον ποιεῖσθαι τῆς ἐμῆς οἰκειότητος. τίς δὲ τῆς τοιαύτης καταστάσεως ἡ αἰτία; ἐλπίζεις φησὶν, ἐπὶ πλούτου ἀδηλία, καὶ συνέπνιξας ὡς ἐν ἀκάνθαις τὸ χάρισμα, οὐκ ἀκούων τοῦ λέγοντος, πλοῦτος ἐὰν ῥέη, μὴ προστίθεσθε καρδίαν; πλοῦτον δὲ φησὶ γῆϊνον καὶ πρόσκαιρον. ἀγνοεῖς ὅτι πτωχὸς εἶ καὶ γυμνός, τὰ πνευματικὰ καὶ μένοντα. συμβουλεύω σοι οὖν ἀγοράσαι χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης. τί 66 δὲ πεπυρωμένον χρυσίον τῷ πνευματικῷ πυρί, ὁ προφήτης διδάσκει λέγων τὰ λόγια Κυρίου λόγια ἀγνά, ἀργύριον πεπυρωμένον δοκίμιον, τῇ γῆ κεκαθαρισμένον ἑπταπλασίως, τὸ εὐαγγελικὸν διὰ τούτων δηλῶν κήρυγμα. τοῦτο τοιγαροῦν αἰτεῖ παρ' ἐμοῦ τὸ δυνάμενον σε σοφίσει καὶ προσοικειῶσαι Θεῷ. ὁ γὰρ τοῦτο κτησάμενος ἐν ἀρετῇ τε διαλάμπει καὶ

καθαρισθήσεται ψυχὴν καὶ σῶμα. τοῦτο γάρ ἐστι τὰ καινὰ καὶ λευκὰ ἱμάτια. καὶ κουλλούριόν φησιν ἐγχεῖσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. πρὸς τινὰς τῶν ἀμβλυωπούντων περὶ τὸ νοητὸν τοῦ Κυρίου φῶς, ἐπονειδίζουσα ῥῆσις Ἱερεμίου φησὶν· ἰδοὺ, οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοὶ σου οὐδὲ ἡ καρδία σου καλή. διὰ τοῦτο τὴν συνεκτικὴν τῆς τοιαύτης πηρώσεως μετάνοιαν ὑπελθεῖν συμβουλεύεται, ὡσπερ καὶ ἡ ἄκαρπος συκὴ τὴν διὰ τῶν κοπρίων ἐξαγόρευσιν καὶ ἀτιμότεραν διαγωγὴν. ἐγὼ φησιν οὐς ἂν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω. ὦ τοῦ υπερβάλλοντος μεγέθους τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. τούτους γὰρ τοιούτους ὄντας οἴους ὁ λόγος ἔγραψεν, ἀγαπᾶν ἐπαγγέλλεται, διὸ ἐλέγχει τε καὶ παιδεύει καὶ ζηλοῦν τὰ τῶν ἔργων κρείττονα, καὶ μετανοεῖν ἐφ' οἷς ἐξήμαρτον. ἰδοὺ φησιν ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δεῖπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. τὸ πρᾶον καὶ εἰρηνικὸν ὁ Κύριος ἐνδείκνυται τὸ ἑαυτοῦ. ὁ μὲν γὰρ Διάβολος πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ κατεάσσει τὰς θύρας τῶν μὴ δεχομένων αὐτὸν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν. ὁ δὲ Κύριος καὶ νῦν καὶ ἐν τοῖς Ἄσμασιν τῇ νύμφῃ φησὶν ἀνοιξόν μοι, ἀδελφὴ μου νύμφη. καὶ εἰ μὲν τις ἀνοίξει αὐτῷ, εἰσέρχεται. τὸ δὲ δεῖπνον τὸ μετὰ τοῦ Κυρίου τὴν 67 τῶν ἁγίων μυστηρίων μετάληψιν αἰνίττεται. τῷ νικῶντί φησιν τὸν ἐχθρόν, δώσω καθίσαι ἐν τῷ θρόνῳ μου, τουτέστι, συμβασιλεύσει μοι. εἴρηται γὰρ τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ, εἰ συμπάσχομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν αὐτῷ. ὡς καὶ ἐγὼ ἐνίκησά φησι, καὶ συμβασιλεύω τῷ Πατρί μου. εἴρηκεν γὰρ καὶ ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος· θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνεωγμένη· καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἦν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, λέγων ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοὶ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον καθήμενος ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίῳ. οὐκ ἐπειδὴ θύρα τίς ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ κατὰ καιρὸν κλειομένη καὶ ἀνοιγομένη, ἀλλ' οὕτως ὥφθη τῷ εὐαγγελιστῇ ἵνα ἴδῃ τὰ ὑπερουρανία. πάσης γὰρ θύρας ἀνεωγμένης, τὰ ἔνδον ἐπάναγκες καθορᾶσθαι. καὶ φωνὴν ἤκουσά φησιν, ἦτις ὡς σάλπιγξ ἠχήσας τάδε εἶπε πρὸς με· ἀνάβηθί φησιν ὧδε ἵνα ἴδῃς τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. καὶ ἐν πνεύματι ἀνελθώνου γὰρ σωματικὴ οὐδ' αἰσθητὴ γέγονεν ἡ ἀνοδος ὁρῶ φησιν, θρόνον, καὶ τὸν Θεόν, καὶ πνεῦμα ἐπ' αὐτῷ ὅμοιον ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ. οὐ τούτοις ὅμοιος ὁ Θεός, ἄπαγε, οὐδέ τινι τῶν αἰσθητῶν, ἢ ὅλως σώματι ὁ ἀόρατος καὶ ἀσώματος καὶ ἀσχημάτιστος, οὗ τὸ ἀόρατον τὰ Σεραφίμ ἐνδεικνύμενα σκέπουσι ταῖς πτέρυξι τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν. καὶ τῷ Μωϋσεῖ δὲ χρηματίζων ὁ Θεὸς ἔλεγεν· 68 οὐδεὶς ὄψεται μου τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ εὐαγγελιστὴς ὡς ἐν ἀποφάσει φησί· Θεὸν οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε. οὐκ ἄρα οὖν ὥφθη ὅμοιός τινι ὁ Θεός, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ ἡ ὄρασις αὐτοῦ ἐζωγραφήθη τῇ ἀποκαλύψει. ἡ μὲν γὰρ ἴασπις, λίθος δὲ αὕτη τιμία σμαραγδοειδῆς τίς ἐστὶν καὶ χλοερά, ἰὼ ἀσπίδος προσεοικυῖα, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἐκκληρώσατο. τὸ δὲ σάρδιον ἄλλη τιμία λίθος, πυραυγῆς καὶ αἱματώδης. αἰνίττεται δὲ ἡμῖν ἡ ἴασπις τὸ φερέσβιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ποριστικόν, ἐπεὶ καὶ πᾶσα τροφή ἀνθρώπων τε καὶ τετραπόδων καὶ πτηνῶν καὶ τῶν ἐρπηστικῶν θηρίων τὴν ἀρχὴν, καὶ οἶον τὴν αἰτίαν, ἀπὸ χλόης ἀρχομένην ἔχει. φησὶ γὰρ ὁ προφήτης· ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων, τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς. καὶ οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου, τοῦ ἰλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ. καὶ πάλιν ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ φησὶν ὁ Θεός· ἐξαγαγέτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου· σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος. ἡ μὲν οὖν ἴασπις ταῦτα παραγυμνοῖ. τὸ δὲ γε σάρδιον τὸ φοβερόν γράφει τοῦ Θεοῦ· ὁ Θεὸς ἡμῶν γὰρ πῦρ καταναλίσκον φησὶν ὁ ἱεροφάντης Μωσῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ἀναφωνεῖ· σὺ φοβερός εἶ καὶ τίς ἀντιστήσεται σοὶ κατὰ πρόσωπόν σου; τούτῳ συμφώνως ὁ σοφὸς ἀπόστολος γράφει· φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζώντος.

ἐπειδὴ γὰρ ἀσύμφωνος τοῖς φιλαμαρτήμοσι καὶ καταφρονηταῖς καὶ ἄκρατος ἡ χρηστότης τοῦ Θεοῦ, οὐ πρὸς μετάνοιαν ἄγουσα, πρὸς ἄδειαν δὲ τοῦ πλημμελεῖν, εἰκότως ὁ Θεὸς σὺν τῷ χρηστῷ μετὰ τοῦ εὐεργετικοῦ καὶ τὸ φοβερὸν ἔχει σκιαγραφούμενον· ὅθεν ὁ Παῦλος τὴν ἕξιν εἰδὼς τῶν μαθητευομένων 69 κέντρων δεομένην, καὶ οὐ πραότητος, μόνοις ἐπιστέλλων Κορινθίοις ἔλεγεν· τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε πραότητος; ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγίων τίς προανεφώνει λέγων γέεννά σε οὐ πτοεῖ· βασιλεία σε οὐ προτρέπεται· λιθίνη καρδία διαλεγόμεθα. οὕτως ἐγινώσκετο φοβερὸν καὶ καταπληκτικὸν χρειῶδες τοῖς παιδευομένοις. ἀλλ' οὐ πρῶτον παρὰ τῷ Θεῷ τὸ σάρδιον· πρώτη δέ γε ἡ ἴασις. ἢ μὲν γὰρ φύσις αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ φιλόφρονον καὶ ἡμερον, καὶ πατήρ εἶναι βούλεται μᾶλλον ἢ δεσπότης ἡμῶν. πρὸς δὲ τὸ φοβερὸν καὶ κολαστικὸν ἡμεῖς αὐτόν, εἰ θέμις εἰπεῖν, βιαζόμεθα, καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀφείς πολλάκις τὴν ἡμερότητα, ἐπὶ τὸ παρὰ φύσιν ἄγεται τὴν αὐστηρίαν. καὶ ἴρις φησὶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ὁμοία ὀράσει σμαραγδίῳ. ἢ μὲν αἰσθητὴ ἴρις ἦν ἡ θεῖα γραφὴ τόξον καλεῖ Θεοῦ, ἢ ἐκ τῆς ἀντανεκλάσεως τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς συνισταμένη, ὅταν ἐν παχύτητι νέφους ἀποληφθὲν ἀντιφράσσηται, ποικίλη καὶ παντοειδῆς χροῶν καθέστηκεν. ἐκείνη δέ γε ἡ νοητὴ, ἢ τὸν θεῖον κυκλοῦσα θρόνον, μονοειδῆς ἦν· σμαραγδίζουσα γὰρ ἦν. καὶ αὕτη δέ γε προδείκνυσι πάντα τὰ περὶ Θεὸν ἅγια καὶ λειτουργικὰ πνεύματα, διὸ καὶ ἴριν κέκληκεν αὐτὴν καίτοι μονοειδῆ τυγχάνουσιν, ἴν' ἐκ τῶν ποικίλων τῆς ἴριδος χρωμάτων τὰς πολλὰς τῶν θείων ἀγγέλων τάξεις καὶ διαφορὰς ἐννοήσωμεν. παντὰ δέ γε μίαν ἦψε χροῶν· ἅπαντα γὰρ ὁμοίως ἐστὶν εὐεργετικά καὶ μίμησιν φέροντα τοῦ οἰκείου δεσπότη, τῆς σμαραγδίζουσης χροῶν καὶ αὐτοῖς τὸ ποριστικὸν μαρτυροῦσης, ὡσπερ τῷ Θεῷ τὸ τῆς ἰάσιδος. καὶ μὴ τί τιμι προσπταίη τῶν ἐντυγχανόντων· τί δὴ ποτε; τὰ μὲν 70 περὶ Θεοῦ ἅγια τῶν ἀσωμάτων τάγματα τῇ τιμιωτέρῳ λίθῳ τῆς σμαράγδου παρεῖκαται, αὐτὸς δέ γε ὁ Θεὸς τῇ ἡττον τιμίᾳ, τῇ ἰάσιδι καὶ τῷ σαρδίῳ; οὐ γὰρ περὶ τῆς τιμιότητος τῶν ὀραθέντων ὁ λόγος νῦν, ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς χροῶν σηματομένων. εἰ γὰρ τιμιότητά τις μικροπρεπῶς ἐπιζητοίη, οὐδὲ ὑπῆρχε τι ὧν παρεῖκασθῆι ὁ Θεὸς, ἢ ἡ κάκεινό τις μέμψοιτο· ὅτι ὁ μὲν Κύριος λίθῳ παρεῖκάσθῃται. ἰδοὺ γὰρ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαῖον φησὶ περὶ τοῦ Κυρίου ὁ Ἡσαΐας. καὶ ὁ προφήτης δὲ λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες περὶ αὐτοῦ λέγει. ὄρη δὲ τὰ πονηρὰ τῶν δαιμόνων ἀλληγορεῖται τάγματα· ὄρη γὰρ μετατίθεσθαι ὁ αὐτὸς ἔφη Δαυὶδ· ἐν καρδίαις θαλασσῶν, καὶ ἐταράχθησαν ὄρη ἐν τῇ κραταιότητι αὐτοῦ, ὡς ὅσον ἐν μεγέθει, τὸ ὑπερέχον οὐδὲ δυνατὸν εὐρεῖν. κυκλόθεν φησὶν τοῦ θρόνου, θρόνους ἡ-δ' καὶ ἐπὶ τοὺς ἡ-δ' θρόνους, ἡ-δ' πρεσβυτέρους καθημένους καὶ περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπέμπονται ἀστραπαί, φωναί, βρονταί, καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἅ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου θάλασσα ὑαλίνη, ὁμοία κρυστάλλῳ. τοὺς εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους τοὺς ἐν τοῖς θρόνοις καθημένους εἰδείη μὲν ἂν μόνος ὁ τῶν κρυφίων γνώστης Θεός· καὶ ὧν ἂν αὐτὸς ἀποκαλύψη, ὅσον δὲ ἐπὶ τῇ ἐμῇ εἰκασίᾳ, ὁ Ἄβελ ἦν καὶ ὁ Ἐνώχ καὶ Νῶε· Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ· ὁ Μελχισεδέκ καὶ ὁ Ἰώβ· Μωϋσῆς καὶ 71 Ἀαρών· Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουήλ· Δαυὶδ, Ἡλίας καὶ Ἐλισσαῖος· οἱ δώδεκα μικροὶ προφῆται ἐν σχήματι ἑνὸς γραφόμενοι· Ἡσαΐας καὶ Ἰερεμίας· Ἰεζεκιήλ καὶ Δανιήλ· Ζαχαρίας καὶ Ἰωάννης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἰωσή καὶ Στέφανος, οἱ τῆς καινῆς μάρτυρες διαθήκης. ἦν δὲ ἂν εἰπεῖν Πέτρον καὶ Παῦλον καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, ὃν Ἡρώδης ἀνεῖλε μαχαίρᾳ, καὶ τὸν λοιπὸν τῶν ἀγίων ἀποστόλων χορόν, εἰ μὴ ἐπαγγελίαν εἶχον παρὰ τοῦ Κυρίου, οὐ νῦν, ἀλλ' ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ καθήσεσθαι ἐπὶ δώδεκα θρόνους, ἑτέροις δηλονότι παρὰ τοὺς εἰρημένους· οὕτω γὰρ ἔφη πρὸς αὐτοὺς ὁ Κύριος ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ·

ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. τὰ δὲ λευκὰ ἱμάτια δεῖγμα τυγχάνει τῆς κατὰ τὸν βίον αὐτῶν καθαρότητος. οἱ δὲ γε στέφανοι, τοῦ νικῆσαι τὰ πάθη καὶ τοὺς νοητοὺς ἐχθρούς. τὸ δὲ ἐκπορεύεσθαι τοῦ θρόνου ἀστραπὰς καὶ φωνὰς βροντῶν, τὸ φοβερὸν αἰνίττεται πάλιν τοῦ Θεοῦ. τὸ γὰρ θεῖον κάλλος οὐκ ἐν διαχύσει τινὶ καὶ ἡδονῇ τέρψεως τὴν εὐφροσύνην ἔχει, ἀλλ' ἐν τῷ μετὰ θαύματος φοβερῷ. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ προφήτης ἔλεγε· δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ. καὶ ἑπτὰ φησι λαμπάδες πυρός, καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἃ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ· ἑπτὰ τυγχάνειν τοὺς ἐν ἀγγέλοις ἄρχοντας. ὁ Κλήμης φησὶν ἐν ἔκτῳ Στρώματι, ἴσως ἐντεῦθεν ὀδηγηθεῖς ταῦτα λέγειν, τὰ ἑπτὰ πνεύματα, ὅμοια λαμπάσι πυρός. εἴρηται γὰρ πού περὶ ἀγγέλων· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, τούτους αἰνιττομένης τῆς θείας γραφῆς, περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος καὶ ἐνώπιόν φησι 72 τοῦ θρόνου θάλασσα ὑαλίνῃ ὅμοια κρυστάλλῳ. ἡ τῆς θαλάσσης ὀπτασία, τὸ πλῆθος· ἡ δὲ ὑαλος καὶ ὁ κρυστάλλος; τὸ καθαρὸν. καὶ πάσης ἀμιγῆς κηλίδος ἐνδείκνυται τῶν περὶ τὸν Θεὸν ἁγίων πατέρων, οἳ θάλασσά τέ εἰσιν ὅσον εἰς πλῆθος· χίλια γὰρ χιλιάδες παρειστήκεισαν αὐτῷ φησὶν ὁ Δανιήλ, καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. καὶ τοσοῦτοι τυγχάνοντες, πάντες εἰσὶ καθαροί, ὑάλῳ καὶ κρυστάλλῳ παραπλήσιοι. καὶ κύκλω τοῦ θρόνου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν, ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶιον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος, καὶ τὸ τέταρτον ζῶιον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχον ἀνὰ πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν· καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχοντες ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες· ἅγιος ἅγιος ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος. οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὡς ταῦτα τὰ ἅγια ζῶα ἐκεῖνα τυγχάνει, ὧν τῆς ὀπτασίας ἠξιώθη Ἰεζεκιὴλ ὁ προφήτης. ἐκείνων μὲν γὰρ ἕκαστον τετραπρόσωπόν τε ἦν καὶ ὀκταπτέρυγον, καὶ τρόχους τινὰς ἐπεσύρετο οἱ ἐπεκέκληντο γέλγελ, εἰ καὶ πολυόμματα ἦν κάκεῖνα ὡσπερ καὶ ταῦτα. ἐνταῦθα δέ, ἐν τε ἕκαστον πρόσωπον, εἰ καὶ διάφορον, καὶ πτέρυγας ἕξ. καὶ ἐκεῖνα μὲν ἦν τὰ Χερουβὶμ, οὕτω γὰρ κέκληται παρὰ τῷ Ἰεζεκιήλ, ταῦτα δέ, ὡς οἶμαι, ἐστὶ τὰ Σεραφίμ, τὰ Ἑσαΐα τῷ θεσπεσίῳ δειχθέντα, εἰ καὶ ὁ Ἑσαΐας οὔτε εἰ πρό 73 σωπά τινα ἦν αὐτοῖς ἐπεμνήσθη, μόνον δὲ ὅτι ταῖς πτέρυξιν ἔσκεπαν τὰ πρόσωπα ἑαυτῶν· οὔτε ὀφθαλμῶν πλῆθος, ἀλλ' ὅτι ἦν ἕξαπτέρυγα. τί δὲ ταῦτα ἠνίττετο τὰ τῷ εὐαγγελιστῇ δειχθέντα καλὸν ἐξηγησασθαι; πλάνη τίς ἦν παρὰ τισι τῶν Ἰουδαίων; ὡς τοῦ Θεοῦ τῶν μὲν ἐν οὐρανῷ ἁγίων ταγματῶν προνοοῦντος καὶ αὐτοῖς ἐμφιλοχωροῦντος μόνοις, ἀφισταμένου δὲ καὶ ἀμελοῦντος τῶν ἐπὶ γῆς, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν. διὸ καὶ ἔλεγον παρὰ τῷ Ἑσαΐα· τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν, καὶ οὐκ ἔγνω; ἐταπεινώσαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν, καὶ οὐ προσέσχε; ἡ δὲ τοιαύτη πλάνη προσῆν αὐτοῖς ἕκ τινος ῥητοῦ γραφικοῦ λέγοντος Κύριε ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ ἔλεός σου καὶ ἡ ἀλήθειά σου ἕως τῶν νεφελῶν. ὡς κατωτέρω τῆς θείας προνοίας προῖεναι ἀπαξιούσης διὰ τὰς ἐπὶ γῆς ἀμαρτίας, δείκνυσιν οὖν ἡ ὀπτασία τῷ εὐαγγελιστῇ ὅτι διὰ πάντων ἡ πρόνοια διήκει τοῦ Θεοῦ, τῶν τε ἐν οὐρανοῖς προνοοῦσα καὶ ἐπιβεβηκυῖα τῶν ἐπὶ γῆς. καὶ τοῦτο αἰνίττεται τὰ τέσσαρα ἅγια ζῶα περὶ τὸν θεῖον ὑπάρχοντα θρόνον. ἐπειδὴ γὰρ ἅπαν αἰσθητὸν καὶ γήϊνον σῶμα ἐκ τῶν τεσσάρων κέκρται στοιχείων πυρός, γῆς, ἀέρος, ὕδατος. ἕκαστον τῶν ζῶων ἐν τι τούτων ἐνδείκνυται μὲν λέων τὸ πῦρ, διὰ τὸ θερμόν τε καὶ θυμικὸν τοῦ ζώου· ὁ δὲ γε μόσχος τὴν γῆν, διὰ τὸ περὶ γῆν εἶναι τῷ μόσχῳ τὴν ἐργασίαν· ὁ δὲ γε ἄνθρωπος τὸν ἀέρα, οὐράνιον γὰρ φυτὸν καὶ μετάρσιον ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν τοῦ νοῦ λεπτότητα· ὁ δὲ ἀετὸς τὸ ὕδωρ, ἕξ ὑδάτων γὰρ τοῖς

πτηνοῖς ἢ γένεσις. περὶ δὲ τὸν θρόνον ὀρώνται τοῦ Θεοῦ, ὡς φροντίδος καὶ προνοίας ἡξιωμένων τῶν διὰ τῶν ζώων σημαινομένων, τουτέστι, τῶν ἐπὶ γῆς. τὸ δὲ γε πολυόματον αὐτῶν τὴν περὶ πάντα ἐποψίαν ἐπ' αὐτὰ τοῦ Θεοῦ παραδείκνυσι. καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ 74 νυκτός· οὐ τοῦτο φησιν ὅτι ὀδυνηρόν τινα καὶ μοχθηρόν διαζῶσι βίον, οὐ δυνάμενα ἐκ τοῦ μόχθου καὶ ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης ἀναπαύσασθαι, ἀλλ' ὅτι οὐ διαστέλλουσί ποτε δοξολογοῦντα τὸν Θεόν, καὶ ἐντρυφῶντα τῇ εἰς αὐτὸν μελωδίᾳ. τὸ δὲ ἐπτάκις λέγειν τὸ ἅγιος, τὸ πολλακίς καὶ ἀκαταπαύστως αἰνίττεται. ἐπτὰ γὰρ τὰ πολλὰ παρὰ τῆς θείας γραφῆς παραδέδοται· ὡς τὸ στεῖρα ἔτεκεν ἐπτὰ καὶ ἡ πολλὴ ἐν τέκνοις ἡσθένησε, καὶ ἐπτὰ ὀφθαλμοὶ Κυρίου οἱ ἐπιβλέποντες ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐπτάκις ὁ δίκαιος ἐξ ἀναγκῶν ῥυόμενος. ὁ ὢν φησι καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος. ἡ ἀγία διὰ τούτων καὶ σεβασμία δηλοῦται τριάς καθὼς πρόσθεν εἴρηται. οὐδὲν δὲ χειρόν καὶ νῦν εἰπεῖν, τὰ γὰρ αὐτὰ γράφειν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσιν ἀσφαλὲς ὁ θεῖος ἀπόστολος ἀπεφήνατο. ὢν ὁ Πατὴρ ὠνόμασται παρὰ τῷ Μωϋσῆ. φησὶ γὰρ πρὸς αὐτόν, ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν. ἦν δέ, περὶ τοῦ υἱοῦ εἴρηται αὐτῷ τῷ εὐαγγελιστῇ λέγοντι ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἐρχόμενον δὲ φησὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἀεὶ γὰρ ἐπιφοιτᾷ ταῖς ἀξίαις τοῦ δέξασθαι αὐτὸ ψυχαῖς. καὶ ὅταν δώσει τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων, πεσοῦνται οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βάλλουσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες· ἄξιος εἶ, ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημα σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν. 75 μετὰ τῶν ἁγίων ζώων οἱ πρεσβύτεροι διδῶσιν φησιν δόξαν τῷ Θεῷ· τὸ δὲ γε βαλεῖν τοὺς στεφάνους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦτο δηλοῖ· ὁ στέφανος νίκης καὶ βασιλείας ὑπάρχει σύμβολον. βάλλοντες οὖν αὐτοὺς πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, τὴν ὄντως καὶ ἀληθῆ βασιλείαν καὶ τὴν κατὰ πάντων νίκην τῷ ἐπὶ πάντας ἀνατιθέασι Θεῷ, λέγοντες· Σοὶ, δέσποτα, κατὰ πάντων ὀφείλεται δόξα· ὅτι Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι τὰ πάντα παρήγαγες, καὶ τῷ θελήματί σου ὑπέστησας οὐκ ὄντα πρότερον. καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιάν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βίβλιον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίσιν ἐπτὰ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρόν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· τίς ἄξιος ἀνοῖξει τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξει τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ ἔκλαιον πολὺ ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθη ἀνοῖξει τὸ βιβλίον, οὔτε βλέψαι αὐτό· καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· μὴ κλαῖε· ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαυὶδ, ἀνοῖξει τὰς ἐπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. καὶ εἶδον καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἐστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἐπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἐπτὰ, οἱ εἰσι τὰ ἐπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. βίβλον ἡμῖν τινὰ Θεοῦ ἢ θεῖα διηγείται γραφή, ἐν ἧ πάντες ἄνθρωποι τυγχάνουσιν γεγραμμένοι, ἴσως τὴν παρὰ Θεῷ μνήμην ἡμῶν τροπικῶς βίβλον καλοῦσα, πλὴν ὅτι 76 βιβλίον αὐτὴν ὀνομάζει ὁ μὲν προφήτης λέγων τὸ ἀκατέργαστον μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου· καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον σου πάντες γραφήσονται. Μωϋσῆς δὲ ὁ σοφώτατος ἐξίλεοῦμενος ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ, καὶ πρὸς Θεὸν ἀποκλαιόμενος, καὶ βοῶν· καὶ νῦν εἰ μὲν ἀφείς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψόν με ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. ταύτην ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς ὄρα τὴν βίβλον γεγραμμένην ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. καὶ ἔσωθεν μὲν ἂν εἴησαν, οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, γεγραμμένοι ὡς θεοσεβεῖς τῇ ὁδηγίᾳ τοῦ νόμου· ὀπισθεν δέ, καὶ ἐν τῇ χεῖρονι μοίρα, οἱ ἐξ ἔθνων ὡς εἰδωλολάτραι

πρὶν ἢ Χριστῷ πιστεῦσαι. τὸ δὲ βιβλίον ἦν ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ· αἱ ὁδοὶ τῶν ἁγίων, ὡς γε οἶμαι, τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ κατορθωσάντων. τὸ δὲ βιβλίον ἐκέλειστο τε καὶ ἐσφραγίστο σφραγῖσιν ἑπτὰ. ὁ ἔβδομος τέλειος ὢν ἀριθμὸς δηλοῖ τὸ λίαν ἀσφαλῶς κεκλεῖσθαι καὶ κατασεσημάνθαι τὸ βιβλίον. τί δὲ τὸ κεκλεῖσθαι τὸ βιβλίον βούλεται; τὸ μηδένα ἐποψίας ἠξιῶσθαι Θεοῦ πλὴν ὀλιγοστῶν. πῶς γὰρ ἐποπτευθεῖ τὸ κεκλεισμένον, διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν; ἀλλ' οἱ πλείους οἱ ἐν ἁμαρτίαις κεκλεῖσθαι τὸ βιβλίον παρεσκεύασαν. ἦσαν γὰρ ἀμύθητοί τινες ἤπερ οἱ ὀλιγοστοί, οἱ Θεῷ εὐάρεστοι, ἴανεῶχθαι· τοῦτο τε καὶ τὸ ἴ πασαν κατὰ κοινου ἔμπεφράχθαι παρρησίαν τὴν πρὸς Θεὸν τῶν ἔνδον γεγραμμένων, ἐπεὶ καὶ πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρηιώθησαν, κατὰ τὸν προφήτην· εἰ γὰρ καὶ κατώρθωσαν ὀλίγοι καὶ εὐαριθμητοὶ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλὰ ἄνθρωποι τυγχάνοντες, οὐ γεγόνασιν ἀξιόχρεοι πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν ἀπολλυμένην ἐκ τῆς ἁμαρτίας παρρησίαν ἀνακαλέσασθαι. ὅθεν τοῦτο ἐπιστάμενος ὁ προφήτης πρὸς Θεὸν ἀνεφώνει· τὸ πρῶτ' 77 εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς τῆς δεησεώς μου, τὸ πρῶτ' παραστήσομαί σοι καὶ ἐπόψει με, πρῶτ' ἄνθρωπον καλῶν τὴν τοῦ Χριστοῦ ἐπιφάνειαν, τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου, τὴν λύσασαν τὸν ζόφον τῆς ἀγνωσίας· ὡς ἐν ταύτῃ κτησομένης παρρησίαν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ οὐκ ἄλλως· ὥστε καὶ εἰσακούεσθαι προσευχομένους, καὶ ἐποψίας ἀξιουῖσθαι, ἀνελόντος τοῦ Χριστοῦ τὴν διατειχίζουσαν ἡμᾶς ἀπὸ Θεοῦ ἁμαρτίαν. πρὸ δὲ γε τῆς εἰς ἀνθρώπους ἐπιφοιτήσεως αὐτοῦ, ἅπαν στόμα ἐπέφρακτο, καὶ ὑπόδικος ἦν ἅπας ὁ κόσμος τῷ Θεῷ κατὰ τὸ γεγραμμένον. τὸ οὖν ἀπαρρησίαστον τῶν ἐν τῇ βίβλῳ γεγραμμένων, ὡς εἴρηται, δηλοῖ τὸ τὴν βίβλον κεκλεῖσθαι καὶ ἐσφραγίσθαι. εἶδόν φησιν ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα· τίς ἄξιος ἀνοίξει τὸ βιβλίον καὶ λύσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; οὐδεὶς μὲν, ὃ θεϊότατε ἄγγελε, εἶποι τις πρὸς αὐτόν, μόνος δὲ ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, ὁ τὴν ἁμαρτίαν ἀνελών, καὶ τὸ καθ' ἡμῶν ῥήξας χειρόγραφον, καὶ τῇ οἰκειᾷ ὑπακοῇ τὴν ἡμῶν παρακοὴν ἰασάμενος. Λόγος τέταρτος καὶ οὐδεὶς φησιν ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς λύσαι τὸ βιβλίον. οὔτε γὰρ ἄγγελος ταῦτα ἡμῖν κατώρθωσεν ὡς φησιν Ἡσαΐας· οὐ πρέσβυς, οὐδὲ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ἔσωσεν αὐτοὺς διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτούς· οὔτε ἄνθρωπος ζῶν, ἀλλ' οὔτε τις τῶν τεθνηκότων. ἀδελφὸς οὐ λυτροῦται οὐ λυτρώσεται ἄνθρωπος, καθὼς γέγραπται· ποῦ. καὶ τί φησι λέγω ἀνοίξει τὸ βιβλίον, ὅποτε 78 οὔτε βλέπειν τις αὐτὸ ἴσχυε τῶν ἀνθρώπων; πῶς γὰρ ἂν τις τῶν τῇ ἀχλύι τῆς ἁμαρτίας πεπληρωμένων ἐνέβλεψεν ἐνώπιον τοῦ θείου θρόνου, ἐν ᾧ τὸ βιβλίον ἐπέκειτο; ἢ δὲ πάντων ἀναξιότης γέγονέ μοι θρήνων αἰτία. παρεμυθήσατο δὲ τις τῶν πρεσβυτέρων ὑποδείξας τὸν ἀνοίξαντα. φησὶ γὰρ πρὸς ἐμέ· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαυὶδ, ἀνοίξει τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ. ὅς φησιν ἐνίκησε τὸν ἡμέτερον νικητὴν, τὸν Διάβολον, οὗτος τὸ βιβλίον καὶ τὰς σφραγίδας ἠνοιξεν. τίς δὲ ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦν, πάντως ὁ Χριστός, περὶ οὗ ὁ πατριάρχης εἶπεν Ἰακώβ· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθη ὡς λέων καὶ ὡς σκύμνος. τίς ἐγερεῖ αὐτόν; ὅτι δὲ ἐξ Ἰούδα τὸ κατὰ σάρκα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος μάρτυς ὁ θεῖος ἀπόστολος εἰπών, πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· θαυμάσειε δ' ἂν τις πῶς οὐκ εἶπεν αὐτὸν ῥάβδον ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, οὐδὲ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης ἀναβεβηκός, ὡσπερ ὁ Ἡσαΐας ἔφη, ἀλλὰ ρίζαν τοῦ Δαυὶδ. τοῦτο φησὶ, δεικνύς ὅτι κατὰ μὲν τὸ ἀνθρώπινον ῥάβδος ἦν ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί καὶ Δαυὶδ ἀναβλαστήσας κατὰ δὲ τὸ θεϊκόν, αὐτὸς ἐστὶν ἡ ρίζα, οὐ μόνον Δαυὶδ, ἀλλὰ πάσης αἰσθητῆς καὶ νοητῆς κτίσεως, ὡς αἴτιος τῶν ἀπάντων ὑπάρχων καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. καὶ εἶδόν φησιν ἐν μέσῳ πάντων τῶν ἀμφὶ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ ἄρνιον ἐστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἱ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ ἦλθε καὶ εἴληφε τοῦτο τὸ βιβλίον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. ἄρνιον μὲν τὸν Κύριον

ἐκάλεσε διὰ τὴν ἀκακίαν καὶ τὸ 79 ποριστικόν. ὥσπερ γὰρ ὁ ἄρνὸς τῆ ἑτησίᾳ τῶν ἐρίων φορᾷ ποριστικὸς ὑπάρχει, οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἀνοίγει τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ἐμπιπλᾷ πᾶν ζῶον εὐδοκίας. οὕτω δέ γε αὐτὸν καὶ ἡ προφητεία καλεῖ, διὰ μὲν τοῦ Ἑσαΐου λέγουσα ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείραντος αὐτόν, ἄφωνος· διὰ δὲ Ἱερεμίου· ἐγὼ φησιν ὡς ἄρνιον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι οὐκ ἔγνω. ἦν δὲ τὸ ἄρνιον οὐκ ἐσφαγμένον, ἀλλ' ὡς ἐσφαγμένον. ἀνεβίω γὰρ ὁ Χριστὸς πατήσας τὸν θάνατον, καὶ σκυλεύσας τὸν Ἄδην τῶν παρ' αὐτοῦ κατεχομένων ψυχῶν· ὡς τὸν Χριστοῦ θάνατον μηδὲ εἶναι θάνατον βεβαίως, ἀλλ' ὡς θάνατον διὰ τὸ τῆς ἀναστάσεως σύντομον. ἐπεὶ δὲ ἦν καὶ τὰ σύμβολα τοῦ θανάτου ἐπιφερόμενος μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύριος, τὸν τύπον τῶν ἡλίων, τὸ πεφοινίχθαι τῷ αἵματι τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ σῶμα κατὰ τὸν λέγοντα Ἑσαΐαν ἐκ προσώπου τῶν ἁγίων ἀγγέλων· διὰ τί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, πλήρους, καταπεπατημένης; διὰ τοῦτο ἦν ὡς ἐσφαγμένον ἐν τῇ ὀράσει τῆς ὀπτασίας. τὰ δὲ ἑπτὰ κέρατα τὴν μεγάλην ἰσχὴν αὐτῷ μαρτυρεῖ, καθ' ὃ τὰ μὲν ἑπτὰ τέλειος ὑπάρχων ἀριθμὸς τὰ πολλὰ δηλοῖ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται· τὰ δὲ γε κέρατα δυνάμεως ἐστὶ σύμβολον κατὰ τὸν λέγοντα προφήτην· καὶ πάντα τὰ κέρατα τῶν ἀμαρτωλῶν συνθλάσω, καὶ ὑψωθήσεται τὸ κέρας τοῦ δικαίου· καὶ τὸν Ἀμβακοῦμ κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὑπάρχει αὐτοῦ. τοὺς δὲ γε ἑπτὰ ὀφθαλμοὺς οἱ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ Ἑσαΐας ἡμῖν διερμηνεύει, λέγων καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλής καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτόν. ἅτινα πνεύματα, τουτέστιν πνευματικὰ 80 χαρίσματα, ἀπέσταλται μὲν πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἀπὸ Θεοῦ, οὐδεὶς δὲ ἐδέξατο ὡς κοπιάσαντα μικροῦ τῆ εἰς πάντας περιαγωγῆ, ἐπαναπαύσασθαι Χριστῷ. καὶ ἦν κρεῖττον λόγου καὶ ἐννοίας τὸ γινόμενον. ἂ γὰρ αὐτὸς ἔπεμπε ἄνωθεν πνεύματα ὡς Θεός, ταῦτα αὐτὸς ἐδέχετο κάτω ὡς ἄνθρωπος, ἐπεὶ τοῦτό τε ἦν κάκεινο. αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν #556 [Λόγος τέταρτος] πάντων τοιγαροῦν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπορησάντων ἀνοίξει τὸ βιβλίον, ἢ ἰδεῖν εἰς αὐτὸ κατὰ τὰ πρόσθεν ὀραθέντα, μόνος ὁ Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ὁ δι' ἡμᾶς καθ' ἡμᾶς γεγωνώς καὶ μείνας, ὃ ἦν, ἔλαβε τὸ βιβλίον. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσεσάρη πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἄρνιου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσὶν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων· καὶ ἄδουσιν ὠδὴν καινὴν λέγοντες, ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίξει τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ αἵματι σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνῆς ἀγγέλων πολλῶν κύκλω τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζῶων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ σοφίαν καὶ πλοῦτον καὶ ἰσχὴν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. λαβόντα τὸν Κύριον τὸ βιβλίον προσεκύνησαν ἅπαντες 81 προεγνωκότες ἦν μέλλει σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτελεῖν, κόλασιν δὲ τοῖς ἀκαθάρτοις δαίμοσιν, τὸ δὲ ἔχειν τοὺς πρεσβυτέρους κιθάρας, τὸ ἐναρμόνιον δηλοῖ καὶ εὐῆχον τῆς εἰς Θεὸν ὁμολογίας αὐτῶν κατὰ τὸ γεγραμμένον· ψάλατε τῷ Θεῷ ἡμῶν, ψάλατε. τὰ δὲ θυμιάματα τὴν ἐκ πάντων τῶν ἔθνῶν προσφορὰν αἰνίττεται· φησὶ γὰρ ὁ Μαλαχίας ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἀπειθῆ Ἰσραήλ· θυσίαν οὐ προσδέχομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ μέχρι δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται ἐν τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ. προαναφωνῶν διὰ τούτων τὴν τῶν ἔθνῶν πίστιν καὶ δωροφορίαν. καὶ ἄδουσιν ὠδὴν καινὴν· καινὴ γὰρ ἡ εἰς Θεὸν σεσαρκωμένον

ἀδομένη, οὐπω πρότερον πρὶν σαρκωθῆναι προσαχθεῖσα. τίς δὲ ἦν ἡ ὠδή; ἄξιος εἶ
φησὶ ποιῆσαι τὴν σωτηρίαν ταύτην εἰς ἀνθρώπους, ὁ σφαγεὶς ὑπὲρ ἡμῶν καὶ τῷ
αἵματί σου κατακτησάμενος ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν πολλούς. ἀσφαλῶς δὲ λίαν εἶπεν ἐκ
πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους. οὐ γὰρ πάντας ἐκτήσατο, πολλοὶ γὰρ
τῇ ἀπιστίᾳ ἐναπέθανον, ἀλλὰ ἐκ πάντων τοὺς σωτηρίας ἀξίους. ὅμοιον καὶ ὁ
προφήτης ἔφη· ἀνάστα, ὁ Θεός, κρίνον τὴν γῆν, ὅτι σὺ ἔκατακρινομήσεις ἐν πᾶσι
τοῖς ἔθνεσιν οὐ μὴν πάντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ
ἱερεῖς, καὶ βασιλεύσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. δύνη μὲν οὖν καὶ πρὸς τὸ γράμμα νοῆσαι,
πιστοὶ γὰρ καὶ Χριστοῦ θεράποντες, οἱ τε βασιλεῖς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν
προστατοῦντες· δύνασαι δὲ καὶ βασιλεῖς νοῆσαι τοὺς κρατοῦντας τῶν παθῶν, καὶ οὐ
κρατουμένους ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἱερεῖς, τοὺς προσάγοντας τὰ οἰκεῖα σώματα θυσίαν
ζῶσαν ἀγίαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ κατὰ τὸ 82 γεγραμμένον. καὶ οὐ μόνον φησὶν οἱ
πρεσβύτεροι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀσώματοι δυνάμεις ἐπινίκιον ἦδον ὠδὴν
τῷ Χριστῷ. τὸν δὲ γε νῦν εἰρημένον αὐτῶν ἀριθμὸν καὶ ὁ Δανιὴλ προανεφώνησεν·
τὸ δὲ ἄσμα τῶν ἀγγέλων ἑπτὰ διαφόρους προσάγει τιμᾶς Χριστῷ, διὰ τῶν ἑπτὰ
δηλοῦντες πρέπειν μυριάς δοξολογίας στεφανοῦσθαι Χριστόν. καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν
τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, σὰ ἐστὶ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα·
ἤκουσα λέγοντας τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἄρνιῳ· ἡ εὐλο γία καὶ ἡ τιμὴ
καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα λέγουσιν
ἀμήν· καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν. τὴν ἐκ συμφωνίας παρὰ πάσης
κτίσεως ἐπουρανίου τε καὶ ἐπιγείου προσαγομένην δοξολογίαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ,
καὶ τῷ ἐνανθρωπήσαντι καὶ σαρκωθέντι Λόγῳ, συνδοξολογουμένου δηλαδὴ καὶ τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος, τὰ παρόντα δηλοῖ. καὶ ὅτε φησὶν εἶδον ὅτι ἤνοιξε τὸ ἄρνιον μίαν
ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων, καὶ ἠκούσαμεν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λεγόντων ὡς
φωνὴν βροντῆς, ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν
ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν ἵνα νικήσῃ. καὶ ὅτε ἤνοιξε
τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν ἠκούσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος, ἔρχου. καὶ
ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν
εἰρήνην 83 ἀπὸ τῆς γῆς ἵνα ἀλλήλους σφάζωσιν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη. τὸ
κεκλεισθαι δὲ καὶ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον τὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν αὐτῷ
γεγραμμένων ἀπαρρησίαστον δηλοῖ, καὶ τὸ πεφράχθαι αὐτῶν τὸ στόμα πρὸς πᾶσαν
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δικαιολογίαν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. ἄρα τὸ
περιαιρεῖσθαι κατὰ μέρος τὰς σφραγίδας τὴν κατὰ μικρὸν ἐπανάληψιν σημαίνει τῆς
πρὸς Θεὸν παρρησίας καὶ οἰκειότητος ἣν προὔξενησεν ἡμῖν ἐνανθρωπήσας ὁ
μονογενής, τοῖς οἰκειοῖς κατορθώμασιν τὰς ἡμετέρας ἐπανορθώσας πλημμελείας.
ἰστέον δὲ ὅτι ἐκάστης σφραγίδος λύσιν, ἔν τι τῶν ὑπὸ Κυρίου ἐνεργηθέντων εἰς
ἡμετέραν σωτηρίαν παραδηλοῖ, καὶ τῶν πραχθέντων παρ' αὐτοῦ κατὰ τῶν νοητῶν
ἡμῶν ἐχθρῶν, ἡ γὰρ εἰς ἡμᾶς προμήθεια τοῦ Κυρίου ἐκείνων τῆς δυναστείας ὑπάρχει
καθαίρεσις. μὴ θαυμάσῃ δὲ τις τῶν ἐντετυχομένων, ὅτι πρὶν ἐνανθρωπήσαι τὸν
μονογενῆ· τὰ γὰρ πρὸ τῆς εἰς ἡμᾶς ἐπιδημίας αὐτοῦ ἔργα καὶ πράγματα διὰ τῆς
θεωρίας δεῖκνυται τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ. ὅμως ὥπται ἄρνιον ἐν τῇ ἀποκαλύψει
ὡς ἐσφαγμένον. προαναφώνησιν γὰρ ἔχειν εἴωθεν τὰ τοῖς προφήταις ὀρώμενα τῶν
ἔσεσθαι μελλόντων. οὕτως ἄνθρωπος προσεπάλαιεν τῷ Ἰακώβ τῷ Χριστοῦ τύπῳ·
οὕτως ὁ Ἡσαΐας εἶδε τὴν προφήτιν ἐν γαστρὶ συλλαβοῦσαν καὶ τεκοῦσαν υἱόν, οὗ
καὶ τὸ ὄνομα κέκληται, ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. οὕτως υἱὸν
ἀνθρώπου εἶδεν ὁ Δανιὴλ τὸν ἔτι ἄσαρκον Θεόν, λόγον ἐλθόντα πρὸς τὸν παλαιὸν
τῶν ἡμερῶν. ἡ πρώτη τοιγαροῦν εὐεργεσία, ἡ εἰς τὸ ἡμέτερον γένος τοῦ σωτῆρος
ἡμῶν, Χριστοῦ, ἣτις τὴν πρώτην ἔλυσε τοῦ βιβλίου σφραγίδα καὶ ἀρχὴν πεποίηκεν
ἐπαναγαγεῖν 84 ἡμᾶς ὅθεν ἐξῆλθομεν ἐκ τῆς ἐν Ἀδὰμ παραβάσεως καὶ τὸ

ἀνακτήσασθαι τὴν ἀπολομένην ἡμῖν οἰκειότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἀπαρρησίαστον ἡμῶν εἰς παρρησίαν μεταθεῖναι, ἢ τοῦ Κυρίου καθέστηκε σωματικὴ γέννησις, ἀγίασασα ἡμῶν τὸν τόκον, ἵνα μηκέτι ἐν ἀνομίαις συλλαμβανώμεθα καὶ ἐν ἀμαρτίαις ὑπὸ τῶν μητέρων ἡμῶν κυσικώμεθα, ἀλλ' ἔχωμεν ἡγιασμένην γέννησιν Χριστοῦ διὰ τῆς οἰκείας γεννήσεως τὸν ἀνθρώπινον τόκον εὐλογήσαντος· καὶ μάρτυς τῆς τοιαύτης εἰς ἀνθρώπους φιλοτιμίας ὁ θεῖος ἀπόστολος γράφων ἐπεὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἅγια ἐστίν. τῆς πρώτης οὖν λυθείσης σφραγίδος, εἶδόν φησιν ἐφ' ἵππου τινὰ λευκοῦ προστρεπόμενον ἐλθεῖν ἐκ τῶν νοερῶν ἐκείνων ἀγίων ζώων, τόξον ἔχοντα, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν, ἵνα νικήσῃ. ὁ μὲν λευκὸς ἵππος σύμβολον εὐαγγελισμοῦ τυγχάνει, ὡς εὐεργεσίας πραχθησομένης τοῖς ἀνθρώποις. ὁ δὲ γε στέφανος κράτος καὶ νίκην αἰνίττεται. ἐξῆλθε δὲ Χριστῷ κομίζων τὸν στέφανον, ὡς ἀρξαμένῳ νικᾶν τὸν καταδουλωσάμενον ἡμῶν τὸ γένος διάβολον. ἐξῆλθε δὲ φησιν ἵνα ὁ νικῶν νικήσῃ. Χριστὸς δὲ ἦν ὁ νικῶν, ὅπως τέλεον νικήσῃ, καὶ τὸ σύμβολον αὐτῷ τῆς νίκης ἐκόμιζε τὸν στέφανον. αὕτη μὲν ἡ πρώτη. δευτέρα δὲ εἰς ἡμᾶς εὐεργεσία Χριστοῦ, ἣτις τὴν δευτέραν ἔλυσε τοῦ βιβλίου σφραγίδα, καὶ προσέθηκε λῦσαι μὲν ἡμῶν τὴν αἰσχύνην, ἐπαναγαγεῖν δὲ ἡμῖν τὴν θεῖαν ἐποψίαν· τῷ πειρασθῆναι τὸν Κύριον καὶ νικῆσαι τὸν πειράζοντα ἵνα εἰδείῃ μὴ μόνον νικῶν, ἀλλὰ καὶ ἠττημένος ὁ ἀλητήριος· μὴ δὲ δάκνων πτέρναν ἰπέως καὶ ὑποσκελίζων ἡμῶν τὰ κατὰ Θεὸν 85 διαβήματα, ἀλλὰ καὶ ὀπίσω πίπτων καὶ πεμπόμενος δουλοπρεπῶς καὶ ἀκούων ὑπὸ ἀνθρώπου ὃν κατεπάλαισεν, εἰ καὶ Θεὸς ἦν ἐν αὐτῷ, ὕπαγε σατανά, καὶ μετ' αἰσχύνης ἀπιών, καὶ νῦν πρῶτον γινώσκων τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν, ὁ ἐπάνω τῶν νεφελῶν θεῖναι τὸν αὐτοῦ θρόνον μεγαλαυχῶν, καὶ ἔσεσθαι ὅμοιος τῷ Ὑψίστῳ φανταζόμενος κατὰ τὴν Ἡσαΐου προσωποποιίαν. οὗ γενομένου, ἐξῆλθεν ἵππος πυρρὸς, προτραπεῖς ὑπὸ τινος τῶν ἀγίων ζώων· καὶ τῷ καθημένῳ φησὶν ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἐδόθη ἐξουσία λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς γῆς, ἵνα ἀλλήλους σφάξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη. ὁ πυρρὸς ἵππος αἵματος αἴνιγμα τυγχάνει· διὸ καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτοῦ μάχαιρα δέδοται, ἐφ' ᾧ τε τὴν εἰς τὸ κακὸν ὁμόνοιαν τῶν ἐπὶ γῆς διελεῖν καὶ κατατεμεῖν. ὁμόνοια δὲ ἦν αὐτοῖς πρὸς εἰδωλολατρείαν καὶ ἵνα φησὶν ἀλλήλους σφάξωσιν· τουτέστιν ἀλλήλων ἀνέλωσιν, τὰς ἐπὶ τὸ χεῖρον σπονδάς· οὐ γὰρ ἦλθεν ὁ Κύριος βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ μάχαιραν· καὶ ἐπαναστῆσαι υἰὸν κατὰ πατρός, καὶ νύμφην κατὰ πενθερᾶς· τὰ νέα καὶ θεοσεβῆ τοῖς ἀρχαίοις καὶ κατεγνωσμένοις. καὶ ὅτε ἤνοιξέ φησι τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος· ἔρχου. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν, ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος· χοῖνιξ σίτου δηναρίου· καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης. καὶ ὅτε ἤνοιξέ φησι τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα τὸ 86 τέταρτον ζῶον λέγον· ἔρχου. εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω, ὄνομα αὐτῷ Θάνατος, καὶ ὁ Ἄδης ἀκολουθήσει μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς. τρίτη εἰς ἡμᾶς ἐλεημοσύνη Χριστοῦ τὴν τρίτην ἔλυσε σφραγίδα, καὶ προσήγαγεν ἡμᾶς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἀποστροφὴν κατακριθέντας. ἢ δὲ ἐστὶν ἡ σωτηρίας αὐτοῦ διδασκαλία, καὶ αἱ διὰ τῶν θεοσημειῶν εὐεργεσίαι· αὗται γὰρ ἐπίδοσιν ἐποίησαντο τῆς τοῦ Διαβόλου καταλύσεως· ἔγνωμεν γὰρ δι' αὐτῶν, τίς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς Θεός, ἵνα μὴ ὦμεν νήπιοι κλυδωνιζόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας· καὶ ἐκεῖνα σεβώμεθα ἃ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐποίησαν, τοὺς φθοροποιοὺς δαίμονας, ἀνταλλαζάμενοι τῆς δοξῆς τοῦ Θεοῦ. ἢ γὰρ θεία τοῦ Κυρίου διδασκαλία εἰς ἑαυτὴν εἴλκυσεν, ὥσπερ ζύμη ἄλευρον, τοὺς μαθητευομένους, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, καὶ τῶν θαυμάτων ἀπολαύοντας, ἅπερ τὰς ψυχὰς μάλλον

ίασατο τῶν σωμάτων. ὧν γενομένων, ἵππος ἐξῆλθε μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ μὲν ἵππος ὁ μέλας κατηφείας ὑπάρχει καὶ πένθους δεικτικός, ἐπιταθείσης τῆς τοῦ Διαβόλου καθαιρέσεως ταῖς θείαις παιδαγωγίαις, καὶ διὰ τοῦτο πενθοῦντος τὴν ἑαυτοῦ λῦσιν, τὴν τοσοῦτοις ἀντισχοῦσαν χρόνοις, ὁ δὲ γε ζυγὸς ἰσότητός ἐστι καὶ δικαιοσύνης αἴνιγμα. ἐκάθησε γὰρ ἐπὶ θρόνου ὁ κρίνων δικαιοσύνην· ἐπετίμησε τοῖς δαιμόνων ἔθνεσι καὶ ἀπώλετο ὁ ἀσεβῆς, ὁ τούτων ἡγούμενος. σύμβολον οὖν τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Κυρίου, τῆς ὑπὲρ ἡμῶν ὁ ζυγός· ὡς καὶ λέγειν ἡμᾶς ἐν παρρησίᾳ πρὸς αὐτόν· ἐποίησας τὴν κρίσιν μου καὶ τὴν δίκην μου ὅπως γινώμεν τὰ ἔθνη ὅτι ἄνθρωποι ἐσμεν, καὶ μὴ δίκην κτηνῶν ἐν χαλινῶ καὶ κημῶ διελκώμεθα καὶ ἀποβουκολώμεθα παρὰ τῶν ὀλεθρίων τυράννων. καὶ ἤκουσά φησι φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος· χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοϊνικες κριθῶν δηναρίου, καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης. ὁ λόγος καὶ ἡ διδασκαλία, σπέρμα παρὰ τῇ θείᾳ τροπολογεῖται γραφῇ· γέγραπται γὰρ παρὰ τῷ Ματθαίῳ· ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων τοῦ σπεῖραι· καὶ πάλιν φασὶ πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν οἱ τῶν δούλων εὐνούστατοι· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; τοῦ δὲ γε σπέρματος, τὸ μὲν ἐστὶ σῖτος, οἷον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα ὡς ἀνδρᾶσι πρέπουσα τροφή τελείως· καὶ τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχουσι πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. τί δὲ ἐστὶ κριθή; ἢ κατὰ τὸν Μωυσέως νόμον διδασκαλία, ὡς πρεπεστέρα τοῦ σίτου, καὶ ἀκμάσασα, καὶ τροφή κτηνοπρεπῆς τὸν νήπιον τρέφουσα Ἰσραήλ. φησὶν οὖν ὁ χρηματίζων ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων Θεός· χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοϊνικες κριθῆς δηναρίου. δι' ὧν αἰνίττεται λιμὸν εἶναι καὶ σπάνιν παρὰ τοῖς τότε ἀνθρώποις διδασκαλίας εὐαγγελικῆς τε τῆς ἐκ τοῦ Κυρίου, καὶ νομικῆς, κατὰ τὸ γεγραμμένον· δώσω αὐτοῖς οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον Κυρίου. εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὖν φησι τάδε καὶ τάδε παθεῖν ἔδει τοὺς καταφρονητὰς πάσης διδασκαλίας καὶ ἐπιστροφῆς, τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης· ἄφες αὐτοὺς καὶ μηδεμίαν κόλασιν ἐπαγάγης· ἔτι ἐστὶν ἐλεημοσύνη αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ φησὶν ὁ Θεός. ἐπεὶ ἐλπίς ἐστὶν αὐτοῖς, νοητῶς εὐφρανθῆναι τοῖς 88 θείοις τοῦ μονογενοῦς μου κηρύγμασιν· ταῦτα γὰρ ὁ οἶνος, ὁ εὐφραίνων νοητῶς καρδίαν ἀνθρώπου. ὁ οὖν ἐπὶ τῆς προτέρας ἀπειθείας ἐπεξίων ἀδικήσειεν ἂν τὸν ἐσόμενον αὐτοῖς παρὰ Θεοῦ ἔλεον, καὶ τὴν ἐσομένην ἐπὶ τῇ πίστει νοητὴν εὐφροσύνην. καὶ τί λέγω νοητὴν μόνον; αἱ γὰρ τοῦ Κυρίου διδασκαλῖαι καὶ αἰσθητὴν εἶχον τὴν χάριν· καὶ μάρτυς ὁ προφήτης ἐξεχύθη ἡ χάρις ἐν χεῖλεσί σου λέγων πρὸς τὸν Κύριον, καὶ ὁ Ἰώσηπος Ἰουδαῖος ἀνὴρ καὶ ὑπὸ τῆς ἀληθείας βιαζόμενος, καὶ γράφων περὶ αὐτοῦ ἐν βίβλῳ Ἰσραὴλ Ἀρχαιολογίας τάδε· γίνεται δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς, σοφὸς ἀνὴρ, εἶγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρῆ· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητής, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῆ τ' ἀληθῆ λεγομένων· καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ προσηγάγετο. ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ τὸ πρῶτον ἀγαπήσαντες· ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα θαύματα μυρία περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰσέτι τε νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπεν φύλον· τετάρτης σφραγίδος λῦσις, καὶ λοιπῶν ἀρχὴ λύσεως τῆς ἐκ παραβάσεως Ἀδὰμ ἀμαρτίας· ἢ γὰρ ταύτης λῦσις ἐμφανῆς ἐστὶ οἰκείωσις πρὸς Θεόν. εἰ γὰρ αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν διίστῶσιν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς φησὶν Ἡσαΐας, αἱ τούτων ἀναιρέσεις προσοικειοῦσι. τίς δὲ ἡ λύσις; τὰ ραπίσματα τοῦ Χριστοῦ, δι' ὧν ἠλευθερώθημεν. ἐπειδὴ γὰρ ἡδονῆ γεύσεως ἐκατεκρίθημεν, τοῖς ἐναντίοις 89 ἰάθημεν. ἐναντία δὲ τῆς ἡδονῆς τὰ ραπίσματα, ἀλγεινὴν ἔχοντα τὴν συναίσθησιν πάντα ἐκτίσαντος ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ, δι' ὧν εἰς φθορὰν θανάτου κατήχθημεν, ἐκτίσαντος δὲ διὰ τῶν

έναντίων· διὰ τῆς ὑπακοῆς τὴν παρακοήν, δι' ἀλγεινῆς ὑποθέσεως τὴν ἡδονήν, διὰ τῶν ἀνδρείως ταθεισῶν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ χειρῶν τὰς προπετῶς ἀψαμένους τοῦ ἀπηγορευμένου ξύλου. οὗ φησιν γενομένου, ἐκ παρακλήσεως τοῦ τετάρτου τῶν ἀγίων ζῶν, ἦλθεν ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος· καὶ ὁ ἄδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς· ὁ ἵππος ὁ χλωρὸς ὀργῆς σύμβολον· χλωρὰ γὰρ ἡ γῆχολή, καὶ οὕτως ὑπὸ ἰατρῶν καλουμένη. ὁ δὲ γε θάνατος καὶ ὁ ἄδης καταστρέψαι νοητῶς ἐστάλησαν κατὰ τῶν ἀλητηρίων δαιμόνων καὶ δίκην εἰσπράξασθαι τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπωλείας. ἀλλ' ἐπειδὴ μηδέπω τῷ λόγῳ τῆς ὀπτασίας τὸ σωτηρίον ἐπράχθη Χριστοῦ πάθος, δι' οὗ πάσας τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἐξέτισεν ἀμαρτίας, οὕτω τελεία γέγονεν ἡ τῶν δαιμόνων καθαίρεσις, ἀλλὰ τὸ τέταρτον τέως μέρος· ἦντινα καθαίρεσιν τροπικῶς σφαγὴν ὀνομάζει καὶ λιμὸν τῶν πάλαι προσκυνούντων αὐτοῦ· καὶ θάνατον, τὸ τέλος τῆς τυραννίδος αὐτῶν διὰ τοῦ θανάτου παραγυμνῶν, καὶ ἀναίρεσιν ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς, θηρία γῆς καλῶν τὰ ἐν τοῖς δαίμοσι τῆς ὑπερηφανίας καὶ κενοδοξίας πάθη· ἃ γηγίνους ὄντας αὐτούς, ὡς χαίροντας τοῖς ἐπὶ γῆς ἰλυσπωμένοις πάθεισιν, εἰ καὶ ἀσώματον ἔλαχον φύσιν, ὑποσμύχει καὶ κατεσθίει ἐκβαλλομένους τῆς κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἀρχῆς. 90 καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν ἣν εἶχον. καὶ ἔκραζον φωνῇ μεγάλη, λέγοντες· ἕως πότε, ὁ δεσπότης καὶ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολή λευκή, καὶ ἔρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται ἔτι μικρὸν χρόνον, ἕως πληρώσωσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί. πέμπτη ἄρα τοῦ Κυρίου σωτηρία τῷ γένει δωρηθεῖσα τῶν ἀνθρώπων, ἣτις τὴν πέμπτην ἔλυσε τοῦ Κυρίου σφραγίδα καὶ ἡμῖν προεξένησεν λύσιν ἀμαρτιῶν καὶ οἰκείωσιν πρὸς Θεόν, τὰ δεσμὰ καὶ πληγαί, οἷς τεθεῖς ὁ Κύριος προσήχθη Πιλάτῳ, καὶ ἅς ἀπ' αὐτοῦ πέπονθεν Πιλάτου ἐξ ἡμισείας εὐλαβοῦς. περὶ τούτων ὁ Ἡσαΐας τῶν πληγῶν ἔφη, ἐρωτώμενον παρὰ τῶν θείων ἀγγέλων τὸν Κύριον· τί αὐταὶ αἱ πληγαὶ ἀνά μέσον τῶν χειρῶν σου, εἶπεν· ἅς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ ἀγαπητῷ μου. αὐταὶ γὰρ τὰς ἡμετέρας ἰάσαντο πληγὰς, ἅς ἐπλήγημεν, ἐξ Ἱερουσαλήμ εἰς Ἱεριχὼ καταβαίνοντες, καὶ λησταῖς περιπεσόντες, οἱ δῆσαντες ἡμᾶς καὶ τραυματίσαντες ἀφῆκαν ἡμιθανεῖς, κατὰ τὴν τοῦ Λουκᾶ παραβολήν. ἀλλὰ καὶ τὰ δεσμὰ λέλυκεν ἡμῶν, τὰ τῆς ἀμαρτίας σχοινία, οἷς ἡμεν ἐσφιγμένοι· σχοινία γὰρ φησιν ἀμαρτωλῶν ὁ προφήτης περιεπλάκησάν μοι. ἡγνόει δὲ ἄρα καθ' αὐτοῦ πονηρευόμενος ὁ Διάβολος, 91 καὶ ἐν ταῖς τοῦ Κυρίου παροινίαις εἰς ἑαυτὸν ὠθῶν τὸ ζῆφος καὶ τῆς κακῶς κτισθείσης ἐκπίπτων ἀρχῆς. οὗ γεγονότος, ἐπειδὴ πρότερον οἱ ἐν τῇ παλαιᾷ μαρτυρήσαντες ἅγιοι, μήπω κατὰ Χριστοῦ τοιούτων ἐνεργηθέντων, εἰ γὰρ καὶ ἐνεπτύσθη καὶ ἐρραπίσθη καὶ ἐκολαφίσθη, ἀλλ' ἐν παραβύστῳ ταῦτα ἐπράττετο ἐν τῷ παρανόμῳ τῶν ἀρχιερέων, συνεδρίῳ, ἐπὶ μάρτυσι μόνοις τοῖς ὑπηρέταις καὶ τοῖς εἰς τὴν βουλήν συγκεκλημένοις· ἡσύχαζον, οὐδενὸς τῶν καθ' ἑαυτοὺς μεμνημένοι· ἐπειδὴ δὲ εἶδον δεθέντα τὸν Κύριον· καὶ ὑπὸ Πιλάτου φραγελλωθέντα ἐν δημοσίῳ καὶ ἐπὶ παντὸς τῶν Ἰουδαίων δήμου, συνεπανίστανται λοιπόν, καὶ ὡς ἀφορήτων γεγενημένων κατὰ τοῦ σφῶν δεσπότη, καὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐμνήσθησαν. εἶδον γὰρ φησιν ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἐκκλησίαν ἣν εἶχον. εἶδόν φησι τὰς τῶν μαρτύρων ψυχὰς τὸν ἀνωτάτω τόπον ἔχουσας· ἦσαν γὰρ ὑπὲρ τὸ ὑπερουράνιον θυσιαστήριον. εἶτα καὶ λέγει ποίων μαρτύρων τῶν σφαγέντων φησὶν ὑπὲρ τοῦ εὐσεβοῦς τῆς παλαιᾶς λόγου καὶ τῆς ἐκκλησίας ἣτοι συναγωγῆς ἦν εἶχον. οὐ μόνον γὰρ οἱ μάρτυρες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποθνήσκουσι, ἀλλὰ κοινήν ποιοῦνται τὴν ὠφέλειαν· προτροπὴ γὰρ τοῖς λοιποῖς τὸ αὐτῶν ἀνδρεῖον γίνεται, καὶ τοῖς τῶν

ἀγίων αἵμασιν ἢ θεογνωσία ὠκοδομήθη. καὶ ἔκραζον φωνῇ μεγάλη φησὶν λέγοντες· ἕως ποτε ὁ δεσπότης, ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις καὶ ἐκδίκεις τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; οὐ κατὰ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ 92 κατὰ τῶν δαιμόνων τῶν τοῖς γηϊνοῖς ἐμφιλοχωρούντων τὴν ἔντευξιν ἐποιοῦντο· οὐ γὰρ ἦν τῆς τῶν ἀγίων ἀγάπης κατὰ τῶν ὁμογενῶν ἐξανίστασθαι, κατὰ δὲ τῶν ἐναγόντων τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν κατ' αὐτῶν ἀναίρεσιν. ταῦτα εἰπόντες λαμβάνουσι πρῶτον στολὰς λευκάς. τὸ δὲ ἦν αἴνιγμα τοῦ κεκαθάρθαι αὐτοὺς τῷ οἰκείῳ αἵματι, καὶ πάντα ἀποτεθεῖσθαι ῥύπον. ἔπειτα ἀκούουσιν ἀναπαύσασθε ἔτι μικρὸν χρόνον ἕως πληρώσουσιν καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτέννεσθαι ὡς καὶ αὐτοί. οὐ γὰρ ἦν δίκαιον τοὺς ὁμοίους κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἐκείνοις ἐμποδισθῆναι τῶν τοῦ μαρτυρίου στεφάνων ἀναιρεθέντων πρὸ καιροῦ τῶν διαγυμναζόντων αὐτοὺς δαιμόνων. καὶ εἶδον ὅτε ἦνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο εἰς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλουσα τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων· καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται στήναι; ἡ ἕκτη τῆς σφραγίδος λύσις, τελεωτάτην ἡμῶν τὴν σωτηρίαν εἰργάσατο· τὸν θάνατον κατέλυσε· τὴν ζωὴν 93 ἐπανήγαγεν· τὸν νικητὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπεστεφάνωσεν, ἐν παρρησίᾳ θριαμβεύουσα κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἀνέβη γὰρ εἰς ὕψος ὁ μονογενὴς· ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν· ἔλαβε δόματα ἐν ἀνθρώποις. τίς δὲ ἡ ἕκτη τῆς σφραγίδος λύσις; ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ ὁ θάνατος, οἷς ἠκολούθησεν ἡ εὐκταία πάση νοητῇ τε καὶ αἰσθητῇ κτίσει ἀνάστασις καὶ ἀνάληψις, ἐγκαινίζουσα ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν, τὴν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν ἐπάνοδον διὰ τοῦ καταπετάσματος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· ἄπερ οὐ μόνον τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς προαπελθόντας εὐεργέτησε. πορευθεὶς γὰρ ὁ Κύριος καὶ τοῖς ἐν ἄδου ἐκήρυξεν ἀπειθήσασί ποτε κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον Πέτρον, καὶ ἔσωσε κάκεῖ τοὺς πιστεύοντας, ὡς καὶ τῷ Κυρίλλῳ δοκεῖ. ὦν γεγεννημένων, σεισμὸς μέγας ἐγένετό φησιν, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο εἰς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκὴ βάλλουσα τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς, ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη. σαφῶς τὰ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γεγεννημένα σημεῖα ἢ ὀπτασία ἡμῖν διαγράφει, τὸν σεισμὸν καὶ τὸν κλόνον τῆς γῆς, τὸ τοῦ ἡλίου σκότος, καὶ τῆς σελήνης ὅλης τὴν εἰς αἷμα μεταποίησιν. πάνυ δὲ γε ἀκριβῶς προσέθηκεν ἐπὶ τῆς σελήνης τὸ ὄλη· πλησιφαῆς γὰρ καὶ οὐ διχόμηνης ὑπάρχουσα σχεδὸν ἐν τῇ τοῦ σταυροῦ ἡμέρᾳ δι' ὅλης αὐτῆς τὸ πάθος ἐδέξατο· ἔθος γὰρ τῷ πεφωτισμένῳ μέρει τὰ τοιαῦτα συμβαίνειν κατὰ τὰς σεληνιακὰς ἐκλείψεις. ταῦτα δὲ καὶ ὁ προφήτης Ἰωὴλ ἔσεσθαι προανεφώνησεν, ὁ ἥλιος λέγων μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. τὸ δὲ πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὲρ 94 ρας τυχὸν μὲν, καὶ αἰσθητῶς ἐγένετο· εἰ δὲ μή, ἀλλὰ τὸ σέλας τὸ οὐράνιον παύσασθαι, καὶ τὸ ἅπαν σκοτισθῆναι ὁ λόγος αἰνίττεται. καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον. διὰ τοῦ οὐρανοῦ τὰς οὐρανίους λέγει τῶν ἀγγέλων δυνάμεις, οἱ καὶ αὐτοὶ ἐταράχθησαν μὴ φέροντες τὴν εἰς τὸν δεσπότην αὐτῶν ὕβριν, ὡς ὧδε κάκεῖσε. διάττειν ἴσα βιβλίῳ ἀνειλισομένῳ τε καὶ ταραττομένῳ. καὶ πᾶν φησιν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. ὄρη καὶ νήσους τὰ τῶν ὑψηλοφρόνων

δαιμόνων καλεῖ τάγματα, κατὰ τὸ γεγραμμένον περὶ αὐτῶν· καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν. νήσους δὲ αὐτοὺς πάλιν φησὶν ὡς ὑψουμένους καὶ ἐπαιρομένους τῇ τῆς διανοίας αὐτῶν κενოდόξω ματαιότητι ἐν τοῖς ἀστάτοις καὶ ἀλμυροῖς τοῦδε τοῦ βίου περισπασμοῖς. καὶ οἱ βασιλεῖς φησι τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστάνες καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δούλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυσαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις· πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη ἡ τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται στήναι; βασιλεῖς πάλιν καὶ μεγιστάνες, χιλιάρχους τε καὶ πλουσίους καὶ ἰσχυροὺς, τοὺς ἀλιτηρίους καλεῖ δαίμονας, ὡς κατάρξαντας τῶν ἐν τῇ γῆ διὰ πάτης καὶ δόλου· δούλους δὲ καὶ ἐλευθέρους, τοὺς ἐν τοῖς δαίμοσι προὔχοντάς τε καὶ ὑποτεταγμένους. τὸ δὲ γε κρύψαι ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων καὶ μέντοι καὶ 95 λέγειν πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς, τροπικῶς μὲν εἴρηται· αἰνίττεται δὲ φυγάδας αὐτοὺς πειρωμένους γίνεσθαι ἀπὸ τῆς ἐπαγομένης αὐτοῖς κολάσεως παρὰ Χριστοῦ, εἰ γὰρ μή τις αὐτοὺς ἀόρατος κόλασις ἐπήγετο καὶ τιμωρία, τί βούλεται τὸ τῷ προφήτῃ Ἡσαΐα εἰρημένον ἐκ προσώπου Χριστοῦ· ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος, καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ, καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς τὴν γῆν· τί δὲ καὶ τὸ λέγειν τοὺς θεοστυγεῖς δαίμονας παρὰ τῷ Ματθαίῳ· τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες βασανίσαι ἡμᾶς; ταῦτα δὲ ἂν τις νοήσοι τὰ τῇ ἀποκαλύψει εἰρημένα οὐ μόνον εἶναι δαιμόνων πάθη, ἀλλὰ καὶ τῶν τὸν σταυρὸν τῷ Κυρίῳ πηξάντων ἀνόμων Ἰουδαίων, οἱ τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ πιεζόμενοι, φυγάδες τε ἐγένοντο ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαϊς τῆς γῆς, καὶ πανταχόθεν ἀπορία συνείχοντο καὶ ἐκτάσει. μετὰ τοῦτό φησιν εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ τι δένδρον. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραζε φωνῇ μεγάλη τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ δένδρα, λέγων· μὴ ἀδικήσετε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι σφραγίσωμεν τοὺς δούλους 96 τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν τεσσαρακοντέσσαρας χιλιάδας ἐκ πάσης φυλῆς υἰῶν Ἰσραὴλ. καὶ λέγει λοιπὸν ἀπὸ ἐκάστης φυλῆς, δώδεκα χιλιάδας τοὺς σφραγισθέντας· ἐντεῦθεν σαφῶς τὰ περιστάντα Ἰουδαίοις ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ δείκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ, ἃ προφάσει γέγονεν αὐτοῖς τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς κατὰ τοῦ Κυρίου παροινίας. οἱ γὰρ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ κρατοῦντες τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίων γῆς ἐφρούρουν ὅπως μηδεὶς τῶν ἀξίων τεθῆναι Ἰουδαίων διαφυγῆ, δειλίαν ἴσως αὐτοῖς ἐμβάλλοντες τῆς φυγῆς ἢ δυσχερείας τινὰς ἢ ἕξωρον τῆς πατρίδος πόθον γυναικῶν τε καὶ φιλτάτων, ἅτινα τροπικῶς διασημαίνεται, διὰ τοῦ κρατεῖσθαι τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς Ἰουδαίας. τὸ δὲ γε τοὺς τέσσαρας ἀνέμους κρατεῖσθαι, ἐφ' ᾧ τε μὴ πνέειν μήτε ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ τι δένδρον, ὑποσημαίνει τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς ἀνάψυξιν εὐρᾶσθαι ἐν τῷ πολέμῳ, μηδέ τινα τῶν συμφορῶν παραψυχὴν, μήτε τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς πεζομαχοῦντας, μήτε τοὺς ἐν τῇ θαλάσσει ναυμαχοῦντας· πολλὰ γὰρ ἐναυμάχησαν κατὰ τὸν Ἰώσηππον μήτε μὴν τοὺς γεωργία καὶ φυτῶν ἐπιμελεία προσανέχοντας· πάντας γὰρ ἄρδην κατέλαβε τὰ κακά, πόλεων μὲν πυρπολουμένων, γῆς δὲ δηουμένης, φυτῶν δὲ κειρομένων, ἃ δὴ πάντα ὁ Ἰώσηπος ἀκριβῶς ἐπεξέρχεται ἐν τῇ τῆς Ἱεροσολύμων ἀλώσεως ἱστορίᾳ. καὶ εἶδον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλη τοῖς 97

τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων· μηδὲν ἀδικήσετέ φησιν ἄχρι σφραγισθῶσιν οἱ δούλοι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. τὸ μὲν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἀλλὰ μὴ ἀπὸ δυσμῶν καὶ τῆς ἐσπέρας παραγίνεσθαι τὸν θεῖον ἄγγελον, εὐαγγελισμὸν αἰνίττεται καὶ ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν. τὴν δὲ γε σφραγίδα τὴν νῦν, καὶ ὁ προφήτης ἐν πνεύματι προορῶν ἔλεγεν· ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε. καλῶς τέως τὸ μηδὲνα ἀδικηθῆναι κελεύει, ἄχρι σφραγισθῶσιν οἱ τοῦ διασωθῆναι τῶν Ἰουδαίων ἄξιοι, ὅπως μὴ δὲ οἱ δίκαιοι σὺν τοῖς ἀμαρτωλοῖς πάθωσι τι τῶν ἀβουλήτων. καὶ ἐσφράγισάν φησιν ἑκατὸν τεσσαρακοντέσσαρας χιλιάδας· πολλοὶ γὰρ ἦσαν καὶ ἀριθμοῦ κρείττονες οἱ Χριστῶ πιστεύσαντες ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἷς καὶ τὸ σώζεσθαι ἐκ τῆς κοινῆς ὠφέλειτο πανωλεθρίας, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ λέγοντες τῷ Παύλῳ ἐν Ἱερουσαλήμ γενομένῳ θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων; οὐ μόνον δὲ εἰκὸς ἦν διαφυγεῖν τοὺς πιστούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ἀγνοίᾳ καὶ ἀπάτῃ συνεργήσαντας τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου, περὶ ὧν ἔλεγεν· Πατέρ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσινεὶ καὶ ὁ Κύριλλος ἐν τρισκαιδεκάτῳ βιβλίῳ Κατὰ Ἰουλιανοῦ λέγει μὴ κεῖσθαι ταύτην τοῦ Κυρίου τὴν εὐχὴν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, παρ' ἡμῖν δὲ γε εἰρηταικαὶ οὐ μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲ παρόντας τῆνικάδε, ἢ ἐνδημοῦντας ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κεκοινωνηκότας τῇ ἀνοσίῳ βουλή τῶν καταρὰ 98 τῶν ἀρχιερέων τῇ περὶ τοῦ σταυροῦ, ἢ καὶ παρόντας μὲν, οὐ μὴν τοῦ μιάσματος κατεσχηκότας, εἰ καὶ αὐτὸς πᾶσαν εὐλόγησε τὴν ὑπ' οὐρανόν, ἐναντίως ἀποβὰν ἢ ὡς τὸ θεοστυγὲς ἠβούλετο συνέδριον τῶν παρανόμων· οὐς πάντας εἰκὸς ὕστερον τῇ Χριστοῦ σφραγισθῆναι πίστει. οὐ γὰρ ἂν αὐτοὺς ἄλλως ὁ ἄγγελος ἐκάλεσε δουλούς Θεοῦ· ὧν διασωθέντων φυγῇ τὲ καὶ τῷ πρὸς Ῥωμαίους αὐτομολῆσαι οἱ λοιποὶ κακοὶ κακῶς διεφθάρησαν, θέατρον γεννηθέντες τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις ἕτερος, καὶ οὐχ' ὡς ὁ Παῦλος περὶ τῶν θεσπεσιῶν εἴρηκεν ἀποστόλων. τούτων δὲ πάλιν μάρτυς ὁ Ἰώσηπος πλείστας ὄσας ἀπαριθμούμενος μυριάδας τῷ λιμῷ. τὸ δὲ ἴσον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐξ ἐκάστης φυλῆς σφραγισθέντων τὲ καὶ πεπιστευκότων. τὸν ἰσοτίμον ζῆλον καὶ τὸ τῆς πίστεως ὁμόδοξον αἰνίττεται, κὰν ἐκ τῆσδε μὲν τῆς φυλῆς πλείους, ἐξ ἐτέρας δὲ ἐλάττους ἐσώθησαν τε καὶ ἐπίστευσαν Χριστῷ, τῷ παρὰ Ἰουδαίων μὲν ἀτιμασθέντι; παρ' ἡμῶν δὲ γε καὶ πάσης ὑπερκοσμίου κτίσεως προσκυνουμένῳ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὴν#556 Λόγος πέμπτος ταῦτα μὲν ἄπερ ὁ λόγος ἀφηγήσατο, δέδεικται τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ περὶ τῶν ἐξ αἵματος Ἰσραὴλ ἐσφραγισμένων καὶ διὰ τοῦτο σωθέντων, εἶτα καὶ πεπιστευκότων. ἀλλ' ὅπως μηδὲν ἐλλίπες αὐτῷ θεωρηθεῖη, δείκνυσιν αὐτῷ ὁ χρηματισμὸς καὶ τὰς ἀπείρους τῶν ἐθνῶν μυριάδας, τὰς μετὰ ταῦτα τῇ πίστει προσδραμοῦσας, ἀμφὶ τε τὸν Κύριον οὔσας καὶ τῷ θεῖῳ παρεστῶσας θρόνῳ. ἐπειδὴ γὰρ ὅσον οὕτω ἐν τῇ τῆς θεωρίας προαναφωνήσει ὁ Κύριος γράφεται 99 παραγινόμενος ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, οἱ δὲ ἅγιοι τῆνικάδε ἀρπάζονται ἐν νεφέλαις εἰς ὑπάντησιν τοῦ Σωτῆρος, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον προηρηπαγμένους αὐτοὺς ἢ ὀπτασία δείκνυσι καὶ τῆς ἀποκειμένης αὐτοῖς μακαριότητος τετυχηκότας. τί γὰρ τοῦ ἠξιῶσθαι μετὰ Χριστοῦ εἶναι καὶ τὸν θεῖον ἐποπτεύειν θρόνον μακαριώτερον; ὅρα δὲ τί φησι. μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι οὐδεὶς αὐτὸν ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· ἢ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ τῶν πρεσβυτέρων οἱ ἅγιοι ἐστήκασι κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων· καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὴν. καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων

μοι· οὔτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίνες εἰσὶ καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῶ, Κύριέ μου, σὺ οἶδας, καὶ εἶπε μοι· οὔτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης καὶ ἐπλάτυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῶ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὔτε μὴν διψήσουσιν, οὐδὲ μὴ πέση ἐπ' αὐτούς ὁ 100 ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. τῶν ἐθνῶν μὲν οὖν αἱ ἀμύθητοι μυριάδες, αἱ τὴν πίστιν δεξάμεναι Χριστοῦ καὶ τῆς μακαρίας τετυχηκυῖαι λήξεως, τὸν ἔνδοξον ἐκκληρώσαντο χῶρον, ἐνώπιον ἐστῶσαι τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ πατρικοῦ αὐτοῦ θρόνου καθὼς πρόσθεν εἶρηται. τὸ δέ γε περιβεβλησθαι αὐτούς στολὰς λευκὰς δεῖγμα τῆς κατὰ τὸν βίον αὐτῶν ὑπάρχει καθαρότητος. οἱ δέ γε φοίνικες, νίκης ὑπάρχοντες σύμβολον, ἐπαγάλλεσθαι αὐτούς τῇ Χριστοῦ νίκῃ τῇ κατὰ τε τῶν νοητῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν ὑπεμφαίνουσι. κράζουσι δέ· ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ τῷ ἀρνίῳ, παρ' αὐτοῖς εἶναι τὴν σωτηρίαν ὁμολογοῦντες, ὅτι τῆς τοῦ κόσμου πανωλεθρίας διεσώσαντο τοὺς σφραγισθέντας δούλους τοῦ Θεοῦ. ἥς γενομένης εὐχαριστίας, τὰ ἐν οὐρανῷ λειτουργικὰ τάγματα σὺν τοῖς πρεσβυτέροις ὑπήκουσαν τὸ ἀμήν, τοῖς εἰρημένοις τὴν ἑαυτῶν προσχρήσαντες συγκατάθεσιν. εἶτα καὶ ἴδιον οἱ θεοὶ ἄγγελοι προσάγουσιν αἶνον τῷ Θεῷ, ἑπτὰ τιμαῖς αὐτὸν γεραίροντες, ὅπερ, ὡς πρόσθεν εἶρηται, τὸ ἀκατάληκτον αἰνίττεται τῆς τῶν ἀγγέλων δοξολογίας· τέλειος γὰρ ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς. τὸ δὲ ἓνα τῶν πρεσβυτέρων ἐρωτᾶν τὸν εὐαγγελιστὴν τίνες εἶεν οἱ ἐξ ἐθνῶν, οἱ τὰς λευκὰς ἡμφιεσμένοι στολὰς, οὐκ ἀγνοοῦντος ἦν, ἀλλὰ διερεθίζοντος 101 αὐτὸν γινῶναι τὰ περὶ αὐτῶν. διὸ καὶ φησιν οὔτοι εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης· οὐ μικρὸν γὰρ οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ λίαν μέγαν ἔσχον ἀγῶνα ἐν τῇ τοῦ ἀντιχρίστου ἐπικρατείᾳ. καὶ ἔπλυνάν φησι τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου· καίτοιγε ἀκόλουθον ἦν τὰς ἐν αἵματι βαφείσας στολὰς φοινικὰς μᾶλλον ἢπερ λευκὰς ἀποβῆναι. πῶς οὖν γεγόνασι λευκαί; ὅτι τὸ βάπτισμα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου τελούμενον, ὡς τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ δοκεῖ, σημερικὸν ὑπάρχον ῥύπου παντὸς τοῦ ἐξ ἁμαρτίας, λευκοὺς καὶ καθαροὺς ἀποδίδωσι τοὺς βαπτιζομένους ἐν αὐτῷ. ἀλλὰ καὶ ἡ μετάληψις τοῦ ζωοποιοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ τοῦτο χαρίζεται· περὶ πολλῶν γὰρ καὶ ὑπὲρ πολλῶν ἐκχέεσθαι φησιν ὁ Κύριος περὶ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν. οὔτοι μὲν οὖν λατρεύουσι τῷ Θεῷ εἰς αἰῶνα· ὁ δὲ Θεὸς ἐν αὐτοῖς κατασκηνοῖ. τὴν δέ γε κατασκήνωσιν τοῦ Θεοῦ, ἔφη τις τῶν ἀγίων, τὸ ἀδιάλειπτον αὐτοῦ μνήμην παραμένειν ταῖς τῶν ἀγίων ψυχαῖς· εἰκότως οὖν κατασκηνοῖ ὁ Θεός. τῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς λατρεύουσιν αὐτῷ. οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, πρότερον μὲν γὰρ διὰ παντὸς ἦλθον πειρασμοῦ οἱ ἐξ ἐθνῶν· νῦν δέ γε κορεσθήσονται τῶν ἀμυθῆτων ἀγαθῶν. οὐδὲ μὴ πέση φησὶν ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος. πειρασμὸς ὁ ἥλιος ἔντισι τροπολογεῖται παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ· πῆ μὲν λέγοντος τοῦ προφήτου ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα, πῆ δὲ γράφοντος τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὡς ἐπιλάμψας ὁ ἥλιος ἐξήρανε τὰ ἐν τοῖς πετρώδεσιν ἐξανατείλαντα σπέρματα, πειρασμὸν τὸν ἥλιον ἐρμηνεύων. φησὶν οὖν ἐν τῷ παρόντι ὅτι πειρασμὸς οὐκ ἂν αὐτούς ἀδικήσειε τοῦ λοιποῦ· 102 ἠξίωνται γὰρ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ ποιμαίνεσθαι καὶ ἐπὶ ὑδάτων ζωῆς ἐκτρέφεσθαι. καὶ ἐξαλείψει φησὶν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. τοῖς γὰρ οὕτως βεβιωκόσι τε καὶ ἠγωνισμένοις μετὰ μελείας μὲν ἀνωφελοῦς οὐκ ὀφείλεται δάκρυον, οὔτε ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ἀγαθὸν δὲ ἅπαν καὶ ὑπερφυές. καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμίωρον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ

είστήκεισαν· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες. ἴσως τις τῶν λίαν περισκεμμένων ἐπισκώψειεν ἂν τοῖς εἰρημένοις, καὶ πρὸς ἐμὲ τάδε εἴποι· τί ποιεῖς, ὦ οὔτος; ἐπιλέλῃσαι μᾶλλον τῶν ἐν τοῖς προοιμίοις τῆς παρούσης ἀποκαλύψεως εἰρημένων; εἴρηται γὰρ καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἦν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων ἀνάβα ὦδε, καὶ δεῖξω σοὶ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα· σὺ δὲ ἡμῖν οὐκ ἔσομένων, γεγεννημένων δὲ πραγμάτων ἐξηγητὴς ἐγένου, τὸν τοκετὸν τοῦ Κυρίου διηγούμενος, τὸν πειρασμόν, τὰς διδασκαλίας καὶ τὰς θεοσημείας, τὰ ῥαπίσματα καὶ τὰ δεσμὰ καὶ τὰς παρὰ τῷ Πιλάτῳ πληγὰς, τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἀνάστασιν καὶ τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνοδὸν ἥτοι ἐπάνοδον; πρὸς ὃν εἴπομι ἂν· μάλιστα μὲν ἤκουσας, ὦ φίλος, καὶ τίνα τῶν γενησομένων, ὅταν τοὺς ἐξ ἔθνων δικαίους σὺν τῷ Ἰσραὴλ ἀμφὶ τὸν θεῖον ὄντας ἐξηγούμεθα θρόνον, καὶ σὺν τῷ Κυρίῳ ὑπάρχοντας· ἀκούση δὲ καὶ νῦν ἐν τῇ λύσει τῆς ἐβδόμης σφραγίδος. ὁ γὰρ εἰπὼν τῷ εὐαγγελιστῇ χρηματισμὸς ἀνάβα ὦδε καὶ δεῖξω σοὶ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, οὐκ ἀνείλε τὸ ἰδεῖν τι αὐτὸν καὶ τῶν πρόσθεν 103 γεγονότων, ἀλλὰ μετ' ἐκείνων καὶ τὰ ἐσόμενα ὑπέδειξεν. ἄκουε τοίνυν. ἡ τῆς ἐβδόμης σφραγίδος λύσις τελεωτάτην ἡμῖν τὴν δόξαν εἰργάσατο· οὐκ ἔτι γὰρ ὡς πρότερον ἀμαρτιῶν λύσις καὶ ἐπιστροφή πρὸς Θεὸν καὶ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ τὰ ἀμύθητα ἀγαθὰ· τὸ υἱοὺς χρηματίσαι Θεοῦ, κληρονόμους Θεοῦ, συγκληρονόμους δὲ Χριστοῦ, ἀδελφούς καὶ φίλους καὶ τέκνα Χριστοῦ, καὶ συμβασιλεύειν αὐτῷ καὶ συνδοξάζεσθαι, καὶ ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε· καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνῆλθεν ἀγαθὰ. τίς δὲ ἡ τῆς ἐβδόμης σφραγίδος λύσις; ἡ δευτέρα τοῦ Κυρίου παρουσία καὶ ἡ ἀντίδοσις τῶν ἀγαθῶν. εἰ γὰρ καὶ τινες κολάσει παραδίδονται τῶν ἡμαρτηκότων, ἀλλ' ὃ γε σκοπὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ τῆς ἐνανθρωπήσεως ὑπόθεσις τὸ πάντας κληρονόμους τῆς αὐτοῦ γενέσθαι βασιλείας. λυθείσης τοιγαροῦν τῆς ἐβδόμης σφραγίδος, ἐγένετό φησιν σιγὴ ὡς ἡμιώριον ὡς ἤξοντος δὴ τοῦ βασιλέως τῆς κτίσεως, καὶ πάσης ἀγγελικῆς καὶ ὑπερκοσμίου δυνάμεως καταπεπλημένης τῇ ὑπερβολῇ τῆς δόξης τοῦ παραγινομένου, καὶ διὰ τοῦτο σιωπησάσης. εἶτα καὶ ἐδόθησάν φησιν ἑπτὰ σάλπιγγες τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἵνα σαλπίσωσιν ὡς βασιλέως ἐφισταμένου. ταῖς δὲ αὐταῖς σάλπιγγι καὶ διυπνίζειν ἔμελλον τοὺς νεκρούς· καὶ γὰρ ὁ σοφὸς τὰ θεῖα ἀπόστολος Θεσσαλονικεῦσι γράφων, φησὶν ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ ὅτι αὐτὸς Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβήσεται· καὶ ἄλιν· σαλπύσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι. καὶ ἄγγελος ἦλθέ φησι καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον 104 ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ ἵνα δῶ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ἐν ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ ἔλαβεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός. καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχοντες ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσι. λιβανωτὸν μὲν φησι τὸ θυσιαστήριον, ὡς δεκτικὸν λιβάνου. ἐπιφανέντος δὲ γε Χριστοῦ, ὡσπερ τι πρωτόλειον καὶ ἀπαρχὴ τιμία προσάγονται αὐτῷ παρὰ τῶν προστατούντων ἡμῶν ἀγγέλων αἱ τῶν ἁγίων προσευχαί, αἱ φύσει μὲν εἰσιν εὐώδεις, εὐωδέστεραι δὲ γίνονται τῇ συνεργίᾳ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. διὸ εἴρηται ὅτι ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ. ἐδόθη δὲ ἀπὸ Θεοῦ δηλονότι τὸ προστατεῖν τῶν ἀνθρώπων τοῖς ἀγγέλοις, καὶ εὐπροσδέκτους αὐτῶν ποιεῖν τὰς εὐχὰς. οἱ δὲ λάβοντες διδόασιν ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων τὸ εὐώδες. καὶ ἀνέβη φησὶν ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ἐν ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου. ὁρᾷς ὅτι παρὰ τοῦ ἀγγέλου ὑπῆρξε τὸ εὐωδεστέρας τὰς εὐχὰς τῶν ἁγίων γενέσθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; εἶτα εἴληφέ φησιν ὁ θεὸς 105 πέσιος ἄγγελος, καὶ ἐγέμισε τὸ θυμιατήριον τοῦ θεοῦ πυρὸς καὶ ἔβαλεν εἰς

τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός. ἴσως τοῦ θεοῦ τούτου πυρὸς ἔβαλέ τις τῶν ἀγγέλων ἐπὶ τὸ Σίναιον ὄρος, καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ σάλπιγγες καὶ ἀστραπαὶ καὶ τὸ ὄρος ἐκαπνίζετο ἐπιφοιτήσαντος τοῦ Θεοῦ. ὡς περ οὖν τότε προῆλθον αἱ βρονταὶ καὶ τὰ δειμάτα, οὕτω καὶ νῦν τῆς ἐνδόξου τοῦ Κυρίου παρουσίας προεπεφοίτησε ταῦτα. εἶτα καὶ οἱ ἄγγελοι ἐσάλπισαν, τὴν παρουσίαν σημαίνοντες τοῦ Θεοῦ· καὶ γὰρ καὶ τότε αἱ σάλπιγγες ἤχουν μέγα. καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ με μιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη. τῶν δικαίων τῆς μακαρίας ἀξιωθέντων λήξεως, καθὼς ἐν τῷ τέλει τῆς λύσεως τῆς ἕκτης εἴρηται μοι σφραγίδος, ἅτε καὶ προαρπαζομένων πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας ἐν νεφέλαις, εἰς ἀέρα ἵνα ἐρχομένῳ τῷ Κυρίῳ ὑπαντήσωσι κατὰ τὴν ἐκεῖ παρατεθεισάν μοι τοῦ ἀποστόλου μαρτυρίαν, λοιπὸν ἐπεξέρχεται ἡ ὀπτασία τῷ τέλει τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, καὶ τῇ τῶν ἁμαρτωλῶν κολάσει. πανωλεθρίας δὲ γίνεσθαι μελλούσης, ἐπάναγκες καὶ διαφόρους ἔσεσθαι θανάτου τρόπους, καὶ τῆς τῶν ἀσεβῶν ἀντιδόσεως ὧν αἱ πλείους διὰ πυρὸς παραχθήσονται, ἐν πυρὶ γὰρ μέλλειν ἀποκαλύπτεσθαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶπεν ὁ θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις γράφων τὴν πρώτην ἐπιστολήν. εἰ γὰρ πολλαὶ μοναὶ ἀνα 106 παύσεως ὡς ὁ Κύριός φησι, καὶ διάφοροι τόποι κολάσεων. αἱ δὲ αὐταὶ σάλπιγγες, αἱ τὸν θάνατον τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἐπάγουσαι, αὗται καὶ τοὺς νεκροὺς μετὰ τοῦτο διεγείρουσι. τί οὖν φησι τοῦ πρώτου ἀγγέλου σαλπίσαντος χάλαζα καὶ πῦρ τὸ τρίτον κατακαῦσαι τῶν ἐν τῇ γῇ; τοῦτο καὶ αἰσθητῶς μὲν νομίζων τις ἔσεσθαι, οὐκ ἀποτεύξεταί τοῦ ὀρθῶς ἔχοντος λόγου· καὶ τροπικῶς δὲ λογιζόμενος εἰρησθαι, οὐδὲν ἄτοπον ἐρεῖ, πῦρ λέγοντος τοῦ λόγου τὴν ἀνίαν καὶ τὴν κατὰ βάθους ἀλγηδόνα τῶν ἁμαρτωλῶν, ὀρώντων τοὺς μὲν ἀγίους ἀρπασθέντας ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου, αὐτοὺς δὲ μεμενηκότας ἐν τῇ γῇ ἀτίμους καὶ μηδενὸς ἠξιωμένους λόγου. δένδρα γὰρ καὶ χόρτον καιόμενον τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὁ λόγος τροπολογεῖ διὰ τὴν ἄνοιαν, καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ἀναίσθητον καὶ ξυλῶδες καὶ πρὸς καῦσιν ἐπιτήδιον. καὶ ὁ δευτέρος φησιν ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ὡς ὄρος μεγὰ πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχὰς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν. φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος Ῥωμαίοις γράφων· ὅτι τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκοῦσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπελπίδι ὅτι καὶ αὕτη ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. πότε δὲ ἐλευθερωθήσεται; ὅταν καινοὺς οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ ἔσῃται, 107 ὡς ὁ Πέτρος ἡμᾶς εὐαγγελίζεται, τὴν δευτέραν αὐτοῦ γράφων ἐπιστολήν. τῆς δὲ γῆς ἀμειβομένης ἵνα ἐλευθερωθῇ τῆς φθορᾶς καὶ καινὴ γένηται, ἐπάναγκες καὶ τὴν θάλασσαν τοῦτο παθεῖν· ἐν τῇ γῇ γὰρ ἡ θάλασσα. πῶς δ' ἂν καθαρεῖται καὶ αὕτη, πλὴν εἰ μὴ διὰ καθαροῦ πυρός; διὸ πῦρ εἰς αὐτὴν πεσοὺν μετεποίησεν αὐτὴν εἰς αἷμα, καὶ ἀπέκτεινε τὸ τρίτον τῶν ἐν αὐτῇ. τοῦτο μὲν ὡς πρὸς τὸ γράμμα καὶ τὸ αἰσθητόν, καὶ θάλασσαν δὲ ἂν νοήσης κατὰ τε ἀναγωγὴν καὶ τοὺς τῆς τροπῆς νόμους, τὸν παρόντα βίον διὰ τὸν ἐν αὐτῷ σάλον καὶ τὸν ποικίλον περισπασμόν· ἰχθύας δὲ καὶ πλοῖα, τοὺς ἐν ταῖς ἀλμυραῖς καὶ πικραῖς ἰλυσπυμένους ἁμαρτίαις ἀνθρώπους, οἳ ταῖς λύπαις κατατακῆσονται ἐπὶ ἀνονήτοις μεταμελείαις τῶν βεβιωμένων. καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνθησαν. ἡ Νεομὴν ἡ πάλαι γενομένη διὰ τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῖς τέκνοις καὶ ταῖς ἄλλαις συμφοραῖς ἀνίας, ἐπεκλήθη πικρά. δεῖγμα οὖν τῶν ἐξαισιῶν λοιπῶν ἡ πικρία· ἦν τὸ τῆνικαῦτα πάθωμεν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐπὶ τῇ δόξῃ τῶν ἁγίων

πικραϊνόμενοι, ὅτι δὴ τοιούτων ἀγαθῶν τοῖς ἀνθρώποις ἡτοιμασμένων, αὐτοὶ τὰ παρόντα τῶν μελλόντων ἠλλαξάμεθα. τοῦτο οἷμαί φησι τὸ πεσεῖν τὸν ἀστέρα, ὄργην τινὰ Θεοῦ πικράνασαν τὰ ὕδατα. ὕδατα δὲ τροπικῶς τοὺς ἀνθρώπους 108 καλεῖ κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφήτῃ ἀπὸ φωνῶν ὑδάτων πολλῶν· θαυμαστοὶ οἱ μετεωρισμοὶ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐθις ἐπῆραν οἱ ποταμοί, Κύριε, ἐπῆραν οἱ ποταμοὶ φωνὰς αὐτῶν· ἀρουῖσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτίψεις αὐτῶν. ταῦτα μὲν ὡς ἐντροπολογία. τὸ δὲ καὶ αἰσθητῶς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα γίνεσθαι τότε οὐκ ἀποβλητέον. καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φανῇ τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως. καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ πετομένου μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλη οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἄλλων ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν. ἐδιδάχθημεν παρὰ Ἰωὴλ τοῦ προφήτου ὅτι στραφήσεται ὁ ἥλιος εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου, τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τούτων πάντων γενησομένων. καὶ ὁ Πέτρος δὲ ἔφη ἐν δευτέρᾳ τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν· ἤξει φησὶν ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς, ἐν ἣ ὁὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ματθαίῳ τίτλῳ ἑκατοστῷ ἐνάτῳ φησὶν εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. ταῦτα καὶ νῦν διδασκόμεθα διὰ τῆς ἀποκαλύψεως ἔσεσθαι ἐν τῇ τοῦ παρόντος αἰῶνος συντελείᾳ. τί δὲ βούλεται τὸ μὴ πάντα τὰ ἐν τῇ γῇ, καὶ τῇ θαλάσῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς, προσέτι δὲ καὶ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς στοιχεῖα τὰ εἰρημένα ὑπομεῖναι πάθη, ἀλλὰ τὸ τρίτον αὐτῶν; φιλιαν 109 θρωπίας ἐστὶ καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ ἀπόδειξις ἀκριβῆς, τῇ κατὰ μέρος καὶ οὐκ εἰς ἅπαν τῶν στοιχείων πληγῇ εἰς μετάνοιαν καλοῦντος τοὺς τότε φθανομένους ἀνθρώπους· ὧν μὴ ἐπιστρεφόντων, πανωλεθρίαν ἐπάγει λοιπόν. τοιοῦτόν τι καὶ ὁ προφήτης φησὶν ὠδοποίησε τρίβον τῇ ὄργῃ αὐτοῦ, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τὸ γὰρ κατὰ μέρος καὶ οἶον ὡς ἐν ὁδῷ προβαίνειν καὶ προϊέναι τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ, θύραν ἐστὶν ἀνοίγοντος μετανοίας, τῷ τῶν γινομένων φόβῳ εἰς μεταμέλειαν τοὺς ἀνθρώπους καλοῦντος. οὐ μὴ προβαίνοντος παρ' αὐτῶν, οὐκ ἐφείσατο ἀπὸ θανάτου τῶν ψυχῶν αὐτῶν. τὸν δὲ ἐν τῷ μεσουρανήματι ἀετὸν τὸν ἐπιστυγνάζοντα ταῖς τῶν ἐπὶ γῆς συμφοραῖς, ἄγγελόν τινα θεῖον νοήσεις συμπαθοῦντα τῇ τῶν ἀνθρώπων πληγῇ. καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης καιομένης, καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ ἐκ τοῦ καπνοῦ. ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ἄχρι τοῦ νῦν διηγείτο ἡμῖν ἡ ὀπτασία ποίῳ τρόπῳ καὶ ποίαις πληγαῖς συντελεῖται ἡτοι ἐναλλάσσεται τά τε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ μετ' αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι. νῦν δὲ γε ὡς ἤδη τῆς συντελείας γεγενημένης καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐνεγερθείσης τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν διηγείται κολάσεις. 110 εἶδόν φησὶν ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, ἀστέρα λέγων ἄγγελον Θεοῦ διὰ τὴν λαμπρότητα ἐν τῇ γῇ καταβάντα. ἐν αὐτῇ γὰρ ἡ κρίσις τῶν ἁμαρτωλῶν ἔσται, ὃν τινὰ χῶρόν τις τῶν ἀγίων προφητῶν κοιλάδα ὠνόμασε τοῦ Ἰωσαφάτ. καὶ ἐδόθη αὐτῷ φησὶν ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. φρέαρ ἀβύσσου, τὴν Γέενναν καλεῖ. διὸ καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος, ὡς πυρὸς πλείστου δηλονότι ἐμφωλεύοντος τῷ φρέατι. ὁ δὲ γε καπνὸς οὐ μόνον τὸ πῦρ, ἀλλὰ καὶ τὸ σκότος αἰνίττεται· τὸ γὰρ

εἰρημένον τῷ προφήτῃ φωνῇ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρός, οὕτως ἐρμηνεύεται τοῖς ἀγίοις ὡς διακοπησομένου τοῦ φωτιστικοῦ ἐκ τοῦ τῆς Γεέννης πυρός καὶ μένοντος μόνου τοῦ καυτικοῦ μετὰ σκότους ἐν αὐτῷ· καὶ ἐσκοτίσθη φησὶν ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος· οὐχ ὅτι ταῦτα ἐσκοτίσθη τὰ στοιχεῖα, ἀλλ' ὅτι οἱ ἐν τῷ φρέατι βληθέντες, σκότους διὰ τὴν κόλασιν πληρωθέντες, ἀθέατον ἔχουσι τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον. οὕτω γάρ τις καὶ τῶν ἀγίων ἔφη προφητῶν· σκοτισθήσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, τὰς Ἰουδαίων συμφορὰς ἐξηγούμενος, οὐ τοῦ ἡλίου σκοτισθέντος, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ θλίψει τοῦτο παθόντων καὶ οὐχ ὀρώντων τὸν ἥλιον· σκοτοδίνης γὰρ πληροῦν εἴωθε τὰ μεγέθη τῶν συμφορῶν. καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ φησὶν ἐξήλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν. ἀκρίδας οἶμαι καλεῖ τοὺς σκώληκας, περὶ ὧν ὁ Ἡσαΐας φησὶν· ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, ἴσως τὴν δῆξιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνένδοτον καὶ ἐρπυστικὴν ἀλγηδόνα σκώληκα καλέσας. καὶ ἐδόθη αὐταῖς φησὶν ἐξουσία, ὡς ἔχουσι ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. καὶ ἐρρέθη αὐταῖς, ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν 111 χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους μόνους, οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων, τῆς γῆς τῇ ἐναλλαγῇ καινῆς γενομένης. εἴρηται γὰρ πού περὶ αὐτῆς ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται, καὶ ἀνακαινεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. οὐκ ἔτι καλὸν ἦν πληγῆναί τι τῶν κοσμούντων τὴν γῆν οὔτε δένδρον οὔτε τι τῶν φυομένων, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους· καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ ἐκείνους ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων. τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰς ἅπαν ἅγιοι καὶ καθαροὶ τὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἰρημένον ἀπειλήφασιν χώρον, Χριστῷ συνόντες ἀεὶ, καὶ τὸν θεῖον ἐποπτεύοντες θρόνον. οἱ δὲ γε ἦττον ἅγιοι βεβαπτισμένοι δὲ ὅμως, καὶ τὸ σημεῖον φέροντες Χριστῷ ἐπὶ τῶν μετώπων, καὶ οὐ παντάπασιν ἀπεγνωσμένοι, καὶ ῥυπώσαντες κατὰ βάθους ἑαυτοὺς καὶ τὸ βάπτισμα τῇ ἀτοπία τῶν πράξεων, ἀλλ' οἷον μέσοι τινὲς ὄντες ἀρετῆς καὶ κακίας μένουσι μὲν ἐν τῇ γῇ, ἀτιμωρητοὶ μέντοι. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, πῶς τοῖς καλῶς διατεθεῖς τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτοῖς μνάς; εἴρηται παρὰ τοῦ Κυρίου ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων· καὶ ἄλλον ἐπὶ πέντε πόλεων; ὡς ἄρχειν μελλόντων τῶν ὑποδεεστέρων, καὶ ἀτιμώρητοι δὲ πάντως οἱ ἀρχόμενοι. τίς γὰρ ἂν ἄρχειν ἔλοιτο τιμωρουμένων καὶ ἀνενδότης τοὺς ὀδόντας βρυχόντων, καὶ ἀποκλαιομένων ἀπαραμύθηταοῦ λέγω τῶν ἀγίων, ἀλλ' οὐδὲ τῶν οἴων δὴ, ἀνθρώπων δὲ ὅμως συμπαθῶν, πλὴν εἰ μὴ καὶ αὐτὸς μέλλοι τῷ περὶ αὐτοὺς ἀνιάτῳ ὅμοια πείσεσθαι τοῖς κολαζομένοις; ἡ δὲ 112 γε τρίτη τῶν ἀνθρώπων μοῖρα κολάσει παραδίδοται, ἀμαρτωλοὶ τε ὄντες καὶ ἀσεβεῖς καὶ τὴν Χριστοῦ μὴ παραδεξάμενοι πίστιν. διὸ εἴρηται πληγῆναί τοὺς ἀνθρώπους· οἱ οὐκ εἰσὶν ἐσφραγισμένοι τῇ σφραγίδι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐδόθη αὐτοῖς φησὶν ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῆσονται μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίων, ὅταν παῖση ἄνθρωπον. καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν. ἄρα μὴ ἐντεῦθεν τινες τῶν πατέρων τὴν ἀποκατάστασιν παρεδέξαντο, τὸ ἄχρι μὲν τοῦδε κολάζεσθαι τοὺς ἀμαρτωλοὺς λέγοντες, μετὰ τοῦτο δὲ οὐκέτι, ὡς καθαρισθέντας τῇ τιμωρίᾳ; ἀλλὰ τί ποιητέον, ἄλλων πλειόνων τοῦτο μὲν πατέρων, τοῦτο δὲ ἐγκρίτων γραφῶν αἰωνίας λεγόντων τὰς τιμωρίας τῶν τότε κολαζομένων; τί οὖν ἂν τις εἴποι, ἢ πῶς διαιτήσοι τοῖς μέρεσι; κεράσαι δεῖ τὰς ἀμφοτέρων δόξας. λέγω δὲ τοῦτο ὡς ἐν γυμνασίᾳ τινὶ καὶ οὐχ' ὡς ἐν καταφάσει· ἐγὼ γὰρ τῷ δόγματι τῆς ἐκκλησίας προστίθεμαι τῷ βουλομένῳ αἰωνίας εἶναι τὰς ἐν τῷ μέλλοντι κολάσεις, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ὅτε Κύριος εἴρηκεν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίῳ, εἰπὼν καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· καὶ ὁ Ἡσαΐας ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται. ὡς ἐν

γυμνασία οὖν τοῦτο 113 λεκτέον, μέσῃν τινὰ μέρους ἐκάστου διάττον τὴν τρίβον, ὅτι ἄχρι μὲν τινος χρόνου ὃν πέντε μῆνας εἶπεν ἡ ἀποκάλυψις ἢ παροῦσα μυστικῶς τινι χρησαμένη τῷ ἀριθμῷ, σφοδρότατα κολασθήσονται οἱ ἁμαρτωλοὶ ὡς σκορπίου παίσαντος αὐτούς· μετὰ δὲ τοῦτο ὑφειμένως, οὐ μὴν παντελῶς ἔξω κολάσεως ἐσόμεθα, καὶ τοσοῦτον ὡς ζητεῖν τὸν θάνατον καὶ μὴ τυγχάνειν αὐτοῦ. τίς γὰρ ἦν ἀνάγκη ζητεῖν θάνατον τοῖς παντελῶς μὴ κολαζομένοις; φεύγει δὲ φησὶν ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν, συνδιαιώνιζουσι γὰρ τῇ κολάσει. καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἠτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν· καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν περυγῶν αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολὺν ἄνθρωπων, τρεχόντων εἰς πόλεμον· καὶ ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε· ἔχουσιν ἀπ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Βανδῶν καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολὺν. οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχονται ἔτι δύο οὐαὶ. μετὰ ταῦτα γλαφυρῶς ἡμῖν ἅμα καὶ φοβερῶς τὸ κατὰ τοὺς σκώληκας διαγράφει ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστής. ἐν ἐκάστῳ δὲ τῶν περὶ αὐτοὺς λεγομένων, θαυμάσειεν ἂν τις 114 τὸ ἀκριβὲς τοῦ λόγου· οὐ γὰρ εἶπεν ὀδόντας εἶχον λεόντων καὶ οὐράς σκορπίων καὶ πρόσωπα ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ ὡς ἐν ἐκάστῳ κείμενον, εἰκασμὸν τινὰ καὶ λόγον ἐκφαίνον παραβολικόν, οὐκ ἀλήθειαν. ἢ οὖν τὸ φοβερὸν αὐτῶν καὶ καταπληκτικὸν αὐτῶν διὰ τούτων ἐνδείκνυται, ἢ ἀληθῶς ἐσκιαγράφησεν αὐτῶν τὴν μορφήν. καὶ ἔχουσι φησὶν ἐπ' αὐτοὺς βασιλέα, τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ μὲν Βάδδον, Ἑλληνιστὶ δὲ Ἀπολλύων. καὶ τὸ ὄνομα ἢ πεποιημένον ἐστὶ καὶ κατάλληλον τῶν εἰς θεωρίαν προκειμένων, ἢ γοῦν οὐ μόνον εἰς λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, ἀλλὰ καὶ πνεύματα εἰς κόλασιν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς ἀξίους κολάσεως· ὁποῖος ἦν καὶ ἐκεῖνος ὁ ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάξας τὰς ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων, καὶ οἱ πυρπολήσαντες τὰς πέντε Σοδομικὰς πόλεις. ἢ οὐαὶ φησὶν ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχονται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα. τὸ οὐαὶ ἐπίρρημα ὑπάρχον σχετλιασμοῦ τὰ ὄντα αὐτοῖς καὶ ἐσόμενα ἐνδείκνυται κακά. ἢ μία οὖν φησὶν εἴρηται κόλασις· λεχθήσονται δὲ δύο λοιπαί. καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγουσαν τῷ ἔκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες 115 ἄγγελοι οἱ ἠτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἑνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππικοῦ μυριάδες μυριάδων· ἤκουσα δὲ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὀράσει· καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακίνθους καὶ θεοειδεῖς· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θεῖου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν· ἢ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶ καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν, ὅμοιοι ὄφειν ἐχούσαις κεφαλὰς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν. σαλπίσαντός φησι τοῦ ἀγγέλου ἤκουσα φωνὴν ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. κέρατα θυσιαστηρίου, τοὺς ἐν ἀγγέλοις προὔχοντας καὶ τῶν ἄλλων ὑπερεξέχοντάς φησι. χρυσοῦν δὲ λέγει τὸ θυσιαστήριον, διὰ τὸ ἐντιμον αὐτοῦ καὶ θεῖον, ἐκ τῆς παρ' ἡμῖν τιμίας ὕλης, τὸ θυσιαστήριον θαυμάσιον ζωγραφῶν. ὥσπερ δὲ τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου ἄρχοντας τῶν ἀγγέλων ἐνοήσαμεν. οὕτως

αὐτὸ τὸ θυσιαστήριον πάντα τὰ λειτουργικὰ πνεύματα νοεῖν ἀκόλουθον· διὰ τὸ λογικὴν θυσίαν προσάγειν τῷ Θεῷ. τίς δέ γε ἡ φωνὴ ἢ ἀκουσθεῖσα ἐκ τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου; λῦσόν φησι τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ 116 τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. ἡ θεῖα γραφή τὸν ἀποστάτην ἀγγελόνφημι δὲ τὸν Σατανᾶν καὶ τοὺς συναποστάντας αὐτῶπῃ μὲν ἡμῖν παρέδωκεν ὡς ὑπὸ ζόφου εἰσὶν ἐν δεσμοῖς αἰδίοις τετηρημένοι, πῆ δὲ ὡς τὸν βυθὸν εἰσι τῆς θαλάσσης καταδεδικασμένοι. διὰ γὰρ μὲν τῆς Πέτρου δευτέρας ἐπιστολῆς φησιν εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, διὰ δὲ τῆς Ἰουδα ἀγγέλου λέγει μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζοφὸν τετήρηκεν. ἡ δὲ γε βίβλος τοῦ Ἰὼβ ἐν τῇ θαλάσῃ λέγει, βεβλῆσθαι τὸν ἀποστάτην ποικίλως αὐτοῦ τροπολογήσασα μορφήν τε καὶ μέγεθος καὶ τὸ τοῦ ἦθους πικρόν· ὃν καὶ φησιν ἐμπαίξεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ. καὶ ὁ Ἡσαΐας δὲ κέκραγε περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐπαχθήσεται ἡ μάχαιρα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν φεύγοντα, ἐπὶ τὸν δράκοντα τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν· καὶ ἀνελεῖ τὸν δράκοντα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὸν ἐν τῇ θαλάσῃ. καὶ ὁ προφήτης δὲ γε περὶ αὐτοῦ λέγων μετὰ τὸ πᾶσιν ἐπεξελθεῖν τοῖς ἐν τῇ κτίσει, ἔτι καὶ τοῦτο προστίθησιν περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ τυγχανόντων· δράκων οὗτος ὃν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῷ· ἀκόλουθα τούτοις φησὶ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἰεζεκιὴλ περὶ τοῦ Αἰγυπτίου διαλεγόμενος· λέοντί φησιν ἐθνῶν ὠμοιώθης σύ, καὶ ὡς δράκων ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐκεράτιζες τοῖς ποταμοῖς σου. οὐδεὶς δὲ γε ἡμῖν παρέδωκεν αὐτοὺς ἐν τῷ Εὐφράτῃ δεδέσθαι ποταμῷ οὔτε μὴν λυθήσεσθαι ποτε, ἀλλ' οὔτε δι' αὐτῶν κολασήσεσθαι τοὺς ἀνθρώπους. ὁ γὰρ εἰπὼν Ἰούδας δεσμοῖς αὐτοὺς αἰδίοις δεδέσθαι, τὸ ποτὲ 117 λυθήσεσθαι ἀπηγόρευσε· καὶ ὁ εἰπὼν Ἡσαΐας ὅτι ἀναιρεθήσεται ὁ δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ οὐκ ἄλλους αὐτὸν ἀναιρεῖν εἴρηκεν, ἀλλ' αὐτὸν ἐκείνον. καὶ ὁ Κύριος δὲ πέμπων ἐν Εὐαγγελίοις τοὺς ἐξαμαρτήσαντας, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἡτοιμασμένον τῷ Διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἀπεῖπεν ὅτι αὐτοῖς τιμωροῖς καὶ ἐκδικηταῖς χρήσοιτο, αὐτοὺς δὲ γε μέλλειν τιμωρίας ὑπέχειν. πῶς οὖν ἂν τις νοήσοι τὸ νῦν εἰρημένον ὅτι τε ἐν τῷ ποταμῷ Εὐφράτῃ δέδενται καὶ ὅτι λυθήσονται καὶ ὡς αὐτοὶ τοὺς ἀμαρτωλοὺς κολάσσονται; τροπολογία οἶμαι τὸ εἰρημένον ὑπάρχειν, ὥσπερ νόμος ἐπὶ πάσης ὀπτασίας καθέστηκε· λέγειν γὰρ αὐτὸν ἡγῆσαι τοὺς ἀγγέλους φησὶ τοὺς προσδεδεμένους τῇ τοῦ Θεοῦ νοητῶς εὐφραίνουσῃ θεωρίᾳ· ποταμὸς γὰρ τὸ θεῖον ἀλληγορεῖται παρὰ μὲν τῷ Ἡσαΐᾳ· ἰδοὺ ἐκκλίνω εἰς αὐτοὺς ὡς ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χειμάρρους ἐπικλύζων δόξαν ἐθνῶν· παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ τοῦ ποταμοῦ τὰ ὀρμήματα εὐφραίνουσι τὴν πόλιν τοῦ Θεοῦ. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ἰωάννῃ, τίτλω εἰκοστῷ δευτέρῳ περὶ τοῦ Πνεύματος ἔφη ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζωῆς, τούτους φησὶ λύσας ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας, εἰς τιμωρίαν ἀπόστειλον τῶν ἀσεβῶν· τούτους γὰρ εἶναι φησὶ τοὺς ἀφωρισμένους εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν. ἄρα δὲ ποίους φησὶ τέσσαρας ἀγγέλους; ἴσως ἐκείνους τοὺς τῇ γραφῇ διηγούμενους· τὸν Μιχαήλ, τὸν Γαβριήλ, τὸν Οὐριήλ, τὸν Ῥαφαήλ. οὗ γενομένου, ἐξῆλθον μετὰ στρατεύματος ἰππικοῦ ἀμυθήτου τινός. τοῦτο δὲ φησὶ τὴν τῶν θείων ἀγγέλων ἄμαχον δύναμιν, ἰππικῶ μεγίστῳ παρείκασας· τοὺς δὲ καθημένους ἐπὶ τῶν ἵππων εἰδόν φησὶν ἔχοντας θώρακας 118 πυρίνους καὶ ὑακίνθους καὶ θεοδεῖς. τὸ πῦρ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κολάσεως σύμβολον· ἡ ὑακίνθος τὸ οὐρανίους εἶναι τοὺς ἀποσταλέντας δηλοῖ, ὑακίνθῳ γὰρ ἐμφορῆς ὁ οὐρανός· τὸ δὲ θεοειδεῖς τῷ Θεῷ αὐτοὺς ἀρέσκειν, οἷον θεαδεῖς ὄντας, ἄδειν γὰρ τὸ ἀρέσκειν. τίνες δ' ἂν μᾶλλον τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἀρέσαιεν τῷ Θεῷ; εἶτα ἡ θεωρία ποικίλει καὶ ἐξαίρει τὴν τῶν ἀγίων ἀγγέλων δύναμιν, παρεικάζουσα λέουσι καὶ

πυρί, καπνῶ τε καὶ θείῳ καὶ ὄφρσι, δι' ὧν ἀπάντων τὸ φοβερὸν καὶ ἀνύποιστον αὐτῶν διασημαίνεται. καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐδὲ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσι τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύνανται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων (σιξ) αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν. ὁ προφήτης τὴν πνευματικὴν ἀνακρουόμενος λύραν περὶ τῶν ἐν Ἄδου κολαζομένων ἡμῖν διηγήσατο, λέγων πρὸς τὸν Θεόν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ Ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι, ἀμφοτέρων αὐτοῦ ἀποστερῶν, εὐφροσύνης τε τῆς κατὰ Θεὸν καὶ μετανοίας· διὰ μὲν γὰρ τοῦ μνημονεύειν Θεοῦ τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης, γράφει γὰρ ὁ αὐτὸς ἀλλαχόσε που ἐμνήσθηεν τοῦ Θεοῦ καὶ εὐφράνθηεν· διὰ δὲ τοῦ μὴ ἐξομολογεῖσθαι τῆς μετανοίας, ἔστι γὰρ ἡ ἐξομολόγησις, ἐξαγόρευσις τῶν πεπλημμελημένων ἐκ μεταμελείας καὶ ἐπιστροφῆς διὰ κατανύξεως ἐγγινομένη τῇ ψυχῇ. τῷ γὰρ ὄντι, δύο τινὰς βίους ἔθετο ἡμῖν ὁ Θεός, τὸν 119 παρόντα καὶ τὸν μέλλοντα. ἀλλ' ἐν μὲν τῷ παρόντι δέδοται τὸ κατὰ γνώμην καὶ ἐξουσίαν ἡμᾶς πολιτεύεσθαι· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἱ ἀντιδόσεις γίνονται τῶν βεβιωμένων καὶ οὔτε ὁ παρὼν ἐστὶ κρίσεως, πλὴν εἰ μὴ πού τις συμφερόντως ὑπομνησθεῖη πρὸς μετάνοιαν προτρεπόμενος, οὔτε ὁ μέλλων πολιτείας ἵνα δὴ καὶ μεταρρυθμιζώμεθα ἀπὸ διαβεβλημένης ζωῆς εἰς τὸν κρείττονα. τούτων οὕτως ὄντων, πῶς νῦν εἴρηται περὶ τῶν ἐκεῖ κολαζομένων; καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων. οἳ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις. οὔτε μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν. οὐ τοῦτό φησιν ὅτι οἳ μὴ μετανοήσαντες ἐν τῷ ἐκεῖσε βίῳ, ἀλλ' ὅτι οἳ ζῶντες ἔτι καὶ μὴ ἐκ τῆς ὑπακοῆς καὶ θεᾶς τῶν τότε ἐσομένων μετανοήσαντες. ἀπὸ τῶνδε καὶ τῶνδε τῶν ἀθεμίτων πράξεων. ταύτη μὲν τῇ εἰρημένῃ πληγῇ, μὴ ἀποθάνωσι τὸν νοητὸν θάνατονθάνατον καλῶν τὴν κόλασινὼς συνδιαιώνιζουσιν τοῖς πονηροῖς εἰ μὴ ἑτέρῳ μέντοι χεῖρονι κολασθήσονται, ὃν καὶ εἰπεῖν ἐπιχειρήσας ἀπεσιώπησεν οικονομικῶς. ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐλευθέρους γενέσθαι· χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα σὺν Ἁγίῳ Πνεύματι εἰς τὸν αἰῶνα ἀμήν#556 Λόγος ἔκτοσ ἔτι τὰ συμβεβηκότα τοῦ ἔκτου ἀγγέλου σαλπείσαντος, καὶ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὁ θεσπέσιος ἡμῖν διηγείται Ἰωάννης, οἷς πᾶσιν ὑφ' ἐν οὐκ ἐπεξήλθον, εἰς μῆκος ὁρῶν τὸ πέμπτον ἐκτεινόμενον λόγον. τί δὲ καὶ ἕτερον γεγενῆσθαι γράφει; 120 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἴρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στύλοι πυρός, καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἠνεωγμένον. καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὡσπερ λέων μυκάται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, ἤμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. ὅσοι τοιγαροῦν ζῶντες ἔτι καὶ ἀκηκοότες ἢ καὶ θεασάμενοι τὰς κατὰ τῶν πλημμελούντων κολάσεις οὐ μετενενοήκασιν, ἀλλ' ἔμειναν ὄντες πονηροὶ καθὼς πρόσθεν εἴρηται, κατὰ τούτων φησὶν ἄγγελον εἶδον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα εἶδη κολάσεων κομίζοντα. ἦν δὲ φησὶν ἡ ἰδέα αὐτοῦ καὶ τὸ σχῆμα τοιόνδε· περιβεβλητο νεφέλην. ἡ νεφέλη τὸ αἰδέξ καὶ ἀόρατον τῶν ἁγίων ἀγγέλων αἰνίττεται· ἀθεωρησίας γὰρ ἡ νεφέλη τύπος· τοῦ γὰρ Θεοῦ τὸ ἀόρατον διασημαίνων ὁ προφήτης, νεφέλη φησὶ καὶ γνώφος κύκλῳ αὐτοῦ. καὶ ἴρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· ὡσεὶ ἔλεγε τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ προὔχον τῶν ἐν ἀγγέλοις ἀγαθῶν, ἡ λαμπρότης ἐστίν· εἰσὶ γὰρ ἄγγελοι φωτός. καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ φησὶν ὡς ὁ ἥλιος· καὶ τοῦτο λαμπρότητος τῆς ἀκραιφνοῦς ἀπόδειξις. ἀλλ' ἡ μὲν ἴρις

λαμπρότητος κτιστής, τῆς δι' ἀρετῶν δηλωτικῆ· τοιγαροῦν οὐ μονοειδῆς ἡ τῆς ἴριδος λαμπρότης, ἀλλὰ ποικίλη πάσας τὰς ἀγγέλων ἀρετὰς 121 ἐνδεικνυμένη. ὁ δέ γε ἥλιος τὴν φυσικὴν αὐτῶν αἰνίττεται μαρμαρυγῆν. διὸ τὴν μὲν ἴριν περιεβέβλητο, περὶ ἡμᾶς γὰρ αἱ ἀρεταί· τὸ δὲ πρόσωπον ἡλίω ἐμφορῆς εἶχεν, ἐν ἡμῖν γὰρ ἅπαν φυσικὸν πλεονέκτημα. καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ στύλου πυρός. τὸ πῦρ τὴν τιμωρίαν δηλοῖ, ἦν ἦλθε κομίζων κατὰ τῶν ἀσεβῶν. καὶ ἔχων φησὶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον ἠνεωγμένον. τῶν τοιούτων βιβλίων ὁ Δανιὴλ μεμνημένος φησὶν· ἔμπροσθεν αὐτοῦ, κριτήριον ἐκάθισεν καὶ βίβλοι ἠνεώχθησαν. ἦν δὲ τὸ βιβλιδάριον ἐν ᾧ ἦσαν ἐγγεγραμμένα τῶν κολασθησομένων λίαν ἀσεβῶν τὰ τε ὀνόματα καὶ αἱ πλημμέλεια. διὸ καὶ ὑποκοριστικῶς βιβλιδάριον αὐτὸ προσεῖπεν, ὡς βίβλου μὲν ὑπαρχούσης, ἤτοι βιβλίου ἀμφοτέρω γὰρ εἴρηται τῇ θειᾷ γραφῇ ἐν αἷς τὰ πάντων ἀνθρώπων ὀνόματα γέγραπται κατὰ τὰ ἔμπροσθεν εἰρημένα μοι, βιβλιδαρίου δὲ ἐν ᾧ τὰ τῶν λίαν ἀσεβῶν. μὴ γὰρ τοσοῦτοι εἶησαν οἱ τῶν εἰδώλων προσκυνηταὶ καὶ φόνοις καὶ φαρμακείαις στιγματῖαι καὶ τὰ ἄλλα ἃ κατέλεξε νοσοῦντες, ὡς βιβλίον ὄλον πληρῶσαι. καὶ ἔθηκε φησὶ τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς. τοῦτο δεῖγμα μὲν καὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀγίων· δεῖγμα δὲ ὅτι τοῖς τε ἐν τῇ γῆ πλημμελήσασιν καὶ τοῖς ἐν θαλάσῃ, τοῖς οἷον καταποντισταῖς, ἢ καὶ ἄλλους κακουρήσασιν τὰ τῆς τιμωρίας ἔφερε. καὶ ἔκραζε φωνῇ μεγάλῃ ὡσπερ λέων μυκάται. καὶ τὸ ἴσα λέουσιν ὠρύσασθαι τὸν ἅγιον ἄγγελον τῆς ὀργῆς ἐστὶ σύμβολον 122 τῆς κατὰ τῶν ἀσεβῶν. καὶ ὅτε φησὶν ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. ἑπτὰ λέγει βροντᾶς τὰ ἑπτὰ λειτουργικὰ πνεύματα ὧν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν μνήμην πεποιήται, διὸ μετὰ τοῦ ἄρθρου τέθεται· αἱ ἑπτὰ φησὶ βρονταί, πρὸς ἐκεῖνα τὰ ἑπτὰ πνεύματα τὴν ἀναφορὰν ἔχουσαι. τί δὲ τὸ κράζει τὰ ἑπτὰ πνεύματα βούλεται; τὸ καὶ αὐτὰ πάντως συνεπιψηφίσασθαι ταῖς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν τιμωρίαις, εὐχάριστον ὕμνον ἀναφέροντα τῷ Θεῷ, ὅτι δίκαια πάντα πέπρακται. ἅμα δὲ καὶ κράξαντα διεσάφησε τὰ τῶν κολάσεων εἶδη. ἡμελλον δὲ φησὶ γράφειν τὰ εἰρημένα τοῖς ἑπτὰ πνεύμασι. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. τὸ μὲν σφράγισον τὸ οἷον ἔχε τὴν μνήμην ἐντετυπωμένην τῇ διανοίᾳ σου· τὸ δὲ γε κωλυθῆναι γραφῇ παραδοῦναι οἰκονομικόν, δι' ἣν μὲν οἶδεν ὁ Θεὸς αἰτίαν, ἴσως δὲ τῶν δοξαζομένων κολάσεων ἐλαφρότεροι τυγχάνουσαι καὶ τῆς ἀγαθότητος τοῦ κολάζοντος ἄξια, εὐκαταφρονήτους αὐτὰς τοῖς ἀνθρώποις ἐποίουν. τί γὰρ φασὶ περὶ τούτων Γρηγόριος τε ὁ θεσπέσιος καὶ Εὐάγριος ὁ τὰ γνωστικὰ μέγας; ὁ μὲν καὶ γίνεταί φησὶ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀδὰμ ἢ τιμωρία φιλανθρωπία, οὕτω γὰρ πείθομαι κολάζειν Θεόν, καὶ ἐν ἐτέρῳ οὔτε τὸ ἔλεος ἄκριτον, οὔτε ἡ κρίσις ἀνέλεος· Εὐάγριος δὲ λανθανέτω φησὶ τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς κοσμικοὺς ὁ περὶ κρίσεως ὑψηλότερος λόγος· οὐ γὰρ ἴσασιν πόνον, ψυχῆς λογικῆς καταδικασθείσης τὴν ἄνοιαν. καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς 123 ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ· καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται· ἀλλ' ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν· κατὰ σχῆμα ἐλλείψεως εἴρηται· φησὶν γὰρ ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν ὁ ἑβδόμος ἄγγελος πᾶσα πληρωθήσεται ἢ κατὰ τῶν ἀσεβῶν κόλασις διάφορος τε οὕσα καὶ ποικίλη. οὐ νῦν δὲ λέγει τοῦτο ἔσσεσθαι ὅταν ἐν τῇ θεωρίᾳ σαλπῖση, ἐπεὶ μήτε τὰ ἄλλα τότε προβέβηκεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῷ προσήκοντι σαλπῖση καιρῷ. οὗ γενομένου, τέλος λήψεται φησὶ τὸ μυστήριον τῷ Θεῷ ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. ἄχρι γὰρ τῆς κρίσεως καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἀντιδόσεως, προεφήτευσαν οἱ προφῆται, καὶ μετὰ τοῦτο οὐκέτι. σαλπίζοντος οὖν ἐν τῷ τότε αἰῶνι τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, τέλος λήψεται ἅπαν

μυστήριον, καὶ πᾶσα προφητικὴ προαγόρευσις. καὶ φωνὴν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν, λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσαν· ὕπαγε λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἀνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ· δός μοι τὸ βιβλίον. καὶ λέγει μοι· λάβε καὶ φάγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλιδάριον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου 124 ὡς μέλι γλυκὺ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγει μοι· δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς. καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἡκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν αὐτὴν φησιν ἡκουσα λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ. τί δὲ ἐλάλει; λαβεῖν τὸ βιβλίον ἐκ τοῦ ἀγγέλου. ὁ λαβὼν φησιν ἔφαγον καὶ ἦν μὲν γλυκὺ ἐν τῷ στόματί μου, μετὰ δὲ γε τὴν βρῶσιν, πικρὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ἐπειδὴ εἶδέ τε καὶ ἤκουσεν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστῆς τὰς κατὰ τῶν ἀσεβῶν κολάσεις, ὅπως παιδευθῆ ἔργῳ καὶ οὐκ ἀκοῇ μόνῃ ὅπως ἀπηχθημένοι τυγχάνουσι τῷ Θεῷ τῶν ἀνθρώπων αἱ ἀνομίαί, πικραὶ τε οὖσαι καὶ βδελυκταί, διὰ τῆς θεωρίας τοῦτο διδάσκεται οὗ γὰρ ἐκ πείρας τοῦτο ἠπίστατο, ἀνὴρ ἅγιος καὶ παρθένος γεγινώς· καὶ διὰ τούτου γινώσκει δικαίαν εἶναι τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. τὸ μὲν γὰρ βιβλίον εἶχε τὰ τε ὀνόματα τὰς τε ἁμαρτίας τῶν λίαν πεπλημμεληκότων καθὼς πρόσθεν εἴρηται. κεκέλευσται οὖν τοῦτο φαγεῖν, καὶ οἶον ἐν γεύσει καὶ νοητῇ τινι πείρᾳ διὰ τῆς ὀπτασίας γενέσθαι τῆς τῶν ἁμαρτιῶν πικρίας. καὶ φαγὼν εὗρεν αὐτὰς γλυκείας μὲν τῷ στόματι, πικρὰς δὲ τῇ κοιλίᾳ μετὰ τὴν βρῶσιν· τοιαύτη γὰρ πᾶσα ἁμαρτία. γλυκεῖα μὲν ἐνεργουμένη, πικρὰ δὲ ἀποτελεσθεῖσα. κολάσεως γὰρ γίνεται πρόξενος, ἀλλὰ καὶ τῇ μεταμελείᾳ, πικραίνει τοὺς χρησαμένους. τοιοῦτον ἦν καὶ τὸ ἀπηγορευμένον ὑπὸ Θεοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ ξύλον, ὃ πάντες εἰς τὴν ἁμαρτίαν τροπολογοῦσι, γινώσκοντες ἐμποιοῦν καλοῦ τε καὶ πονηροῦ· καλοῦ μὲν ἐν τῇ γεύσει, κακοῦ δὲ μετὰ τὴν πείραν. καὶ λέγει μοι φησὶ δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς, ὥσει 125 ἔλεγε· μὴ ἐπειδὴ ἐν ὀπτασίᾳ τὴν τε συντέλειαν τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐώρακας καὶ τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὀργὴν, ἣδη νόμιζε καὶ ἔργῳ παρεῖναι τὴν τῆς συντελείας ἡμέραν· χρόνος πολὺς ἐν μέσῳ ὡς καὶ προφητεῦσαί σε πολλοῖς ἔθνεσί τε καὶ βασιλεῦσι. τοιγαροῦν ἄχρι τοῦ νῦν ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης προφητεύει διὰ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν καθολικῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν καὶ διὰ τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως· πάντα γὰρ αὐτῷ ἐν πνεύματι εἴρηται τε καὶ προεφήτεται· καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων· ἔγειραι καὶ μέτρησαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν τοῦ ναοῦ· ἔκβαλε, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μήνας τεσσαρακονταδύο. ἐν τοῖς φθάσαις ἔδειξεν ἡ ὀπτασία τῷ θεσπεσίῳ Ἰωάννῃ τὴν τῶν ἁγίων πληθὺν τῶν συνόντων Χριστῷ καὶ τὸν θεῖον ἐποπτευόντων θρόνον, ἐν οἷς πολλαπλασίους ἦσαν οἱ ἐξ ἔθνων τῶν ἐξ Ἰσραὴλ. νῦν δὲ γε ἕτερον αὐτῷ δείκνυσι, πόσοι τέ τινές εἰσιν οἱ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς παλαιᾶς διαθήκης ἠὲ δοκιμηκότες, καὶ πόσοι κατὰ τὸν τῆς νέας καιρὸν. καὶ ὅρα ὅπως ἀστείως τοῦτο αὐτῷ σκιαγραφεῖται. δίδοται μὲν αὐτῷ κάλαμος γεωμετρικὸς ἵνα μετρήσῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν τῷ ναῷ, δηλονότι τῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ προσκυνοῦντας. καὶ ἐμέτρησε· μετρητοὶ γὰρ ἦσαν δι' ὀλιγότητα οἱ κατὰ τοὺς τῆς παλαιᾶς χρόνους εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ. 126 καὶ τὴν αὐλὴν φησιν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ, ἔκβαλε ἔξω καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι. μετρήσας τὸν ναὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ θύοντας, ἤκουσε δεῖν τὴν αὐλὴν ἐκβαλεῖν ἐπὶ τὰ ἔξω καὶ πλατῦναι, οὐ μὴν μετρήσαι ὡς κρεῖττονα μέτρον τυγχάνουσαν. τοῖς δὲ ἔθνεσί φησιν δέδοται ἡ αὐλή, καὶ ἔχεται τοῦ ναοῦ καὶ ἔξωθεν αὐτοῦ τυγχάνει· καὶ ἡ καινὴ διαθήκη ἔχεται τῆς παλαιᾶς. τὰ γὰρ ἐν αὐτῇ σκιώδη

πνευματικῶς καὶ ἀληθῶς ἐπιτελεῖ, καὶ ἕτεροῖά ἐστιν παρ' αὐτῆ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν λέγοντα· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα διαθήκην καινὴν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν διεθέμην τοῖς πατρᾷσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. αὐλὴν οὖν τοῦ ναοῦ τὴν νέαν φησὶ διαθήκην. εἶτα ὑποσημαίνουσα μυστικῶς ἢ ὀπτασία, ὅτι καὶ τῆς παλαιᾶς Κύριος καθέστηκεν, ὁ ἐν τῇ νέᾳ χρηματίσας Χριστὸς καὶ ἀρχή, καθὼς τῷ Παύλῳ δοκεῖ λέγοντι περὶ τοῦ Ἰσραὴλ ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς. αὐλὴν ἐκάλεσε τῆς παλαιᾶς τὴν νέαν· ἡ γὰρ αὐλὴ ἀρχὴ καὶ εἴσοδος ὑπάρχει τοῦ Θεοῦ, οὐ μὴν ναός. τὴν οὖν αὐλὴν, δι' ἣς αὐτὴ τε καὶ οἱ ἐν αὐτῇ δηλοῦνται, οὐκ ἐμέτρησεν· ἔστι γὰρ ἢ τε νέα καὶ οἱ ἐν αὐτῇ κατορθώσαντες ἐπέκεινα καταλήψεως, οἱ μὲν διὰ τὸ ἀμύθητον πλῆθος, ἡ δὲ διὰ τὴν τῶν δογμάτων λεπτότητα καὶ τὸ ὕψος. ὅτι φησὶν ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, ἐδόθη μὲν καὶ τῷ Ἰσραὴλ τὰ ἐν τῇ νέᾳ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἀριθμοῦ κρείττονες οἱ ἐν αὐτῇ τῶν ἐθνῶν παρὰ τοὺς ἐξ Ἰσραὴλ εὐδοκιμήσαντας, ἐκ τοῦ πλείονος τὸ πᾶν δεδήλωκε, τοῖς ἔθνεσι λέγουσα δεδόσθαι τὴν αὐλὴν. καὶ τὴν πόλιν φησὶ τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσ 127 σαρακονταδύο, τὴν πόλιν, οὐ μὴν τὸν ναόν, πόλιν λέγων τὴν ἐκκλησίαν, περὶ ἣς εἴρηται δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἢ πόλις τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐπουράνιος Ἱερουσαλήμ, ἢ τῶν πρωτοτόκων μητῆρ, τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανῷ. τί δὲ τὸ μέτρον βούλεται, τὸ τῶν τεσσαρακονταδύο μηνῶν; παραδηλοῖ ὅτι ὀλίγος ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς χρόνος τῆς ἐν τῇ νέᾳ πολιτείας, καὶ ἤξει λοιπὸν τὸ τέλος. ὁ γὰρ τεσσαρακοστὸς ἀριθμὸς ἐκ τεσσάρων δεκάδων συγκείμενος οὐκ ἔστι τέλειος, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ δύο. δι' ὧν τὸ μὴ χρονίζειν ἐν τῷ νῦν βίῳ τὴν τῆς νέας κατάστασιν ὁ λόγος ἐνδείκνυται· ὅθεν ἐσχάτην ὥραν καὶ αὐθις ἐνδεκάτην ἢ γραφὴ καλεῖ τὸν τῆς νέας καιρὸν, καθ' ὃν ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής· ἐν δὲ γε τῷ μέλλοντι διαιωῖσιν. τὸ δὲ εἰπεῖν πατήσαι τοὺς ἐξ ἐθνῶν τὴν ἁγίαν πόλιν, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν, τὸ ἐν αὐτῇ ἀναστραφῆναι δηλοῖ. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας δισχιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκου. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο λυχνίαι, αἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἐστῶσαι. καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. οὗτοι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέξῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὅσακις ἂν θελήσωσιν.

128 ἐπειδὴ πάντα ἐν τῇ ὀπτασίᾳ διεπλάσθη τῷ εὐαγγελιστῇ, τὰ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἔνσαρκον οἰκονομίαν, ἢ γέννησις, ὁ πειρασμός, αἱ διδασκαλίας, αἱ κατ' αὐτοῦ παροινίαι, ἔτι τε ὁ σταυρός, καὶ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ δευτέρα παρουσία, καὶ πρὸς τούτοις τῶν τε ἁγίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν αἱ ἀντιδόσεις παρελείφθη δὲ τὰ κατὰ τοὺς προδρόμους τῆς δευτέρας αὐτοῦ παρουσίας ὥσπερ ἐξ ὑποστροφῆς νῦν τὰ περὶ αὐτῶν διδάσκειται, ὅτι μὲν οὖν ἤξιν Ἥλιαν τὸν Θεοβίτην προηγόρευσε ἡμῖν ἢ θεία γραφὴ παντίπου δηλόν· τοῦ μὲν Μαλαχίου λέγοντος ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ ὑμῖν Ἥλιαν τὸν Θεοβίτην πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρδίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πατάξω τὴν γῆν ἄρδην· τοῦ δὲ Κυρίου προσφωνοῦντος παρὰ τῷ Ματθαίῳ περὶ τοῦ βαπτιστοῦ καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, οὗτός ἐστιν Ἥλιος ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. περὶ ἑτέρου δὲ προδρόμου οὐδαμοῦ σαφές τι ἀκηκόαμεν, πλὴν ὅτι περὶ τοῦ Ἐνώχ εἶπεν ἡ Γένεσις ὅτι εὐαρεστήσας τῷ Θεῷ μετετέθη, καὶ ὁ σοφὸς ἀπόστολος περὶ αὐτοῦ πίστευε Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠύρισκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός. λόγος δὲ παλαιὸς ἐκ παραδόσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κρατεῖ· μετὰ Ἥλιου τοῦ Θεοβίτου ἤξιν καὶ τὸν Ἐνώχ προτρέχοντα τῆς δευτέρας Χριστοῦ

παρουσίας μέλλοντος ἐφίστασθαι τοῦ ἀντιχρίστου· φασὶ γὰρ αὐτοὺς προελθεῖν καὶ προδιαμαρτύρασθαι ἀπάτην εἶναι τὰ παρ' αὐτοῦ γενησόμενα σημεῖα καὶ ὡς οὐ δεῖ πιστεῦσαι τῷ ἀλητηρίῳ. περὶ τούτων νῦν ἡ ὀπτασία διαλέγεται· ὅτι προφητεύουσιν ἡμέρας τοσάσδε ἢ μυστικόν τινα λέγουσα ἀριθμὸν ἢ τὸν πάντως ἐσόμενον. τοῦτο 129 δὲ ποιήσουσι περιβεβλημένοι φησὶ σάκκους. πενήθουσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἀπειθείᾳ τῶν τότε ἀνθρώπων. οὗτοί φησὶν εἰσὶν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο λυχνῖαι αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς ἐστῶσαι. Ζαχαρίας ὁ θεσπέσιος προφήτης εἶδε λυχνίαν, ἑπτὰ λύχνους ὑπερείδουσιν, καὶ δύο κλάδους ἐλαιῶν, ἀλλὰ τοὺς κλάδους ἐστῶτας ἐν δύο λύχνων μωξωτήρσιν, οὕτω πως λέγων· τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μωξωτήρων τῶν χρυσῶν· καὶ ἤκουσε παρὰ τοῦ χρηματίζοντος ἀγγέλου τοὺς υἱούς τ' εἶναι τῆς πίστεως, οἱ παρεστήκασι τῷ Κυρίῳ πάσης τῆς γῆς. ἄρα οὖν μὴ περὶ αὐτῶν καὶ νῦν λέγει; τὸ γὰρ μετὰ τῶν ἄρθρων κείσθαι οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι· καὶ αἱ δύο λυχνῖαι, πρὸς τι ὁμολογημένον σημαινόμενον τὴν δῆλωσιν ποιεῖται, πλὴν ὅτι τοὺς ἐκεῖ δύο μωξωτήρας ἐνταῦθα δύο λυχνίας ἐκάλεσεν. ὅτι μὲν οὖν εἰς τοὺς δύο λαοὺς, τοὺς ἐξ Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν ἡρμηνεύθησαν, τοῖς ἀγίοις οὐκ ἠγνόηται. δύναται μέντοι καὶ τοὺς δύο περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος σημαίνειν προφήτας. καὶ τοὺς ἀδικησαί φησι θέλοντας αὐτοὺς πῦρ ἐκπορευόμενον διὰ τῶν στομάτων αὐτῶν ἀμυνεῖται, καὶ ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ βρέξει τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν. τοῦτο τῶν λίαν πιθανοτάτων· εἰ γὰρ τοιαύτην εἶχεν ὁ εἷς αὐτῶν ἐξουσίαν, Ἡλίας ὁ Θεσβίτης καὶ πρὶν ἀποπληροῦν τὴν Χριστοῦ διακονίαν, πῶς ἀπίθανον σχήσειν αὐτὸν προτρέχοντα Χριστοῦ; καὶ ἐξουσίαν φησὶν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὡς ἄκισ ἀν θελήσωσιν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ παρουσία τοῦ ἀντιχρίστου κατ' ἐνέργειαν γενήσεται τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ 130 τέρασι ψεύδους, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος γράφων τὴν δευτέραν Θεσσαλονικεῦσιν ἐπιστολὴν, εἶλκον δὲ εἰς συγκατάθεσιν καὶ πίστιν τὰ σημεῖα, διὰ τοῦτο καὶ οἱ δύο προφηταὶ οἱ περὶ αὐτὸν λέγοντες ὅτι πλάνος ἐστὶ καὶ ἀπατέων, σημείοις χρήσονται παντοδαποῖς ἵνα τοὺς ἀκούοντας εἰς πίστιν ἐφελκύσωνται. καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον καὶ νικῆσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας θήσει τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ γλωσσῶν καὶ φυλῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτώμα αὐτῶν. καὶ οὐκ ἀφήσουσιν τεθῆναι εἰς μνήμα· καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ὅταν τελέσωσιν φησὶ τὴν μαρτυρίαν· μαρτυρήσουσι γὰρ ὅτι ὁ μὲν παρῶν οὗτος οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός, ἀπατέων δὲ τίς ἐστὶ καὶ πλάνος καὶ ὀλέθριος. ἤξει δὲ ὅσον οὐπὼ ὁ τοῦ Θεοῦ υἱός, ὃ καὶ πιστευτέον ὡς Σωτῆρι καὶ Θεῷ καὶ ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάσαι παραγεγονότι, καὶ νῦν παραγενομένῳ. καὶ τὸ θηρίον φησὶ τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου. θηρίον μὲν τὸν ἀντίχριστον λέγει διὰ τὸ ὠμόν καὶ ἀπάνθρωπον καὶ αἰμοβόρον· ἄβυσσον δὲ τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον, τὸν πικρὸν ταῖς ἀμαρτίαις καὶ ἀλμυρὸν καὶ ἀστατοῦντα τῇ περιφουσίᾳ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων. οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης τινὸς οὐσίας ἐγεγνήσεται ὁ ἀλητήριος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ ἡμετέρας φύσεως· ἄνθρωπος γὰρ ἔσται, οὗ ἔστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, καθὼς ἔναγχος εἴρηται. τοῦτο οὖν φησὶ τὸ θηρίον ἀποκτενεῖ τοὺς δύο μάρτυρας, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἄταφα ρίψει ἐν ταῖς πλατείαις τῆς Ἱερουσαλήμ. ἐν αὐτῇ γὰρ βασιλεύσει ὡς Ἰουδαίων βασιλεύς, οὗς ἀπατήσας ἔξει πρὸς πάντα ὑπουργοῦντας καὶ πειθομένους, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ἰωάννῃ· ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ

ὄνοματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε. τὴν δὲ γε Ἱερουσαλήμ πνευματικῶς, οὐ γὰρ παθητῶς, Σόδομα καλεῖ διὰ τὴν τότε ἀσέλγειαν καὶ κακοδοξίαν, καὶ Αἴγυπτον, ὡς καταδωλουμένην καὶ ἀδικοῦσαν τοὺς Χριστοῦ δούλους, καθὼς ἐκείνη τὸν Ἰσραήλ, ὅπου καὶ ὁ Κύριός φησιν αὐτῶντουτέστι τῶν δύο μαρτύρων ἐσταυρώθη. ὁρῶντες δὲ οἱ τῷ ἀντιχρίστῳ ἐκ πάσης φυλῆς ἠπατημένοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν μαρτύρων, χαρήσονται ἐπ' αὐτοῖς ὡς τοῦ σφῶν βασιλέως νενικηκότος. τὸ δὲ καὶ δῶρα πέμπειν ἑαυτοῖς δεῖγμα εὐφροσύνης καὶ χαρμονῆς. ὅτι φησὶν οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆςβάσανον μὲν αἰσθητὴν οὐδεμίαν· ἐπισκώπτοντες δὲ ταῖς αὐτῶν ἀμαρτίαις καὶ διελέγχοντες καὶ τὴν ἀπάτην αὐτῶν ἀνακαθαίροντες βασανίσουσι νοητῶς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ πνεύματα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσηλθεν αὐτοῖς, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας 132 αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς· καὶ ἤκουσαν φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν αὐτοῖς· ἀνάβητε ὧδε, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτούς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμός μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ, ἔμφοβοι γενόμενοι, ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ. ἢ οὐαὶ ἢ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἢ οὐαὶ ἢ τρίτη ἔρχεται ταχύ. πάντων δήλων τυγχανόντων, καὶ αἰσθητῶς συμβαίνειν μελλόντων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἀπειροκαλία τὸ ἐνδιατρίβειν τοῖς ὠμολογημένοις. καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγοντες· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ κάθονται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσον ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, λέγοντες· εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε, ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληψας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας· καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν ἐθνῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις 133 λοις, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν. καὶ ἠνοίγει ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμός καὶ χάλαζα μεγάλη. ὡς ἐν παρεξόδῳ τὰ κατὰ τοὺς δύο μάρτυρας ἦτοι προφήτας διηγησαμένη ἢ ὀπτασία, καὶ πάντα τὰ περὶ αὐτῶν ἐπεξεληθούσα, ἐπὶ τὸ προκείμενον καὶ ὅθεν ἐξελήλυθεν ἔρχεται· ἐξελήλυθε δὲ ἐκ τῆς τῶν ἁγίων ἀντιδόσεως τῆς μελλούσης, καὶ ὅτι πλείους οἱ ἐξ ἐθνῶν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ οἱ ἐν τῇ νέᾳ εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ παρὰ τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ. καὶ φησὶν τοῦ ἕβδομου σαλπίσαντος ἀγγέλου, ἐγένοντο φωναὶ ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι ὅτι γέγονεν ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τῷ Θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ αὐτοῦ. αἰεὶ μὲν ὁ Θεὸς βασιλεύει, καὶ οὔτε ἤρξατο οὔτε μὴν παύσεται βασιλεύων οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὀρατῶν τε καὶ νοητῶν, ἀλλὰ ἀνάρχως τε καὶ ἀτελευτήτως ἐστὶ πάντων δεσπότης καὶ κύριος. ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι βασιλεῖς ἐχρημάτισαν· ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τρόπον τινὰ εἶχεν ὁ Θεὸς τοὺς συμβασιλεύοντας αὐτῷ, λυομένης τῆς ἐπιγείου τῶν ἀνθρώπων βασιλείας τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος αἰῶνος, μόνος ὁ Θεὸς βασιλεύσει. διὸ εἴρηται ὅτι ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τῷ Θεῷ καὶ τῷ Χριστῷ αὐτοῦ, λυθέντων καὶ παυσαμένων τῶν ἐν τῇ γῇ βασιλευόντων ἀνθρώπων καὶ τῶν τυραννούντων δαιμόνων. ἥς γενομένης φωνῆς, προσεκύνησάν φησι τῷ Θεῷ οἱ πρεσβύτεροι, ἰδίαν καὶ αὐτοὶ προσαγαγόντες εὐχαριστίαν, εὐχαριστοῦμέν σοι λέγοντες, Κύριε, ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν. καὶ τὸ ὢν ἐπὶ τῆς Ἁγίας ἀρμόζει λέγεσθαι Τριάδος, καὶ τὸ ὁ ἦν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα περὶ τοῦ Πατρὸς εἴρηται τὸ ὁ ὢν· περὶ δὲ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἦν, καὶ γὰρ ὢν ἐστὶν 134 ὅτε Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· καὶ τὸ ἦν καλῶς λέγομεν ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου

Πνεύματος· ὥστε ἡ εὐχαριστία τῶν πρεσβυτέρων εἰς τὴν Ἁγίαν ἀνατίθεται Τριάδα. ὅτι φησὶν εἴληφας ἐκ τῶν ἐπὶ γῆς τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ τὴν βασιλείαν σου ἣν ἔδωκας αὐτοῖς, καὶ σὺ νῦν μόνος βασιλεύεις· τῆς δὲ ἐπιγείου ἀπολλυμένης βασιλείας, εἰκότως τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, ὡς καθαιρεθέντα τῆς αὐτῶν δυναστείας, ἔθνη λέγων τὰ τε τῶν δαιμόνων τὰ τε τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀπίστων τάγματα. καὶ ἦλθεν ἡ ὀργὴ σου φησὶ καὶ ὁ κληρὸς τῶν ἐθνῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἀγίοις. πολλά φησὶν ἐπ' αὐτοὺς πάσαι μακροθυμήσας, ἐπεὶ μηδὲν ἀπώναντο τῆς χρηστότητός σου νῦν, τουτέστιν ἐν τῇ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ ἠγάγες κατ' αὐτῶν τὴν ὀργὴν σου, ἦλθέ τε καὶ πάρεστι τὰ τοῖς ἔθνεσιν ἀποκεκληρωμένα καὶ ὀφειλόμενα. τί δέ; ταῦτα ἦν τὸ κριθῆναι καὶ δοῦναι τὴν ἀντιμισθίαν τοῖς κακῶς ὑπ' αὐτῶν πεπονθόσιν ἀγίοις, καὶ διαφθαρῆναι τῇ τῆς κολάσεως ἀντιδόσει τοὺς φθείραντας τὴν γῆν, καὶ οἶον μολύναντας ταῖς οἰκείαις ἀμαρτίαις. καὶ ἠνοίχθη φησὶν ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. τούτων φησὶν εἰρημένων, τὰ ἀποκεκρυμμένα ἀγαθὰ καὶ πρὸς τούτοις καινὰ τινα μυστήρια ὤφθη τοῖς ἀγίοις· τοῦτο γὰρ τὸ ἀνεωχθῆναι τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης. ὅτι γὰρ ἀγαθὰ τέ ἐστιν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀποκεκρυμμένα ἀπὸ τῶν νῦν ἀνθρώπων, δηλοῖ ὁ λέγων ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ 135 καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. καὶ πάλιν ὅτι μυστήριά ἐστὶ τινα καὶ γνώσις ἕτερα τοῖς νῦν ἀγνοουμένη, δηλοῖ ὁ Κύριος εἰπών, οὐ μὴ πῖω ἀπ' ἄρτι ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ταύτης ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. οἱ μὲν ἀγιοὶ τούτων ἠξιώθησαν, τοῖς δὲ γε ἀμαρτωλοῖς ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμοὶ καὶ χάλαζα μεγάλη, ἃ ἐστὶν ἡ τρίτη οὐαί, ἐκ τῶν ἡμῖν γνωρίμων τὰς ἐπιούσας κολάσεις τοῖς ἀσεβέσι, καὶ τὰ ἐκ Θεοῦ δείματα ὁ λόγος αἰνίττεται. καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ἦν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα· καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον ἡμῖν τελεώτερον ἢ ὀπτασία διαγράψαι βούλεται, οὗ μνήμην βραχείαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πεποιήται. ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἀναστῆναι τοῦτον καὶ ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ προχειρισθῆναι πρόφασις γεγένηται ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις, τὸν κόσμον οἰκειωσαμένη καὶ ὑποτάξασα ταύτης γὰρ χάριν ὁ ἀντίχριστος διεγερθήσεται, ἐφ' ᾧ τε πάλιν τὸν κόσμον ἀποστήσαι μὲν τοῦ Χριστοῦ, πείσαι δὲ πρὸς τὸν Σατανᾶν ἐξ ὑποστροφῆς αὐτομολῆσαικαὶ ἐπειδὴ πάλιν ἀρχὴ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως ἢ κατὰ σάρκα σύλληψις αὐτοῦ καὶ γέννησις ὑπῆρξεν, εἰς τάξιν τινὰ καὶ εἰρμὸν ἄγουσα ἢ θεωρία τὰ περὶ ὧν μέλλει διηγῆσθαι, ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα συλλήψεως τὴν ἀρχὴν τοῦ διηγήματος πεποιήται, καὶ τὴν θεοτόκον ἡμῖν ζωγραφεῖ. τί 136 γὰρ φησὶ καὶ σημεῖον ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον· καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς; περὶ μὲν τῆς μητρὸς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν φησὶν, ὡς εἴρηται. εἰκότως δὲ αὐτὴν ἢ ὀπτασία ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ οὐκ ἐν τῇ γῇ γράφει, ὡς καθαρὰν ψυχὴν καὶ σώματι, ὡς ἰσαγγελον, ὡς οὐρανοπολίτιν, ὡς τὸν ἐν οὐρανῷ ἐπαναπαυόμενον θεόνό οὐρανὸς γὰρ μοί φησὶ θρόνοςχωρήσασαν καὶ σαρκώσασαν, καὶ ὡς μηδὲν κοινὸν πρὸς τὴν γῆν ἔχουσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κακά, ἀλλ' ὅλην ὑψηλὴν, ὅλην οὐρανοῦ ἀξίαν εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἀνθρωπίνης ὑπῆρχε φύσεώς τε καὶ οὐσίας. ὁμοούσιος γὰρ ἡμῖν ἢ παρθένος· τὸ γὰρ Εὐτυχοῦς ἀνόσιον δόγμα τὸ καὶ τὴν παρθένον ἑτερούσιον ἡμῖν τερατευόμενον σὺν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ δόγμασι τῆς δοκίσεως ἕξω που τῶν θείων αὐλῶν ἐξοριζέσθω. τί βούλεται τὸ λέγειν αὐτὴν περιβεβληθῆσθαι τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην ἔχειν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς; ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἀμβακοὺμ περὶ τοῦ Κυρίου προφητεύων φησὶν ἐπήρθη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς

εἰς φῶς, ἥλιον λέγων τῆς δικαιοσύνης τὸν σωτῆρα ἡμῶν Χριστόν, ἡ γοῦν τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα. οὗ φησιν ὑψωθέντος καὶ ἀυξηθέντος, ἡ σελήνη, τουτέστιν ὁ Μωυσέως νόμος, ἔστη καὶ οὐκέτι προσθήκην ἐδέξατο· οὐ γὰρ ἔτι μετὰ τὴν Χριστοῦ ἐπιφάνειαν ἐκ τῶν ἔθνων ἔλαβε προσηλύτους ὡς τὸ πρῖν, ἀλλὰ καὶ ἀφαίρεισιν καὶ μείωσιν ὑπέμεινε. τοῦτο οὖν μὴ νοήσεις καὶ ἐνταῦθα σκέπεσθαι τὴν ἀγίαν παρθένον τῷ ἡλίῳ τῷ νοητῷ· οὕτω γὰρ τὸν Κύριον καὶ ὁ προφήτης καλεῖ περὶ τοῦ Ἰσραὴλ λέγων ἔπεσεν πῦρ ἐπ' αὐτούς καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον· ἡ δέ γε σελήνη, τουτέστιν ἡ κατὰ νόμον ἱερουργία καὶ ἡ κατὰ 137 νόμον πολιτεία, ἄτε ὑποβιβασθεῖσα καὶ παρὰ πολὺ μείων ἑαυτῆς γενομένη, ὑπὸ πόδας ἐστί, νικηθεῖσα τῇ εὐαγγελικῇ λαμπρότητι. καλῶς δὲ τὰ ἐν νόμῳ σελήνην ὠνόμασεν, ὡς καὶ αὐτὰ ὑπὸ τοῦ ἡλίου τουτέστι Χριστοῦ φωταγωγηθέντα, ὡσπερ καὶ ἡ αἰσθητὴ σελήνη ὑπὸ τοῦ ἡλίου τοῦ αἰσθητοῦ. ὡς δὲ πρὸς τὸ δηλούμενον, ἀκολουθότερον ἦν εἰπεῖν τῷ ἡλίῳ μὴ περιβεβλησθαι τὴν γυναικα, ἀλλὰ τὴν γυναικα περιβεβληκῆναι τὸν ἐν γαστρὶ περιεχόμενον ἥλιον· ἀλλ' ἵνα δείξῃ καὶ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ ὅτι κυφορούμενος ὁ Κύριος τῆς οἰκείας μητρὸς καὶ πάσης κτίσεως ὑπῆρχε σκέπη, αὐτὸν ἔφη περιβεβληκῆναι τὴν γυναικα. ὅμοιον ἔφη καὶ ὁ θεῖος ἄγγελος πρὸς τὴν ἀγίαν παρθένον· πνεῦμα Κυρίου ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. τὸ γὰρ ἐπισκιάζειν, τὸ σκέπειν, καὶ περιβεβληκῆναι ταῦτόν ἐστιν κατὰ δύναμιν. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς φησι στέφανος ἀστέρων δώδεκα. στεφανοῦται γὰρ ἡ παρθένος τοῖς δώδεκα ἀποστόλοις κηρύσσουσι Χριστὸν συκκηρυσσομένη. καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα φησι καὶ κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν· καὶ τοί φησιν ὁ Ἡσαΐας περὶ αὐτῆς πρὶν τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν καὶ πρὶν ἔλθειν τὸν πόνον τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν· καὶ ὁ Γρηγόριος ἐν λόγῳ δεκάτῳ τρίτῳ τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Ἄσματος περὶ τοῦ Κυρίου φησὶν οὗ ἀσυνδύαστος μένει ἡ κυφορία, ἀμόλυντος δὲ ἡ λοχεία. ἀνώδυνος δὲ ἡ ὠδὶς. εἰ οὖν παρὰ τῷ τοσοῦτῳ προφήτῃ καὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας διδασκάλῳ τὸν πόνον τῶν ὠδίνων ἐκπέφευγεν ἡ παρθένος, πῶς ἐνταῦθα κράζει ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν; οὐκ ἐναντιότης τὸ εἰρημένον, μὴ γένοιτο· 138 οὐδὲν γὰρ ἂν εἶη ἐναντίον παρὰ τῷ ἔνι καὶ τῷ αὐτῷ τῷ δι' ἀμφοτέρων λαλήσαντι, ἀλλὰ τὸ ἐνταῦθα κράζει καὶ βασανίζεται οὕτω νοήσεις. ἄχρι οὗ ὁ θεῖος ἄγγελος τῷ Ἰωσήφ εἶπε περὶ αὐτῆς ὅτι ἐκ Πνεύματος Ἁγίου ἐστὶ τὸ κυφορούμενον, ἐν ἀθυμίαις ἦν ὡς εἰκὸς ἡ παρθένος ἐρυσθριῶσα τὸν μνηστευσάμενον, καὶ λογιζομένη μὴ ἄρα πως ὑπονοήσοι ἐκ λαθραίων γάμων αὐτὴν ὠδίνειν· ἦν ἀθυμίαν καὶ λύπην κατὰ τοὺς τῆς τροπῆς νόμους κραυγὴν καὶ βάσανον ὠνόμασε, καὶ οὐ θαυμαστόν. καὶ γὰρ καὶ τῷ θεσπεσίῳ Μωυσῆ νοητῶς ἐντυγχάνοντι τῷ Θεῷ καὶ ἀθυμοῦντι ἑώρα γὰρ ἐν ἐρήμῳ τὸν Ἰσραὴλ καὶ θαλάσση καὶ πολεμίῳις κεκυκλωμένονεῖρηται παρὰ τοῦ Θεοῦ τί βοᾷς πρὸς με; οὕτω καὶ νῦν τὴν εἰς νοῦν καὶ καρδίαν λυπηρὰν διάθεσιν τῆς παρθένου, κραυγὴν ἢ ὀπτασία φησὶν. ἀλλ' ὁ τῆς ἀχράντου δούλης σου καὶ κατὰ σάρκα μητρός, ἐμῆς δὲ δεσποίνης, τῆς ἀγίας θεοτόκου τὴν ἀθυμίαν λύσας τῷ ἀρρήτῳ σου τόκῳ, λύσον καὶ τὰς ἐμὰς ἀμαρτίας· πρέπει γὰρ σοι ἡ δόξα εἰς τὸν αἰῶνα, ἀμήν#556 Λόγος ἕβδομος πληρώσας ἐν μέρει τὴν θεωρίαν τῆς περὶ τῆς κοινῆς δεσποίνης τῆς ἀγίας ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, ἄλλην ἡμῖν παραδίδωσι λέγων· καὶ ὠφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἰδοὺ δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἑπτὰ διαδήματα, καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἄστρων ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἔβαλεν αὐτούς εἰς τὴν γῆν. 139 καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκη τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρσενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα. ὡσπερ ἐν ἀρχῇ τῆς

ἡγησαμένης ὄπτασίας εἴρηται, ὅτι τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον τελεώτερον ἢ ὄπτασία διηγήσασθαι βουλομένη, ἀρχὴν ποιεῖται τὴν τοῦ Κυρίου σύλληψιν τε καὶ γέννησιν, ἧς χάριν καὶ προβέβληται ὑπὸ τοῦ κοινου πάντων ἐχθροῦ καὶ πολεμίου ὁ λυμεῶν ἐκεῖνος ὅπως τοὺς ὑπὸ τοῦ Κυρίου συναχθέντας αὐθις ἀνδραποδίσηται, οὕτω καὶ νῦν λεκτέον, ὅτι τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον διηγήσασθαι ἢ ὄπτασία βουλομένη, τῆς πρόσθεν εἰρημένης ἀρχῆς φημι δὴ τῆς τοῦ Κυρίου γεννήσεως ἄλλην προτερεύουσαν ἀρχὴν ποιεῖται, τὴν κατὰ τὸν Σατανᾶν, πῶς κατενήνεκται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, εἰ καὶ ἐν τῇ ἐξῆς ὄπτασίᾳ σαφέστερον τοῦτό φησι, προσθεὶς ὅτι καὶ ἐπεβούλευσε τῷ Κυρίῳ, ἵνα τῆς ἀρχῆς ὡσπερ θεμελίου τινὸς προκαταβληθείσης τὰ λοιπὰ προσεποικοδομήσῃ διηγήματα τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένα. τούτων οὕτω προαφηγηθέντων, ἐπὶ τὴν τῶν ῥητῶν ἐπίσκεψιν μεταβητέον. καὶ ὥφθη φησὶν ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡσπερ ἐπιρραπίζων ὁ λόγος τὸν ἀρχέκακον Σατανᾶν, ὅτι οὐράνιος ὢν διὰ τὴν ἔπαρσιν χαμερπῆς γεγένηται· ἐν τῷ οὐρανῷ αὐτὸν προδείκνυσιν, ἵνα εἰδείῃ 140 ὁ ἀποστάτης ἐξ οἴων εἰς οἶα καταπέπτωκε. καὶ ἰδοὺ φησι δράκων πυρρὸς μέγας. δράκοντα μὲν τὸν Σατανᾶν καλεῖ διὰ τὸ σκολιόν· οὕτω γὰρ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡσαΐας λέγει· ἐπὶ τὸν δράκοντα λέγων τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν· πυρρὸς δὲ διὰ τὸ αἰμοβόρον καὶ ὀργίλον. ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα. οὐδὲ ὁ προφήτης αὐτὸν ἠγνόησεν ὡς ἐστὶ πολυκέφαλος· τοιγαροῦν φησι πρὸς τὸν Θεόν· σὺ συνέτριψας τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος· ἔδωκας αὐτὸν βρῶμα λαοῖς τοῖς Αἰθίοψιν. πολυκέφαλον δὲ αὐτὸν φασιν, τῶν ἑπτὰ τὰ πολλὰ δηλούντων καθὼς πολλάκις εἴρηται, ὡς πολλὰς ἀρχὰς καὶ ἐπινοίας μεθοδειῶν ποιούμενον κατὰ τῶν ἀνθρώπων δι' ὧν αὐτοὺς καταδουλοῦται, σύμβολον γὰρ τυραννίδος τὸ διάδημα. τὰ δὲ δέκα κέρατα τὴν μεγίστην αὐτοῦ δύναμιν αἰνίττεται. τέλειος γὰρ ὁ δέκατος ἀριθμὸς, δυνάμεως δὲ σημεῖον τὸ κέρα. εἴρηται γὰρ καὶ ὑψωθήσεται ὡς μονοκέρωτος τὸ κέρα μου. ὅπως δὲ ἐστὶ δυνατός, ἔξεστι γινῶναι τὸν τῆ βίβλω τοῦ Ἰὼβ ἐντευξόμενον. καὶ τῆ οὐρᾶ αὐτοῦ φησι σύρει τὸ τρίτον τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. συγκατέβαλε γὰρ ἑαυτῷ πλείστην ἀγγέλων μοῖραν συναποστήσαι πείσας Θεοῦ καὶ πεποίηκε χθονίου τοὺς οὐρανίους, καὶ σκότος τοὺς λαμπροὺς ὡς ἀστέρας. τὸ δὲ τῆ οὐρᾶ δηλοῖ τὸ οἶον τοῖς τελευταίοις αὐτοῦ καὶ ὀπισθίοις πλημμελίμασι· πρότερον γὰρ αὐτὸς ἀπόνοιαν καὶ ἀποστασίαν νοήσας, καὶ ταύτην ἱκανῶς ἐν τῷ τῆς διανοίας διαθρέψας ὑπερηφάνῳ, οὕτως ἤλθε καὶ εἰς τὸ διαφθεῖραι τοὺς λοιπούς. καὶ ὁ δράκων φησὶν ἐστήκει ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλού 141 σης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκη τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ. ἐκ τῶν περὶ τὸν Κύριον συμβεβηκότων ὡς τεχθήσεται ὁ καταλύσων αὐτοῦ τὴν δυναστείαν, ἐπιμελῶς παρετήρει ἵνα ὅταν ἡ παρθένος τέκη τὸ τεχθὲν ἀπολέσῃ. τοιγαροῦν οὐκ ἡμέλει, ἀλλ' ἐπήγειρε τὸν Ἡρώδη διαφθεῖραι τὸ παιδίον τὸν ἄρρενα καὶ ἀνδρεῖον; τὸν μηδὲν ἔκλυτον ἔχοντα καὶ γυναικῶδες. πρὶν γὰρ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, ὁ Ἡσαΐας ἡμᾶς εὐαγγελίζεται, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντίον βασιλέως Ἀσσυρίων. καὶ τίς ἐστὶν οὗτος ὁ τεχθεὶς, ὁ ἄρρην, ἀποκάλυψον ἡμῖν σαφέστερον, ὧ Ἰωάννη, ὅς φησι ποιμαίνειν παντὰ τὰ ἔθνη ῥάβδῳ σιδηρᾶ. ἀναφανδὸν ἡμῖν, ὧ θεσπέσιε, τὸν ἡμέτερον σωτῆρα καὶ κύριον εἴρηκας Ἰησοῦν τὸν Χριστόν· αὐτῷ γὰρ ἐπήγγελται παρὰ τοῦ οἰκείου πατρὸς αἴτησαι παρ' ἐμοῦ καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς· ποιμανεῖς αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾶ ὡς σκευὴ κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. καὶ ἠρπάσθη φησὶ τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. ὁ μὲν δράκων ὁ ἰοβόλος ἐνήδρευε, καὶ τὸν Ἡρώδη παρέθηγεν ἀνελεῖν τὰ ἐν τῇ Βηθλεὲμ παιδιά, ὡς ἐν ἐκείνοις πάντη τὸν Κύριον εὐρήσων. τὸ παιδίον δὲ προνοία τοῦ πατρὸς διέφυγε τὴν ἐπιβουλήν· ἤκουσε γὰρ χρηματισμὸν ὁ Ἰωσήφ παραλαβεῖν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεύγειν

εἰς Αἴγυπτον, ὡς μέλλοντος τοῦ Ἡρώδου ζητεῖν τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασμένον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν 142 ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα. ἄρα οὖν τὸ μὲν παιδίον διεσώθη ἐκ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ δράκοντος, ἡ δὲ γυνὴ παρεδόθη εἰς διαφθοράν; οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ διεσώθη τῇ εἰς Αἴγυπτον φυγῇ, ἣτις ἔρημος ἦν καὶ σχολάζουσα τῆς Ἡρώδου ἐπιβουλῆς. καὶ ἐκεῖ διῆγέ φησι καὶ διεστρέφετο ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, αἱ συνάγουσιν ἕτη τρία ἡμισυ ὀλίγων λειπόντων. τοσοῦτον γὰρ ἴσως χρόνον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ διεγένετο ἡ θεοτόκος, ἄχρι τῆς Ἡρώδου τελευτῆς, μεθ' ἣν πάλιν αὐτοὺς χρηματισμὸς ἀγγέλου πρὸς τὴν Ἰουδαίαν εἴλκυσε. καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ πολεμήσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὐρέθη αὐτῷ ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος· καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὄλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. ὡσπερ κατ' ἐπανάβασιν αἰεὶ τῆς εἰρημένης ἀρχῆς, ἀρχὴν πρεσβυτέραν ἐπινοεῖ, ἥς ἐν μέρει καὶ πρόσθεν ἐπεμνήσθη, τὰ κατὰ τὸν ἀντίχριστον ἡμῖν διηγεῖσθαι μέλλουσα ἡ ὄπτασία· ἀρχὴ γὰρ πρώτη τῶν κατ' αὐτῶν, ἡ τοῦ Σατανᾶ ἢ τοῦ οὐρανοῦ πτώσις. περὶ ἧς καὶ ὁ Κύριός φησιν εἶδον τὸν Σατανᾶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἀστραπὴν πεσόντα. τί οὖν λέγει καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ; φησὶν ἡ θεῖα γραφὴ τὸν Σατανᾶν τραχηλιᾶσαι κατὰ τοῦ Θεοῦ, τουτέστι σκληρὸν 143 αὐτῷ καὶ ἀγέρωχον ἀντανατεῖναι τράχηλον, καὶ ἀποστασίαν μελετῆσαι. ἀλλ' ὁ μὲν Θεός, ἅτε φύσει ἀγαθὸς ὢν καὶ ἀνεξίκακος, ἐμακροθύμει ἐπ' αὐτῷ· οἱ δὲ γε θεῖοι ἄγγελοι μὴ ἐνεγκόντες τὴν ὕβριν τοῦ σφῶν δεσπότου ἐξώθησαν αὐτὸν τῆς μετ' αὐτῶν διαγωγῆς. τοῦτο νῦν φησιν ὅτι ὁ Μιχαὴλ, εἷς δὲ οὗτος τῶν ἐν ἀγγέλοις μεγάλων ἀρχόντων, ἐπολέμησε κατὰ τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν ὑπ' αὐτόν. ὁ δὲ γε Σατανᾶς οὐκ ἴσχυσε πρὸς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον· οὐδὲ τόπος ηὐρέθη φησὶ φυγῆς αὐτῷ ἢ γοῦν οἰκίσεως ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐβλήθη κάτω εἰς τὴν γῆν, ἢ τοῦτο αἰσθητῶς παθῶν, ἢ ὅτι τοῦ ἀγγελικοῦ καὶ οὐρανοῦ περιαιρεθεὶς ἀξιώματος, εἰς γῆινον κατερρίφη φρόνημα. εἶτα ὡσπερ ἀμυνόμενος, τὸν Θεὸν διὰ τὴν πτῶσιν, ἐπεὶ μὴ αὐτὸν ἀδικῆσαι ἐνῆν, τοὺς αὐτοῦ δούλους ἀδικεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πλανᾷ καὶ ἀφιστᾷ πειρᾶται Θεοῦ, ταύτη τὸν αὐτὸν δεσπότην ἀδικεῖν οἰόμενος. καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός· καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου· διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ Διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. τὴν οἰκείαν οὖν εὐφροσύνην οἱ ἅγιοι παραδηλοῦντες ἄγγελοι ἦν ἔσχον ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ Σατανᾶ, ἐπινίκιον 144 ἄδουσιν ὠδὴν τῷ Θεῷ, ἄρτι λέγοντές φησιν ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ βασιλεία, καὶ ἔλαμψεν ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅπως ἐστὶ παντοδύναμος· αὐτῆς γὰρ φησι τῇ συνεργίᾳ νενικήκαμεν τὸν ἐχθρόν. καὶ ἀπῆλθεν ἐξ ἡμῶν ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. ὦ τῆς μετριότητος τῶν ἁγίων ἀγγέλων· πῶς εἰσι μιμηταὶ τοῦ οἰκείου δεσπότου. ἀδελφοὺς ἑαυτῶν, καλοῦσιν τοὺς ἀνθρώπους. καὶ τί θαυμαστόν; ὁπότε καὶ ὁ κοινὸς δεσπότης τοῦτο αὐτοὺς καλεῖν οὐκ ἀπηξίωσεν, ἀπαγγελῶ λέγων τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου· ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. τι δέ φησι περὶ τοῦ Σατανᾶ; ἀπῆλθεν. καθηρέθη τῆς ἀξίας. οὐκέτι αὐτῷ χώρα ἐνώπιον ἐστάναι τοῦ Θεοῦ, καὶ κατηγορεῖν τῶν ἀνθρώπων. καὶ αὐτοὶ φησι τοῖς ἴσοις αὐτὸν ἡμύναντο, νικήσαντες τὸν δοκοῦντα

ἀήττητον ὡς καὶ κατὰ Θεοῦ τολμῆσαι. ἐνίκησαν δὲ συνεργῶ καὶ βοηθῶ χρησάμενοι τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῷ λόγῳ τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίας, ἦν προέκριναν τῶν οἰκείων ψυχῶν. ὧν γενομένων, εὐφραίνεσθὲ φησι πάντες ἄγγελοι Θεοῦ πικροῦ γειτονήματος ἀπαλλαγέντες τοῦ Σατανᾶ. οὐαὶ φησι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ Διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. καὶ εἰ κακῶς ἤμελλε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσει, τῇ καθόδῳ τοῦ Σατανᾶ, εἴποι τίς ἂν διὰ τί κατῆλθεν; ὅτι τοῖς μὲν νήφουσι καὶ τὴν ἐλπίδα ἔχουσιν ἐπὶ τῷ Θεῷ οὐ μόνον πρὸς βλάβης οὐ γεγένηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὠφελείας, διαγυμνάζων αὐτοὺς ὡσπερ παιδοτρίβης, καὶ τοῖς πειρασμοῖς δοκιμωτέρους ἐργαζόμενος 145 καὶ στομῶν ἴσα σιδήρῳ. ἀδικεῖ δὲ τοὺς νωθροὺς καὶ ἐξιτήλους, οἳ τάχα ἂν καὶ μὴ ὑπόντος τοῦ διερεθίζοντος, ἀφ' ἑαυτῶν ἦσαν κακοὶ εἰς φύσιν, τὰ πάθη μεταβαλόντες. λέγοντες δὲ οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, οὐ τοῦτό φασιν, οὐαὶ τοῖς οἰκοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν πλέουσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοὺς τὴν γῆν ὄντας καὶ σποδὸν κατὰ τὸ γεγραμμένον καὶ γεώδεις τὸ φρόνημα; ἔτι δὲ τοὺς εὐριπίστους, καὶ περιανοημένους καὶ ἀστάτους τὸν νοῦν. κατὰ τούτων γὰρ ὁ κοινὸς ἐχθρὸς στρατευόμενος καταδουλοῦται τοὺς ἀσθενεῖς, ἐκόντας, ὑποκύπτοντας τῇ αὐτοῦ τυραννίδι. εἰδὼς φησιν ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. ὀλίγος γὰρ ὁ ἐκ τῆς τοῦ Διαβόλου καταπτώσεως καιρὸς ἄχρι τῆς κρίσεως αὐτοῦ καὶ ἀνταποδόσεως πρὸς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας παραβαλλόμενος. τούτου χάριν καὶ Ἰακώβ ὁ πατριάρχης, καίτοι ἑκατὸν ἄγων ἔτη πρὸς τοῖς τριάκοντα, ἔλεγεν ἐρωτῶν τι τῷ Φαραῶ, μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγόνασιν αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου. καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωκε τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενά. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτεται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφρα. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφρα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσει. καὶ 146 ἐβόηθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἠνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. ἐπανάληψιν ἔχει τὰ παρόντα τῶν εἰρημένων· οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι μεθ' ὃ εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, εὐθὺς ἐδίωκε τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶδεν ἑαυτὸν ὁ δράκων ἐν οἷς ὑπάρχει κακοῖς, καὶ ὅτι ἐκπέπτωκε τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας, πικρὸς γέγονε λίαν κατὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν τὸν σωτήρα τῶν ἀνθρώπων γεννήσασαν ἐδίωκεν, ἵνα αὐτὴν ἀπολέσῃ. ἐδίωκε δὲ τὴν γυναῖκα, ἐπεὶ ἔγνω τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα κρείττονα εἶναι τοῦ ἀλώνα, διαφθονούμενος τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἐκ τοῦ Κυρίου σωτηρίας, καὶ μὴ φέρων τὴν τοσαύτην μεταβολὴν, εἰ αὐτὸς μὲν ἐξ οὐρανῶν ἀπερρίφη, ἐκ τῆς γῆς δὲ οἱ ἄνθρωποι εἰς οὐρανὸν δι' ἀρετῆς ἀναφοιτήσιαν. καὶ ἐδόθησάν φησι τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτεται εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφρα. ἀλλ' οὐδὲ ἡ γυνὴ φησιν ὑπὸ χεῖρα γέγονεν τῷ Σατανᾶ, ἀλλὰ πέφευγεν εἰς τὴν ἔρημον. αὕτη δὲ ἐστὶ ἡ Αἴγυπτος κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. ὁ μὲν οὖν προφήτης ἐζητεῖ πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς, ἵνα πετασθεῖς, καταπαύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ· τῇ δὲ πανάγνω παρθένῳ δυνατώτεροι πτέρυγες δέδονται, τοῦ ἀετοῦ φησι τοῦ μεγάλου. πτέρυγας δὲ ἀετοῦ λέγει τὴν τοῦ θεσπεσίου ἐπιφοίτησιν ἀγγέλου, ὃς τὸν Ἰωσήφ προυτρέψατο παραλαβεῖν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεύγειν εἰς Αἴγυπτον, δι' ἧς ἐπιφοιτήσεως ὡς διὰ πτερύγων ἀετοῦ τὴν 147 Αἴγυπτον κατείληφεν. ταύτης οὖν τῆς ἐπιβουλῆς ἀποτυχῶν ὁ δράκων, ἦν διὰ τοῦ Ἡρώδου κατεσκευάκει, ἄλλην μέτεισι κατὰ τῆς παρθένου τὴν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς ἀναίρεσιν, καὶ

λοιπὸν ἀκολουθῶς ἀφηγεῖται τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου καὶ τὸν θάνατον. καὶ ἔβαλε φησὶν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ· ποταμὸν τὸν πειρασμὸν ἢ θεία ἀλληγορεῖ γραφή, πῆ μὲν λέγουσα, διὰ τοῦ Ἰωνᾶ ἀπερρίψας με εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης, καὶ ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με· πῆ δὲ διὰ τοῦ Κυρίου· κατέβη φησὶν ἡ βροχή· παρῆσαν οἱ ποταμοί· ἦλθον οἱ ἄνεμοι· καὶ οὐ κατέβαλον τὴν οἰκίαν τὴν τεθεμελιωμένην ἐν τῇ πέτρᾳ. ποταμὸν οὖν λέγει τὸν ἐπὶ τῷ πάθει τοῦ Κυρίου πειρασμὸν. ἵνα διὰ τούτου φησὶν ἀποπνίξῃ τὴν παρθένον· καὶ ἀληθῶς, τό γε ἦκον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν τῆς ἀλγηδόνας ὑπερβολὴν, ἴσχυσε πληρῶσαι τὴν πρόθεσιν ὁ δράκων. τί γὰρ λέγει πρὸς αὐτὴν ὁ Συμεών; καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. ἀλλ' ἐβοήθησεν ἡ γῆ φησι τῇ γυναικί, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπτε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων τῇ γυναικί ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. τὸ μὲν καταπιεῖν τὴν γῆν τὸν ποταμὸν δηλοῖ τὸ τὸν πειρασμὸν ἐν αὐτῇ δέξασθαι, τουτέστι θανατωθέντα τὸν Κύριον. ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ ἐβοήθησεν, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτὴν πάλιν ἀποδοῦναι τὸν Κύριον· ἀνεβίω γὰρ τριήμερος, πατήσας τὸν θάνατον, ἐπεὶ οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, ἀρχηγὸν ζωῆς ὑπάρχοντα κατὰ τὸν θεσπέσιον Πέτρον. ἵνα οὕτως εἴῃ ἡ σύνταξις, καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, τελείαν ἀναγνωστέον· εἶτα ὡς ἐξ ἐρωτήματος, τίνα δὲ τρόπον ἐβοήθησε; 148 κατέπτε τὸν ποταμὸν, τουτέστι τὸν ἐπιβουλευθέντα Κύριον ἐν ἑαυτῇ δεξαμένη, πάλιν ἀνέδωκε, καὶ ἐν τούτῳ ἐβοήθησεν. ὡς οὖν καὶ τῆς δευτέρας ἐπιβουλῆς ἀποτετύχηκεν ὁ δράκων, τί λοιπὸν ποιεῖ τοὺς χρηματίσαντας υἱοὺς καὶ ἀδελφοὺς τοῦ Κυρίου, τουτέστι τοὺς πιστούς; ἐδίωκετούτους γὰρ τοῦ σπέρματος εἶναί φησι τῆς γυναικὸς· υἱοὶ γὰρ καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου οἱ πιστοὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, καὶ αὐθις ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός, ἄρα οὖν καὶ τῆς συγγενείας εἰσὶ τῆς αὐτοῦ μητρός καὶ πόλεμον ἐποίει μετ' αὐτῶν, διώκων καὶ ἐπιβουλεύων, ἀποκτιννύς διὰ τῶν τυράννων καὶ δυναστῶν τῆς γῆς, ἐπειδὴ Θεὸν εἶναι τὸν ἐκ τῆς παρθένου τεχθέντα ἐμαρτύρουν. καὶ ἐστάθην παρὰ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θῆριον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θῆριον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. καὶ ἐθαμβήθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ. ἐν τῇ πρὸ ταύτης θεωρίᾳ εἶδεν ὁ θεσπέσιος εὐαγγελιστῆς σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ φησι δράκων πυρρός. νῦν δὲ ἡμῖν ἀφηγεῖται ἑωρακέναι ἐκ τῆς θαλάσσης θῆριον ἀναβαῖνον ὅμοιον παρδάλει. εἶτα ἐν τῇ μετὰ ταύτην ὀπτασίᾳ πάλιν ὄρα ἄλλο θῆριον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς ἔχον κέρατα δυὸ ἄρνιου. τρία τοιγαροῦν τὰ πάντα εἶδε θηρία· τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῷ οὐρανῷ, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ τρίτον ἐκ τῆς γῆς. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον καὶ τρίτον δῆλα πᾶσι τυγχάνει· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἀρχέκακος δράκων, ὁ ἀποστατήσας καὶ τραχηλιάσας κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος Σατανᾶς, τὸ δὲ τρίτον ὁ ἀντίχριστος. τοῦτο δὲ τὸ μέσον θῆριον, τὸ νῦν ἡμῖν εἰς θεωρίαν προκείμενον, ἄρα τί ἐστίν; οἶμαι τοῦτο τυγχάνειν μετὰ τὸν ἀποστάτην μὲν δράκοντα, τὸν Σατανᾶν, τῶν λοιπῶν δὲ προὔχοντα δαιμόνων· πολλοὶ γὰρ συνωλίσθησαν. καὶ δῆλον ἐκεῖθεν ὅτι τὸν μὲν πάντων ἄρχοντα δαιμόνων ἢ θεία λέγει γραφή τὴν θάλασσαν καὶ τὸν τάρταρον καταδεδικασθαι, καθὼς πρόσθεν ἀποδέδεικται, τροπικῶς μὲν ἴσως οὕτω καλοῦσα τὴν ταραχὴν καὶ τὸν κλόνον ᾧ σύνεστιν, ἐννοῶν ἐξ οἴων εἰς οἶα κατῆκται, καὶ ὅτι εἰς κρίσιν τηρεῖται

μεγάλης ημέρας κατὰ τὸ γεγραμμένον. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἦν, ἀλλ' αἰσθητῶς ἦν ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῷ ταρτάρῳ, πῶς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀναγέγραπται θεωρία πολλὰ μηχανησάμενος κατὰ τε τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ; πλὴν ὅτι κατὰ τὸ γράμμα τῆς ἱστορίας, οὐδὲ αὐτὸ ἀθετητέον, τὸν τάρταρον καὶ τὸν βυθὸν κεκλήρωται. οὗτος δὲ γε ὁ δευτέρος. ὁ νῦν ἡμῖν προκείμενος, εἰσῆκται ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ Ἰώβ, καὶ προσδιαλεγόμενος τῷ Θεῷ, καὶ τὸν Ἰώβ ἐξαιτούμενος, καὶ μυρίας πείρας αὐτῷ προσφέρων, καὶ μέντοι καὶ λέγων ὡς ἐμπεριπατήσας τὴν ὑπ' οὐρανὸν πάρεστι. καὶ οὐ μόνον ἡ βίβλος τοῦ Ἰώβ, ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος μνήμην αὐτοῦ πεποιήται παρὰ 150 τῷ Ἰωάννῃ τοῖς Ἰουδαίοις προσφωνῶν· ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ Διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστι ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, πατέρα τοῦ Διαβόλου καλῶν, τούτου δὴ τοῦ νῦν ἡμῖν εἰς θεωρίαν προκειμένου, τὸν ἀποστάτην δράκοντα, ὡς ἀρχηγέτην αὐτῶν καὶ πρωτουργὸν τῆς ἀποστασίας γενόμενον· ὥσπερ καὶ ὁ ἱερός Ἀβραάμ πατὴρ ἐθνῶν χρηματίζει ὡς προκατάρξας αὐτοῖς τῆς πίστεως κατὰ τὸ πρὸς αὐτὸν εἰρημένον, πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε. τούτων οὕτω κατὰ τὴν ἐμὴν οἴησιν διευκρινηθέντων, ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον. εἶδόν φησιν ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα. ἐκ τῆς θαλάσσης ὄρᾳ αὐτὸν ἀναβαίνοντα· ἡ γὰρ ἄνοδος αὐτῷ καὶ οἶον ἡ ὕψωσις ἐκ τοῦ τεταραγμένου καὶ ἀστάτου βίου τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ, τῶν χειροτονησάντων αὐτὸν καθ' ἑαυτῶν τύραννον· τὰ δὲ γε δέκα κέρατα δυναστείαν αὐτῷ μεγάλην προμαρτυρεῖ, ὥσπερ καὶ αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ μεθοδείας τινὰς καὶ ἀρχὰς δόλων καὶ κατασκευῶν· τέλειοι γὰρ ἀριθμοὶ ὅ τε δέκα καὶ ὁ ἑπτὰ. διαδήματα δὲ ἦν αὐτοῦ περὶ τὰ κέρατα δεικνύντα δυνάστην αὐτὸν κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος γενόμενον, ἡμῶν ἐξ ἀπάτης ἀθαιρέτως ἑαυτοὺς παραδεδωκότων αὐτῷ. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φησιν ὀνόματα βλασφημίας. καλῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ· καθ' ἑαυτοῦ γὰρ μαίνεται καὶ κατὰ τῆς οἰκείας κεφαλῆς εἰς Θεὸν παροινῶν, καὶ συλῶν μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ σέβας, ἑαυτῷ δὲ ἀνατιθείς. καὶ τὸ θηρίον φησὶν ὃ 151 εἶδον ὅμοιον ἦν παρδάλει, καὶ διὰ τὸ ὀξύρροπον, οἶμαι, καὶ ταχὺ πρὸς ἐπιβουλὰς. καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου φησὶν, οἶονεὶ εὐσθενεῖς καὶ ὑπομονητικοὶ ὡς καὶ ἐμπεριπατεῖν τὴν ὑπ' οὐρανὸν εἰς ἐπιβουλὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ φησιν ὡς στόμα λέοντος· περιέρχεται γὰρ ὁ ἀντίδικος ἡμῶν Διάβολος ὡς λέων, τίνα καταπήν κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ ἔδωκέ φησιν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ. ἡ δὲ γε δύναμις τοῦ ἀποστάτου δράκοντος ἐν ταῖς ἀπάταις καὶ τοῖς δόλοις ἐστὶ τούτων, καὶ αὐτῷ γέγονεν αἴτιος καὶ διδάσκαλος. καὶ ὄρῳ φησὶ μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔθεραπεύθη. τοῦτον τὸ σημαίνον ἐιδείη ἂν αὐτὸς ὁ πνευματοφόρος εὐαγγελιστής· ὡς δὲ ἐμοὶ καταφαίνεται, τοιοῦτόν τι δηλοῖ· ἦν γὰρ ἔλαβεν ὁ Διάβολος θανατηφόρον πληγὴν κατὰ μιᾶς τῶν κεφαλῶν διὰ τῆς τοῦ Ἰσραὴλ θεοσεβείας, ταύτην ἰάθη διὰ τῆς ἐκείνων πάλιν εἰδωλολατρείας. καὶ ἐθαμβήθη φησὶν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου. πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλε καὶ τὸ θεοσεβὲς ἔθνος τοῦ Ἰσραὴλ προσκεκυνηκὸς αὐτῷ; καὶ τοῦτό ἐστὶ τὸ εἰρημένον τῷ Ἡσαΐᾳ ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· δι' ὑμᾶς τὸ ὄνομα μου διὰ παντὸς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχέκακον συμπροσεκύνησαν δράκοντα τὸν τῆς τοσαύτης ἀπάτης καὶ τῶν δολερῶν μεθοδιῶν αἴτιον ὑπάρχοντα τῷ θηρίῳ. καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ· καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασ 152 φημία, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακονταδύο. καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. καὶ ἐδόθη

αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἴκου μένην, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐξ ὧν κατεστρατήγησε τοῦ Ἰσραὴλ τὴν εὐφημίαν αὐτῷ πλέκουσιν οἱ ἄλόντες αὐτῷ, τίς ὅμοιος, λέγοντες τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ. πάντων φησὶν ἠττημένων καὶ ὑπὸ πόδας πεσόντων, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημία. ἐδόθη παρὰ τίνος; παρὰ τῶν ἑξαπατηθέντων καὶ προσκεκνηκότων ἀνθρώπων αὐτῷ· ὑπερηφανίας γὰρ τὸ ὑψηγορεῖν. τί γὰρ τούτου μεῖζον; τοῦ λέγειν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσομαι· ἐπάνω τῶν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου. καὶ μικρὸν ὑποβάς, ἔσομαί φησιν ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, ὡς Ἡσαΐας αὐτὸν κωμῶδει, ἃ δὴ ταῦτα καὶ βλασφημίαι κατὰ Θεοῦ τυγχάνουσι. καὶ ἐδόθη φησὶν αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακονταδύο. ἐν τοῖς φθάσαι τοὺς τεσσαρακονταδύο μῆνας εἰς βραχὺν χρόνον ἐδεξάμεθα. πᾶς γὰρ χρόνος βραχύς, κἂν ὅτι μάλιστα μακρὸς εἶναι δοκῆ, πρὸς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας παρα 153 βαλλόμενος, καὶ ἠνοιξέ φησι τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. εἴρηται τίνες αἱ κατὰ Θεοῦ βλασφημίαι τοῦ ἀποστάτου. σκηνὴν δὲ τοῦ Θεοῦ λέγει τοὺς ἁγίους ἀγγέλους διὰ τὸ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦν τὸν Θεόν. εἰ γὰρ περὶ ἀνθρώπων εἴρηται ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, τί ἂν τις εἴποι περὶ οὐρανίων δυνάμεων ὅπως ἔχουσιν ἔνοικον τὸν Θεόν; καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἴκουμένην. φθάσας εἶπον ὅτι παρὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἐκόντων ὑποκλινάντων ἑαυτοὺς τῇ ὀλεθρίῳ αὐτοῦ δυναστείᾳ τὴν ἐξουσίαν εἴληφε. καλῶς δὲ εἶπεν ὅτι πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἴκουμένην προσκυνήσουσιν αὐτῷ· χωρὶς γὰρ τοῦ θεοσεβοῦς Ἰσραὴλ τοῦτο παθόντος, ἅπαν λοιπὸν εὔρηται γένος ἀνθρώπων καὶ φυλὴ προσκεκνηκυῖα τῷ ἀλητηρίῳ. οὗ φησὶν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ οὐρανοῦ τοῦ ἐσφραγισμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου λίαν ἀσφαλῶς προδιωρίσατο ἢ ὀπτασία· ἐπειδὴ γὰρ εἴρηται πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν οἴκουμένην προσκεκνηκένοι τὸν ἀποστάτην Διάβολον, ἦσαν δὲ ὀλίγοι τινες καθαρὸι τῆς αὐτοῦ λατρείας καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ, οἷον ὁ Ἰώβ, οἱ τέσσαρες αὐτοῦ φίλοι, ὁ Μελχισεδέκ, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ δὲ οἱ ἅγιοι 154 προφηταί. καὶ οἱ ἐπ' εὐσεβείᾳ μαρτυρούμενοι παρὰ τῆ παλαιᾶ φησι πάντες αὐτῷ προσκεκνηκάσιν ἐκτὸς τούτων οἵτινες διὰ τὴν θεοσεβείαν, καὶ τῆς πολιτείας τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀπεξεσμένον εἰσὶν ἐν οὐρανῷ γεγραμμένοι, καὶ ὑπὸ Θεοῦ φρουρούμενοι· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ἐσφραγίσθαι τὸ βιβλίον. περὶ τούτου τοῦ βιβλίου φησὶ ὁ Κύριος τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς παρὰ τῷ θεοπεσίῳ Λουκᾶ· πλήν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. εἴ τις ἔχει οὖς ἀκουσάτω. εἰ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. εἴ τις ἔχει φησὶ νοῦν συνιέναι τὰ λεγόμενα δυνάμενον, ἀκουσάτω τῶν εἰρημένων καὶ γινωσκέτω ὅτι ὁ περὶ τὸ αἰχμαλωτίζειν ἐτέρους πρόχειρος αἰχμαλωτισθήσεται ὑπὸ τοῦ θηρίου καὶ πρὸς αὐτὸ ἀυθαίρετος αὐτομολήσει· μηδεμιᾶς γὰρ ἀντιλήψεως παρὰ Θεοῦ τυγχάνων, εἰς ἅπαν ἀπενεχθήσεται κακόν. εἴ τις εἰς φόνους παρασκευασμένος, τὸν νοητὸν τεθνήξεται θάνατον ἐν τῇ τοῦ Διαβόλου προσκυνήσει. ὧδέ φησὶν ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων. οὕτως ἀθῶος τῆς τοῦ πονηροῦ γίνεται δουλείας, ἧς γένοιτο δουλείας ἡμᾶς πάντας ἐλευθέρους ἀποδειχθῆναι χάριτι τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς Θεοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίγνωσιν. αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν#556 Λόγος ὄγδοος πολλὰς ἐκδρομὰς ποιησάμενος καὶ ἐκ τῶν δὲ τῶν ἀρχῶν εἰς προγενεστέρας ἀρχὰς ἐπαναβάς,

ἔφθασεν εἰς τὸ σπουδα 155 ζόμενον. τὸ δὲ ἦν διηγήσασθαι ἡμῖν τὰ περὶ τοῦ δυσσεβοῦς καὶ θεοστυγοῦς ἀντιχρίστου. οὗτος οὖν ἐν μέσῳ πρόκειται νῦν, καὶ ὄρα τί φησι περὶ αὐτοῦ. καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἵνα προσκυνήσουσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἔθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα ἵνα πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ εἶδόν φησι ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἡ ἀρχὴ τῆς γενέσεως. ἄνθρωπος γὰρ ὁ ἀντίχριστος, οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου, ὡς τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ δοκεῖ. καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. εἰκότως ἔφη μὴ ἔχειν αὐτὸν κέρατα ἀρνίου, ἀλλὰ ὅμοια ἀρνίου, καὶ μὴ εἶναι δράκοντα, ἀλλὰ λαλεῖν ὁμοίως δράκοντι. ἐπειδὴ γὰρ ὁ ἀληθῆριος πλάττεται εἶναι ὁ Χριστός, οὐκ ἔστι δέ, ὅμοια ἀρνίου δέδωκεν αὐτῷ κέρατα. καὶ ἐπειδὴ διὰ πάσης δίεισιν ἀνοσιουργίας ἴσα τῷ Διαβόλῳ, οὐ μὴν ἔστιν ὁ Διάβολος, οὐκ ἔφη αὐτὸν δράκοντα, ἀλλὰ λαλεῖν ὡς δράκοντα. ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως, ἐφύλαξεν αὐτῷ τὴν εἰκόνα καὶ ἐν τῇ ὄπτασίᾳ ὁ λόγος, καὶ δίδωσιν αὐτῷ σχῆμα οὐκ ἀρνίου, ἀλλ' ὅμοιον ἀρνίου, οὔτε δράκοντος, ἀλλ' ὅμοιον δράκοντι. ἀρνίον μὲν γὰρ ὁ Χριστὸς εἴρηται, δράκων δὲ ὁ Διάβολος, ἀλλ' οὔτε τοῦτο ἦν οὔτε ἐκεῖνο. καὶ τὴν ἐξουσίαν φησὶ τοῦ πρώτου θηρίου, πᾶσαν ποιεῖται ἐνώπιον αὐτοῦ. τουτέστιν διάδοχος 156 τῆς ἐξουσίας γίνεται τοῦ Διαβόλου, καὶ παρασκευάζει πάντας ἐκείνῳ προσκυνεῖν, οὗ ἔθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. τοῦτο ἐν τοῖς φθάσασιν εἴρηται. νῦν δὲ μόνον ἐπισημῆνασθαι δεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἔφη ὅτι τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖται ἐνώπιον αὐτοῦ, πρῶτον δὲ πάντων εἰρήκει τὸν δράκοντα τὸν πυρρόν, ὃν ἔδειξεν ἐν τῷ οὐρανῷ γεγραμμένον ἡ ὄπτασία, ἵνα μήτις περὶ αὐτοῦ νομίση λέγειν νῦν αὐτὸν ὡς τὴν ἐξουσίαν ἔλαβε τοῦ πρώτου θηρίου, οὐ περὶ ἐκείνου φησὶ τοῦ πάντων πρώτου λέγω, ἀλλὰ τοῦ μετ' ἐκείνον μὲν, πρώτου δὲ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃν ἡ ὄπτασία ἔδειξεν ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαίνοντα ὅμοιον παρδάλει. τούτου γὰρ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου ἰάσθη κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ ποιεῖν σημεῖα καὶ τέρατα κατ' ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου μαρτυρεῖται παρὰ τοῦ ἀποστόλου· μετὰ γὰρ τὸ εἰπεῖν οὗ ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ, ἐπάγει ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασι ψεύδους. καὶ πλανᾷ φησι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὡς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ... ἀποκτανθῶσιν. καὶ ποιεῖ πάντας τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσει αὐτοῖς χάραγμα ... τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ἡ σοφία 157 ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστίν, ἑξακόσια ἑξήκοντα ἕξ. καὶ πλανᾷ φησι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα. ποιεῖ μὲν γὰρ σημεῖα, κλέπτων δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὀρώντων, ὥσπερ καὶ οἱ φαρμακοὶ ἐνώπιον τοῦ Φαραῶ· ἐνὶ γὰρ ἐστρατηγοῦντο δαίμονι πλάνῳ ἐκεῖνοί τε καὶ οὗτος. καλῶς δὲ ἔφη ποιεῖν αὐτὸν τὰ σημεῖα ἐνώπιον τοῦ θηρίου. ἐπειδὴ γὰρ εἰκόνα αὐτῷ ἀναστηλώσει, ἦν καὶ προσκυνεῖν πάντας βιάσεται, παρ' αὐτῇ τὰ σημεῖα δῆθεν ἐπιτελέσει, ὡς θειάζων τὴν εἰκόνα, ὅτι δὴ παρ' αὐτῆς ἔχει τὸ δύνασθαι ταῦτα. καὶ ἐδόθη αὐτῷ φησι δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι. πολλὰ γὰρ φησι τῶν ἀγαλμάτων καὶ ἰδροῖ καὶ δοκεῖ λαλεῖν ἐνεργεῖα διαβολικῆ. φησὶ δὲ καὶ διδόναι χάραγμα καὶ σφραγίδα τὸν ἀντίχριστον τοῦ οἰκείου ὀνόματος, ἧς ἄνευ οὔτε ὠνήσεται τις οὔτε

μὴν ἐκποιήσῃ. ὧδέ φησὶν ἔστιν ἡ σοφία ψηλαφησάτω τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, καὶ διὰ τῆς ψήφου εὐρέτω αὐτό. οὐ γὰρ ψῆφον ἐρῶ φησι ξένην καὶ ἀήθη, οὐδὲ μετὰ ἐπικρύψεως καὶ διπλῆς ὀνομαζομένην, ἀλλὰ ψῆφον ἐντριβῆ καὶ ἐγνωσμένην ἀνθρώποις, ἣτις συνάγει ἀριθμὸν ἐξακοσιοστὸν ἐξηκοστὸν ἕκτον. σημαίνει δὲ γε οὗτος ὁ ἀριθμὸς καὶ ἄλλα μὲν πολλὰ κύρια τε καὶ προσηγορικὰ ὀνόματα, σημαίνει δὲ καὶ ταῦτα· κύρια μὲν Λαμπέτις, Βενέδικτος, Τιτάν. τὸ μὲν γὰρ Τιτάν διὰ τοῦ ἱ γράφεται, ἔτι δὲ καὶ δίφθογγον αὐτὸ γράψαι. εἰ 158 γὰρ ἀπὸ τῆς τείσεως ὁ Τειτάν, ἔστι δὲ τὸ ῥῆμα, τείνω, καὶ ὁ μέλλων, τενῶ, εἰκότως δίφθογγον γραπτέον αὐτό, ὡς τὸ φθείρω ἀπὸ τοῦ φθερῶ, καὶ σπείρω ἀπὸ τοῦ σπερῶ· προσηγορικὰ δὲ ὁ νικητής, ἴσως γὰρ οὕτως ἑαυτὸν ὠνόμασεν, ἐξ οὗ τὰ τρία κέρατα ἦτοι τοὺς βασιλεῖς καταπολεμήσας ἐκριζώσῃ. ὅρα τί φησὶν ὁ Δανιὴλ περὶ τούτων ἐν τῇ ὀγδόῃ αὐτοῦ ὀπτασίᾳ· προσενόουν φησὶν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ τετάρτου θηρίου, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον μικρὸν ἀνέβαινεν ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἰδοὺ ὀφθαλμοὶ ὡς ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ, καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα. εἶτα ὁ ἐπίσαλος, κακὸς ὀδηγός, ἀληθὴς βλαβερὸς, πάλαι βάσκανος, ἀμνὸς ἄδικος· τούτοις γὰρ ἴσως ἂν τοῖς ὀνόμασιν ἐπικληθεῖν ἐκ τῶν ἐναντιουμένων αὐτῶ. ὁ δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐντραπήσεται ταῦτα καλούμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπευφρανθήσεται ταῖς τοιαύταις προσηγορίαις ὡς μὴ αἰσχύνεσθαι καὶ ἑαυτὸν οὕτω καλεῖν. τὰς τοιαύτας μοχθηρὰς καὶ θεοστυγεῖς προαιρέσεις ἐπιρραπίζων, ὁ σοφὸς ἀπόστολὸς φησὶν· ὧν ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν ἔστι. πολλῶν τοίνυν εὐρεθέντων ὀνομάτων, ἐξουσία τῷ βουλομένῳ τὸ ἀρμοδιώτερον ἐπιθεῖναι τῷ καταράτῳ. καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὼς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ φωνὴν ἤκουσα ὡς φωνὴν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. καὶ ἄδου 159 σιν ὠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ὠδὴν εἰ μὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γὰρ εἰσιν οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος. ἄμωμοὶ εἰσιν. ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ἀναγέγραπται τῷ παρανόμῳ τῶν Ἰουδαίων προσφωνῶν λαῶ· ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. οὐ γὰρ ἔτι θείας ἐπιφοιτήσεως ἦσαν ἄξιοι μετὰ τὴν ἐν σταυρῷ μανίαν. πῶς οὖν νῦν ὥσπερ ἐκ μεταμελείας ὁ Κύριος δείκνυται; διὰ τῆς θεωρίας ἐστηκὼς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών. ὅτι μὲν οὖν ἐγκαταλέλειπται ἡ πόλις αὐτῶν καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ φύλον ἅπαν ἔρημον, σαφῶς ἔδειξαν Ῥωμαῖοι, τὸν τε ναὸν ἐμπρήσαντες, καὶ πόλεις πυρπολήσαντες, καὶ πᾶσαν αὐτῶν δηλώσαντες τὴν γῆν καὶ αὐτὴν τὴν μητρόπολιν ἀνδραποδισάμενοι. τὸ δὲ νῦν δείκνυσθαι τὸν Κύριον ἐπιβεβηκότα τῷ ὄρει Σιών τὴν ἐπ' ἐσχάτων διὰ πίστεως ἐπιστροφὴν τοῦ Ἰσραὴλ παραδείκνυσι, καὶ ὡς ὁ Κύριος αὐτοὺς οἰκειώσεται καὶ προσλάβοι. τοῦτο γὰρ εἰσιν εὐηγγελισμένοι διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγοντος ἦξει ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ, εἶπε Κύριος. σύμφωνοι τυγχάνουσι τῷ Ἡσαΐᾳ ὃ τε προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, ὁ μὲν ψάλλων, ὅτι θήσεις αὐτοὺς νῶτον, ἐν τοῖς περιλοίποις σου ἐτοιμάσεις τὸ πρόσωπον αὐτῶν, ὁ δὲ γράφων ὅταν τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, τότε πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται. καὶ μετ' αὐτοῦ φησὶν ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. ἐν τοῖς 160 φθάσασιν ἑκατὸν τεσσαρακοντατέσσαρας χιλιάδας εἶναι ἔφη τὰς ἐξ Ἰσραὴλ πεπιστευκυῖας δώδεκα χιλιάδας κατὰ μίαν ἐκάστην φυλὴν. ἄρα οὖν περὶ τούτων καὶ νῦν λέγει; οὐκ οἶμαι·

οὔτε γὰρ μετὰ τοῦ ἄρθρου ὠνόμακεν αὐτάς, οὐ γὰρ εἶπεν αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἀλλὰ μόνον ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες· μὴ ὅτι καὶ παρθενίαν αὐτοῦς κατωρθωκέαι μαρτυρεῖ. παρθενία γὰρ οὐ πάνυ παρὰ τῷ Ἰσραὴλ ἐσπουδάζετο, ὡσπερ ἀμέλει παρὰ τῶν ἐξ ἔθνῶν ὕστερον· ὡστε ἀναμίξ ἕκ τε τοῦ Ἰσραὴλ ἕκ τε τῶν ἔθνῶν εἶναι νομιστέον τοὺς ὠνομασμένους, καὶ τοὺς πλείους γε ἕκ τῶν ἔθνῶν. τὸ δὲ ἔχειν τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ γεγραμμένον δηλοῖ θεία τινὶ δόξῃ τυγχάνειν αὐτοῦς κατεστεμμένους. καὶ ἤκουσά φησι φωνῆς ὡς κιθαρῶδῶν ἀδόντων ὠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. τὸ εὔηχον κατὰ Θεὸν καὶ ἐναρμόνιον τῆς ὠδῆς δηλοῖ τὸ ὡς κιθαρίζοντων ἐξιέναι τὴν ἠχὴν· εἰ γὰρ οὐχ ὠραῖος αἶνος ἐν στόματι ἀμαρτωλοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον, πάντως ὠραῖος καὶ ἐμμελὴς ἐν στόματι δικαίων. καὶ οὐδεὶς φησιν ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ὠδὴν, εἰ μὴ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἀγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. ἐγὼ δὲ οἶμαι ὡς οὔτε ἀκοῦσαί τις ἴσχυε τὰ τῆς νέας ὠδῆς μυστήρια, εἰ μὴ οἱ τοῦ ἄδειν αὐτὰ ἠξιομένοι· ἐκάστῳ γὰρ ἢ γνῶσις κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς καθαρότητος· πολλὰ γὰρ μοναὶ φησιν ὁ Κύριος, ἦτοι ἀγαθῶν ἀντιδόσεις, παρὰ τῷ Πατρί μου. ἠγορασμένους δὲ φησι τοὺς τῷ αἵματι Χριστοῦ ἐξωνηθέντας. ὑπὲρ πάντων μὲν 161 γὰρ ἀνθρώπων ἐκκέχεται τὸ τίμιον αἶμα Χριστοῦ, ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τινῶν ἀνωφελῶς, ὅσοι τῆς ἐντεῦθεν σωτηρίας ἐκόντες ἑαυτοὺς ἀπεστέρησαν, οἷς καὶ ὁ Κύριος ἐπονειδίζων διὰ τοῦ προφήτου φησὶ τίς ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματι μου ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν· ὑπὲρ δὲ τῶν σωθέντων καὶ δικαιοθέντων, ὧν εἰσιν ἀπαρχὴ καὶ πρωτόλιον οὗτοι περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος, καὶ σφόδρα ἐπωφελῶς, καὶ ὡς οὐκ ἂν εἶποι τις ὅσον. οὗτοι εἰσὶ φησι οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γὰρ εἰσιν· οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου δ' ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος, ἄμωμοί εἰσιν, ὡς ὑπερφερῆ τῆς φύσεως καὶ ἐπέκεινα τῆς ἀνθρωπίνης ὁ λόγος τῆς θεωρίας μαρτυρεῖ τοῖς οὖσιν ἐν Χριστῷ. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετώμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσει ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, λέγοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· φοβήθητε τὸν Θεὸν καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσ κινήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων. τὸ μεσουράνημα τὸ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον κατὰ τὴν φύσιν αἰνίττεται τοῦ θεοσπεσίου ἀγγέλου. εὐαγγέλιον δὲ εἶχεν αἰώνιον· ἐξ αἰῶνος γὰρ σωτήριον τὸ μάθημα, φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, ἐπεὶ καὶ ἀρχὴ σοφίας ἐστὶν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, τέλος δὲ ἡ ἀγάπη. οὐ μὴν φοβητέον φησὶ τὸ ἀπηνὲς καὶ ψυχοφθόρον θηρίον τὸν ἀντίχριστον κἂν ἀπειλῇ καὶ δρᾷ χαλεπώτερα. ἦλθε γὰρ φησιν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ 162 δώσει δίκην ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτὸς ὁ ἐκφοβῶν τοὺς ἐπὶ γῆς. καὶ προσκυνήσατέ φησι τῷ ποιήσαντι πᾶσαν τὴν κτίσιν, καὶ μὴ τῷ ἀλητηριῷ καὶ θεοστυγεῖ Διαβόλῳ. καὶ ἄλλος ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε λέγων· ἔπεσε Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἡ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη. Βαβυλῶνα οἶμαι λέγειν αὐτὸν τὴν τοῦ παρόντος βίου σύγχυσιν καὶ τὸν εἰκαῖον πειρασμόν· σύγχυσις γὰρ ἡ Βαβυλῶν ἐρμηνεύεται καὶ τὴν τῶν εἰδωλομανούντων ἐμπληξίαν. καὶ σεμνοποιεῖται τοῖς ὀνόμασιν, ἐνθουσιασμός παρ' αὐτοῖς ὀνομαζομένη. εἰ δὲ καὶ αὐτὴν νοήσεις τὴν αἰσθητὴν Βαβυλῶνα, οὐκ ἂν ἔξω πέσοις τοῦ προκειμένου σκοποῦ. οἶνον δὲ θυμοῦ πορνείας τὴν ἐκ Θεοῦ φησιν ἀποστασίαν κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ, ἡτις πορνεία σκότῳσιν παρέχει τοῦ καθεστῶτος λογισμοῦ· τίς γὰρ τὸν νοῦν ὑγιαίνων ἔλοιτο ξύλοις καὶ λίθοις προσκυνεῖν, καὶ τὸν θυμὸν ἐκκαλεῖσθαι τοῦ Θεοῦ; περὶ τούτου ἄρα εἶρητο τοῦ οἴνου, θυμὸς δρακόντων ὁ οἶνος αὐτῶν, καὶ θυμὸς ἀσπίδων ἀνίατος αὐτῆ δὲ ἡ Βαβυλῶν πρῶτον μὲν πεπότικεν αὐτὴ

τοῦ ὀλεθρίου οἴνου, ἔπειτα πάντα τὰ ἔθνη, ὧν ἦρχε πιεῖν ἠνάγκασε. καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν με γάλη φωνῆ· εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς 163 ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἀγίων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὧδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. ὁ τρίτος ἄγγελος ἀπαγορεύει τοῖς ἀνθρώποις τὴν προσκύνησιν τοῦ θηρίου καὶ τὸ λαβεῖν αὐτοῦ τὴν σφραγίδα. τὸ γὰρ ὡς θεὸν προσκυνεῖν ἕτερόν τινα πλὴν τοῦ ὄντως καὶ ἀληθῶς Θεοῦ, ἀνοσιώτατον. καὶ αὐτὸς φησι πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. τούτου τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ οἴνου καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ μέμνηται λέγων ὅτι ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου, οἴνου ἀκράτου πλήρης κεράσματος, καὶ ἔκλινεν ἐκ τούτου εἰς τοῦτο· πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἐξεκένωθη· πίνονται πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς. οἴνον δὲ φησι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀπὸ τῆς εὐφροσύνης τὴν μεταφορὰν ποιησάμενος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς σκοτώσεως καὶ τῆς μεταφορᾶς, ἢ συνέχονται οἱ τῷ θυμῷ τοῦ Θεοῦ κάτοχοι. τοῦ κεκερασμένου φησὶν ἀκράτου. τουτέστιν ἀκράτως κεκερασμένου· κεκέρασαι γὰρ ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ, φιλανθρωπία καὶ ἀγαθότητι, κεκέρασαι ἀκράτως· οὐ γὰρ ἐστὶν ἰσομοίρια τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀγαθότητος, ἀλλὰ πολλαπλασίων ἢ φιλανθρωπία. εἰ γὰρ ἦν ἰσότης τοῦ τε θυμοῦ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀγαθότητος, οὐκ ἂν ὑπέστη πᾶς ζῶν. τοῦτο εἰδὼς ὁ προφήτης ἔλεγεν ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσῃ, Κύριε, Κύριε, τίς ὑποστήσεται σοι; ὅτι δὲ πολλαπλασίων ἢ ἀγαθότης ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Θεοῦ παρὰ 164 τὴν δικαίαν ὀργὴν, ὁ αὐτὸς πάλιν ἠνίξαστο, εἰπὼν ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ δίκαιος, καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεεῖ, μέσσην τάξας τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, ὡς ἂν ὑπὸ τοῦ παρακειμένου ἔλεου ἐκθλιβομένης καὶ μὴ συγχωρουμένης ἐνεργῆσαι τὰ ἴδια· τοῦτο δὲ τῆς δικαιοσύνης ἴδιον, τὸ νεῖμαι τὰ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ. οἴνου δὲ ἅπαξ ἐπιμνησθεὶς καὶ οὕτω τὴν ὀργὴν καλέσας, ἐπέμεινε τῇ τροπῇ καὶ τὸ ποτήριον ὠνόμασε τὸ διδόμενον τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἐκ χειρὸς τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως, πῶς λέγεις πολλαπλασίωνα τὸν ἔλεον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ τότε κρίσει ὅποτε παρέδωκεν ἡμῖν ἡ ὀπτασία μικρὸν ὑποβάσα αἰωνίας εἶναι τῶν κολαζομένων τὰς τιμωρίας; τί γὰρ φησι; καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός. πρὸς ὃν ἂν τις εἴποι; ἔστιν, ὧ οὔτος, αἰώνια βασανίζεσθαι καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν πάσχειν. τί γὰρ; εἰ ἄξιός τις ἐστὶ πυρὸς καὶ σκότους, καταδεδίκασαι δὲ εἰς σκότος, ὁ δὲ ἐν τούτῳ τιμωρεῖται μόνον, ἐν τῷ μὴ εἶναι ἐν μετουσίᾳ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀγαθῶν καὶ τούτῳ μόνον ὀδυνᾶται, οὐ μὴν καὶ κολάζεται αἰσθητῶς. καπνὸν δὲ φησι βασανισμοῦ ἀναβαίνοντα τὸ ἄσθμα τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸ κάτωθεν ἐν ταῖς οἰμωγαῖς ἐξωχτετευμένον ἐπὶ τὰ ἔξω. ὧδέ φησιν ἡ ὑπομονὴ τῶν ἀγίων ἐστίν. ἐν τούτῳ φησὶ τῷ καιρῷ τῷ τοῦ ἀντιχρίστου, καὶ τούτῳ τῷ πειρασμῷ διαδείκνυται. ὅσω γὰρ μέγιστος ὁ κίνδυνος καὶ ἡ τότε θλίψις, τοσούτου μεγέθους ὑπομονῆς χρεῖα. εἶτα ὡς ἐξ ἐρωτήσεως ὁ λόγος ἐσχημάτισται. καὶ τίνες φησὶν εἰσὶν οὓς λέγεις ἀγίους καὶ ὑπομονητικούς; οἱ τηροῦντές φησιν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ. οἱ γὰρ τοιοῦτοι, καὶ πειρασμῶν παρόντων 165 καὶ θανάτου, πάντα δεύτερα θήσονται τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσάν μοι γράψον· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπάρτι· καὶ λέγει τὸ Πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν. μακαρίζει τοὺς μὴ ἐλομένους

προσκυνῆσαι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου μηδὲ λαβεῖν χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν καὶ διὰ τοῦτο ἀναιρεθέντας· οὗτοι γὰρ τὸν τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναδησάμενοι, τῆς αὐτῆς τοῖς μάρτυσιν λήξεως ἐπιτύχωσι. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καθή μενον ὁμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὄξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, κράζων ἐν φωνῇ μεγάλη τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθημένος ἐπὶ τὴν νεφέλην. ἐπεὶ καὶ τοῦτό φησι τὸ εὐαγγέλιον, ἦντινα μαρτυρίαν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν παρεθέμην, εἶναι ἀγγελικὴν τινα δύναμιν· γέγραπται γὰρ καὶ ἐπέβη ἐπὶ Χερουβὶμ καὶ ἐπετάσθη, ἐπετάσθη ἐπὶ πτερυγῶν ἀνέμων. νεφέλην δὲ τοὺς ἀγγέλους καλεῖ, διὰ τὸ μετέωρον καὶ ὑψηλὸν τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ ἀξίας· ἡ γοῦν νεφέλην καλεῖ τὴν θεοτόκον ἐφ' ἣ ἐποχεῖται τιμῶν 166 καὶ ταύτην τὴν κατὰ σάρκα μητέρα· οὕτω γὰρ αὐτὴν καὶ ὁ Ἡσαΐας προορᾷ λέγων ἰδοὺ Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἦξει εἰς Αἴγυπτον, καὶ σεισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. τοῦτο τὸ ῥητὸν ἐρμηνεύων ὁ Ἀκύλας φησὶ τὴν νεφέλην πάχος ἐλαφρόν· πάχος μὲν ὡς οἶμαι, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἄνθρωπον καὶ σάρκα, ἐλαφρόν δὲ διὰ τε τὸ καθαρὸν καὶ ἄμωμον καὶ μηδὲ μιᾶ καταφορτίζεσθαι ἀμαρτία, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ οὐρανοπόρον τῆς ψυχῆς. οὕτω μὲν τὴν νεφέλην νοήσεις· λευκὸν δὲ διὰ τὸ καθαρὸν καὶ φωτοειδὲς τῶν θεωρηθέντων. ὁ δὲ γε στέφανος τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλείαν αἰνίττεται· βασιλεὺς γὰρ τῶν τε νοητῶν καὶ αἰσθητῶν ὁ Χριστός, χρυσοῦς δὲ ὁ στέφανος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν τιμίῳν τὸ ἔνδοξον τῆς βασιλείας ὑπογράφων. τὸ δὲ ἐν τῇ χειρὶ δρέπανον ἔχειν αὐτὸν παραδηλοῖ τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ καθῆσθαι τὴν τοῦ αἰῶνος συντέλειαν. τί δὲ καὶ ὁ ἄγγελος αὐτῷ φησι πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς· καὶ ἔβαλέ φησι τὸ δρέπανον καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ; θερισμὸς ἀναγράφεται πολὺς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις· οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν τὴν τῶν πιστῶν συλλογὴν ὁ θερισμὸς ἐδήλου, ἐνταῦθα δὲ τὴν συντέλειαν τῶν ἀνθρώπων ἵνα εἴτι μὲν εἴη ἐν αὐτοῖς ἀχυρῶδες καὶ ἀτελεσφόρητον καὶ πυρὸς ἄξιον, πυρὶ παραδοθῆ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὄξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησε φωνῇ μεγάλη τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ· λέγων· θέρι 167 σον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἦκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων. ὁ τὸ δρέπανον ἔχων ἄγγελος, ὃς ἐκ τοῦ ἐπουρανοῦ ἐξεληλύθε ναοῦ, ὑπουργὸς ἐστὶ καὶ αὐτὸς καὶ διάκονος τῆς μελλούσης ἔσεσθαι συντελείας. οὐράνιος δὲ ὢν καὶ λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ ἐπουρανοῦ ναοῦ ἐξεληλυθὼς γράφεται. καὶ ἄλλος φησὶν ἄγγελος ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός. καὶ τοῦτόν μοι νόει ἐπὶ τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν τετάχθαι. εἰτά φησι πέμψον τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς. ὁ μὲν οὖν πρόσθεν εἰρημένος θερισμὸς δικαίους ἔγραφε καὶ ἀμαρτωλοὺς συντελουμένους ἅμα, ὢν τὴν διάκρισιν τῶν ὄντων ποιήσει τὸ πτόνον τοῦ Κυρίου ᾧ περικαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ τὸν μὲν σῖτον συναγάγη εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον πυρὶ ἀσβέστω κατὰ τὸ ἐν Εὐαγγελίοις εἰρημένον· ἡ δὲ γε τρύγη τῶν σταφυλῶν τοὺς λίαν ἀνόμους αἰνίττεται, ἀπὸ τῆς μέθης αὐτοῦ καὶ τῆς παραφροσύνης τῆς ὀπτασίας ζωγραφούσης· καὶ δῆλον ἐξ ὧν οὔτε ὁ Κύριος αὐτῶν ἀξιοῖ τὴν συλλογὴν ποιήσασθαι ὡσπερ τῶν πρώτων, ἀλλὰ τις τῶν ἀγγέλων, καὶ ἔξω εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εὐθέως βέβληνται, μήτε ἀπολογίας ἀξιωθέντες

μήτε ἐρωτηθέντες, ἢ εἰς κρίσιν ἔλθόντες, 168 ὡσπερ καὶ ἐν Εὐαγγελίοις εἰσαχθέντες ἄμαρτωλοί, οἷς τὸ ἀμετάδοτον καὶ ἀκοινωνήτον αἷτιον γέγονε τῆς κολάσεως. περὶ τούτων οἶμαι τὸν προφήτην λέγειν ὅτι οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει. ληνὸν δὲ κέκληκε τὴν κόλασιν τῇ μεταφορᾷ τῶν βοτρυῶν καὶ τοῦ τρυγητοῦ ἀστείως χρησάμενος. καὶ ἐπατήθη φησὶν ἡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἦν θέμις τοὺς κολαζομένους ἐν τῇ τοῖς ἀγίοις ἀποκεκληρωμένῃ ἐπουρανίῳ Ἱερουσαλήμ τὰς ἀντιδόσεις δέχεσθαι τῶν κακῶν καὶ λυμαίνεσθαι τὴν τῶν ἀγίων εὐφροσύνην διὰ τῆς τῶν δικαίως τιμωρουμένων συμπαθείας, μὴ ὅτι καὶ χάσμα μέγα διείργει τοὺς εὐσεβεῖς ἀπὸ τῶν ἀσεβῶν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ, οὓς πρὸς τὸν πλούσιον ἐν Εὐαγγελίοις πεποίηται. καὶ ἐξηλήθῃ φησὶν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ. καλῶς εἶπεν αἷμα, ἵνα δείξῃ ὅτι βότρυας εἰπὼν μεταφορικῶς εἴρηκεν, ἐπεὶ τοῖ γε ἄνθρωποι ἦσαν οἱ συμπατούμενοι καὶ κναπτόμενοι ἄχρι φησὶν τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων. ἵπποι τινὲς Θεοῦ παραδέδονται ἡμῖν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, δύναμιν ἀγγελικὴν αἰνιττόμενοι ἔποχον ἔχουσαν τὸν Θεόν· φησὶ γὰρ τῇ ἐν τῷ Ἄσματι νύμφῃ ὁ οὐράνιος νυμφίος τῇ ἵππῳ μου ἐν ἄρματι Φαραῶ ὡμοίωσά σε, ἡ πλησίον, ἡ πλησίον μου. καὶ Ἀμβρακὸς δὲ ὁ προφήτης ἄδει πρὸς Θεὸν ὅτι ἐπιβήσῃ ἐπὶ τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία. τούτων τῶν ἵππων τοὺς χαλινούς βρέχεσθαι τῷ αἵματι τῶν ἁμαρτωλῶν φησὶν ἡ ἀποκάλυψις, οὐ πλησίον ἀλλ' ἀπὸ μήκους ἐστῶτων· τροπικὸν δὲ ὄλον τὸ εἰρημένον δεικνύντος τοῦ αἰνίγματος, τοσοῦτον εἶναι τὸ αἷμα. πολλαπλασίους γὰρ οἱ τὴν πλατεῖαν ὀδεύοντες παρὰ τοὺς 169 τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην, ὡς καὶ τοὺς χαλινούς ἀναδεῦσαι τῶν ἐπὶ τῇ τιμωρίᾳ ἐφεστῶτων ἵππων εἶ τ' οὖν ἀγγέλων. καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. καὶ ἄδουσιν ὠδὴν Μωυσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες· μεγάλα καὶ θαυμάσια τὰ ἔργα σου, Κύριε, ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοὶ σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν. τίς οὐ μὴ φοβηθῆ, Κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὁσῖος, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν. εἶδόν φησὶν ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας ἑπτὰ πληγὰς. ἑπτὰ λέγει τὰς πολλὰς, τὰς κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν ἠὲ τρεπισμένας, δι' ὧν ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ πέρασ λαμβάνει. καὶ εἶδόν φησὶ θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ. φησὶ που τῶν αὐτοῦ λόγων ὁ σοφώτατος Παῦλος εἶ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσοῦν, ἄργυρον, 170 λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι τὸ πῦρ δοκιμάσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται. ἄρα οὖν οὐ μόνον οἱ ἁμαρτωλοὶ οἱ τὰ εὐκατάπριστα φορτία τῆς ἁμαρτίας ἀνατιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ δίκαιοι ἐν πυρὶ δοκιμασθήσονται, καὶ τοὶ χρυσοῦν καὶ τὰς τιμίας ὕλας ἐπαγόμενοι; τοῦτο καὶ νῦν λέγει τοὺς νενικηκότας διὰ πάντων τὸ θηρίον, ἐστῶτας ἐν τῇ θαλάσῃ τῇ ὑαλίνῃ τῇ μεμιγμένῃ πυρὶ, ὑαλίνῃ μὲν διὰ τὸ λαμπρὸν καὶ καθαρὸν τῶν ἐν αὐτῇ δικαίων, ἀναμιξ δὲ πυρὶ διὰ τὸ σημητικὸν καὶ καθαριστικὸν ρύπου παντός, ἐπεὶ καὶ τοῖς δικαίοις χρεῖα καθάρσεως. πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες κατὰ τὸ γεγραμμένον καὶ τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; ἀλλ' οὐ δὲ ἐὰν μία ἡμέρα ἔσται ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. αἱ κιθάραι ὡς πολλάκις εἴρηται, τὴν εὐῆχον Θεῷ τῶν ἀγίων ὠδὴν αἰνίττεται. καὶ ἄδουσί φησὶ τὴν ὠδὴν Μωυσέως ἐκείνην πάντως ἦν ἦσε καταποντισθέντος πανστρατιᾶ τοῦ Φαραῶ, ἄσωμεν εἰπὼν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς θάλασσαν· βοηθός

καὶ σκεπαστῆς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν. ἐπινίκιος δὲ ἡ ὥδῃ ἐπὶ τῇ τῶν ἀσεβῶν κολάσει καὶ τῇ κατὰ τοῦ Διαβόλου νίκη καὶ τοῦ τῆς ἀνομίας υἱοῦ τοῦ ἀντιχρίστου. καὶ τὴν ὥδῃν φησι τοῦ ἁρνίου, τὴν ἁρμοδίαν τουτέστιν εἰς τὸν Κύριον καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν δικαιοκρισίαν· τοιγαροῦν θαυμάζουσι τοῦ Κυρίου τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην. ὁ βασιλεὺς φησι τῶν ἐθνῶν πάντων μὲν βασιλεὺς ὁ Χριστός, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴρηται τῷ Ἑσαΐα· καὶ ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσοῦ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἔλπι 171 οὔσι, τούτου χάριν καὶ ὁ χρηματισμὸς βασιλέα τε αὐτόν φησι τῶν ἐθνῶν καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἤξειν καὶ προσκυνήσειν αὐτῷ, προαναφωνῶν ἀστείως τὴν τῶν ἐθνῶν κλησιν καὶ τὴν εἰς τὸν Κύριον αὐτῶν πίστιν. καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγει ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐξῆλθον ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχοντες ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίθον καθαρὸν λαμπρὸν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῖς. καὶ ἐν ἑκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσαῖς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις· ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. σκηνὴν μαρτυρίου τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ συμπηχθεῖσαν σκηνὴν ὑπὸ Βεσεήλ τοῦ ἀρχιτέκτονος τῶν τότε γεγεννημένων ἔργων ἔθος καλεῖν τῇ θείᾳ γραφῇ διὰ τὸ τῶν τοῦ Θεοῦ μαρτυρίων καὶ προσταγμάτων εἶναι σκηνήν. ἐκεῖ γὰρ ἦν ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης. τὸ ἱλαστήριον, ἡ τράπεζα, τὰ θυσιαστήρια τῶν τε θυσιῶν καὶ τῶν καρπωμάτων, ἡ λυχνία, καὶ ὅσα ὁ Θεὸς προστέταχε τῷ θεσπεσίῳ Μωϋσῇ κατασκευάσαι, εἰπὼν καὶ ποιήσεις μοι κατὰ πάντα ὅσα ἐγὼ δεῖκνύω σοι ἐν τῷ ὄρει, ἐκ μεταφορᾶς οὖν τῆς πάλαι σκηνῆς καὶ τὸν ὑπερουράνιον ναὸν ὃς τίς ποτέ ἐστι, σκηνὴν μαρτυρίου κέκλη 172 κεν. ἐκεῖθεν ἐξῆλθόν φησιν οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι. πόθεν γὰρ ἔδει τοὺς οὐρανίους τοῦ Θεοῦ λειτουργοὺς ὀφθῆναι ἐξιόντας ἢ ἐκ τοῦ οὐρανόθεν ναοῦ; εἶχον δὲ φησιν ἐν χερσὶν ἑπτὰ πληγὰς ἃς ἀφήσουσι κατὰ τῆς γῆς. πολλὰ γὰρ ἐν τῷ τῆς συντελείας καιρῷ γενήσεται δείγματα ἐν τῇ γῇ· ὧν καὶ ὁ Χριστὸς ἐν Εὐαγγελίοις ἐμνημόνευσε, τὰ περὶ τοῦ τέλους διδάσκων. τὸ δὲ ἐνδεδύσθαι τοὺς ἀγγέλους λίθον καθαρὸν λαμπρὸν δεῖγμα τυγχάνει τῆς τιμῆς αὐτῶν καὶ καθαρᾶς καὶ φωτεινῆς καὶ εἰς τὸ καλὸν παγίως ἐχούσης φύσεως, εἰ ἄρα τὸν Χριστὸν ἐνεδέδυντο. λίθος γὰρ ὁ Κύριος παρὰ τῆς θείας ὀνόμασται γραφῆς, ὡς παρὰ Ἑσαΐα· ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιών λίθον πολυτελεῖ ἐκλεκτόν· καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. τοῦτον ἐνδεδύσθαι τὸν λίθον καὶ ἡμῖν ὁ σοφώτατος Παῦλος παραινέει· ἐνδύσασθαι τὸν λίθον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίαν· ἔξω γὰρ πάσης ἐπιθυμίας ψυχοβλαβοῦς ὁ τοῦτον ἐνδεδυμένος. αἱ δὲ γε ζῶναι τὸ πρακτικὸν αὐτῶν καὶ εὐσταλὲς αἰνίττονται· εἴρηται γὰρ περὶ αὐτῶν δυνατοὶ ἰσχύι ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ. οὗτοι δὲ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι εἰλήφασιν ἐξ ἐνὸς τῶν τεσσάρων ζώων, ὧν ἔμπροσθεν πολὺς ὁ λόγος, τὸν θυμὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἑπτὰ φιάλαις χρυσαῖς. καλῶς χρυσαῖς· τιμὴ γὰρ καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ συμφέρον ἐν ἑαυτῇ φέρουσα μᾶλλον ἢ τὸ δίκαιον κἂν ἀνιῶνται οἱ κολαζόμενοι. καὶ ἐγεμίσθη φησὶν ὁ ναὸς 173 καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ καπνὸς τῆς θείας ὀργῆς δεῖγμα τυγχάνει. γέγραπται γὰρ ἀνέβη καπνὸς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ. ὁ δὲ καπνὸς πυρός ἐστι σημαντικός, ἀλλὰ καὶ ὁ καπνὸς ὃν Ἑσαΐας ὁ θεσπέσιος εἶδεν ἔνθα φησὶν· καὶ ἐπήρηθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκραγον τὰ ἅγια Σεραφίμ καὶ ὁ οἶκος ἐπλήσθη καπνοῦ. τὸν θυμὸν ἐδήλου τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τὸν τῆς Ἱερουσαλήμ. τὸ δὲ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ γενέσθαι τὸν καπνὸν περίφρασιν ἔχει τινά,

ὡς ἂν εἶπεν· ἐπλήσθη καπνοῦ ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ γὰρ δύναμις καὶ αὐτὸ δόξα ὁ Θεός, καὶ τίς ἐνέγκοι τὸν θυμὸν αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς φησιν ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι πληρωθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων· τίς γὰρ ἐπιβήσεται τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ ἐν αὐτῷ γενόμενος ζήσεται; εἰ γὰρ οὐδεὶς ἔστη ἐν ὑποστήματι Κυρίου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, σχολή γ' ἂν ὑπενέγκοι τὴν ὄργην τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤκουσά φησιν πρόσταγμα ἐξελθόντος, ἵνα τὰς ἑπτὰ φιάλας τῆς θείας ὀργῆς ἐκχέωσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς 174 νεκροῦ, καὶ ἅπανα ψυχὴ ζῶσα ἀπέθανε. καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένοντο αἷμα. καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ὄσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεον, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας πιεῖν· ἄξιοι γὰρ εἰσι. καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· ναί, Κύριε, ὁ Θεὸς, ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις σου. ταῦτα δισσωῶς ἂν τις νοήσειεν, ἢ αἰσθητῶς συμβησόμενα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συντελείας ἢ ἀλληγορικῶς. ἐπειδὴ γὰρ τὰ σημεῖα τοῦ τέλους ὁ Κύριος προσαγορεύων τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς πολλὰ τὸ τηνικάδε παρέστησε τὰ συμβησόμενα κακὰ, λέγων μελλήσετε ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων. καὶ ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· ταῦτα δὲ πάντα ἀρχὴ ὠδίνων, καὶ μετ' ὀλίγα, ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται, εἰς ἐκεῖνα ἂν ἐρμηνευθεῖ τὰ νῦν λεγόμενα συμβεβηκέναι, ἐκάστης τῶν ἑπτὰ φιαλῶν ἐκχεομένης, τοῦ μὲν ἔλκουσ τοῦ γενομένου ἐκ τῆς πρώτης φιάλης τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀλγηδόνας αἰνιτιστομένου, αἱ ὑποσμύχουσι τὰς ψυχὰς τῶν τότε ἀνθρώπων διὰ τὰς τῶν πολέμων ἀκοὰς· τὸ δὲ αἷμα τῶν ποταμῶν καὶ τῶν ὑδάτων τοὺς ἐν ταῖς πεζομαχίαις φόνους τῶν παρὰ τὰ ὕδατα στρατοπεδευομένων 175 ὡς εἰκὸς παραδηλοῦσι. καὶ ἤκουσά φησι τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος, παντοδύναμος μὲν ὁ Θεὸς καὶ προνοῶν τῶν αὐτοῦ κτισμάτων καὶ ἐξαρκῶν πρὸς τὴν ἀπάντων εὐεργεσίαν, ὡς μὴ δεῖσθαι πρὸς τοῦτο τοῦ συνεργοῦντός τινος· οὐ γὰρ τὸ θελῆσαι μόνον ἔργον ἐστὶ συντελεσμένον καὶ οὐ τῇ ὀρμῇ τοῦ βουλήματος οὐσιώθη τὰ πάντα, πῶς ἂν δεηθεῖ τοῦ συμπράττοντος καὶ πρὸς τὰς εὐεργεσίας συλληψομένου; ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγαθὸς ὢν βούλεται καὶ τοὺς ἀγίους ἀγγέλους εὐεργετεῖσθαι διὰ τῆς πρὸς τοὺς δεομένους ἐπικουρίας, ὁ γὰρ ἐτέρω χρήζοντι βοηθῶν οὐ τοσοῦτον ἐκεῖνον ὅσον ἑαυτὸν ὠφελεῖ, οὐδεὶς δὲ ἦν ἐν ταῖς ἀγγελικαῖς δυνάμεσιν ἐνδεὴς καὶ χρήζων ἐπικουρίας τῆς ἐξ ἐτέρου τινός, ἔταξεν ὁ Θεὸς τοὺς ἐπὶ γῆς τοῦ παντός ἐνδεεῖς ἀγαθοῦ ὑπὸ τῶν ἀγίων ἀγγέλων προνοεῖσθαι. τοιγαροῦν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔγνωμεν τῶν ἐκκλησιῶν προστατοῦντας ἀγγέλους, καὶ ὁ σοφώτατος δὲ γέγραφε Δαυιδὸς τὸν ἐν ἀγγέλοις ἄρχοντα Μιχαὴλ τοῦ Ἰουδαίων προνοεῖν φύλου. καὶ νῦν ἡ ἀποκάλυψις ἄγγελον ἡμῖν διηγεῖται ἐπὶ τῶν ὑδάτων τεταγμένον. τῆς γὰρ ἐπιγείου κτίσεως ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων συμπεπηγμένης ἀέρος, πυρός, γῆς τε καὶ ὕδατος· τὰ γὰρ οὐράνια τινὲς ἐβουλήθησαν πέμπτω τινὶ σώματι κατασκευάσθαι ὅπερ αἰθέριόν τε εἶναι φασι καὶ κυκλοφορικόν τὰ μὲν τρία τῶν στοιχείων, πῦρ καὶ γῆ καὶ ἀήρ, κέχυται πλουσίως πρὸς χρῆσιν ἀναπνοῆς καὶ ἐτέρων κοινωφελῶν. τοῦ δὲ γε πυρός εἰ καὶ τὸ στοιχεῖον ἅπαν τὸν αἰθέρα φασι, πλην δαψιλές ἐστὶ καὶ αὐτάρκες ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ταῖς λαγόσιν αὐτῆς καὶ λίθοις ἐμφωλεῖται· ἤδη δὲ τινες καὶ ἐξ ὑδάτων ἐν σκεύεσιν ὑάλου στεγομένων ἔλκουσι πῦρ, ὅταν 176 πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ἀντιπρόσωποι γέγωνται. ἡ δὲ γῆ κοινὴ πᾶσιν μητῆρ καὶ τάφος καὶ ἔδος ἀσφαλές πρόκειται. μόνου δὲ τοῦ ὕδατος οὐ πᾶσιν ἀφθονία πάρεστι τοῦ ποτίμου τοῦ τε ἐν πηγαῖς καὶ κρήναις καὶ

φρέασι ποταμοῖς τε, καὶ τοῦ ἀερίου ὃ ταῖς νεφέλαις ἐν τοῖς μετεώροις κρατούμενον εὐκαιρον δίδωσιν ἡμῖν ὑετὸν θείῳ προστάγματι καὶ τρέφει πᾶν ζῶον ἐπὶ τῆς γῆς. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἄφθονον πᾶσι τὸ ὕδωρ, τέτακται τις τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπ' αὐτό, ὅπως ἀνενδεές καὶ ἀρκοῦν τῇ χρεῖα τοῦτο παρέχηται τοῖς δεομένοις, ὃ δὴ πολλάκις ταῖς κακίαις ἡμῶν ἀνακοπὲν καὶ ἔλλειψαν τοὺς αὐχμοὺς καὶ τοὺς λιμοὺς καὶ τοὺς τούτοις ἐπομένους λοιμοὺς κατεργάζεται. τούτου δῆτ' αὖ φησι τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐπὶ τῶν ὑδάτων προνοία Θεοῦ τεταγμένου ἤκουσα λέγοντος· δίκαιος εἶ, ὃ ὦν καὶ ὃ ἦν ὁ ὄσιος. τὸ μὲν οὖν ὃ ὦν τὸ ἀτελεύτητον δηλοῖ τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ ἦν, τὸ ἀναρχον· ὁ δὲ ὄσιός ἐστιν ὁ ἐν πᾶσιν διὰ πάντων δίκαιος. ὅτι φησὶ ταῦτα ἔκρινας ἵνα οἱ ἐκχέαντες τὸ αἷμα τῶν ἀγίων αἷμα πίωσιν· ἀνάγκη γὰρ τοὺς ἐν πολέμοις παρὰ τὰ ὕδατα καὶ τοὺς ποταμοὺς ἐστρατοπεδευκότας μεμολυσμένον αἵματι πίνειν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς τῶν θνησκόντων ἀναιρέσεως· ὧ συμφωνον ἀγγέλου ἀναπέμπουσιν εὐχαριστίαν καὶ οἱ τὸ ἐπουράνιον κυκλοῦντες θυσιαστήριον. τὸ γὰρ εἰπεῖν ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου τόδε τι λέγοντος τοὺς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ λειτουργοῦντας διασημαίνει. γένοιτο δὲ πάντων ἡμᾶς ἀπαλλαγέντας τῶν χαλεπῶν τῶν προρρηθησομένων εὐχάριστον ὕμνον ἀναπέμπειν Χριστῷ, ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν #556 177 Λόγος ἔνατος αἰ μὲν τρεῖς ἐκχεθεῖσαι φιάλαι παρὰ τῶν τριῶν ἀγγέλων ἔδρασαν τὰ ἀναγεγραμμένα. τί δὲ καὶ ἡ τετάρτη καὶ ἡ πέμπτη, πεποίηκε σκοπητέον. καὶ ὁ τέταρτός φησιν ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρὶ, καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα· καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν. καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη, καὶ ἐμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν. οὐ δὲ ταῦτα κατὰ τοὺς τῆς τροπῆς ἐξηγήσασθαι λόγους δυσχερές. τὸ γὰρ καυματίσαι τὸν ἥλιον τοὺς ἀνθρώπους εἶη ἂν ὁ αὐχμὸς καὶ ἡ συνοχὴ καὶ ἡ ἀπορία τῶν ἐν τοῖς πολέμοις ἀπολειφθέντων, οἵτινες τοῖς κακοῖς πιεζόμενοι, δεόν αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ δυναμένου Θεοῦ βοήθειαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν κατεχόντων ἀνιάρων, οἶδε καὶ προσεβλασφήμησαν καὶ οὐ μετενόησάν φησι· καὶ τοι διὰ τοῦτο αἰ πληγαί, ἵν' ἐπειδὴ διὰ τῶν τοῦ Θεοῦ εὐεργεσιῶν οὐκ ἐπέγνωσαν τὸν δεσπότην, διὰ γοῦν τῶν κολάσεων ἐπιγνώσιν. ἡ δὲ τοῦ πέμπτου φιάλη ἐξεχύθη φησὶν ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη. γέγρα 178 πται γὰρ τῷ ἀποστόλῳ περὶ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃν ἀνελεῖ ὁ Κύριος τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ τῷ Ἡσαΐα· ἀρθήτω ὁ ἀσεβῆς ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου, δόξαν καλοῦντι τὴν ἔνδοξον τοῦ Κυρίου παρουσίαν. τὸ οὖν εἰρημένον ὅτι ἐξεχύθη ἡ φιάλη ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου δηλοῖ ὅτι ἡ ἀσεβῆς τοῦ ἀντιχρίστου τέλος λήψεται τυραννίς, ἐλεεινῶς ἀναιρεθέντος αὐτοῦ, σκότος δὲ λήψεται πάντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους τῇ ἀπροσδοκίῳ τίσει τοῦ καταράτου· σκότῳσιν γὰρ λογισμῶν ὑπομείνωσιν ἀπορούμενοι τοῖς συμβεβηκόσι. καὶ ἐμασῶντό φησι τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πυρός. τοῦτο ἐφ' ἐκάστης θλίψεως ὑπερτάτης συμβαίνειν εἴωθεν, εἰ γε τὰς γλώσσας ἢ τι τοῦ σώματος μέρος τοῖς ὀδοῦσιν ἀπολαμβάνειν εἰώθασιν, τὸ πολὺ τῆς θλίψεως ἐντεῦθεν οἰόμενοι κενοῦν. οἱ καὶ αὐτοί, δεόν μετανοῆσαι εἰ καὶ μὴ δι' ἄλλο τι, διὰ μέντοι τὴν τοῦ ἀντιχρίστου κατάλυσιν, ὃν ἑαυτοῖς ἐχειροτόνησαν βασιλέα καὶ θεόν, καὶ προσεβλασφήμησαν τὸν ὄντως Θεὸν διὰ τὴν τοῦ ἀλητηρίου καθαίρεσιν. καὶ ὁ ἔκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμάσθῃ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα ἀκάθαρτα τρία ὡς βάρραχοι· εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ

ἐκπορεύε ται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντο 179 κράτορος, ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῆ καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ. καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Μαγεδδῶν. ὁ μὲν ἔκτος ἄγγελος βατὸν ἐποίησε τὸν Εὐφράτην ποταμόν, τινὰς ἴσως αὐτοῦ πηγὰς ἀποξηράνας ὡς εὐμαρῆ γενέσθαι τὴν δι' αὐτοῦ πάροδον τοῖς βασιλεῦσιν. ἐνεργεῖα δὲ διαβολικῆ καὶ συγχωρήσει Θεοῦ πλεῖστοι συνήχθησαν βασιλεῖς εἰς τὸν καθ' ἑαυτῶν πόλεμον· καὶ πολέμους γὰρ συμβήσεσθαι ἀμφὶ τὴν συντελείαν ὁ Κύριος εἶρηκεν ἐν τῇ μικρῷ πρόσθεν παρατεθείσῃ μαρτυρίᾳ. καὶ εἶδόν φησιν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου. δράκοντα μὲν τὸν ἀρχέκακον καλεῖ Διάβολον, ψευδοπροφήτην δὲ ἢ ἕτερόν τινα ἐνεργεῖα τοῦ Διαβόλου προφητεύοντα δῆθεν ἢ τὸν ἀντίχριστον. εἰ δέ γε ὅλως τὸν ἀντίχριστον λέγει, ὃν ἐν μὲν τοῖς φθάσασιν εἰσήγαγε τῷ πνεύματι τοῦ Κυρίου ἀνηρημένον, νῦν δὲ ὡς ἔτι ζῶντα διὰ τοῦ στόματος δαιμόνια ἐξοχετεύει, μὴ θαυμάσης ὁ ἐντευξόμενος· θεωρία γὰρ ἐστὶν τὰ ὀρώμενα καὶ τὰ πρῶτα πολλάκις ὕστερα καὶ ἔμπαλιν τὰ ὕστερα πρῶτα δείκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ, καὶ φησιν εἶδον πνεύματα τρία ὡς βατράχους. εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς. βατράχοις παρείκασται τὰ δαιμόνια διὰ τὸ χαίρειν τῷ βορβορώδει τῶν ἀνθρώπων βίῳ καὶ ἰλυώδει. ἀλλὰ καὶ ἡ δίυγρος καὶ ἀνειμένη μάλλον αὐτοὺς ἤδη ζωὴ τῶν ἀμαρτωλῶν ἢπερ ὁ καρτερικὸς καὶ 180 κατεσκληρὸς βίος τῶν δικαίων, ὡς φθονεροὺς λίαν καὶ χαίροντας τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ζώντων. εἶδος δὲ θαυματοποιίας τῶν δαιμόνων, τὸ τοὺς βασιλεῖς κατ' ἀλλήλων συναγαγεῖν πόλεμον ἐν τῷ τῆς συντελείας καιρῷ μεγάλην δέ φησι τὴν ἡμέραν, ἦγουν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον· καὶ γὰρ ἐστὶν ἀληθῶς μεγάλη καὶ φοβερὰ οὕτως ὀνομαζομένη καὶ παρὰ τοῦ Ἰωὴλ λέγοντος πρὶν ἔλθειν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης φησὶν ὁ Κύριος. ὡς κλέπτης λέγει διὰ τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον τῆς ἐλεύσεως αὐτοῦ τῆς δευτέρας. μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῆ· ἐπέμεινε τῇ τοῦ κλέπτου τροπῇ· διὸ φυλακὴν εἶπε δεῖν γίνεσθαι τῶν ἱματίων ὅπως μὴ ἀπόλωνται, ἱμάτια λέγων ἢ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐσχήμονα βίον, δι' οὗ τῆς τοῦ Θεοῦ σκέπης ἀξιούμεθα, ἦγουν τὸ σῶμα ἵνα ἀγνὸν εἶη καὶ καθαρὸν. ὁ γὰρ μὴ φυλάξας ἀσχημονήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ θείου θρόνου, διωκόμενος ἐν τῇ τότε κρίσει καὶ γυμνὸς θείας ἐπικουρίας καταλιμπανόμενος. καὶ συνήγαγόν φησι τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ δαίμονες εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Μαγεδδῶν. διακοπὴ ἦτοι διακοπτομένη ἐρμηνεύεται· ἀπὸ τοίνυν τῆς μελλούσης τῶν ἐν αὐτῷ συνειλεγμένων κοπῆς καὶ σφαγῆς τὸν τοῦ πολέμου τόπον Μαγεδδῶν προσηγόρευσε. καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν αὐτοῦ τὴν φιάλην εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα γέγονε· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ 181 σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἶος οὐκ ἐγένετο ἄφ' οὗ ἄνθρωποι ἐγέ νοντο ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος σεισμὸς οὕτως μέγας, καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἢ μεγάλη ... ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ Θεοῦ μου τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε καὶ ὄρη οὐχ ἠρέθησαν. καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαῖα καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα. ἐν τῷ ἀέρι μὲν ἐξέχεε τὴν φιάλην· ἡ δὲ φωνὴ ἔφη γέγονε. τί γέγονε; τὸ πρόσταγμα, τουτέστιν τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ βουλή. οὗ λεχθέντος, γέγονεν ἐκ τοῦ ἀέρος, ἀστραπαὶ καὶ φωναί· ἀστραπαὶ μὲν ἐκ τῶν μετεώρων, φωναὶ δὲ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τοῦ δέους τῶν ἀστραπῶν. καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς. ἡ σεισμόν φησι τὸν κλόνον τῆς γῆς, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν τοῖς σημείοις τοῦ τέλους περιέχεται, ἢ σεισμόν λέγει τὴν μεταποίησιν τῶν

ὄρωμένων κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ Ἀγγαίῳ· ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν, καὶ συσσειῶ πάντα τὰ ἔθνη. διὸ καὶ ἐπισημαίνεται οἷός φησιν οὐ γέγονε ποτέ. καὶ ἐγένετό φησιν ἢ πόλις ἢ μεγάλη εἰς τρία μέρη· καὶ αἱ πόλεις τῶν ἔθνων ἔπεσαν. περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ φησιν ἢ πόλις ἢ μεγάλη καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀντιδιαστέλλει ταύτη τὰς πόλεις τῶν ἔθνων· τοῦ γὰρ Ἰσραὴλ χωρὶς τοὺς λοιποὺς 182 ἀνθρώπους ἔθνη καλεῖν ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ. μεγάλην δὲ αὐτὴν λέγει, ὡς περιβόητον. πᾶσαι δὲ αἱ πόλεις ἔπεσαν· τῆς γὰρ γῆς μεταποιομένης καὶ καινῆς γενομένης πῶς οἷόν τε ἦν τὰς ἐν αὐτῇ πόλεις ἐστᾶναι μεμολυσμένας τῇ τῶν ἀμαρτωλῶν οἰκήσει; καὶ Βαβυλῶν φησιν ἢ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δοῦναι αὐτῇ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. ἐν τοῖς φθάσασιν εἴρηται καὶ ἄγγελος δεύτερος ἠκολούθησε λέγων ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλῶν ἢ μεγάλη· ἐν δὲ τῷ παρόντι περὶ ἄλλης ἡμῖν λέγων Βαβυλῶνος νοεῖν δίδωσιν οὐκ ἐκείνην, ἑτέραν δὲ τινα σημαίνειν αὐτόν. καὶ οἶμαι περὶ τῆς Ῥώμης φησὶ καὶ τῶν τότε καταληψομένων αὐτὴν, ὡς προῖων ὁ λόγος διδάξει. διὸ φησιν καὶ Βαβυλῶν ἢ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. τουτέστι τῶν πάλαι αὐτῆς ἀμαρτιῶν, ὅτε τοὺς ἀγίους ἐδίωκον καὶ ἀνήρουν, μνήμη γέγονεν παρὰ τῷ Θεῷ, τὸ δὲ γε ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ ἤδη ἠρμηνεύεται· οὐ δεῖ οὖν περιττολογεῖν καὶ πᾶσά φησι νῆσος ἔφυγε καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. νῆσοι εἴρηται μὲν αἱ ἐξ ἔθνων ἐκκλησίαι, ὡς ὁ προφήτης φησὶν· ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν· ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλάι. εἴρηται δὲ νῆσοι, ὡς ἀνακύψασαι καὶ ὑπερσχοῦσαι τῆς πικρᾶς καὶ ἀλμυρᾶς εἰδωλολατρείας. νήσους δὲ ἂν τις καὶ τὰ δαιμόνων ἀκάθαρτα τάγματα νοήσῃε καθ' ἕτερον σημαίνομενον, ὡς ἐγκαλινδούμενα τῷ ἀλμυρῷ τούτῳ καὶ εὐμεταρριπίστῳ βίῳ. περὶ δὲ γε τῶν ὄρων, ὅτι δαίμονας φησι, καὶ ὁ θεσπέσιος δείκνυσι μελωδὸς ψάλλον τὰ ὄρη ὡσεὶ κηρὸς ἐτάκησαν ἀπὸ προσώπου Κυρίου ὅτι ἔρχεται. φρουῖδα οὖν καὶ ἀφανῆ γενήσεσθαι τὸ τηνικάδε τὰ τῶν δαιμόνων τάγματα, ὁ λόγος ἡμῖν παραδίδωσιν. ἀλλὰ 183 ποῦ φύγοιεν οἱ τάλανες ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, οὐ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ τὰ πέρατα τῆς γῆς, ὅς ἐμέτρησε τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ καὶ τὴν γῆν δρακί; πλὴν ὅτι τοῖς συμβαίνουσιν οἱ πεπληγμένοι δρασμὸν ἀνωφελῆ καὶ φυγὴν ἐπιτηδεύσουσι. τούτων γεγονότων καὶ χαλάζης ἐπισυρρεούσης ἐξαισίας, δέον τοὺς τότε ἀνθρώπους εἰς λιτὰς τραπῆναι καὶ δεήσεις. ἢ γὰρ ἂν τὰ κατ' αὐτῶν ἐπαύσατο δείγματα οἱ δὲ καὶ προσεβλασφήμησαν τὸν Θεόν, οὐ χάριν αὐτοῖς καὶ ἐπιτείνεται τὰ κακά. καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυρὸν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς χρυσοῦν γέμοντα βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· μυστήριον, Βαβυλῶν ἢ μεγάλη, ἢ μήτηρ τῶν πόρνων καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. πληρώσασα τὰ περὶ τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος ἢ ὀπτασία καὶ τὰ τότε συμβησόμενα, εἰς ἕτερον ἔρχεται, 184 δεῖξαι θέλουσα τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ κατὰ τὴν Ῥώμην. καὶ φησιν εἶπε πρὸς με δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῆς τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, κρῖμα λέγων τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν πολιτείαν, ἐν ἣ κέκρικεν εἶναι καὶ οἷα ἐπιτηδεύει. πόρνην δὲ αὐτὴν καλεῖ, ὡς ἀπὸ Θεοῦ πορνεύουσαν καὶ ἀποστατοῦσαν· καὶ τοῦτο γὰρ πορνεία παρὰ τῆς θείας ὀνόμασται γραφῆς κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ προφήτῃ πρὸς τὸν τῶν ὄλων Θεόν· ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σου.

ὕδατα δὲ πολλὰ τὰ ἔθνη φησίν, ὧν ἄρχει καὶ προκάθεται, ὡς αὐτὸς προῖών φησι. μεθ' ἧς φησιν ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ δὲ εἰσιν οἱ ἐν αὐτοῖς βασιλεύσαντες· οὗτοι γὰρ τῆς γῆς οἱ βασιλεῖς οἱ τῇ πορνείᾳ αὐτῆς καὶ τῇ εἰδωλομανίᾳ κεκοινωνήκασιν. καὶ ἐμεθύσθησάν φησιν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς· καὶ γὰρ καὶ οἱ λοιποὶ, ὧν ἦν ἄρχουσα, συναπέστησαν Θεοῦ, ταύτης τὰ μὲν ἀναγκαζούσης, τὰ δὲ ἡγουμένης. καὶ ἀπήνεγκέ μέ φησιν εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. τὴν ἐρήμωσιν αὐτῆς τὴν ἐσομένην ἢ ἔρημος αἰνίττεται. καὶ εἰδόν φησι γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ θηρίον κόκκινον. θηρίον μὲν φησι τὸν Διάβολον ᾧ ἐπανεπαύετο, καὶ παρ' οὗ ἐστρατηγεῖτο· κόκκινον δὲ διὰ τὸ πεφοινίχθαι τῷ αἵματι τῶν ἀγίων. βλασφημίας δὲ ὀνόματα ἔγεμε τὸ θηρίον· ὁ γὰρ ἑαυτῷ ἀνατεθεὶς Διάβολος τὸ τῷ Θεῷ πρέπον σέβας εἰς Θεὸν ἐξαμαρτάνει. ἔχοντά φησι κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. ταῦτα αὐτὸς προῖών ἐρμηνεύει, τὰς κεφαλὰς καὶ τὰ κέρατα βασιλέας λέγων τούς τε ἐν αὐτῇ βασιλεύσαντας καὶ βασιλεύειν μέλλοντας. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, πορφυροῦν μὲν διὰ τὴν βασιλείαν, κόκκινον δὲ διὰ τὸ πολλῶν ἀγίων αἵματα ἐκχέαι. κεχρυσω 185 μένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις. ὡς βασιλίδα εὐλόγως ὁ λόγος κοσμεῖ, κόσμῳ βασιλικῷ. ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον βδελυγμάτων, χρυσοῦν μὲν διὰ τὸ τῆς ἡγεμονίας ἔντιμον, γέμον δὲ ὅμως εἰδωλολατρείας καὶ μiasμάτων, οἷς ἐτρέφετο καὶ ᾧτινι τοῖς ἰδίῳις ἔσπενδε δαίμοσιν. καὶ τὰ ἀκάθαρτά φησι τῆς πορνείας τῆς γῆς· καὶ γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ἔθνῶν τῆς εἰδωλολατρείας αὐτῇ τὰς αἰτίας ἀνατίθησιν, ὡς πρωτουργῶ τῶν κακῶν καὶ τῆς εἰδωλομανίας. ἦν δὲ φησι καὶ γεγραμμένον ἐπὶ τῷ μετώπῳ αὐτῆς, ὡσπερ ἐν στηλογραφίᾳ τινὶ φησι, τίς εἶη· καὶ ὅτι Βαβυλῶν ἐστίν, ἢ μήτηρ τῶν πόρνων, Βαβυλῶν μὲν διὰ τὴν ἐν αὐτῇ ταραχὴν καὶ σύγχυσιν καὶ τῶν ἀγίων τοὺς διωγμούς· σύγχυσις γάρ, ὡς εἴρηται, σημαίνει τὸ τῆς Βαβυλῶνος ὄνομα· μήτηρ δὲ τῆς ἀπὸ Θεοῦ πορνείας καὶ ἀποστασίας. πῶς γὰρ οὐ μήτηρ καὶ διδάσκαλος ἢ τὸν εὐαγγελικὸν διώκουσα λόγον καὶ τοὺς τοῦτον κηρύσσοντας, πείθουσα δὲ τὰ ἔθνη προσμένειν τῇ πατροπαραδότῳ πλάνῃ; καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθούσαν τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα· καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα· τὸ θηρίον ὃ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει· καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα ἐπὶ τὸ 186 βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον ὅτι οὐκ ἔστι καὶ παρέσται· ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. οὐ μόνον γὰρ ἐκορέσθη τοῦ αἵματος τῶν ἀγίων ἢ πόρνη, ἀλλὰ καὶ ἐμεθύσθη. τοσοῦτον ἔχεαν διαφορῶς οἱ ἐν αὐτῇ βασιλεύσαντες, ἐγὼ σοὶ φησι ἐρῶ τί ἐστὶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου· τουτέστι, μυστικῶς δηλοῖ ταῦτα τὰ ὡς ἐν εἰκόνι γραφόμενά σοι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. τὸ θηρίον φησὶν ὃ εἶδες, ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου. ἦν μὲν γὰρ ὁ Διάβολος πρὸ τῆς ὑπάρξεως τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου γεγονῶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς, ὡσπερ καὶ οἱ λοιποὶ θεσπέσιοι ἄγγελοι· οὐκ ἔστι δὲ καθὼ καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν συντέλειαν τοῦ αἰῶνος δείκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ, ἐν ἧ πορεύεται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἠτοιμασμένον αὐτῷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἐν τούτοις εἶναι οὐδὲ εἶναι ἐστὶ κυρίως. εἶτα ἐπειδὴ ἐνεργεῖα αὐτοῦ μέλλει περὶ τὰς τοῦ τέλους ἡμέρας ἀναδείκνυσθαι ὁ ἀντίχριστός φησι· καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. διὰ γὰρ τοῦ ἀντιχρίστου ἄνοδος καὶ οἷον αὔξησις γενήσεται τῷ Διαβόλῳ, πλανῶντος τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἀντιχρίστου καὶ πείθοντος αὐτῷ προσκυνεῖν κατὰ τὰ πρόσθεν διὰ πολλῶν εἰρημένα. ἢ, τό, ἦν καὶ οὐκ ἔστιν οὕτω νοήσεις· ὁ ἀπόστολος γράφων Φιλιπησίους φησὶ πᾶσι τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, ὄντας

καλῶν τοὺς ἀγίους διὰ τὸ ἐν Χριστῷ εἶναι καὶ ἐν οἰκειότητι καὶ μνήμῃ Θεοῦ. εἰ οὖν οἱ ἅγιοι ὄντες εἰσὶν, ἄρα ὁ ἀλιτήριος Διάβολος οὐκ ἔστι νῦν, εἰ καὶ ἦν πρὶν ἢ τραχηλιάσας κατὰ Θεοῦ παντοκράτορος ἐξώλισθε τῆς οἰκείας τάξεως. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀσεβεῖς, εἰ καὶ εἶναι δοκοῦσιν ὅσον εἰς ὑπόστασιν 187 καὶ οὐσίαν, πλὴν οὐκ εἰσὶν ὅσον ἦκεν εἰς ψῆφον καὶ μνήμην Θεοῦ· καὶ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔστί, τοὺς ἀπὸ τοῦ Κάϊν οὐ γενεαλογεῖ ἢ τῆς Γενέσεως βίβλος, ὡς διὰ τὴν ἀσέβειαν οὐκ ὄντας ἀπώλειαν δέ φησιν ἐν ἧ ἀπιέναι μέλλει. τουτέστι τὴν δικαίαν κατ' αὐτοῦ τιμωρίαν τῆς Γεέννης· τοὺς γὰρ ἐν αὐτῇ καταδικασμένους ἀπολωλέναι φησὶν ὁ Κύριος παρὰ τῷ Ματθαίῳ λέγων· φοβηθῆτε δὲ τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν Γεέννῃ. καὶ θαυμάσονται φησὶν οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς. οὐ πάντες δέ, ἀλλ' ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. τί δὲ θαυμάσονται; ὅτι ἦν καὶ οὐκ ἔστι καὶ παρέσται καὶ ἀπόλλυται τὸ θηρίον· τὴν γὰρ ἐπ' αὐτῷ μεγίστην ἐκπλαγῶσι μεταβολὴν οἱ πεποιοῦτες ἐπ' αὐτῷ. κοσμοκράτωρ γὰρ εἶναι θέλων καὶ τοῦτο ἑαυτὸν ἀποδεικνύς, οὐ μόνον τῆς ἀρχῆς καθαιρεθήσεται, ἀλλὰ καὶ τέλος ἄξιον λήψεται τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας. ὣδε ὁ νοῦς φησὶν ὁ ἔχων σοφίαν. ὣδέ ἔστί φησι νοῦς σεσοφισμένος· γνῶτω τὸ αἰνίγμα πῶς ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου. καὶ γὰρ τῷ ἐκ τοῦ ὄντος χωρῆσαι εἰς τὸ μὴ εἶναι, ἐναντίον εἶναι δοκεῖ τὸ μέλλειν ἀναβαίνειν πάλιν ἐκ τῆς ἀβύσσου, πλὴν εἰ μὴ οὕτως τις νοήσοι ὡσπερ καὶ εἴρηται. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσὶν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μείναι· καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσὶν, οἵτινες βασιλείαν 188 οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ἔξουσιν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά νουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδοῦσιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί. αἱ ἑπτὰ φησι κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. ἀπὸ τούτου μάλιστα δείκνυται ὅτι περὶ τῆς Ῥώμης λέγει τὰ εἰρημένα· αὐτὴ γὰρ ἑπτάλοφος εἶναι ἰσθόρηται, οὐδὲ μία δὲ ἄλλη πόλις. καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ φησὶν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μείναι. εἰκότως τοὺς βασιλεῖς εἰς τὰς κεφαλὰς ὄρα· τὸ γὰρ κεφάλαιον τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας οἱ βασιλεῖς εἰσὶν. τί δήποτε πλείστων ὄσων ἐν Ῥώμῃ βασιλευσάντων ἑπτὰ μόνους εἶναι ἔφη κεφαλὰς τοῦ θηρίου; ἐπειδὴ οὗτοι μάλιστα οἱ ἑπτὰ τὸ θηρίον, τουτέστι τὸν Διάβολον, διᾶραι τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐποίησαν, διωγμοὺς κατὰ τῆς ἐκκλησίας κινήσαντες· ὧν ἐστὶ πρῶτος Νέρων, δευτέρος Δομετιανός, εἶτα Τραϊανός, Σευῆρος, μετ' αὐτόν, Δέκιος, Οὐαλλεριανός, Διοκλητιανός· οὗτοι γὰρ τῶν ἐν Ῥώμῃ βασιλευσάντων ἀνέδην τὴν ἐκκλησίαν ἐδίωξαν, ὡς φησὶ ἐν τοῖς Χρονικοῖς ὁ Εὐσέβιος, ὧν ἑπτὰ τοὺς πέντε φησὶ θανάτῳ πεπτωκέναι· Νέρωνα, Δομετιανόν, Τραϊανόν, Σευῆρον, Δέκιον· τὸν δὲ ἕνα εἶναι, τουτέστι τὸν Οὐαλλεριανόν. ὁ ἄλλος φησὶν οὐπω ἦλθε, καὶ ὅταν ἔλθῃ 189 ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μείναι. ἄλλον δὲ φησὶ τὸν Διοκλητιανόν, μεθ' ὃν ἐπαύσατο ἢ ἐπὶ Ῥώμῃ βασιλέα καὶ μετῆλθεν εἰς τὴν ἐπώνυμον τοῦ εὐσεβοῦς Κωνσταντίνου πόλιν, αὐτοῦ Κωνσταντίνου τὰ βασίλεια μεταγαγόντος. πάνυ δὲ ἀκριβῶς ἀπηγγέλη τῷ εὐαγγελιστῇ πάντα μὲν, μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὸν Διοκλητιανόν, ἐν οἷς εἴρηται καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μείναι, μείναι λέγων ἐν τῷ κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμῷ· καίτοι γὰρ εἴκοσι ἔτη βασιλεύσας, τὰ τελευταῖα δύο ἀρξάμενος τοῦ διωγμοῦ, ἀπέθετο τὴν βασιλείαν. καὶ τὸ θηρίον φησὶν ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστι. καὶ αὐτὸ ὄγδοόν ἐστι καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. καὶ τὸν Διάβολον πρῶτόν τε καὶ ἔσχατον τέταχε διώκτην καὶ τῶν ἑπτὰ ὁμογνώμονα. πῶς γὰρ ἂν οὐκ

ἂν ταγεῖη καὶ οὗτος ὁ καὶ τοῖς ἑπτὰ τὸ οὕτως εἶναι πάνυ πονηροὺς στρατηγήσας; καὶ τὰ δέκα φησὶ κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὕτω ἔλαβον. περὶ τούτων τῶν δέκα βασιλέων ἦτοι κεράτων ὁ σοφώτατος προφήτης Δαυὶδ διείληφεν ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς λέγων· αὐτοὺς ἀνίστασθαι ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις ὧν ἐν μέσῳ ὁ ἀντίχριστος ἀναστήσεται. διὰ τοῦτο οὖν φησὶ βασιλείαν οὕτω ἔλαβον ἀλλ' ἔξουσιν ὡς βασιλεῖς. καλῶς ὡς βασιλεῖς διὰ τὸ ὠκύμορον καὶ σκιῶδες τῆς βασιλείας αὐτῶν. εἶτα ἐπάγει μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου. θηρίον ἐνταῦθα τὸν ἀντίχριστον καλεῖ. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν οὕτως αὐτὸν κέκληκεν εἰπὼν καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίου. τὸ δὲ μίαν ὥραν βασιλεῦσαι 190 αὐτοὺς ἢ τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς βασιλείας αὐτῶν αἰνίττεται, ἢ μίαν ἔτους ὥραν καὶ τροπὴν. οὗτοί φησὶ μίαν γνώμην ἔχουσιν, καὶ τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόνασιν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντίοι εἰσὶν ἑαυτοῖς περὶ τὰς γνώμας οἱ ἐσόμενοι δέκα βασιλεῖς, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἔσται αὐτοῖς μία γνώμη, ἐν τῷ δοῦναι τὴν δύναμιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, τουτέστι τῷ ἀντιχρίστῳ. ἠττηθήσονται γὰρ ὑπ' αὐτοῦ καὶ μόνος λοιπὸν ἐκεῖνος πάντων κατάρξει. ἀλλ' εἰ καὶ παρὰ γνώμην ἠττηθήσονται, ὅμως ἐπειδὴ οἱ δέκα τὸ αὐτὸ πάθος τῆς ἠττης καὶ τῆς καθαιρέσεως πάθωσι, μίαν αὐτοὺς ἔφη γνώμην ἔχειν· ὡσεὶ ἔλεγεν ὡσπερ ἐκ συμφωνίας καὶ ὁμογνωμοσύνης οἱ δέκα ἠττηθήσονται τῷ ἀντιχρίστῳ. οὗτοί φησὶ μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσι. πρὶν γὰρ ὅλως ὑπὸ τοῦ ἀντιχρίστου καθαιρεθῆναι, διώξουσι τὴν ἐκκλησίαν οὗτοι περὶ ὧν ὁ λόγος. ἀλλ' ὁ Χριστὸς νικήσει· κακοὺς γὰρ ὄντας αὐτοὺς κακίονι παραδώσει τῷ ἀντιχρίστῳ πρὸς θάνατον. καὶ κατ' ἄλλο δὲ ὁ Χριστὸς νικήσει, τῶν αὐτοῦ δούλων μέχρι θανάτου ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγωνιζομένων πίστεως· κλητοὶ γὰρ εἰσὶ φησὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοὶ, οἱ τοῦ Χριστοῦ τουτέστι δούλοι. καὶ λέγει μοι· τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ἔθνη εἰσὶν καὶ ὄχλοι καὶ γλῶσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισοῦσι τὴν πόρνην, καὶ ἔρη μωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνήν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ· ὁ γὰρ Θεὸς δέδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνὴ ἦν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἢ μεγάλη, ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς. 191 τὰ ὕδατα ἔφη ἔφ' ὧν ἡ πόρνη κάθηται, λαοὺς καὶ ἔθνη, ἔφ' οὓς δηλαδὴ τὴν βασιλείαν ἢ πόλις ἔχει. πῶς δὲ ἐρημωθήσεται ὑπὸ τῶν βασιλέων ἢ Ῥώμῃ; ταύτην γὰρ ἐνόησαμεν δηλοῦσθαι διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ἴσως αὐτοῖς ἔσται περιμάχητος ὡς βασιλεὺς καὶ ὄχυρὰ καὶ πολυάνθρωπος καὶ φόρους δεχομένη. ἐν τῷ οὖν περὶ αὐτῆς πολέμῳ ἐπάναγκες αὐτὴν ἄθλον νίκης κειμένην ὑπὸ πάντων πάσχειν κακῶς, πυρπολουμένην καὶ ἐρημουμένην. ὁ γὰρ Θεὸς φησὶν ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτῶν. Θεοῦ φησὶ συγχωροῦντος, ταῦτα πείσεται ὑπὸ τῶν ἀντεχομένων αὐτῆς καὶ ἐλεῖν ἐθελόντων. καὶ ποιῆσαί φησὶ μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν τῷ θηρίῳ. καὶ ὡσπερ ἐκ μιᾶς γνώμης ὑποχειρίους παραδοθῆναι τῷ ἀντιχρίστῳ, καθὼς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἄχρι φησὶ τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. ὑποχειριοί φησὶν γενήσονται τῷ θηρίῳ ἄχρις οὗ καὶ ἡ κατὰ τοῦ ἀντιχρίστου τιμωρία φθάσει καὶ τέλος λάβοι τὰ εἰρημένα διὰ τῶν προφητῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπ' αὐτῷ. σαφέστερον δὲ τὰ κατὰ τὴν πόλιν περὶ ἧς ὁ λόγος σημᾶναι θέλων, ἐπάγει ὅτι ἔστιν ἡ γυνὴ ἢ πόλις ἢ μεγάλη ἢ ἔχουσα κατὰ πάντων τὴν βασιλείαν. μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρα νοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δοξῆς αὐτοῦ. καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἢ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυ 192 λακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, ὅτι ἐκ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπτωκε πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς

μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν. καὶ εἶδόν φησιν ἄλλον ἄγγελον ἔχοντα ἐχουσίαν μεγάλην. ταύτην λέγει τὴν τοῦ φωστήρ τε εἶναι καὶ φωτίζειν τὴν γῆν ἐκ τῆς δοξῆς αὐτοῦ. ἔπεσέ φησι Βαβυλῶν. τὴν κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ ἀνακηρύττει. δέδοκται φησι τάδε αὐτὴν παθεῖν, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων· ὡς μισάνθρωποι γὰρ οἱ ἀλητήριοι δαίμονες καὶ αἰμοβόροι, ἐν οἷς ἂν εὕρωσι τόποις αἷμα ἀνδρῶν κεχυμένον, ἢ ἐν πολέμοις ἢ ἐτέρως πῶς ἀναιρεθέντων, ὡσπερ ἐφηδόμενοι τῷ γεγονότι ἐν αὐτοῖς τὰς διατριβὰς ποιοῦνται. ἐπεὶ οὖν πλεῖστοι ἀναιρεθήσονται ἐν τῇ πόλει, ὡς φθάσας εἶπεν, γίνεται λοιπὸν κατοικητήριον δαιμόνων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου· φεύγονται γὰρ τὰ τοιαῦτα τὴν μετὰ ἀνθρώπων δίαίταν, καὶ τὰς ἐρημίας καταλαμβάνοντα ἑαυτὰ διαφυλάττει ἀπὸ τῶν ἐπιβουλεόντων καὶ τῆς θήρας τῶν ἀγρευόντων. τοιαῦτά τινα καὶ Ἡσαΐας ὁ προφήτης φησὶ περὶ τῆς Βαβυλῶνος. φησὶ καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ σειρήνες καὶ δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται· καὶ ὄνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι καὶ νοσοποιήσουσι ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν. ὅτι ἐκ τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκε πάντα 193 τὰ ἔθνη. πορνείαν ἐνταῦθα τὴν ἀπλησίαν καὶ φιλοχρηματίαν αὐτῶν φησὶ· τοιοῦτος γὰρ ὁ τῶν πόρνων τρόπος. καὶ γὰρ ἐπεφύησαν οἱ ἐν τῇ εἰρημένῃ πόλει πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, καὶ καταστρεψάμενοι φόρους τελεῖν ἔταξαν αὐτούς. καὶ οἱ βασιλεῖς φησιν οἱ ἐν αὐτῇ μέτοχοι καὶ κοινωνοὶ τῆς φιλαργυρίας αὐτῆς γεγέννηται, καὶ οἱ ἔμποροι δὲ οἱ ἐν αὐτῇ ἐμπορευόμενοι ἐπλούτησάν φησιν ἐκ τοῦ στρήνου αὐτῆς, τουτέστιν, ἐκ τῆς ὑπεροφίας αὐτῆς καὶ τῆς ἀνειμένης καὶ κεχυμένης καὶ κατεβλακευμένης διαίτης αὐτῆς, παντοῖα φορτία ἐν αὐτῇ διατιθέντες. καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· ἔξελθε ἐξ αὐτῆς, ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσῃται ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε, καὶ διπλώσατε αὐτὰ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν αὐτῇ διπλοῦν ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανὶ σμὸν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω· διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἤξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς ὁ Κύριος ὁ κρίνας αὐτήν. 194 ὅταν οἱ θεῖοι ἄγγελοι τὴν Σοδομιτῶν κατέλαβον πόλιν ἐφ' ᾧ δίκην εἰσπράξασθαι τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὰς ἀστυγείτονας πόλεις, μᾶλλον δὲ ὡς τῷ ἐν ἀγίοις Κυρίλλῳ δοκεῖ, ὅταν ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκεῖσε ἐπεφοίτων, ὁ γὰρ Πατὴρ κρινεῖ οὐδένα κατὰ τὸ γεγραμμένον, τὴν δὲ πᾶσαν κρίσιν δέδωκε τῷ υἱῷ συμπρόντος αὐτῷ δηλονότι φυσικῶς καὶ οὐσιωδῶς τοῦ ζωοποιοῦ πνεύματος, τότε φασὶ πρὸς τὸν θεσπέσιον Λῶτ· σῶζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν· μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω μηδὲ στῆς ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ· εἰς τὸ ὄρος σῶζου, μὴ ποτε συμπαραληφθῆς. τοῦτο καὶ νῦν ἡμᾶς ἢ ἀποκάλυψις διδάσκει· ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔνι ἐν οὕτῳ μεγίστη καὶ πολυανθρώπῳ πόλει, τῇ Ῥώμῃ, μὴ καὶ Χριστοῦ δούλους ἐν αὐτῇ τυγχάνειν, φησὶ πρὸς αὐτοὺς ἔξελθε ἐξ αὐτῆς, ὁ λαός μου, ἵνα μὴ συγκοινωνήσῃτε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῶν ἵνα μὴ λάβητε. τὸ γὰρ κοινωνῆσαι τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν πληγῶν ἐστὶ κοινωνῆσαι· δι' αὐτὰς γὰρ αἱ πληγαί. ὅτι φησὶν ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ· ὡς ἂν εἴποι καὶ τὸν μεταξὺ ἀέρα ἐμόλυναν ταῖς ἁμαρτίαις. διὸ φησὶ πολλὰ μακροθυμήσας ὁ Θεὸς νῦν εἰς ἀνταπόδοσιν ἐγήγερται. ἀπόδοτε οὖν φησὶ αὐτῇ τὰς ἁμαρτίας διπλᾶς, καίτοι διὰ τοῦ πανσόφου Μωϋσέως ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Θεός· οὐκ ἐκδικήσεις δις ἐπὶ τὸ αὐτό. πῶς οὖν αὐτὸς διπλᾶ ἀποδίδωσιν; οὐ τὸ διπλάσιον σημαίνει τὸ διπλᾶ, ἀλλ' ὅτι φιλόανθρωπος ὢν καὶ ἀγαθὸς ὁ Θεός, καὶ πολὺ καταδεέστερον τῆς ἀξίας κολάζων, διπλᾶ οἶεται ἀποδεδωκέναι καὶ ὅταν μέρος

ἀποδῶ· καὶ οὐ μόνον 195 διπλᾶ, ἀλλὰ καὶ ἑπταπλασίονα. καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ προφήτης ἔλεγεν ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑπταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὸν ὀνειδισμόν αὐτῶν ὃν ὠνεΐδισάν σε, Κύριε, ἐκ τῆς αἰτήσεως τοῦ ἑπταπλασίονος τὸν Θεὸν ἐξαιτῶν περὶ τῆς κατ' ἀξίαν τῶν ἐχθρῶν τιμωρίας, ἀνθ' ὧν φησι δοξασθεῖσα καὶ κατασπαταλήσασα τοῦ παρόντος βίου πρόνοιαν οὐ πεποιήται τοῦ Θεοῦ θελήματος. ἀπόδοτε αὐτῇ. λέγει γάρ, οὐκ ἔσομαί ποτε τοῦ βασιλεύειν ἐστερημένη· τοῦτο γὰρ ἡ χήρα, ἡ οἶον τοῦ βασιλεύοντος ἔρημος. οὐδέ τι κακὸν ὄψομαι. διὰ οὖν τὴν μεγαλορρημοσύνην αὐτῆς ἤξει αὐτῇ ἅπαν ὁμοῦ κακόν· ἰσχυρὸς γὰρ φησιν ὁ Θεὸς καὶ ὑπ' οὐδενὸς κωλυθήσεται κρίσιν αὐτῇ καὶ κόλασιν ἐπαγαγεῖν· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐλευθέρους γενέσθαι χάριτι τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς εἰς τὴν αὐτοῦ ἐπίγνωσιν καὶ ἐλπίδα Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν #556 Λόγος δέκατος ἔτι περὶ τῆς Ῥώμης λόγος τῇ ἀποκαλύψει· ἄτε γὰρ περὶ μεγίστης μεταβολῆς διηγουμένη καὶ ξενοπρεποῦς ἐμφιλοχωρεῖ τῷ λόγῳ. τί οὖν φησι; καὶ κλαύσονται καὶ κόφονται ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἔσθη κότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μίαν ὥραν ἦλθεν ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς 196 κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτῇ, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει· οὐκέτι γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σηρικῆς καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου καὶ κινναμώμου, καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵπποι καὶ ῥέδων καὶ σωματίων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ λαμπρὰ ἀπώλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὴν οὐ μὴ εὐρήσουσιν οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτῆ σάντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πλέων, καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν καὶ ἔκραζον, βλέποντες τὸν πόνον τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ ἔκραζον 197 κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἣ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη. ὡς ποικίλως καὶ γλαφυρῶς τὸν κατ' αὐτῆς ὕφηνε θρῆνον καὶ τοῦ πένθους τὴν ἀκμήν. σαφῶν δὲ ὄντων σχεδὸν ἀπάντων, εἶ τι δυσχερὲς μόνον εἶναι δοκεῖ, παρασημειωσάμενοι ἐπὶ τὰ λοιπὰ χωρήσωμεν. καὶ ἵπποι φησὶ καὶ ῥέδων καὶ σωματίων. τὸ ῥέδων Ῥωμαϊκὴ μὲν λέξις ἐστίν· Ῥωμαίων γὰρ κρατούντων, οὐδὲν ἀπεικὸς τὸν θεσπέσιον εὐαγγελιστὴν Ῥωμαίᾳ λέξει συγχρησασθαι· ἐξελλήνισε δὲ αὐτὴν ἡ γραφή. ῥεδιούμ γάρ ἐστι παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ὄχημα, γενικὴν δὲ πληθυντικὴν τέθεικε πῶσιν· καὶ δέον κατὰ Ῥωμαίους ῥεδιοροῦμ εἰπεῖν, ὡς ἐξελληνίσας αὐτὴν Ἑλληνικὴν γέγραφε κατάληξιν, ῥέδων εἰπών, ἵνα ἦ τὸ εἰρημένον τοιοῦτον. καὶ ἵπποι φησὶ ῥέδων καὶ σωματίων, οἶον καὶ ὀχημάτων ἵπποι οἱ εἰς ὀχήματα ἐπιτήδειοι, καὶ σωματίων, τουτέστι, κέλῃτες καὶ εἰς ἀναβάτας πεποιημένοι. εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς. καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸν λίθον ὡς μύλινον μέγαν καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων· οὕτως ὀρμήματι βληθὴ σεται Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔτι. καὶ φωνὴ κιθαρῶδων καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπικτῶν 198 οὐ μὴ εἰσακουσθῆ ἔτι ἐν

σοί, καὶ πᾶς τεχνίτης καὶ πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῆ ἔν σοι ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἔν σοι ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροι ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφητῶν καὶ ἀγίων ἠδύρεθη πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ μὲν ἔμποροι καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ πάντες οἷς διέφερον ἢ πόλις ἐστῶσα καὶ εὐθηνουμένη, ἀποκλαύσονται περὶ αὐτῆς· οἱ δὲ γε οὐρανοὶ εὐφρανθήτωσαν, τουτέστιν οἱ ἐν οὐρανῷ ἄγγελοι καὶ αἱ τῶν δικαίων ψυχαί, αἱ μὲν, ὅτι ἐκδίκησις γέγονε παρὰ Θεοῦ, οἱ δέ, ὡς συνευφραϊνόμενοι τοῖς ἐκδικηθεῖσι. πάλιν δὲ διὰ τῆς ἐν τῇ διηγήσει διατριβῆς ἐξαίρει τὸ πάθος τῆς νοητῆς Βαβυλώνας· ὧν σαφῶν ὄντων, οὐ δεῖ τοῖς ὠμολογημένοις ἐμφιλοχεῖν. μετὰ ταῦτα ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ δεύτερον εἰρήκα 199 σιν ἀλληλούϊα· καὶ ὁ κάπνος αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τὸν αἰῶνα τῶν αἰώνων, καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐν τῷ θρόνῳ, λέγοντες ἀμήν, ἀλληλούϊα. καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε, λέγουσα· αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. ὡς ὄχλου πολλοῦ φησιν ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἀμύθητα γὰρ τὰ τάγματα τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐστίν, ὡς τινα τῶν πατέρων εἰπεῖν τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα πρόβατα, τὰ διασωζόμενα καὶ ἀπλανῆ μείναντα τοὺς ἀγγέλους εἶναι, τὸ δὲ ἐν τὸ πλανηθὲν πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα. ἔλεγον δὲ φησιν ἀλληλούϊα. τὸ δὲ ἀλληλούϊα Ἑβραῖα λέξις ἐστὶ· σημαίνει δὲ αἰνέσατε, ὑμνήσατε τὸν Θεόν. εὐχαριστήριον τοιγαροῦν ἄδουσι φωνὴν ἐπὶ τῇ δικαίᾳ κρίσει τῆς νοητῆς Βαβυλώνας, καὶ δεύτερον ἀνήγαγον τὸν αὐτὸν ὕμνον, καὶ ἔτι κατωτέρα πάλιν αὐτόν ἀπεφθέγγετο, ὡς τῇ τρισσῇ τοῦ ἀλληλούϊα ἀναθέσει τὴν ἀγίαν καὶ πολυῦμνητον δοξολογεῖσθαι παρ' αὐτῶν τριάδα· αὐτῇ γὰρ Θεός. καὶ ὁ κάπνος αὐτῆς φησιν ἀναβαίνει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. ἐν μέσῳ τὸ ἀλληλούϊα δοξολογηθὲν διέκοψε τὸν εἰρμὸν τοῦ λόγου, ἐπεὶ τοίγε ἡ ἀκολουθία τῆς συντάξεως αὕτη τυγχάνει· καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς· καὶ ὁ κάπνος αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καπνὸν δὲ φησιν ὡς πάντως καιομένης τῆς πόλεως περὶ ἧς ταῦτά φησιν· 200 ὁ γὰρ κάπνος μῆνυμα τυγχάνει πυρός. τὸ δὲ εἰπεῖν τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τὰ ζῶα ἀμήν, συγκατάθεσιν δηλοῖ τῆς παρὰ τῶν ἀγίων ἀγγέλων προσαχθείσης δοξολογίας· σημαίνει γὰρ τὸ ἀμήν εἰς τὴν Ἑλληνίδα μεταφερόμενον φωνὴν ἐκ τῆς Ἑβραίων, γένοιτο. αἰνεῖτέ φησι τὸν Θεὸν ἡμῶν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι· μικροὺς γὰρ καλεῖ τοὺς μείζονας κατὰ τὸν ἀγιασμόν, μεγάλους δὲ τοὺς προὔχοντας. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων ἀλλη λούϊα, ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παντοκράτωρ. καὶ χαίρομεν καὶ ἀγαλλιώμεν, καὶ δώσομεν τὴν δόξαν αὐτῷ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν, καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβέβληται βύσσινον. τὰ δικαιώματα τῶν ἀγίων ἐστὶ. καὶ λέγει μοι γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσιν. ὡσπερ τὰ Σεραφίμ παρὰ τῷ θεσπεσίῳ προφήτῃ Ἡσαΐα τρὶς εἰπόντα τὸ ἅγιος εἰς μίαν κυριότητα συνέκλεισαν τὴν τρισσὴν ὕμνολογίαν, σημαίνοντα τὰ τρία μὲν ταῖς ιδιότησιν εἶ τ' οὖν προσώποις ὄτω φίλον καλεῖν εἶναι τὰ ὑμνούμενα, ἐν δὲ τῇ τῆς θεότητος οὐσίᾳ, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τρὶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀλληλούϊα φθεγξάμενοι οἱ θεοὶ 201 πέσιοι ἄγγελοι, καὶ ἐκάστη τῶν ἀγίων τριῶν ὑποστάσεων τὸ σέβας ἀνατεθεικότες, νῦν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Τριάδι τὸ ἀλληλούϊα προσάδουσι, παραδηλοῦντες ὅτι ἐν μοναδικῇ

οὐσία καὶ θεότητα ἡ ἀγία καὶ πανύμνητος ὑπάρχει τριάς. ὅτι φησὶν ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ πρὸ τῆς σωτηρίου ἐνανθρωπήσεως τῶν τε ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς ἐβασίλευε σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι, ὡς υἱὸς μονογενῆς καὶ λόγος τοῦ Πατρὸς καὶ τῶν ἀπάντων δημιουργός, καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν δὲ πάντων ὁμοίως ἐστὶ κύριος καὶ βασιλεὺς, οὐδὲν ἐκ τῆς σαρκώσεως ἐλαττωθεὶς εἰς τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν καὶ βασιλείαν. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν σοφώτατον ἀπόστολον οὕτω ὁρῶμεν τὰ πάντα αὐτῷ ὑποταγεμένα, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι πάντα ὑποταγήσεται καὶ οἱ νῦν τέως ἀγέρωχον αὐτῷ τὸν ἀυχένα ἀντιτείνοντες ὡς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ὑποτάττεσθαι, ἔσχατος γὰρ ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος· εἰκότως φασὶν οἱ θεσπέσιοι ἄγγελοι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα τὴν ἀναφορὰν ποιούμενοι τῆς δοξολογίας, ὡς τότε τῇ ἀπάντων ὑποταγῇ τελεωτάτην ἐπὶ πᾶσι κτωμένου Χριστοῦ τὴν βασιλείαν· οἱ μὲν γὰρ τῇ κολάσει, οἱ δὲ τῇ κατὰ πρόσωπον ἐπιγνώσει, καὶ οὐ δι' ἐσόπτρου ἢ αἰνίγματι ὡσπερ νῦν τὴν ὑποταγὴν ποιήσονται. ὅτι ἤλθέ φησὶν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν. ὁ ἐν τῷ παρόντι τοῦ Κυρίου γάμος πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔτι μνηστεία ἐστὶ καὶ οὕτω τέλειος γάμος. καὶ τοῦτο αἰνίττεται ὁ θεσπέσιος ἀπόστολος τὴν δευτέραν πρὸς Κορινθίους γράφων ἐπιστολήν, ἐν ἧ φησὶν ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ. ἔτι οὖν μνηστείας 202 τὸ πρᾶγμα· μνηστείας γὰρ τὸ ἡρμοσάμην. καὶ σύμβολον τῆς μνηστείας τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος δεχόμεθα. ὅταν μέντοι ἐν πνεῦμα γένηται μετὰ Χριστοῦ ἡ ἐκκλησία, ὡσπερ ὁ ἀνὴρ ἐν σῶμα μετὰ τῆς γυναικός, τότε ὁ τέλειος γάμος. καὶ γὰρ περὶ τοῦ σωματικοῦ γάμου φιλοσοφῶν ἡμῖν ὁ σοφὸς ἀπόστολος καὶ τὸ γραφικὸν παραθεῖς τὸ φάσκον ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν, ἐπάγει τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ τὴν ἐκκλησίαν. διὸ φασὶν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, σημαίνοντες τότε τῆς νῦν μνηστείας τὸν γάμον ἐπιτελεσθόμενον· τοῦτο γὰρ σαφῶς ἡμῖν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον παραδέδωκε πῆ μὲν εἰσάγον γάμους υἱοῦ πατρὸς βασιλέως γινομένους, καὶ πολλοὺς εἰς τὸ συμπόσιον κεκλημένους, καὶ τοὺς μὲν κοινωνοῦντας τῆς εὐχίας, τοὺς δὲ παραιτησαμένους τὸ δεῖπνον, καὶ ἐκδιωκόμενον τὸν μὴ ἔνδυμα γάμου ἡμφιεσμένον· πῆ δὲ δέκα παρθένας λέγον ὧν αἱ μὲν πέντε ἄς καὶ φρονίμους καλεῖ συνεισιούσας τῷ νυμφίῳ εἰς τὴν μακαρίαν ἐκείνην παστάδα, τὰς δὲ ἀποκλειομένας ἐπεὶ μὴ ἐλαίῳ δαψιλεῖ τὰς ἑαυτῶν ἐκόρεσαν λαμπάδας· ὧν οὐδὲν εἰς τὸν παρόντα χρόνον νοεῖν ἐνδέχεται, ἀλλ' εἰς τὸν ἐσόμενον. ἦλθεν οὖν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ ἐκκλησία ἑτοιμὴ πάρεστιν τῶν ἀμυθῆτων ἐκείνων τυχεῖν ἀγαθῶν τῇ πρὸς Χριστὸν συναφείᾳ. περιβεβλημένη φησὶ τὸ ἐξ ἀρετῶν ἱμάτιον βύσσινον. βύσσον δὲ διὰ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς καὶ ἰσχνόν· λαμπρὸν μὲν τῇ ἀλήπτῳ ζωῇ καὶ πολιτείᾳ, ἰσχνὸν δὲ τοῖς περὶ Θεοῦ δόγμασι καὶ διανοήμασι. καὶ λέγει μοί φησι γράψον· μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ 203 ἀρνίου κεκλημένοι, καὶ δὴ καὶ ἀπιόντες ὡς δεῖ πολλοὺς γὰρ ἴσμεν κεκλημένους μὲν ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, παραιτησαμένους δὲ τὸ πνευματικὸν συμπόσιον ἢ καὶ ἀπιόντας μὲν, ἔξω δὲ βαλλομένους ὡς μὴ ἔχοντας ἔνδυμα γάμου, ὡς πρὸ μικροῦ δεδήλωται. ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος, πολλοὺς εἶρηκε τοὺς κλήτους, ὀλίγους δὲ τοὺς ἐκλεκτούς. καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· ὄρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας. οἱ κατάρατοι καὶ θεοστυγεῖς Ἕλληνες ἀκούοντες ὡς ἐστὶ δόγμα παρ' ἡμῖν θεσπίζον ἁγίους ἀγγέλους εὐδοκίᾳ Θεοῦ προστατεῖν ἔθνῶν τε καὶ ἐκκλησιῶν καὶ τῶν καθ' ἕκαστον, ἔθνῶν μὲν τοῦ σοφωτάτου Δαυὶδ γεγραφότος καὶ ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σου. καὶ ὁ ἄρχων βασιλείας Περσῶν εἰστίθει ἐξ ἐναντίας μου, καὶ αὐθις καὶ νῦν ἐπιστρέφω πολεμήσαι

μετὰ τοῦ ἄρχοντος Περσῶν· καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην, καὶ ὁ ἄρχων τῶν Ἑλλήνων ἤρχετο, καὶ πάλιν καὶ οὐκ ἔστι τις ἀντεχόμενός μου ὑπὲρ τούτου ἀλλ' ἢ Μιχαήλ ὁ ἄρχων ὑμῶν, καὶ πάλιν καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαήλ ὁ ἄρχων ὁ μέγας, ὁ ἔσθηκώς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· ἐκκλησιῶν δὲ τῆς παρουσίας ἀποκαλύψεως ἐν τοῖς φθάσασι τοῦτο εἰπούσης, ἢ συνωδὰ γράφων ὁ ἐν ἀγίοις Γρηγόριός φησι περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων πείθομαι γὰρ ἄλλον ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας, καθὼς Ἰωάννης με διδάσκει διὰ τῆς ἀποκαλύψεως· τοῦ δὲ καθ' ἕκαστον ἐν τῷ εἰρῆσθαι τῷ προφήτῃ παρεμβαλεῖ ἄγγελος τοῦ Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν 204 καὶ ῥύσεται αὐτούς, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἀποστόλου γράφοντος περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν; ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἀκούουσι παρ' ἡμῖν δογματιζόμενα, φασὶ πρὸς ἡμᾶς τί τὰ αὐτὰ ἡμῖν δοξάζοντες, ὧ οὔτοι, καταμέμφεσθε τὸ παρ' ἡμῖν δόγμα τὸ τοὺς ἐθνάρχας θεοὺς παρατιθέμενον· οὐς γὰρ ὑμεῖς ἀγγέλους φατέ, τούτους ἡμεῖς θεοὺς ὀνομάζομεν, ὡς μόνον ἡμᾶς περὶ τὰ ὀνόματα, οὐκέτι δὲ καὶ περὶ τὰ πράγματα διαφωνεῖν· μὴ ὅτι γε καὶ θεοὺς λέγετε τάγμα ἀγγέλων καλούμενον, ὡς μηδὲ περὶ τὰ ὀνόματα εἶναι ἡμῖν τὴν διαφορὰν. πρὸς οὓς λεκτέον ὧ κατάρτοι καὶ τοῖς ἔργοις τῶν ὑμετέρων προσκυνούντες χειρῶν, καὶ θεοὺς στησάμενοι χθὲς καὶ πρώην οὐς ἐπὶ πᾶσι τοῖς αἰσχροῖς ἐγνωρίσατε, οἱ τὰ πλεῖστα τῶν παρ' ἡμῖν θείων δογμάτων ὑφελόμενοι ταῦτα φέροντες τοῖς ὀλεθρίοις ὑμῶν ἐγκατεμίξατε δόγμασιν, ἀλλ' ὡς ὀδηγῶ νῶ καὶ οὐ θεῶ χρώμενοι οὐκ ἰσχύσατε διασῶσαι τὴν περὶ πάντα τῶν ἡμετέρων δογμάτων εὐγένειαν, μικρὸν δὲ ἀκολουθήσαντες αὐτοῦ που περὶ τὴν πρώτην ἀφετηρίαν ἐναυαγήσατε. διὸ οὐδὲν κοινὸν ἡμῖν καὶ ὑμῖν ὥσπερ οὐδὲ φωτὶ πρὸς σκότος ἢ Χριστῷ καὶ Βελίᾳρ (σιξ) γραφικῶς. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἐθνάρχας ὑποτιθέμενοι θεοὺς, μᾶλλον δὲ ἀκαθάρτους δαίμονας, ἑαυτοὺς εἰσάγετε τούτοις τὸ σέβας ἀνατιθέντας καὶ προσκυνεῖσθαι βουλομένους ὡς θεοὺς, καὶ δὴ καὶ παρ' ὑμῶν θειαζομένους καὶ μηδένα λόγον ποιουμένους τοῦ τάξαντος εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων κηδεμονίαν Θεοῦ, ἀλλ' οἰκεία βουλή τὰ ἔθνη διοικοῦντας ὡς ἂν ἐθελήσωσιν αὐτοί. διὸ Ἄρει μὲν Σκύθους καὶ Γερμανοὺς ἀπενείματε τοὺς ἀγριωτάτους 205 καὶ αἰμοβόρους, τοιούτους γεγονότας ὡς παρὰ τοῦ βροτολοιγοῦ καὶ μαιφόνου διοικουμένους Ἄρεως, Ἑλληνας δὲ ὡς συνετοὺς Ἀθηναῖ, παρ' αὐτῆς λαχόντας τὴν σύνεσιν, καὶ ἄλλῳ ἄλλους, καὶ ἕκαστον τῶν θεῶν πρὸς τὰ οἰκεία πάθη τὰ ἔθνη ῥυθμίζοντα. ἡμεῖς δὲ τί φαμεν ἐκ τῶν παρόντων ἐπιγνώση. βουλομένου γὰρ τὸν θεῖον ἄγγελον προσκυνῆσαι τοῦ εὐαγγελιστοῦ, καὶ οὐχ ὡς θεὸν προσκυνῆσαι τίς γὰρ μᾶλλον ἠπίστατο τοῦ Ἰωάννου τίς τέ ἐστιν ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς Θεός, τίνες δὲ εἰσιν οἱ ἄγγελοι, ὅτι λειτουργοὶ καὶ δοῦλοι καὶ κτίσματα τυγχάνουσι τοῦ Θεοῦ; ὅμως καὶ αὐτὴν τὴν ὡς ἀγγέλου προσκύνησιν φαίνεται παραιτούμενος, ἐπειδὴ ὅλως ἐστὶ προσκύνησις, καὶ λέγων ὄρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. τὸ ὄρα οὐχ ἀπλῶς κωλύοντος ἀλλὰ διαμαρτυρουμένου ῥῆμα τυγχάνει. λέγει δὲ καὶ σύνδουλον ἑαυτὸν πάντων τῶν ὁμολογούντων ἑαυτοῦς δούλους Χριστοῦ καὶ μαρτυρούντων ὅτι Θεός ἐστι σεσαρκωμένος. τί οὖν ποιητέον, ὧ θειότατε ἄγγελε, σοῦ τὸ προσκυνηθῆναι ἀπαγορεύοντος; τῷ Θεῷ φησι προσκύνησον· ἢ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας, ὡσεὶ ἔλεγεν διὰ τοῦτο με ζητεῖς προσκυνῆσαι, ὅτι σοὶ τὰ ἔσσεσθαι μέλλοντα προαφηγησάμην; πάντες ὅσοι μαρτυροῦσι τῇ δεσποτείᾳ καὶ τῇ θεότητι τοῦ Χριστοῦ ἔμπλεοι τυγχάνουσι προφητικοῦ χαρίσματος καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος. τί οὖν φησι προσκυνεῖς τὸν ἴσον χάρισμα τοῖς συνδούλοις μου λαχόντα; ὅμοιά γε τὰ Ἑλλησι περὶ τῶν ἐθναρχῶν δοξαζόμενα καὶ τὰ Χριστιανοῖς περὶ τῶν ἀγίων ἀγγέλων λεγόμενα. καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτοῦ καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ 206 ἐν

δικαιοσύνη κρίνει καὶ πολεμεῖ. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλά, ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περι βεβλημένος ἱμάτιον ἔρραμμένον αἵματι, καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύματα ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς καὶ ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρὸν. ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύε ται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ Θεοῦ, τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον Βασιλεὺς βασιλέων, καὶ Κύριος κυρίων. μετὰ τὴν ὥραν τῆς καταστροφῆς Βαβυλῶνος· δῆλον δὲ τίς νενόηται ἡ Βαβυλῶν, ἔτι καὶ τοῦτο δείκνυται τῷ εὐαγγελιστῇ, τοῦ τε ἀντιχρίστου καὶ τοῦ ἀρχεκάκου δράκοντος ἢ πτώσις, καὶ εἰς ποῖαν ἀπίασι κόλασιν ἐν τῷ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀντιδόσεως καιρῷ, καὶ τῶν βασιλέων δὲ ἡ καταστροφή τῶν ἐπαναστησομένων τὸ τηνικάδε τοῖς Χριστοῦ δούλοις, καὶ ὅρα τί φησιν. εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ ἐπιβάτης πιστὸς καὶ ἀληθὴς καὶ δίκαιος. τὸν Κύριον ὁρᾷ μονονουχὶ συμπολεμοῦντα καὶ προπολεμοῦντα τῶν ἁγίων καὶ στρατευόμενον κατὰ τῶν ἀντιπάλων. διὸ καὶ στρατηγικὸν αὐτῷ σχῆμα περιτίθησιν ἡ ὀπτασία, ἵππον καὶ ξίφος ἐγχειρίζουσα καὶ τὸ ἐξηγεῖσθαι στρατευμά 207 των. καὶ ἰδοὺ φησιν ἵππος λευκός ᾧ ἐποχεῖτο ὁ Κύριος, δηλοῦντος τοῦ αἰνίγματος μὴ ἄλλοις ἐπαναπαύεσθαι Χριστὸν ἢ τοῖς καθαροῖς καὶ μηδενὶ ῥύπῳ ἁμαρτίας κατεστιγμένοις. διὸ καὶ περὶ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τοῦ Παύλου εἴρηται παρὰ τοῦ Κυρίου τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἰῶν Ἰσραήλ. ὅρα οὖν τοῖς κατὰ τὸν Παῦλον ἐπαναπαύεται καὶ ἐποχεῖται ὁ Χριστός. καὶ ὁ καθημένός φησιν ἐπ' αὐτοῦ, τουτέστι τοῦ ἵππου, καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρινεῖ καὶ πολεμεῖ. πιστὸς ἐστὶν ὁ ἀληθὴς κατὰ τὸν λέγοντα περὶ αὐτοῦ ἀπόστολον· αὐτὸς πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. ὥστε ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός· κατὰ τοῦ αὐτοῦ γὰρ εἴρηται, δύο κειμένων προσηγοριῶν ἐφ' ἐνὶ πράγματι. ὅτι δὲ κρίνει δικαίως καὶ πολεμεῖ κατὰ τῶν αἰσθητῶν ἐχθρῶν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ δούλων, μάρτυς ὁ λέγων προφήτης ὁ Θεός, τὸ κρῖμα σου τῷ βασιλεῖ δός, καὶ τὴν δικαιοσύνην σου τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως, τουτέστι Χριστῷ· υἱὸς γὰρ Σολομῶνος τὸ κατὰ σάρκα Χριστός, εἰς ὃν ὁ ψαλμὸς ἀνατίθεται εἶτα ἐπάγων κρίνειν τὸν λαόν σου ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς πτωχοὺς σου ἐν κρίσει. ὅτι δὲ καὶ πολεμεῖ ὁ αὐτός, δηλοῖ στρατιωτικῶς αὐτὸν ὀπλίζων ἐν τῷ λέγειν περιζῶσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρὸν σου, δυνατέ, τῇ ὡραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου, καὶ ἔντεινον, καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε, εἶτα προστιθεὶς τὰ βέλη σου ἠκονημένα, δυνατέ· λαοὶ ὑποκάτω σου πεσοῦνται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φησι φλόξ πυρός. τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ὀργὴν ἢ τῶν ὀφθαλμῶν ἐμφαίνει πύρωσις. καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ φησι διαδήματα πολλά, τσοαῦτα πάντως 208 ὅσων ταγματῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς βασιλεύει. ἔχων φησὶν ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός. φησὶν ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐξόδῳ τῆς ἐβδόμης πρὸς τὸν θεσπέσιον Μωϋσέα· ἐγὼ Κύριος ὠφθην πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ Θεὸς ὢν αὐτῶν· καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ κύριον οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς, ὡς κρεῖττον δῆλον ἢ ἀκοῆ ἀνθρώπου χωρηθῆναι. διὸ καὶ ὅπως βαπτιστέον τοὺς ἐπιστρέφοντας εἰς θεογνωσίαν παραδιδούς ὁ Κύριος τοῖς ἀποστόλοις, ἔφη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα, καὶ εἰπὼν ὄνομα οὐ τὰ κύρια παρέδωκεν· οὐ γὰρ ἦν ὁ ὑποστῆναι τὴν ἐκφώνησιν αὐτῶν ἰσχύων, ἀλλὰ ἀντὶ τῶν κυρίων σχετικὰ καὶ προσηγορικὰ παρέδωκεν, σχετικὰ μὲν εἰπὼν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, προσηγορικὸν δὲ ἐπάγων καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὅθεν λίαν ἀσφαλῶς καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει ἄγνωστον ἔαται πᾶσι τὸ κύριον ὄνομα τοῦ μονογενοῦς. περιβεβλημένος φησὶν ἱμάτιον ἔρραμμένον αἵματι· ἔφερε γὰρ καὶ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ τὰ σύμβολα τοῦ πάθους ὁ Κύριος καὶ τὸ πανάγιον σῶμα

ἐδείκνυ μονονουχί πεφυρμένον τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. ὁρᾷς πῶς ἐν τοῖς ἄνω φυγοῦσα τὸ κύριον ὄνομα, ἡ ὀπτασία νῦν προσηγορικὸν ἀντ' αὐτοῦ τέθεικεν, ὁ Λόγος εἰποῦσα τοῦ Θεοῦ; καὶ τὰ στρατεύματα ἠκολούθη αὐτῷ ἐν ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρὸν· ἀρχιστράτηγος γὰρ τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἐστὶ τε καὶ ἑαυτὸν οὕτω κέκληκεν ὁ Κύριος, Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ χρηματίζων. ἐγὼ φησιν 209 ἀρχιστράτηγος δυνάμεως Κυρίου νῦν παραγέγονα. λευκοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀγίοις ἀγγέλοις οἱ ἵπποι· καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ τοῖς καθαροῖς τῶν ἀνθρώπων ἐφήδονται ἐπεὶ καὶ καθαροὶ τὴν φύσιν εἰσὶ καὶ πάσης κηλίδος ἀμιγεῖς. καὶ δείκνυσι τοῦτο τὸ ἐκ βύσσου περίβλημα τῆς λευκῆς καὶ καθαρᾶς. καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, τοῦ ἀρχιστρατήγου δηλονότι, ῥομφαία ἐκπορεύεται. ὁ μὲν οὖν θεῖος προφήτης ἐπὶ τῷ μηρῷ τοῦ Κυρίου δίδωσι τὴν ῥομφαίαν ἐν τῇ μικρῷ πρόσθεν παρατεθείσῃ χρήσει· ἡ δὲ ὀπτασία ἀκριβέστερον ὑπογράφουσα ἐν τῷ στόματι παρέχει. δι' οὗ σημαίνεται ὅτι τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ πάντα οὐσιοῦται καὶ ὁ τοῦτον παραβαίνων κατὰ τι οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται ἵνα ἐν αὐτῷ πατάξῃ τὰ ἔθνη. ἔθνη ποῖα; τὰ συστρατευόμενα τῷ ἀντιχρίστῳ κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ δούλων καὶ ὑπ' αὐτὸν τεταγμένα. καὶ αὐτὸς φησι ποιμανεῖ αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ἤθελε μὲν γὰρ ὁ Κύριος, ὡς αὐτοαγαθότης ὢν καὶ ἐλεημοσύνη, ῥάβδῳ ποιμαντικῇ καὶ παρακλητικῇ ποιμᾶναι ταῦτα τὰ ἔθνη περὶ ὧν ὁ λόγος, ἄγειν τε αὐτὰ εἰς τόπον χλόης καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως ἐκτρέφειν. ἀλλ' ἐπεὶ μὴ βεβούληνται τοῦτο, σιδηρᾷ ῥάβδῳ ποιμανθήσονται, τουτέστιν αὐστηρᾷ καὶ θανατηφόρῳ. οὐς γὰρ λόγος οὐ μεταρρυθμίζει, τούτους τιμωρία πάντως ἐκδέχεται. καὶ ὅτι τὴν αὐστηρὰν καὶ τιμωρητικὴν δηλοῖ ἡ ῥάβδος ἢ σιδηρᾷ, τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὑποσημᾶναι θέλων ὁ προφήτης περὶ ἧς ὁ Δανιήλ φησιν ἀνάστηθι, φάγε κρέα πολλά, ἔφη πρὸς τὸν Θεὸν ποιμανεῖς αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ὡς σκευὴ κεραμέως συντρίψεις αὐτούς. ἀλλ' ὅτε μὲν ἦν καιρὸς εὐκαιρὸς δι' ἐκείνης ἐποίμανεν ὁ Θεός· ἐν δὲ τῷ καιρῷ τῷ ἐσχάτῳ διὰ ταύτης. καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ 210 οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις ἔφη περὶ τοῦ οἰκείου πατρὸς ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα· τὴν δὲ κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. ὀρθότατα οὖν εἴρηται τῇ ἀποκαλύψει ὅτι αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ διὰ τῆς κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως τῶν πονηρῶν τὸ πατρικὸν ἐκπληροῖ θέλημα καὶ τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ Πατρὸς γίνεται πληρωτῆς. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ γεγραμμένον· Βασιλεὺς βασιλέων καὶ Κύριος κυρίων. ἱμάτιον μὲν ἢ σὰρξ τοῦ Κυρίου τροπολογεῖται ἢ νοερῶς ἐμψυχωμένη κατὰ τοὺς λέγοντας ἀγίους ἀγγέλους παρὰ τῷ Ἡσαΐᾳ· διὰ τί σου ἐρυθρᾷ τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; πλήρης καταπεπατημένης. ὁ δὲ γε μηρὸς τὴν σαρκικὴν γέννησιν διασημαίνει· γέγραπται γὰρ ἐν τῇ Γενέσει πᾶσαι δὲ αἱ ψυχαὶ αἱ εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον, αἱ ἐξελθοῦσαι ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ. τοῦτο οὖν δηλοῖ τὸ αἰνίγμα τὸ ἐν ἱματίῳ καὶ τῷ μηρῷ γεγράφθαι βασιλέα πάντων τὸν Ἐμμανουήλ. ὅτι καὶ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεὶς ὁ Λόγος καὶ σαρκικὴν ὑπομείνας τὴν ἐκ παρθένου γέννησιν, οὐδὲν ἤττον Βασιλεὺς καὶ Κύριος πάντων καθέστηκε τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, οὐκ ἐλαττωθεὶς τῆς ἀξίας διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· ἦν γὰρ καὶ οὕτω Θεὸς καὶ ἔστι καὶ ἔσται. καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων 211 ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ δούλων, μι κρῶν τε καὶ μεγάλων. καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πό λεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς

ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός τὴν καιομένην ἐν θείῳ. καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου τοῦ ἵππου τῆ ἐξελεύσουσιν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν. οἶμαι τοῦτον τὸν ἅγιον ἄγγελον περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος στρατοκῆρυκά τινα ὑπάρχειν τῆς θείας παρατάξεως. καὶ πᾶσιν ἐγκελεύεσθαι τοῖς ἐν οὐρανῷ ἁγίοις ἀγγέλοις, οὓς τροπικῶς ὄρνεα καλεῖ διὰ τὸ μετέωρον αὐτῶν καὶ ἀεροπόρον, μετασχεῖν τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν φόνου· οὐχ ὅτι ἀνίκανος ἦν καὶ εἷς ἄγγελος πᾶσαν τῶν πολεμίων ἀνελεῖν τὴν παράταξιν, τοῦτο γὰρ ἔδειξε σαφῶς ὁ ἐν μιᾷ νυκτὶ τῶν Ἀσσυρίων πατάξας ἕκατον ὀγδοηκονταπέντε χιλιάδας, ἀλλ' ἵνα πάντες μέτοχοι γένωνται τῆς κατὰ τῶν ἐχθρῶν εὐφροσύνης. οἶμαι γὰρ καὶ αὐτοὺς λέγειν σὺν τῷ προφήτῃ οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς σου ἐξετηκόμη; τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτοὺς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. ἐπειδὴ δὲ τοῖς ἐν τῷ μεσουρανήματι πετομένοις ἀγγέλοις ἐνεκελεύετο, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεσουρανήματι στάς ἐκήρυττεν· ὁ γὰρ ἥλιος ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ πλανητῶν κατεστήρι 212 κται, τρεῖς ἔχων ὑπὲρ αὐτὸν καὶ τρεῖς ὑπ' αὐτόν. ἢ οὖν τοῦτο, ἢ ὅτι ἐν τῷ φωτὶ οἶον ἐν πνεύματι ἐποιεῖτο τὸ κήρυγμα, καὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι φόνων ἔλεγε τὴν ἀπόβασιν· φῶς γὰρ νοητὸν τὸ πνεῦμα ὡς ὁ προφήτης διδάσκει, πρὸς τὸν Θεόν· καὶ πατέρα ποιούμενος τοὺς λόγους καὶ λέγων ἐν τῷ φωτὶ σου ὁψόμεθα φῶς, τουτέστι, ἐν πνεύματι τὸν υἱόν. ἵνα φησὶ φάγητε σάρκας βασιλέων. καὶ τῶνδε καὶ τῶνδε βρῶσιν καλεῖ τὴν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῶν ἐχθρῶν χαρμονήν· οὕτως γὰρ καὶ ὁ Κύριος τὴν χαρὰν ὀνομάζει λέγων πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, τὴν ἐπὶ τοῖς πιστεύειν μέλλουσιν εὐφροσύνην οὕτω καλῶν. ἐποίησαν μὲν τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν θείων ἀγγέλων ὁ τε Διάβολος καὶ ὁ ἀντίχριστος, τοῦτον γὰρ καλεῖ ψευδοπροφήτην τοῦ θηριώδους Διαβόλου, καὶ οἱ τούτοις συστρατεύοντες βασιλεῖς· ἠττήθησαν δὲ θάττον ἢ λόγος. τί γὰρ φασιν αἱ θεῖαι γραφαὶ περὶ αὐτῶν; ὁ μὲν Ἡσαΐας ἀρθήτω ὁ ἀσεβής, ἵνα μὴ ἴδῃ τὴν δόξαν Κυρίου, τὴν αἰφνίδιον ἀναίρεσιν, λέγων· ὁ δὲ ἀπόστολος ὃν ὁ Κύριος ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ. τί δὲ συντομώτερον τοῦ ἐμπνεῦσαι καὶ ἐμφυσεῖν τοὺς ἐχθρούς; καὶ ζῶντές φησιν ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός, καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν ῥομφαίᾳ. ὦ δικαιοσύνης ὑπερβολή. οὐ τῆς αὐτῆς ἠξίωσε κολάσεως τοὺς τε αἰτίους τοῦ πολέμου καὶ τοὺς συναιτίους· ἀλλ' οἱ μὲν δύο, ὁ Διάβολος τουτέστι καὶ ὁ ἀντίχριστος, τῷ πυρὶ κατεδικάσθησαν, ἐν ᾧ ζῶντες διαιωνίσουσι, τοῦτο γὰρ αἰνίττεται τὸ ζῶντας αὐτοὺς ἐν τῷ πυρὶ βληθῆναι· οἱ δὲ 213 λοιποὶ ξίφει ἀνηρέθησαν. παρὰ πολὺ δὲ δήπουθ' ἐστὶ τὸ ξίφει δοῦναι σύντομον δίκην ἢ πυρὶ. ἅπαξ δὲ ἀρξάμενος εἰπεῖν περὶ τοῦ Διαβόλου οἷαν δώσει δίκην, τὴν συνέχειαν ὡσπερ φυλάττων τοῦ λόγου, λέγει καὶ ἃ πέπονθεν ἐν τῇ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσει· καὶ τούτου λαβόμενος τοῦ εἰρμοῦ, πλείονα λέγει περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐν σαρκὶ παρουσίας, καὶ φησιν· εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὃς ἐστὶν ὁ Διάβολος καὶ ὁ Σατανάς, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον, ἵνα πάλιν πλανήσῃ τὰ ἔθνη. τοῦτο γὰρ προῖών φησιν. ἄρα μὴ τὴν χιλιονταετηρίδα τῶν ἀθέων Ἑλλήνων καὶ τὰς τῶν ψυχῶν μετενσωματώσεις καὶ τὸ λήθαιον ὕδωρ, καὶ οὐκ οἶδα οὓς τινὰς ὕθλους καὶ λήρους ἡμῖν ἢ ἀποκάλυψις παραδίδωσι, χίλια λέγουσα ἔτη δεθῆσεσθαι τὸν Διάβολον καὶ πάλιν λυθῆσεσθαι καὶ πλανῆσαι τὰ ἔθνη; ἅπαγε τῶν οὕτως ὀλεθρίων δογμάτων καὶ τῆ σκαιότητι τῇ Ἑλληνικῇ πρεπόντων. τί οὖν φησιν εἴρηται τῷ προφήτῃ; ὅτι

χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλ 214 μοῖς σου, Κύριε, ὡς ἡ ἡμέρα ἡ ἐχθὲς ἥτις διήλθε καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. τὰ χίλια τοιγαροῦν ἔτη ὡς μία ἡμέρα λογίζεται ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ Θεοῦ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἡ δευτέρα Πέτρου τοῦ θεσπεσίου ἐπιστολὴ φησι, γράψαντος· ἐν δὲ τούτῳ μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. τοῦτο μὲν οὕτως. ὁ θεσπέσιος δὲ Ἡσαΐας ἡμέραν φησὶ πᾶσαν τὴν τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησιν, λέγων καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησα σοι. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὁ ψαλμωδὸς ἡμέραν αὐτὴν καλεῖ καὶ πρωΐαν, πῆ μὲν λέγων αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμέρα ἣν ἐποίησεν ὁ Κύριος· ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ τὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν εὐφροσύνην· πῆ δὲ ψάλλων τὸ πρωΐ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς μου· τὸ πρωΐ παραστήσομαί σοι, καὶ ἐπόψει με· εὐπρόσδεκτοι γὰρ ἡμῶν αἱ δεήσεις τῆς ἐποψίας ἀζιωθεῖσαι τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς· τῇ τοῦ Κυρίου γεγόνασι μεσιτεία καὶ καταλλαγῇ. καὶ αὐθις περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ φησι· βοηθήσει αὐτῇ ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωΐ πρωΐ. ἡμέρα δὲ καὶ πρωΐα ἡ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις γέγονεν, ὡς ἐπιλάμψαντος ἡμῖν τοῦ τῆς δικαιοσύνης ἡλίου. οὕτω γὰρ αὐτὸν ὁ Μαλαχίας φησὶ, καὶ κομίσαντος ἡμῖν τὸ τῆς γνώσεως φῶς, περὶ οὗ θείου φωτὸς ὁ Ζαχαρίας προανεφώνησε, λέγων ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφάναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις· ᾧ συνωδὰ καὶ ὁ προφήτης Θεὸς ἔφη Κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν συστήσασθαι ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν 215 ἕως τῶν κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. τούτων οὕτω προαφηγηθέντων, ἐπὶ τὸ προκείμενον ἰτέον. ἐπειδὴ εἴρηται ὅτι ἡ ἡμέρα ὡς χίλια ἔτη λελόγισται τῷ Θεῷ, καὶ ἀνάπαλιν ἡμέρα κέκληται ἡ τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀναστροφή, ταύτην τὴν ἡμέραν χίλια ἔτη φησὶν, ὡς οὐκ οὐσης διαφορᾶς παρὰ Θεῷ ἡμέρας τε μιᾶς καὶ χιλίων ἐτῶν· ἐν ἧ ταύτῃ, τῇ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσει, ἐδέθη ὁ Διάβολος, ταῖς τοῦ σωτῆρος θεοσημείαις ἀνταιρεῖν μὴ δυνάμενος. ὅθεν τοῦ νοητοῦ τούτου δεσμοῦ ἐπαισθανόμενοι οἱ ἀληθῆριοι δαίμονες ἔκραζον τί ἡμῖν καὶ σοί, ὑιὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; ἦλθες πρὸ καιροῦ βασανίσει ἡμᾶς; ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος τούτων παραγυμνῶν τὸν δεσμόν, ἔλεγεν· ἡ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. ἐπεὶ οὖν, ὡς εἴρηται, τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπὶ γῆς ἀναστροφήν ἡμέραν τε μίαν καὶ χίλια ἔτη νενοήκαμεν, ἀδιαφόρως τῇ θείᾳ γραφῇ κεκλημένον μυστικῶς τὸν τοιοῦτον ἀριθμόν, ὅρα τί φησὶν ἡ ἀποκάλυψις. εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν, καὶ κρατήσας φησὶ τὸν Διάβολον ἔδησε καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ἄβυσσον. ὡς ἐν πίνακι ζωγραφίας θεωρεῖται τῷ εὐαγγελιστῇ τὰ νοητῶς ἐνεργηθέντα τῷ Κυρίῳ κατὰ τοῦ Διαβόλου. ἐπειδὴ γὰρ τὰ νοητὰ οὐκ ἦν ἰδεῖν ἄνθρωπον ὄντα τὸν Ἰωάννην, σωματικῶς αὐτῷ τὰ γεγονότα διαγράφεται, ἄγγελος ἄλυσιν ἔχων καὶ δεσμῶν τὸν Διάβολον καὶ βάλλων εἰς τὴν ἄβυσσον· οὕτω γὰρ καὶ ἡ βίβλος τοῦ Ἰωβ ἐγχείρησιν τοῦ Διαβόλου καὶ 216 τὴν τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν σωματικῶς διαπλάττουσα, τὸν μὲν ἐποίησεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν Ἰωβ ἐξαιτούμενον, τὸν δὲ Θεὸν παρέχοντα καὶ λόγους ἐπιτηδεῖους πρὸς αἴτησιν καὶ δόσιν συμπαρέγραψε τοῖς γενομένοις. οὕτως οὖν καὶ νῦν μοι νοήσεις ὀρθῶς ποιῶν. ἵνα μὴ πλανήσῃ φησὶν ἔτι τὰ ἔθνη ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· ἔδει γὰρ τι πλέον ἔχειν ἀντιλήψεως καὶ κηδεμονίας λόγου τὴν τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς διατριβὴν εἰς τὸ κωλύεσθαι κατὰ ταύτην τὰ ἴσα τοῖς πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνοις ἐνεργεῖν κατὰ τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας. καὶ μετὰ τοῦτο δεῖ αὐτόν φησι λυθῆναι μικρὸν χρόνον. ποῖον λέγει μικρόν; τὸν μεταξὺ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς συντελείας τοῦ παρόντος αἰῶνος· μικρὸς γὰρ οὗτος, κὰν μέγιστος εἶναι δοκῇ, πρὸς τε τὸν παρεληλυθότα καὶ τὸν μέλλοντα μετρούμενός τε καὶ παραβαλλόμενος. εἰ γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ καὶ ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπεφάνη σωματικῶς κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἱερῶν γραμμάτων, δικαίως μικρὸς

κέκληται ὁ ἄχρι τῆς συντελείας καιρός, μεθ' ὃν πάλιν δεθήσεται τὸν αἰώνιον καὶ ἀτελεῦτητον δεσμόν. ἀλλὰ καὶ λυθέντος αὐτοῦ, δήσον αὐθις, Κύριε, τὰς καθ' ἡμῶν μεθοδείας αὐτοῦ· βασιλεύεις γὰρ ἡμῶν καὶ πρέπει σοι ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν #556 Λόγος ἐνδέκατος ἔτι τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται ἢ ἀποκάλυψις. φησὶ γάρ· καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ 217 προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη ... αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ. ἐπὶ τούτων ὁ δεῦτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλὰ ἔσσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη. καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς. καὶ ἐν τῷ πρὸ τούτου εἴρηται λόγῳ ὅτι τοῦ Διαβόλου μνήμη ἀπαξ ποιησαμένη ἡ θεωρία, ὥσπερ εἰρμὸν ἓνα τῷ διηγήματι φυλάττουσα, οὐ μόνον ἀπεισεται ὁ Διάβολος ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ ἀπέπονθεν νοητῶς ἐν τῇ τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσει διηγήσατο. οὐπὲρ εἰρμῶν λαβομένη, πλείονα περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσάρκου ἐπιδημίας διεξιίσιν, οἷον ὑπάρχει καὶ τὸ νῦν ἡμῖν εἰς θεωρίαν προκείμενον· φησὶ γάρ καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐπ' αὐτούς ἐκάθησαν καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς. τοὺς ἁγίους ἀποστόλους θεωρεῖ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν πρὸς αὐτούς ἐπὶ δώδεκα θρόνων καθημένους καὶ κρίνοντας τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ. ὅπερ εἰ καὶ ἐντελέστερον ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι πληρωθήσεται, ἀλλὰ καὶ συμβέβηκε μετρίως ἐν τῷ τῆς ἐνανθρωπήσεως καιρῷ· αὐτοὶ γὰρ εἰς τὸν Κύριον πεπιστευκότες καὶ 218 μυρίων ἀγαθῶν ἐν μετουσίᾳ γενόμενοι, κατέκριναν τοὺς οὐκ ἐθέλησαντας τῇ πίστει προσδραμεῖν, οὐδὲ ἐκ τῆς τοῖς ἀποστόλοις δοθείσης χάριτος παιδαγωγηθέντας εἰς τὴν ὁμόνοιαν ἀνελθεῖν θεοσέβειαν, ἀλλὰ καὶ σταυρὸν αὐτῷ καὶ θάνατον ὑφάναντας. καὶ τὰς ψυχὰς φησὶ τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἶδον καθημένους ἐπὶ θρόνων καὶ κρίνοντας τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων. πεπελεκισμένους δὲ φησὶ τοὺς ἀνηρημένους πελέκεσι. λέγει δὲ τροπικῶς περὶ τῶν νεκρωσάντων τὰ μέλη τὰ ἑαυτῶν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ πλεῖστα δι' αὐτὴν ὑπομεινάντων. καὶ γὰρ καὶ ἀποσυναγωγούς αὐτούς ἐποίησαν καὶ μυρίαὶς ἔβαλλον λοιδορίαις καὶ δι' ἀρπαγῆς ἴδια τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐποιοῦντο, ὡς μαρτυρεῖ ὁ σοφὸς ἀπόστολος, ἐπειδὴ ὅλως εἰς Χριστὸν ἐπίστευσαν. περὶ ὧν καὶ ἔλεγεν ὁ Κύριος μακάριοί ἐστε ὅταν, ὄνειδίσωσι καὶ διώξωσιν ὑμᾶς καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. τοὺς δὲ γε μὴ προσκυνοῦντας τὸ θηρίον μηδὲ λαβόντας αὐτοῦ τὸ χάραγμα καὶ τὴν εἰκόνα νοήσεις, ἐπόμενος τῇ συνεχείᾳ τοῦ λόγου καὶ αἰχμαλωτίζων πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοήν τῆς θείας γραφῆς, τοὺς μὴ ὁμογνωμονήσαντας τοῖς λοιποῖς τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς κατὰ Κυρίου ἐπιβουλάς, μήτε ἐθέλησαντας ταῖς ὑποθήκαις τοῦ θεοστυγοῦς Διαβόλου πειθαρχῆσαι· τοῦτο γὰρ τὸ προσκυνησαὶ αὐτόν τε καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. εἰκόνα γὰρ καλεῖ τὸ ἐνσεσημάνθαι τὸ αὐτοῦ θέλημα ἐν ταῖς τῶν Ἰουδαίων καρδίαις, ὅπερ καὶ χάραγμα λέγει περιλαβὸν αὐτῶν τὸ ἡγεμονικὸν καὶ πρακτικόν· τοῦ μὲν γὰρ ἡγεμονικοῦ τύπος ἡ κεφαλή, ἣς μέρος τὸ μέτωπον, ἡ χεὶρ δὲ τοῦ πρακτικοῦ. 219 καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ Χριστοῦ χίλια ἔτη. χίλια ἔτη πάλιν καλεῖ κατὰ τὰ πρόσθεν εἰρημένα τὴν τοῦ Κυρίου ἐπὶ γῆς ἀναστροφὴν, δι' ἣς ἔζων τὴν νοητὴν ζωὴν, καὶ συνεβασίλευον Χριστῷ, δαίμοσιν ἐπιτάσσοντες, πάθεσιν ἐπιτιμῶντες, καὶ μυρίας ἐνεργοῦντες δυνάμεις. μὴ ὅτι καὶ τὸ μόνον συνεῖναί τινα τῷ βασιλεῖ τῆς δόξης Χριστῷ συμβασιλεύειν ἐστὶ αὐτῷ. ὅθεν καὶ εἴρηται περὶ αὐτῶν τῷ προφήτῃ ἐν τῷ διαστέλλειν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς χιονωθήσονται ἐν Σελμῶν. καὶ οἱ

λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησάν φησιν ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. νεκροὺς καλεῖ τοὺς τῆ ἀπιστίας παραμεμενηκότας, περὶ ὧν καὶ ὁ Κύριος ἔλεγεν ἄφετε τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. οἱ ἄπιστοι τοιγαροῦν οὐκ ἔζησαν τὴν νοητὴν ζωὴν ἄχρι τελεσθῆ ὁ τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνος, ὅς ἐστιν τὰ χίλια ἔτη· μετὰ γὰρ ταῦτα ἔζησαν. πῶς; τῆ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσει καὶ παρουσία. τότε γὰρ οἱ πλείστοι τῶν Ἰουδαίων πεπιστεύκασιν Χριστῷ, ὅσοι μὴ ἐπίστευσαν αὐτῷ σωματικῶς αὐτοῖς συναναστρεφομένῳ. καὶ γὰρ θειότατα τὸ πρᾶγμα ὠκονομήθη, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἤλπισε νοῦς ἀνθρώπινος· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ παλαιᾷ ὁ Πατὴρ κεκήρυκτό τε καὶ ἔγνωστο, καὶ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῶν μυρίων θεοσημειῶν τε καὶ δυνάμεων ὁ υἱός· τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον οὐπω τοῖς ἀνθρώποις σαφῶς ἦν ἀποκεκαλυμμένον. Λόγος δὲ μόνον ἦν περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ παλαιᾷ, ἔργον δὲ ἐναργές καὶ αἰσθητὸν οὐδὲν ἦν, ὁ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους πρὸς πίστιν ἐνάγεται, ὡσπερ τοῦ υἱοῦ, εἰ καὶ τοῖς διαβηκόσιν εἰς βάθη θεωρίας ἐγίνωσκετο. ὅτι δὴ πάντα ὅσα πέπρακται καὶ δεδημιούργηται παρὰ τῆς Ἁγίας τετέλεσται Τριάδος, καὶ 220 τοῦτο σαφῶς παρίστησιν ὁ Κύριος, πῆ μὲν λέγων ὁ πατὴρ ἔδωκέ μοι ἐντολὴν τί εἶπω καὶ τί λαλήσω· καὶ πάλιν· ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδὲν δύναμαι ποιεῖν, εἰς τὴν τριάδα ἀνάγων τὰ γινόμενα· καὶ αὖθις παρὰ τῷ Ἰωάννῃ· οὐ δύναται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἐὰν μὴ βλέπῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ ποιοῦντα· πῆ δὲ διαβεβαιούμενος εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια. πλὴν ἐπειδὴ αἰσθητὸν ἔργον, ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἦν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὠκονομήθη τοὺς ἅπαντας σχεδὸν ἀνθρώπους τῇ ἐπιφοιτήσει καὶ τῇ δυνάμει τοῦ Παρακλήτου καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τὴν εἰς Χριστὸν δέξασθαι πίστιν, ἵνα δὴ καὶ αὐτοῦ τὸ πρὸς τὸν Πατέρα καὶ υἱὸν ὁμοούσιόν τε καὶ ἰσοδύναμον πᾶσι κατάδηλον γένηται. ἀμέλει τοι πάντι τῷ τῆς ἐνανθρωπήσεως χρόνῳ οὐχ' ἰσθόρηται πλείους τῶν ἑκατὸν εἴκοσι, πεπιστευκότες· τοσοῦτους γὰρ αἱ Πράξεις ἀπαριθμοῦνται τοὺς ἅμα συνειλεγμένους ἐν τῷ ὑπερώῳ. εἰ καὶ τῆς διδασκαλίας ἢ δυνάμις τοῦ Χριστοῦ εἰς πολλοὺς διαβεβήκει, ἢ δὲ γε πίστις αὐτῇ τῇ παρουσίᾳ πεφύλακτο τοῦ Πνεύματος. ὅθεν εὐροί τις, ὡσπερ σπόρου διαβεβλημένου, ὅταν ὑετὸς ἐπέλθῃ καὶ ἥλιος ἐπιλάμψῃ πάντα τὰ τέως ἐν τῇ γῆ κεκρυμμένα καὶ λανθάνοντα σπέρματα, ἐξανατέλλοντα τότε σαφῆ γίνεται ὅτι ὅλως ἐναπέκειτο τῇ γῆ, οὕτω γεγένηται τῇ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσει. πάντες εἰς οὓς ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου κατεσπάρη, ἐξάνειταν πρὸς τὴν πίστιν· διὸ ἀκριβέστερον εἴρηται τῇ ἀποκαλύψει ὅτι οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη φησὶν ἡ ἀνάστασις ἢ πρώτη, ἢ τῆς πίστεως δηλονότι· 221 ἢ γὰρ δευτέρα, ἢ καθολικὴ σωμάτων γενήσεται ἀνάστασις. μακάριος οὖν ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ πρώτῃ ἀναστάσει· τῆς γὰρ δευτέρας πάντες καὶ ἄκοντες μεθέξομεν. ἐπὶ δὲ γέ φησι τοῖς τῆς πρώτης ἀναστάσεως μετόχοις, τουτέστι τοῖς πιστοῖς, οὐχ ἔξει ἐξουσίαν ὁ δεύτερος θάνατος. ποῖος; οὗτος ὁ τῆς ἁμαρτίας δηλαδὴ καὶ τῆς τότε κολάσεως· ὡσπερ γὰρ πρώτην εἶπε καὶ δευτέραν ἀνάστασιν, οὕτω καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον θάνατον. καὶ πρῶτος μὲν ἐστὶν ὁ αἰσθητός, ὁ χωρισμὸν ἔχων ψυχῆς καὶ σώματος, δεύτερος δὲ ὁ νοητός ὁ τῆς ἁμαρτίας, περὶ οὗ καὶ ὁ Κύριος ἔλεγεν μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα· φοβηθῆτε δὲ μᾶλλον τὸν καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀποκτεῖναι δυνάμενον ἐν Γεέννῃ. ἔσονται δὲ φησὶν οἱ πιστοὶ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ· ἱερουργοὶ γὰρ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου πάντες ἀπεδείχθησαν οἱ πιστοί, περὶ ὧν καὶ ὁ προφήτης τὴν προφητικὴν ἀνακρουόμενος λύραν ἔλεγε καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ τὰ χίλια ἔτη, τὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως καθὼς πολλάκις εἴρηται. καὶ ὅταν φησὶ τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. τουτέστιν ὅταν πληρώσας ὁ Κύριος τὴν μετὰ σαρκὸς οἰκονομίαν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναφοιτήσει, τῶν νοητῶν δεσμῶν ἀφεθήσεται ὁ Διάβολος, καὶ πάλιν πλανήσῃ τὰ ἔθνη· εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς φθάσασιν ὅτι κατήργει

τὴν ἐνέργειαν τοῦ Διαβόλου ἢ τοῦ Κυρίου μετὰ ἀνθρώπων ἀναστροφή. τοῦ δὲ γε Κυρίου ἀνεληλυθότος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, αὐτὸς τε ὁ Διάβολος τὰ οἰκεία καὶ εἰωθότα ἐνεργήσει, καὶ οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι τῷ αὐτεξουσίῳ, ὡσπερ 222 ἐχρῶντο, χρήσονται· ὁ μὲν γὰρ Διάβολος πάντας ἐπιχειρεῖ πλανᾶν. ἀλλ' οἱ μὲν πείθονται, οἱ δὲ ἀπειθοῦντες καταγωνίζονται τὸν πονηρόν. ἀλλ' ἴσως ἔρει τις· καὶ τί δήποτε ἐπεχόμενος καὶ ἀνακοπτόμενος τῆς οἰκείας ὁρμῆς ὁ Διάβολος ἐν τῇ τοῦ Κυρίου σωματικῇ παρουσίᾳ, πρὸς ἡμᾶς πάλιν ἀφείθη πλανᾶν τοὺς ἐπὶ γῆς; οὐ γὰρ ἦν βέλτιον αὐτὸν δεδέσθαι, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπλανεῖς διαμένειν; πρὸς ὃν λεκτέον· τί γὰρ οὐ μᾶλλον λέγεις αὐτὸς τὴν ἀρχὴν διὰ τί γέγονεν ὁ Διάβολος, ἢ γενόμενος καὶ παραβὰς τί μὴ τέλεον ἐξηφανίσθη, ὡς μὴ γενέσθαι αὐτῷ πάραδον κατὰ τῶν ἀνθρώπων; καὶ πῶς ἄν, ὦ οὔτος, διεγυμνάσθησαν οἱ ἀγωνισταὶ μηδενὸς προσπαλαίοντος; πῶς δὲ καὶ διεδείχθη τῶν ἀθλητῶν ἡ ἰσχύς, μὴ ὄντος ἀνταγωνιστοῦ; οἱ μὲν γὰρ ράθυμοι τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἡδονῶν ἦττους, καὶ μὴ παρόντος μηδὲ προσερεθίζοντος τοῦ Διαβόλου, ἀφ' ἑαυτῶν εἰσι σκαιοί· οἱ δὲ γε τοῦ Θεοῦ ἄνθρωποι καὶ γενναῖοι ἀγωνισταὶ ἡδίκηθησαν ἂν τὴν κατὰ τῶν παθῶν ἀνδρείαν μὴ δημοσιεύοντες· ὡς συμβαίνειν, καὶ τοὺς ραθύμους μηδὲν ὠφελεῖσθαι μὴ ὄντος τοῦ Σατανᾶ, καὶ τοὺς σπουδαίους τὰ μέγιστα ἀδικεῖσθαι. ὁ γὰρ Σατανᾶς παιδοτρίβης τρόπον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει, πρόφασιν παρέχων στεφάνων τοῖς ἀγωνιζομένοις. οἱ γὰρ φιλαμαρτήμονες, οἱ καὶ μὴ παρόντος τοῦ Διαβόλου τῇ σφῶν αὐτῶν ραθυμίᾳ ἀντὶ Διαβόλου χρώμενοι, οὐδὲ ἡδίκηνται, καθὼς εἴρηται. ὥστε τοὺς μὲν ἄκων εὐεργετεῖ, τοὺς δὲ οὐδὲν ἀδικεῖ, ἢ λίαν βραχύ. σὺ δὲ ἐβούλου δι' ἐμὲ καὶ σὲ τοὺς δούλους τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀνειμένους καὶ ἀναπεπτωκότας, ἵνα μὴ τι μικρὸν ἢ παντελῶς οὐδὲν προσαδικηθῶμεν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Διαβόλου, ἀποστε 223 ρηθῆναι τῆς δόξης πατριάρχας τε καὶ προφήτας, ἀποστόλους καὶ εὐαγγελιστὰς καὶ τοὺς ἄχρις αἵματος τῇ μαρτυρίᾳ Χριστοῦ προσμεμενηκότας καὶ τὸ γνήσιον αὐτῷ φυλάξαντας, ἔτι δὲ ὁμολογητὰς καὶ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν καλῶς ἠγησαμένους ποιμένας καὶ τοὺς καρτερικωτάτους ἀσκητὰς καὶ πάντα δίκαιον καὶ τῇ πίστει Χριστοῦ τετελειωμένον, ὧν οὐκ ἔστιν ἄξιος ὁ κόσμος οὔτος. ὥστε τῶν κομιδῇ βραχεᾶ προσαδικουμένων ἀμαρτωλῶν τὴν ζημίαν παραμυθοῦνται οἱ γενναῖοι τῆς ἀρετῆς ἀγωνισταί· εἷς γὰρ κατορθῶν, προτιμητέος θεῷ, μυρίων ἀθετούντων. ἀμφοτέρωθεν οὖν κάλλιστα καὶ ἐνθεώτατα πέπρακται, καὶ τὸ ἐν τῇ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ τὰς ἀνοσίους ὁρμὰς ἀνακόπτεσθαι τοῦ Διαβόλου, καὶ μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἀνοδὸν αὐτὸν λυθῆναι πρὸς πείραν τῶν ἀνθρώπων. εἰ μὲν γὰρ συνεχωρήθη πᾶσαν ἐνδείξασθαι τὴν ἑαυτοῦ ἐνέργειαν ὁ Σατανᾶς, ἐπὶ γῆς ἀναστρεφομένου τοῦ Κυρίου, οὐκ ἂν εἶασε τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ τῆς θείας αὐτοῦ διδασκαλίας ἀκροατὰς γενέσθαι οὔτε μαθεῖν τίς τε ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς Θεός, καὶ τίς εἰς αὐτὸν εὐαγῆς θρησκεία, ποία τε ἡ κακία καὶ τίς ἡ ἀρετή· ἀλλὰ καὶ τὸν σταυρὸν αὐτῷ πρὸ καιροῦ κατεσκευάκει καὶ πρὶν τῆς διδασκαλίας ἄρξασθαι. οὗ γινομένου, ἀτελής ἂν ὑπῆρξε, μᾶλλον δὲ ἀνωφελής, ἢ τοῦ Κυρίου ἐνανθρώπησις καὶ τὸ τοσοῦτον καὶ οὕτως ἀξιάγαστον μυστήριον. μεθ' ὃ δὲ τῷ δεσμῷ τοῦ Διαβόλου ταῦτα ἐδιδάχθησαν οἱ ἐπὶ γῆς, ἀφείθησαν λοιπὸν τῷ οἰκείῳ χρῆσθαι αὐτεξουσίῳ καὶ τῇ πρὸς τὸν ἀντίπαλον διαμάχῃ ἐπὶ ὠμολογημέναις καὶ ἀγνωσμέναις ὁδοῖς τῆς τε κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς. ὁ μὲν γὰρ εἰδὼς τὸ καλὸν καὶ τὸ οὐ τοιοῦτον, αὐτοκελεύστοις ὁρμαῖς ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο πάν 224 τως ἐκλέγεται· ὁ δὲ ἀγνοῶν τί ἂν καὶ πράξειεν, ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ τιτρωσκόμενος καὶ ὅτι οὐδὲ βέβληται αἰσθανόμενος, οὐδὲ τὴν οἰκείαν γινώσκει ἀπώλειαν. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ γνῶσιν ἔχοντος τῶν ἐναντίων χώρα τῷ αὐτοεξουσίῳ εἰς τὸ ἐλέσθαι ὁ βούλεται, ἐπὶ δὲ γε τοῦ ἀγνοοῦντος οὐ χώρα. ὁ δὲ Θεὸς αὐτεξούσιον ἐξ ἀρχῆς πεποίηκε τὸν ἄνθρωπον καὶ αὐτοκρατορικοῖς λογισμοῖς διοικούμενον. ὅτι δὲ δεῖ γινώσκειν πρῶτον ἀρετὴν καὶ κακίαν, ἵνα οὕτω γένηται χώρα τῷ αὐτεξουσίῳ, ὅρα τί φησιν ὁ ἱεροφάντης Μωϋσῆς τῷ ἀπειθεῖ τῶν

Ἰσραηλιτῶν λαῶ ἐν Δευτερονομίῳ ἰδοὺ δέδωκα πρὸ ὀφθαλμῶν σου σήμερον τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον, τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν, ἵνα πάντως ἐξ ἀμφοτέρων ἐπιλέξηται τὸ αἰρεθέν· καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἐν Ἐξόδῳ ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ποιήσῃ φησὶ πάντα ὅσα ἂν εἶπω σοι. τί δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας, οὗ τὸ αὐτὸ δόγμα παρατίθεται ἀμφὶ τὰς ἀρχὰς τῆς αὐτοῦ προφητείας, λέγων ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδετα· τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα. τούτων μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπειδὴ δὲ εἶπεν ἐν τοῖς φθάσαισι ὅτι ἐξελεύσεται ὁ Διάβολος πλανῆσαι τὰ ἔθνη, νῦν λέγει ποία ἔθνη καὶ τίνων ἀφηγουμένων αὐτῶν· τὸν Γῶγ φησι καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον· πόλεμον δὲ τὸν κατὰ τῶν ἀγίων. πληρώσας γὰρ τὸν περὶ τῆς σωτηρίου ἐνανθρωπήσεως λόγον, πάλιν ἐπανελήλυθεν ὅθεν ἐξεληλυθὼν ἐκεῖνα ἡμῖν διηγήσατο. ἐξεληλύθει δὲ ἐκ τῆς τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀντιχρίστου· καὶ τῆς τῶν συλλαβομένων αὐτοῖς ἐθνῶν ἡττης 225 τε καὶ τιμωρίας. νῦν οὖν ἀναπληρῶ τὰ πρότερον ἐλλιπῶς εἰρημένα. συνάπτει τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τοῖς τῷ ἀντιχρίστῳ συστρατεύουσι· καὶ τὸν Γῶγ, οὕτω λέγων· καὶ ἐξῆλθε πλανῆσαι πάντα τὰ ἔθνη ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς· μεθ' ὧν φησι καὶ τὸν Γῶγ καὶ τὸν Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡσεὶ ἄμμος τῆς θαλάσσης, καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγεν αὐτούς· καὶ ὁ Διάβολος, ὁ πλανῶν αὐτούς, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τοῦ θείου, ὅπου τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. περὶ τούτων τοῦ γῶγ καὶ τοῦ μαγῶγ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης Ἰεζεκιὴλ παρέδωκε, διεξιὼν ὅπως κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται. οὗτοι δὲ ἔθνη τινὰ καὶ ἡγούμενοι ἐθνῶν ἔσονται ἀμφὶ τὴν συντελείαν· νῦν γὰρ οὐκ εἰσίν, ἢ τινὰ ἐστὶν τῶν νῦν ὑπαρχόντων ἐθνῶν ἑτέροις ὀνόμασι παρὰ τῆς θείας καλούμενα γραφῆς. οὗτοι οὖν συναγωνίσονται τῷ θεοστυγεῖ Σατανᾷ κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ δούλων· καὶ κυκλώσουσι 226 τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην, τουτέστι τὴν ἐκκλησίαν. ἀλλὰ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενον διαφθερεῖ πάντας, καὶ τῆς συντελείας λοιπὸν γενομένης, ἅμα τῷ Διαβόλῳ καὶ τῷ ἀντιχρίστῳ βληθήσεται ὁ ἀρχέκακος Σατανᾶς εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς, τουτέστι τὴν Γέενναν. ἴστω γὰρ ὁ ἀναγνωσόμενος ὅτι τρεῖς παρέδωκεν ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἢ παροῦσα ἀποκάλυψις· ἓνα μὲν τὸν ἀρχέκακον δράκοντα ἐν τῷ οὐρανῷ δεικνύμενον, δεύτερον δὲ θηρίον ἐκ τῆς θαλάσσης ἀναβαῖνον, ὃν ἐνοήσαμεν δευτερεύειν μὲν τοῦ Σατανᾶ, προὔχειν δὲ τῶν λοιπῶν δαιμόνων, καὶ τρίτον τὸν ἀντίχριστον, ὃν καὶ ψευδοπροφήτην καλεῖ. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ δευτέρου τοῦ Διαβόλου καὶ τοῦ ἀντιχρίστου ἐν τοῖς μικρῶν ἔμπροσθεν εἴρηται ὅτι ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην θείῳ. νῦν δὲ γε περὶ τοῦ Σατανᾶ φησὶν ἦτοι Διαβόλου, ὃν ἐν τοῖς φθάσαισι δράκοντα ὠνόμασε. καὶ βασανισθήσονται φησὶν ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἕγνωσ ἄρα ὁ ἐντυχὼν τῷ πονήματι ὅτι λίαν ἀκριβῶς τὰ χίλια ἔτη, ἐν οἷς δεθεὶς ὁ Διάβολος ἐβλήθη εἰς τὴν ἄβυσσον καὶ αὐθις ἐλύθη, τὴν ἐνανθρώπησιν ἐνοήσαμεν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπὶ γῆς ἀναστροφὴν αὐτοῦ, ἐν ἧ ἢ πρὸς βραχὺ ἢ ἐνέργεια αὐτοῦ κατηργεῖτο. ἰδοὺ γὰρ νῦν ἔδειξεν ὡς οὐ χίλια ἔτη ἐστὶν ἢ κόλασις αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπατωμένων, καὶ λοιπὸν λύσις τοῦ κακοῦ ἀλλὰ εἰς αἰῶνα αἰώνων. καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ 227 τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς με γάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοίχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοίχθη, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. λευκὸν λέγει θρόνον, τὸν λαμπρὸν καὶ ἐξαστράπτοντα. τὴν δὲ φυγὴν

τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς τὴν ἐναλλαγὴν αὐτῶν καὶ τὴν μεταποίησιν ὁ λόγος αἰνίττεται. οἱ γὰρ οἱ οὐρανοὶ ροιζηδὸν παρελεύσονται, κατὰ τὸν θεσπέσιον Πέτρον καὶ κατὰ τὸν προφήτην ὅς φησι καταρχὰς τὴν γῆν σου, Κύριε, ἔθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, καὶ ἀλλαγῆσονται, εἰκότως τὴν παρέλευσιν καὶ τὴν ἀπώλειαν. ἅτινα τὴν ἐναλλαγὴν αὐτῶν διασημαίνει, φυγὴν ἐκάλεσεν ἢ ἀποκάλυψιν ὡς μὴ εὐρίσκεσθαι τόπον αὐτοῖς· ποῦ γὰρ καὶ εὐρεθείη ἢν ἀπέβαλον φθοράν; νῦν μὲν οὖν τὴν ἐναλλαγὴν αὐτῶν εἴρηκε, μικρὸν δὲ προῖων ὅτι καὶ καινοὶ ἔσονται λέγει. καὶ εἶδὸν φησι νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου. μεγάλους μὲν τοὺς δικαίους φησίν, οὐ τῷ σωματικῷ μεγέθει μεγάλους αὐτούς καλέσας, ἀλλὰ τῇ δόξῃ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς ἀρετῆς, μικρούς δὲ γε τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὡς οὐδαμινούς διὰ τὴν ταπεινότητα καὶ τὸ εὐτελές. καὶ βίβλοι ἀνεῶχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἀνεῶχθη, ὃ ἐστὶ τῆς ζωῆς. ὁ Κύριος ἐν Εὐαγγελίοις φησὶ πλατεῖαν εἶναι καὶ εὐρύχωρον τὴν ἀπάγουσαν ὁδὸν εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὺς πορεύεσθαι ἐν αὐτῇ· στενὴν δὲ καὶ τεθλιμμένην τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὅλι 228 γους εἶναι οὐ μόνον τοὺς περιπατοῦντας ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐρίσκοντας αὐτήν. διὰ τοῦτο βίβλους εἶδε πολλὰς καὶ μίαν· πολλὰς μὲν ἐν αἷς εἰσι πάντες οἱ ἄνθρωποι γεγραμμένοι διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐγκειμένων, μίαν δὲ τῆς ζωῆς, ἐν ἧ εἰσιν οἱ τῶν ἄλλων ἐξειλεγμένοι καὶ οἷον ἄμωμοι τῇ ἀρετῇ καὶ πᾶσαν τὴν τραχείαν καὶ ἀνάντη τῆς ἀρετῆς ὁδὸν ὀδεύοντες. καὶ ἕκαστός φησι τῶν ἐν τοῖς βίβλοις ἐκρίθη τῶν οἰκείων πράξεων ἐπαξίως. ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔκτου λόγου καὶ ἄλλου βιβλίου μέμνηται, ὅπερ βιβλιδάριον καλεῖ. νῦν δὲ βίβλον καὶ βιβλίον ζωῆς, ὡς εἶναι τρεῖς διαφοράς· βιβλιδάριον μὲν φησιν, ἐν ᾧ εἰσιν οἱ λίαν ἀσεβεῖς κατὰ τὰ ἐκεῖ νενοημένα· βίβλον δὲ ζωῆς, ἐν ἧ οἱ λίαν εὐσεβεῖς καὶ δίκαιοι· βίβλοι δὲ, ἐν αἷς οἱ πάντες ἄνθρωποι μέσοι πως τυγχάνοντες κακίας καὶ ἀρετῆς, εἰπὼν δὲ τὰ περὶ τῆς ἀναστάσεως· τὸ γὰρ εἰπεῖν καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἀπολαμβάνοντας καὶ κρινομένους κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν, τὴν ἀνάστασιν ἐστὶν εἰπεῖν. ἀναστάντας γὰρ τοὺς νεκρούς εἶδεν τὴν ἀντιμισθίαν ἀπολαμβάνοντας καὶ λοιπὸν ἐπιδηγεῖται ποίῳ τρόπῳ ἡ ἀνάστασις γέγονε· ναὶ φησιν· ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκρούς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἔδωκαν τοὺς νεκρούς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός ... καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλήμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 229 ὅσοι τῇ τῶν σωμάτων ἀπιστοῦσιν ἀναστάσει, καταμειδιῶσιν ἡμῶν τε καὶ τοῦ ἡμετέρου δόγματος τοῦ λέγοντος, ταῦτα τὰ σώματα πάλιν ἀνίστασθαι, ὡς οὐ μόνον δυσχεροῦς τούτου τυγχάνοντος, ἀλλὰ καὶ παντάπασιν ἀδυνάτου. καὶ φασιν ἕκαστον τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων ἐκ τῶν τεσσάρων συνεστάναι στοιχείων, πυρός, ὕδατος, γῆς, ἀέρος· τὰ δὲ γε τῷ θανάτῳ διαλυθέντα σώματα εἰς ἐκεῖνα χωρεῖν ἐξ ὧν καὶ συνέστη τὴν ἀρχὴν. οἷον τὸ μὲν πυρῶδες τὸ ἐν ἡμῖν εἰς τὸ συγγενές καὶ καθόλου πῦρ· τὸ δὲ ὕδατῶδες εἰς τὸ ὕδωρ· καὶ ἡ ἑτέρα συζυγία πρὸς τὰ οἰκεῖα. ἀνακραθέντων οὖν τούτων καὶ συγχυθέντων ταῖς οἰκείαις οὐσίαις, πῶς ἔνεστι τὸ τῇ συγκρίσει ἀδιάκριτον γεγονός, αὐθις ἐκάστῳ τῶν ὡς ὑμεῖς φατε σωμάτων ἀποδοθῆναι, πλὴν εἰ μὴ ἕτερα ἀνθ' ἑτεροίων ἀνίστασθαι φαίητε; πρὸς οὓς ἂν τις εἴποι τὸ τῆς θείας γραφῆς· πλανᾶσθε, ᾧ ἄνθρωποι, μὴ εἰδότες τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, οὗ τῷ θελήματι οὐσιώθη τὸ πᾶν, οὗ τὸ βουλευθῆναι μόνον ἔργον ἐστὶ συντετελεσμένον, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. τί γὰρ ἐστὶ ρᾶδιον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος

παραγαγεῖν τὰς οὐσίας, ἢ παραχθείσας καὶ ἑαυταῖς ἢ ἑτέροις συγχυθείσας αὐθις ἀφελεῖν, καὶ ἐκάστω τὸ ἴδιον ἀπονεῖμαι; τὸ μὲν γὰρ τελευταῖον καὶ ἡμεῖς ἐπιτελοῦμεν, πολλάκις χωρίζοντες τέχνη τινὶ τὸν οἶνον ἀνακραθέντα τῷ ὕδατι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἥλιος τὸ μὲν πότιμον καὶ γλυκὺ διὰ τῶν ἀτμῶν καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων ἐκ τῆς θαλάσσης ἔλκει, τὸ δὲ βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν ἔα. τὸ δὲ γε πρῶτον Θεοῦ μόνου τοῦ τὰ πάντα δυναμένου ὅσα ἂν ἐθέλησῃ. εἰ οὖν τὰ μὴ ὄντα ὁ Θεὸς εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε, πῶς οὐ ράδιον αὐτῷ τὰ τοῖς καθ' ὅλου στοιχείοις ἀνακραθέντα πάλιν διακρίναι μόνῳ τῷ βουλη 230 θῆναι καὶ τὸ ἴδιον ἐκάστω σώματι νεῖμαι, εἰ καὶ ἀνθρώποις ἀδύνατον τοῦτο τυγχάνει; ὥσπερ γὰρ σοὶ τε καὶ ἐμοὶ ἀδύνατον διακόψαι τὸ φωτιστικὸν τοῦ πυρὸς ἀπὸ τοῦ καυστικοῦ, Θεῷ δὲ δυνατόν, εἴρηται γὰρ φωνὴ Κυρίου διακόπτοντος φλόγα πυρὸς, οὕτω καὶ τὰ συγχυθέντα σοὶ μὲν ἀδύνατον

καὶ ἐμοί, Θεῷ δὲ ράδιον καὶ εὐχερές. τοῦτο νῦν ἡμῖν τὸ θαυμάσιον δόγμα παρατίθεται ὁ παρῶν τῆς ἀποκαλύψεως λόγος, εἰπὼν ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. στοιχεῖον δὲ αὕτη τοῦ ὕδατος πᾶσαν τὴν ὑγρὰν οὐσίαν ἐσήμανεν. ἔδωκε τοίνυν ἡ ὑγρά φησιν οὐσία ὅσον ἐν αὐτῇ ἀνεκράθη ἐκ τοῦ τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων ὑδατώδους. καὶ ὁ θάνατός φησι καὶ ὁ Ἄδης ἔδωκεν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς, θάνατον τὴν γῆν καλέσας παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ διαλύεσθαι ἡμῶν τὰ σώματα· ὅθεν καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης χοῦν θανάτου κατὰ περίφρασιν τὸν θάνατον καλεῖ, λέγων καὶ εἰς χοῦν θανάτου κατήγαγέ με. δέδωκε τοιγαροῦν καὶ ἡ γῆ ἅπαν τὸ ἐν αὐτῇ γεῶδες ἡμῶν. πρὸς τούτοις καὶ ὁ Ἄδης δέδωκε τοὺς ἐν αὐτῷ νεκρούς, Ἄδην λέγων τὸν ἀέρα καὶ τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ αἰδοῦς καὶ ἀόρατου. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀῆρ τῇ λεπτότητι ἀόρατος τυγχάνει, πλὴν εἰ μὴ παχυνθεῖ. καὶ τὸ πῦρ τὸ τέως ἐμφωλεῦον ταῖς ὑλαῖς ἀόρατον, πλὴν εἰ μὴ ἐπὶ τὰ ἔξω παρ' αὐτοῦ προσκληθεῖ. ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ πυρὸς στοιχεῖον, ὁ αἰθῆρ ἀόρατος ἡμῖν τυγχάνει τῇ ἐπιπροσθήσει τοῦ πολλοῦ ἀέρος σκοτιζόμενος. ἢ γοῦν καὶ Ἄδην λέγει τὸ πῦρ ἀπὸ τοῦ ἀφάνειαν καὶ ἀειδίαν ἐμποιεῖν οἷς ἂν ἐπέλθῃ· ὅθεν καὶ ἄδηλον αὐτὸ προσαγορεύουσιν πολλοὶ τῶν λογίων. ἐκάστου οὖν τῶν στοιχείων ἀποδεδωκότος ὅσον ἦν ἐν αὐτοῖς τοῦ ἀνθρωπίνου συγκρί 231 ματος, ἐνηργήθη ἡ ἀνάστασις. οὐ γενομένου, ἐκρίθησάν φησιν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης φησὶν ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς· τουτέστιν ἀνηρέθη ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀειδής καὶ ἀσώματος τῶν ψυχῶν ἐν τῷ θανάτῳ διαγωγή, τῆς ἀναστάσεως ἅπαξ γεγενημένης καὶ ἐκάστης ψυχῆς τὸ ἴδιον σῶμα ἀπολαβούσης· ὅπερ τροπικώτερον ἐξηγησάμενος καὶ τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν αἰνιζάμενος, εἶπεν ἐμβεβλησθαι τὸν θάνατον καὶ τὸν Ἄδην εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς. τοῦτο ποιεῖ καὶ ὁ προφήτης Ὡσηέ, εἰπὼν ποῦ ἡ δίκη σου, θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου, Ἄδη; οὕτως φησιν ὁ θάνατος ὁ δευτέρος ἐστὶν ἡ λίμνη τοῦ πυρὸς· εἴρηται γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὡς πρῶτος μὲν θάνατός ἐστὶν ὁ αἰσθητός, ἡ διάζευξις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, δευτέρος δὲ ὁ νοητός, ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία, ὅστις μητέρα ἔχει τὴν ἀμαρτίαν. ἀλλὰ καὶ ὅσοι φησὶ γεγονάσιν ἐν ἀμαρτίαις καὶ οὐκ ἠξίωσται τῆς ἐν τῇ ζωῇ γραφῆς, τὰ ἴσα πεπόνθασιν. εἰ δὲ καὶ τοὺς μέσως ἔχοντας τῶν ἀμαρτωλῶν εἶπε βεβλησθαι εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς σὺν τῷ Διαβόλῳ καὶ τῷ ἀντιχρίστῳ, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηκε, μὴ θαυμάσης· ἐνὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ διάφορος κόλασις, ὥσπερ καὶ πυρετοῦ· ὁ μὲν τις καῦσός ἐστι καὶ συνεχῆς ὁ δὲ μείων καὶ μαλθακός, εἰ καὶ πάντες καλοῦνται πυρετοί, οὕτω μοι κάκεῖ νοήσεις. καὶ εἰδὼν φησιν οὐρανοὺς καινοὺς καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. τούτου ὁμοίον 232 φησιν ὁ Πέτρος ἐν δευτέρῳ τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν, καινοὺς δὲ οὐρανοὺς λέγων καὶ γῆν κατὰ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ προσδοκῶμεν. οὐ τοῦτο δὲ φησιν ὡς εἰς ἀπώλειαν καὶ ἀνυπαρξίαν χωρησάντων τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης,

ἄλλοι ἀντ' αὐτῶν γεγένηται, ἀλλ' ὅτι ἀποβεβλήκασιν αὐτῶν οἱ νῦν ὄντες τὴν φθορὰν καὶ καινοὶ γεγένηται, ὥσπερ ἱμάτιον παλαιὸν καὶ πιναρὸν ἀπαμφιασάμενοι τὸν ἐν αὐτοῖς ῥύπον· καινὸν γὰρ ἅπαν καλεῖται τὸ μὴ ὄν μὲν τοιοῦτον πρότερον, νῦν δὲ γενόμενον. τότε δὲ γενήσεται ἡ κτίσις καθαρὰ φθορᾶς ἀπάσης, ἣν ἀνεμάξατο τῇ παραβάσει τῶν ἀνθρώπων. καὶ μάρτυς τούτων ἀξιοπιστότατος ὁ θεῖος ἀπόστολος Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων καὶ τάδε γράφων περὶ τῆς κτίσεως ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἰῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίσιν ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οὐ μόνον δὲ αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ θεσπέσιος προφήτης ψάλλων περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἀρτίως παρατεθεῖσαν μαρτυρίαν· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῆσονται. καὶ τὴν πόλιν φησὶ τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλήμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἡτοιμασμένην, ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. διὰ τῆς Ἰερουσαλήμ τὴν 233 μακαρίαν λῆξιν καὶ κατασκήνωσιν τῶν ἁγίων αἰνίττεται, ἦντινα καλέσας Ἰερουσαλήμ τροπικῶς καὶ νῦν καὶ ἐπὶ τοῖς ἔπειτα, μεγαλοπρεπῶς καὶ εὐπρεπῶς κεκόσμηκεν, ἵνα ἐκ τῶν αἰσθητῶς λεγομένων εἰς τὴν νοητὴν τῶν ἁγίων μακαριότητα καὶ διαγωγὴν τὸν νοῦν παραπέμφωμεν τὸν ἡμέτερον. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσεται μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν ὁ Θεός, καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκέτι ἔσται· οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι. τὰ πρῶτα ἀπῆλθε. καὶ εἶπεν ὁ καθηήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ· ἰδοὺ καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει· γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πι στοὶ καὶ ἀληθινοὶ εἰσιν. οὐ καλῶς ἔλεγον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι τὴν τῶν ἁγίων λῆξιν καὶ τὴν ἐκεῖ κατοικίαν τροπικῶς νοητὴν Ἰερουσαλήμ ἢ θεωρία καλεῖ; ἰδοὺ νῦν ἀπεκάλυψε τὸ αἴνιγμα, εἰποῦσα ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ σκηνώσεται μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν Θεός. τοῦτο σαφέστερον ὁ ἀπόστολος δηλῶν ἔλεγεν ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἔσόμεθα. καὶ ἐξαλείψει φησὶ πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ τούτου ὁμοιον ἔφη Ἡσαΐας ὁ 234 προφήτης, εἰπὼν κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, καὶ πάλιν ἀφείλεν ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου. εἰ γὰρ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἐν τῇ μακαρίᾳ ἐκείνῃ τῶν Ἁγίων Ζωῆ ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς, ποῖον ἔσται λοιπὸν δάκρυον, τούτων ἀποδράντων; τὰ πρῶτά φησιν ἀπῆλθεν. πέρας φησὶν ἔσχεν ἡ τῶν ἁγίων κακοπάθεια. νῦν αἱ ἀμοιβαὶ τῶν πόνων παρέχονται. ἰδοὺ φησὶ καινὰ ποιῶ πάντα. εἰ γὰρ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα καινοί, ἔτι δὲ καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ καινὰ τὰ τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ δόξης, δακρυοῖς ἢ πένθεσιν ἢ ἀδοξίαις οὐ διακοπτόμενα, ἄρα πάντα ἔσται καινά. μὴ νόμιζε δὲ φησιν, ὡ Ἰωάννη, τῇ τοῦ μεγέθους ὑπερβολῇ φαντασίαν ἔχειν τινὰ ἢ ψεῦδος τὰ λεγόμενα καὶ δεικνύμενά σοι· πάντα πιστὰ ἔστιν καὶ ἀληθῆ· διὸ γράψον αὐτά· καὶ εἶπέ μοι γεγόνασιν· ἐγὼ εἰμι τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω· ἀρχὴ καὶ τέλος. ἐγὼ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς μοι υἱός. τοῖς δὲ λοιποῖς καὶ ἀπί στοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι· τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος. γεγόνασιν φησὶ. τί γεγόνασιν; ταῦτα, τουτέστι τὰ εἰρημένα, καὶ οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς ψευδές. τὸ γεγόνασιν ἀντὶ τοῦ γενήσονται τέθεικεν. ἐγὼ εἰμί φησὶ τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω· ἢ ἀρχὴ 235 καὶ τὸ τέλος. ἐπειδὴ τὰ πρότερον αὐτῷ εἰρημένα πάλιν ἀναλαμβάνει, καὶ

ἡμεῖς κατ' ἴχνος αὐτῶ ἐπόμενοι ἀναλάβωμεν πάλιν ἃ πρότερον εἴπομεν. τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, τὸ ἄναρχον τοῦ Θεοῦ καὶ ἀτελεύτητον δηλοῖ· ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν ἄναρχον ἐν τῶδε τῶ βίῳ τῇ παρ' ἡμῖν ἀρχῇ καὶ τῶ τέλει ἀντὶ ἀνάρχου ἐχρήσατο καὶ ἀτελευτήτου. ἐγὼ φησι διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. φησὶν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. τῶ τοίνυν τὴν τοιαύτην δίψαν διψῶντι δώσω τὴν ζωὴν δωρεάν. καὶ πῶς ἔφη δωρεάν, ὅποτε μετὰ μυρίων ἰδρώτων ἐπιτυγχανοῦσιν οἱ ἅγιοι τῆς μελλούσης ζωῆς; διὰ τί οὖν φησι διδόναι δωρεάν; τοῦτο λέγει σημαίνων ὅτι οὐδὲν ἀντάξιον τῶν τότε ἀγαθῶν εἰσενέγκοι ποτὲ ἄνθρωπος, κἂν μυρία ὅσα μοχθήσῃ, τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος δηλῶν ἔλεγεν· λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ὁ νικῶν φησι τὰ τε πάθη καὶ τὸ πονηρὸν θηρίον τὸν Διάβολον, ταῦτα κληρονομήσει. οὕτω μὲν οἱ νικῶντες· τοῖς δὲ γε δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ τοῖσδε καὶ τοῖσδε ἔσται μερὶς ἐν τῇ τοῦ πυρὸς λίμνῃ. δειλοὺς καλεῖ τοὺς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀσθενεῖς διὰ ἐκουσίαν ταλαιπωρίαν. καὶ πᾶσί φησι τοῖς ψευδέσιν. οὐκ εἶπε τοῖς ψεύσταις ἀλλὰ τοῖς ψευδέσι, τουτέστι τοῖς τὰ παρὰ φύσιν πράττουσι καὶ ψευδομένοις τὸ φυσικὸν κάλλος τῆς ἀρετῆς εἰς νόθα καὶ παρηλλαγμένα κακίας προσωπεῖα. ὅτι δὲ τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἔσται ὁ δεύτερος θάνατος, καὶ ἐν τοῖς φθάσαις εἴρηται. 236 καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων· δεῦρο δεῖξω σοὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἄρνιου. καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμῳ τάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι, κρυσταλίζοντι· ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δεκαπέντε, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα ἃ ἔστι τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· ἀπὸ ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς· καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα, τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἄρνιου. καὶ ἦλθέ φησιν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων, ποίων ἑπτὰ, περὶ ὧν πολὺς γέγονε λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. δεῦρό φησι δεῖξω σοὶ τὴν γυναῖκα τοῦ ἄρνιου. τὴν ἐκκλησίαν δεῖξαι θέλει τῶν πρωτοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, ἦν καὶ ἐπουρανίον φησιν Ἱερουσαλήμ· περὶ ἧς ἔλεγεν 237 ὁ Παῦλος Ἑβραίοις ἐπιστέλλων οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ ὄρει κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ σκότῳ καὶ θυέλλῃ καὶ σάλπιγγος ἠχῶ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· κἂν θηρίον θήγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, ὡς εἰπεῖν ἔμφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει· καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῶ πάντων. διὰ δὲ τῆς τῶν ἁγίων πάντων εἰς ἓν συναγωγῆς ἦτοι ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλήμ τὴν μακαριότητα τῶν ἁγίων ὁ λόγος ζωγραφεῖ, καὶ τὴν ἐν Θεῶ καὶ μετὰ Θεοῦ ζωὴν αὐτῶν ἐσομένην, ὡς εἴρηται, σωματικῶς μὲν αὐτὴν καὶ μεγαλοφυῶς διακοσμῶν, εἰς νοητὴν δὲ δόξαν καὶ λαμπρότητα τὸν νοῦν ἡμῶν ἀνάγων. τέως ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με φησιν ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλήμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἄνευ πνευματικῆς χάριτος ὑψωθῆ ποτε νοῦς ἀνθρώπινος ὥστε ἐν περινοίᾳ γενέσθαι τῆς τῶν ἁγίων δόξης. εἰκότως δὲ ἡ ἐκκλησία καὶ οἶον ἡ ζωὴ τῶν δικαίων καὶ ἡ πολιτεία· ἐνταῦθά τε καὶ ἐκεῖ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλὸν ὑπῆρχεν· οὐδὲν γὰρ χθαμαλὸν

παρ' αὐτοῖς καὶ χαμαιπετές, ἀλλὰ πάντα ὑψηλὰ καὶ ἐπηρμένα. γέγραπται γὰρ περὶ αὐτῶν ὅτι τοῦ Θεοῦ οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν. ὁ φωστὴρ αὐτῆς φησι, τουτέστιν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος Χριστός, ὅμοιος λίθῳ ἰάσπιδι. ἡ ἰάσπις, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται, χλοερά τις οὔσα, τὸ φερέσβιον καὶ ζωοδοτικὸν ἐμφαίνει τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀνοίγοντος τὴν χεῖρα 238 αὐτοῦ καὶ ἐμπιπλῶντος πᾶν ζῶον εὐδοκίας· χλόη γὰρ ἡγεῖται πάσης ἐπιγείου τροφῆς. ἀλλὰ καὶ κρυσταλίζουσα ἦν ἡ ἰάσπις, τὸ καθαρὸν καὶ ἅγιον ἐμφαινίζουσα τοῦ Χριστοῦ· οὐ γὰρ ἐποίησεν ἀμαρτίαν, καὶ δόλος οὐχ εὐρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, κατὰ τὰς Ἡσαΐου προφητείας. τεῖχος δὲ τῶν ἁγίων ἦτοι τῆς ἐκκλησίας αὐτὸς πάλιν ὁ Χριστός, ὡς ἔρυμα ἡμῶν καὶ περίφραγμα καὶ βοήθεια τυγχάνων. ἔχουσα φησι πυλῶνας δώδεκα, τοὺς θεῖους ἀποστόλους αἰνίττεται, τοὺς τὴν εἴσοδον ἡμῖν τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καταγγείλαντας. καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα· πείθονται γὰρ συνεργάσασθαι τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ θεῖους ἀγγέλους εἰς τὴν τοῦ κόσμου πίστιν· εἰ γὰρ ὁ διὰ Μωϋσέως νόμος δι' ἀγγέλων ἐλαλήθη κατὰ τὸν ἀπόστολον λέγοντα· εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, πῶς οὐχὶ μᾶλλον τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα συνεργοῦντας ἔσχεν ἀγγέλους; καὶ ὀνόματά φησιν ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἔστι τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ. Ἰσραὴλ ἔστιν μὲν αἰσθητῶς οἱ ἐξ Ἰακώβ τοῦ πατριάρχου γεννηθέντες· ἔστι δὲ νοητῶς οἱ στοιχοῦντες τῇ πίστει τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. καὶ τούτου μάρτυς ὁ λέγων ἀπόστολος καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ· Ἰσραὴλ γὰρ ἐρμηνεύεται νοῦς ὁρῶν Θεόν, ἦτοι διορατικός. τίνες δὲ μᾶλλον τῶν πιστῶν νῶ τὸν Θεὸν ἐθεώρησαν, ἢ διορατικοὶ γεγονάσι δαψιλεῖ πνεύματος ἐνεργεία; τούτων τοιγαροῦν τὰ ὀνόματα ἐγγέγραπται ἐπὶ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως. αἱ δὲ γε δώδεκα φυλαὶ τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν ὑποφαίνουσιν· ἅπαξ γὰρ τοὺς πιστοὺς καλέσας Ἰσραὴλ, ἐπιμεμένηκε καὶ τῷ τοῦ 239 πληρώματος αὐτῶν ἀριθμῷ, δώδεκα εἰπὼν φυλάς, καὶ φησιν ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων τοῦ κόσμου περάτων ἦσαν ἀνά πυλῶνες τρεῖς. ἅπαντα γὰρ διειλήφασιν οἱ θεσπέσιοι ἀπόστολοι τριάδα, τοῖς ἔθνεσιν ὁμοούσιον κηρύξαντες, καὶ βαπτίσαντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως φησιν εἶχε θεμελίους δώδεκα· ἐπαναπαύεται γὰρ Χριστός, ὃν τεῖχος νενοήκαμεν, τῷ τῶν ἀποστόλων κηρύγματι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς βέβηκεν ὡς λίθος ἀκρωγωνιαῖος ἔντιμος κατὰ τὸ γεγραμμένον. καὶ ἐπ' αὐτῶν, τῶν θεμελίων τουτέστι, δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. μόλις ἐξεκάλυψεν τὸ αἴνιγμα, σαφῶς εἰπὼν ὅτι τοὺς ἀποστόλους πυλῶνας λέγει καὶ θεμελίους τῆς ἁγίας πόλεως τῆς ἐκκλησίας· ὧν τῇ διδασκαλίᾳ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐμμένειν, τὰς βεβήλους κενοφωνίας τῆς ψευδωνύμου τῶν αἰρετικῶν γνώσεως ἐκτρεπομένους· χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἡμετέρου καθηγητοῦ καὶ ἀρχιποίμενος· ὧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν#556 Λόγος δωδέκατος ἔτι περὶ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας τῆς ἐπουρανίου Ἱερουσαλὴμ λόγος ἔστι τῷ θεσπεσίῳ εὐαγγελιστῇ, μεγέθους τε αὐτῆς καὶ μέτρου καὶ κόσμου καὶ τῆς ἄλλης θέσεως. καὶ φησι καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος 240 αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἔστιν. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίων δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἔστιν. καὶ ἐμέτρησε τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν ἄμδ πηχῶν ἀνθρώπου, ὃ ἔστιν ἀγγέλου. καὶ ἡ ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἰάσπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ· καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους αὐτῆς τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμῷ κεκόσμηται· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰάσπις, ὁ δεύτερος σάφειρος, ὁ τρίτος καρχηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σαρδίον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδος βήρυλλος, ὁ ἕνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ

ένδεκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμεθύστινος· καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες οἱ δώδεκα μαργαρίται ἀνά εἷς ἕκαστος καὶ ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος δι' αὐγῆς (σιξ). καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ, ὁ γὰρ Θεός, ὁ παντοκράτωρ, ναός ἐστιν αὐτῆς καὶ τὸ ἄρνιον. 241 ὁ μὲν κάλαμος, ᾧ διεμέτρει τὴν ἀγίαν πόλιν, γεωμετρικὸς ὑπῆρχε· χρυσοὺς δὲ διὰ τὸ τίμιον τοῦ τε μετροῦντος ἀγγέλου καὶ τῆς μετρομένης πόλεως. καὶ ἡ πόλις φησὶ τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς, ὅσον τὸ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, ἴσα ἐστίν. τὸ τετράγωνον σχῆμα καθὼς τοῖς περὶ ταῦτα δεινοῖς δοκεῖ, κύβος ἐστὶ τε καὶ ὀνομάζεται· ἔστι γὰρ καὶ τετράγωνον ἐπίπεδον· ἀλλ' ὅταν εἴη συντετραγώνω καὶ ἰσόπλευρον ἐν πάσαις ταῖς διαστάσεσιν, τὸν δὲ κύβον ἐδραιότητα δηλοῦν λέγουσιν· μόνιμα γὰρ τοῖς ἀγίοις τὰ ἀγαθὰ καὶ ἀμετάθετα, οὐδεμίας μεταβολῆς διαφθειρούσης αὐτοῖς τὴν μακαριότητα. τὸ δὲ γε μεγαλεῖον τῆς πόλεως ὁμοῦ τὸ τε μεγαλοπρεπὲς τῶν ἀγίων ἐμφανίζει καὶ ὅτι, εἰ καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἠττῶνται παραπολὺ τῷ πλήθει, πλην οὔτε αὐτοὶ τῷ ἀριθμῷ τυγχάνουσι βραχεῖς, ἀλλ' ὥστε πληρῶσαι πόλιν τοσαύτην. καὶ ἐμέτρησέν φησι τὸ τεῖχος αὐτῆς ῥ-μ-δ πηχῶν μέτρον ἀνθρώπου ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. ἐν πολλοῖς παρὰ τῇ συνηθείᾳ τῆς θείας γραφῆς ἄνθρωποι οἱ ἄγγελοι λέγονται. καὶ τοῦτο δῆλον ἐξ ὧν ὁ Γαβριήλ ὁ Ἀρχάγγελος, ἄνθρωπος Θεοῦ ἐρμηνεύεται. καὶ ὁ προφήτης ἔφη ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώσεις, Κύριε, ἀνθρώπους μὲν καλῶν τοὺς ἀγγέλους, κτήνη δὲ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ γὰρ παρὰ τὴν τῶν ἀγγέλων φρένα ἄλογα καὶ κτήνη τυγχάνομεν οἱ ἄνθρωποι. οὔτε γὰρ ἀνθρώπους εἶπε καὶ κτήνη ὡς ἂν οἰηθεῖ τις, τοὺς ἀληθεῖς ἀνθρώπους καὶ τὰ ὄντως κτήνη· εἴρηται γὰρ τῷ ἀποστόλῳ περὶ τῶν κτηνῶν μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἄρα τὰ παρὰ τῷ προφήτῃ κτήνη τοὺς ἀνθρώπους νοητέον, ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἀγγέλους. ἀλλὰ 242 καὶ ὁ Κύριος παρὰ τῷ Λουκᾷ ἀνθρώπους τοὺς ἀγγέλους ἐκάλεσε, λέγων ἔστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν Κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων. ἐπεὶ οὖν ἐν πολλοῖς ἄνθρωποι οἱ ἄγγελοι κέκληνται παρὰ τὸ ἄνω· καὶ πρὸς Θεὸν ἔχειν τοὺς ὦπας, τούτου χάριν φησὶν ἐνταῦθα μέτρον ἀνθρώπου ὃ ἐστὶν ἀγγέλου. αἰνίττεται δὲ τῷ εἰρημένῳ ὅτι πάντη μὲν ἀκατάληπτον τὸ θεῖον, τεῖχος γὰρ τῆς πόλεως τὸν Χριστὸν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν νενοήκαμεν, μᾶλλον δὲ ἐν περινοίᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγαλειότητος ἄγγελοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι. διὰ τοῦτο ἀγγελικῶς πῆχει καὶ οὐκ ἀνθρωπίνῳ τὸ τεῖχος μεμέτρηται τῆς πόλεως. τὸ δὲ ῥ-μ-δ πῆχεις ἔχειν μυστικὸς τίς ἐστὶν ἀριθμὸς τῆς ἀγγέλων σοφία, τῆς καὶ μετρούσης διεγνωσμένως. καὶ ἡ ἐνδόμησις φησι τοῦ τεύχους αὐτῆς ἰάσπισ. ἤδη τὴν ἰάσπιν εἰς τὸ φερέσβιον καὶ ζωπόρον ἐδεξάμεθα τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἡ πόλις φησὶ χρυσίον καθαρὸν ὅμοιον ὑάλῳ καθαρῷ. ὁ χρυσὸς μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ διαυγοῦς τεταγμένος. τῶν ἀγίων τὸ τίμιον καὶ τὸ καθαρὸν ἐν ἔργοις καὶ λόγοις παρατίθεται. καὶ οἱ θεμέλιοι φησι τοῦ τεύχους αὐτῆς τῆς πόλεως παντὶ τιμίῳ λίθῳ κεκόσμηται. καὶ ὁ θεμέλιος τοῦ τεύχους. τεῖχος δὲ ὁ Κύριος, ὡς πόλλακις εἴρηται. τοὺς ἀγίους ἀποστόλους ἐν τοῖς εἰρημένοις εἶπομεν. ὡς ἐπαναπαυομένου Χριστοῦ τῆς αὐτῶν διδασκαλία καὶ ἐπιβεβηκός ἐπ' αὐτοῖς κατὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐν ἧ φησι καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς 243 ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. οὗτοι τοιγαροῦν οἱ θεμέλιοι, τουτέστιν οἱ ἀπόστολοι, ἀρετῇ πάσῃ, τὴν γὰρ ἀρετὴν οἱ τίμιοι γράφουσιν λίθοι, κεκόσμηται· ἔργῳ γὰρ γεγένηται καὶ τῷ κηρύγματι καθαρὸν καὶ τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσμασιν καὶ τῷ μέχρι αἵματος πρὸς αὐτὸν εὐνοικῶ. εἰ δέ τις καὶ περὶ τῶν λίθων λεπτολογεῖν ἐθελήσειε, τοιαύτην ἔνεστι εὐρεῖν θεωρίαν, μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀρκτέον. οἱ κατὰ τὸν Μωϋσέως νόμον ἀρχιερεῖς ποικίλως ἦσαν ἡμφιεσμένοι ποδήρη τινὰ καὶ ἐπωμίδα καὶ μίτραν καὶ κίδαριν, ζώνην τε καὶ ἄλλα περικείμενοι, θάμβος ἅμα καὶ κατάπληξιν, ἔτι δὲ μυστικὴν τροπολογίαν ἐμφαίνοντες διὰ τοῦ σχήματος. ἦν δὲ γε παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ

λόγιον τῆς κρίσεως, ὅπερ τῆ ἐπωμίδι διὰ πλέγματος ποικίλου ἐπηγορτεῖτο. ἦν δὲ τὸ σχῆμα τοῦ λογίου φᾶρος διπλοῦν, σπιθαμιαῖον τε καὶ τετράγωνον, ἐν ᾧ λίθοι δώδεκα τέτρασι στίχοις ἐξ ὀνόματος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐνέκειντο· ὧν λίθων τινὲς μὲν καὶ ἐνταῦθα τέθεινται ἐν τοῖς τοῦ τείχους θεμελίοις, τινὲς δὲ γωνιαῖοι καὶ οὐκ ἐν ἐκείνοις τεταγμένοι τέθεινται. κείνται μὲν γὰρ ἐν τῷ λογίῳ τῶν κρίσεων ἐμπερεῖς εἰς τοὺς ἐνταῦθα θεμελίους λίθοι ὀκτώ, ἴασις· σάφειρος· σμάρραδος· σαρδίον· χρυσόλιθος· βηρύλλιον· τοπάζιον· ἀμέθυσος· τέσσαρες δὲ γε τῶν ἐν τοῖς θεμελίοις λίθων οὐ συνηριθμηνται τοῖς ἐν τῷ λογίῳ τῆς κρίσεως. εἰσὶ δὲ οἶδε, καρρηδῶν· 244 σαρδόνυξ χρυσόπρασος· ὑάκινθος. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πυλῶνες τῆς πόλεως, οὓς καὶ αὐτοὺς εἰς τοὺς ἀποστόλους ἐδεξάμεθα, ἕκαστος ἀπὸ μαργαρίτου ἑνός. ὥστε καὶ ὁ μαργαρίτης νέος νῦν τέθειται, οὔτε αὐτὸς συνηριθμημένος τοῖς λίθοις τοῦ λογίου, ὁρᾶν δὲ ἕξεισι πολυτιμοτέρους μᾶλλον τοὺς νεωστὶ ὠνομασμένους παρὰ τοὺς ἐν τῇ παλαιᾷ ἐν τῷ λογίῳ κειμένους· δι' ὧν σημαίνεται τοὺς ἁγίους ἀποστόλους γινώσιν τε ἔχειν τῆς παλαιᾶς διαθηκῆς καὶ εὐδοκιμεῖν τοῖς ἐν ἐκείνῃ νεομισμένοις προστάγμασι καὶ ὁ σοφὸς ἔλεγεν ἀπόστολος κατὰ τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐν τῷ νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος ἠδοκιμηκέναι δὲ καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς τῆς νέας, καὶ τὴν γινώσιν αὐτῆς πεπλουτηκέναι, ἥτις πολὺ σαφεστέρα καὶ οἶον τιμιωτέρα τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ γνώσεως ὑπῆρξεν, εἴπερ τὰ μὲν ἐν νόμῳ σκιά τις ἦν, ἀλήθεια δὲ τὰ ἐν τῇ νέᾳ, τοῦτο γὰρ αἰνίττονται ἀναμιξ κείμεναι αἶ τε τῆς παλαιᾶς καὶ αἶ νέαι τίμια λίθοι ἐν τοῖς τῆς πόλεως θεμελίοις, οἵτινες, ὡς εἴρηται, τοῖς ἀποστόλοις γράφουσιν. καὶ τοῦτο ἐστὶ ὅπερ ἔλεγεν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ Κύριος διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοίος ἐστὶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά. ἦσαν δὲ φησι καὶ οἱ πυλῶνες τῆς πόλεως, οὓς πάλιν ἐν τοῖς φθάσασιν τοὺς ἀποστόλους νενοήκαμεν, ἕκαστος ἀπὸ ἑνός μαργαρίτου, τὸ τίμιον αὐτῶν καὶ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν αἰνιττόμενοι. καὶ ἡ πλατεία φησὶ τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος καθαρός. εἴρηται ὅτι ὁ χρυσὸς καὶ τὸ τῆς ὕαλου καθαρὸν καὶ διαφανὲς τῆς τῶν ἁγίων ζωῆς παρεμφαίνουσι τὸ τίμιον καὶ διεσμηγμένον. καὶ ναόν φησιν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός, ὁ 245 παντοκράτωρ, ναός ἐστὶν αὐτῆς καὶ τὸ ἄρνιον. τίς γὰρ χρεῖα ναοῦ συνόντος καὶ τρόπον τινὰ συμβιοτεύοντος τοῖς ἁγίοις τοῦ Θεοῦ καὶ πρόσωπον ὀρωμένου καθ' ὅσον ἐφικτόν; τὴν μὲν γὰρ ἐν τῷ παρόντι γινώσιν τοῦ Θεοῦ δι' ἐσόπτρου καὶ ἐν αἰνίγματι κέκληκεν ὁ θεῖος ἀπόστολος· τὴν δὲ γε ἐν τῷ μέλλοντι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. εἰκότως δὲ ἂν τις ζητήσειεν, τί δήποτε; τοῦ μὲν Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος ἐμνήσθη, τοῦ τε πατρὸς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἁρνίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐκέτι δὲ καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου; πρὸς ὃν λεκτέον· εἰπὼν, ὦ οὗτος, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ὠνόμασε ταῦτα γὰρ ὁ Θεός· καὶ ἔτι εἰπὼν ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, τὴν Ἁγίαν ἐσήμανε Τριάδα ταῖς τρισὶν ὀνομασίαις. ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν τις προσερωτήσειεν· διὰ τί οὖν τῆς σεβασμίου μνησθεὶς τριάδος διὰ τοῦ εἰπεῖν ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ ναός ἐστὶν αὐτῆς, ἕξωθεν ἡμῖν ἐπαριθμεῖ τὸ ἄρνιον, ὃ ἐστὶν ὁ Χριστός, ὥστε ἡμᾶς μηκέτι τριάδα νοεῖν; μὴ γένοιτο, φαίην ἂν αὐτῷ. οὐ γὰρ οὕτω διδασκόμεθα, ἀλλὰ μνήμη φέρεται τῆς τε Ἁγίας Τριάδος καὶ τοῦ ἁρνίου, σημαίνοντος τοῦ λόγου, ὅτι τε εἷς τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐστὶν ὁ σαρκωθεὶς, καὶ ὅτι μετὰ σαρκὸς ὁ υἱὸς τὴν Ἁγίαν πληροῖ Τριάδα καὶ οὐ δίχα σαρκὸς ἐστὶ νῦν ἐν οὐρανῷ. τὸν γὰρ υἱὸν σεσαρκωμένον περιφραστικῶς ἐσήμανε διὰ τε τοῦ Θεοῦ ὃς ἐστὶν ὁ υἱός, καὶ διὰ τοῦ ἁρνίου ὃς ἐστὶν πάλιν ὁ αὐτὸς Χριστὸς σεσαρκωμένος ἡμῖν ὁμοούσιος καὶ ἐμψυχωμένος νοερῶς· ἦτινι σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ὁ λόγος ἦνωται. 246 καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὔτε τῆς σελήνης, ἵνα φωτίσωσιν αὐτήν, ἢ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον. καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ

τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν· καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας· νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ. καὶ ἡ πόλις φησὶν οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου. τοῖς γὰρ τοῦ θεοῦ καὶ νοητοῦ φωτὸς ἀπολαύουσιν. ἐπαισθάνονται γὰρ ἐν τῇ τότε λήξει τῶν νοητῶν οἱ ἅγιοι οὐ χρεῖα αἰσθητοῦ φωτός. τὰ δὲ ἔθνη φησὶ περιπατήσουσι διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς, οὐ τὰ ἔθνη μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ Ἰσραὴλ πιστεύσαντες ἅγιοι. ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαπλασίους οἱ ἐξ ἔθνῶν, ἐκ τοῦ πλείονος τούτους τε κάκείνους ἐδήλωσε. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν. βασιλέας γῆς πάντας φησὶ τοὺς ἁγίους, περὶ ὧν γέγραπται ἐν τῷ διαστελλεῖν τὸν ἐπουράνιον βασιλεῖς ἐπ' αὐτῆς, χιονωθήσονται ἐν Σελμῶν, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. οὗτοι οὖν ἔτι ἔνδοξον καὶ ἔντιμον ἔχουσι. λέγει δὲ τὰ ἐξ ἀρετῆς ἀνυψήματα ἀναθήσουσιν εἰς τὴν ἁγίαν ἐκείνην πόλιν, ὡς εἶπε συμβιοτεύειν τοῖς ἁγίοις τὰ ἐξ ἀρετῆς ἀγαθὰ. καὶ οἱ πυλῶνες φησὶν αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας. δισσὸν τὸ νόημα· ἢ γὰρ τοῦτο λέγει ὅτι εἰρήνη ἔσται καὶ ἀφοβία, ὡς μὴ δεῖσθαι φυλακὴν ποιεῖσθαι τῆς πόλεως ἢ τὰς θύρας κλείειν ποτέ, ἢ μοχλοῖς ἀσφαλιζέσθαι, ἢ ὅτι τὰ ἀποστολικά διδάγματα, πύλας γὰρ τοὺς ἀποστόλους εἰρήκαμεν, οὐδὲ γὰρ ἐκεῖ σιωπήσουσιν, ἀλλ' ἔσονται καὶ ἐκεῖ οἱ ἀπόστολοι, καινῶν 247 δογμάτων καὶ θειοτέρων τοῖς ἁγίοις διδάσκαλοι· ἡμέρας γὰρ ὄντες καὶ φωτὸς υἱοὶ οἱ δίκαιοι, ταῖς θείαις καὶ φωτιστικαῖς ἐντρυφήσουσιν αἰνέσεις καὶ μυστηρίοις, ἡμέρας οὔσης ἀεὶ περὶ αὐτοὺς καὶ φωτὸς θείας ἐλλάμψεως. νύξ γὰρ φησὶν οὐκ ἔσται ἐκεῖ. εἰ μὲν γὰρ διεκόπη ποτε ἡ θεία ἔλλαμψις, ἦν ἄρα καὶ νύξ· εἰ δὲ τοῦτο εἰπεῖν ἀσεβές, ἀδιακόπως τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐνεργοῦντος, πῶς νύξ τοῖς ἁγίοις γενήσεται; καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἔθνῶν εἰς αὐτήν. καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ποιοῦν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου. καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς, λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ποιοῦν καρπούς ἰβ, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν ἔθνῶν. καὶ πᾶν κατὰ θεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῶ· καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ· καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἔτι, καὶ οὐχ ἔξουσι χρεῖαν φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖ αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. 248 δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἔθνῶν, τὴν εἰσκομιζομένην εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν κατὰ περίφρασιν εἶπε τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐδοκιμηκότας καὶ ἄξια ζωῆς πεπραχότας· οὗτοι γὰρ εἰσνεχθήσονται εἰς τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ καὶ συμβιοτεύσουσι τοῖς ἐν αὐτῇ ἁγίοις. καὶ οὐ μὴ φησὶν εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ποιοῦν βδέλυγμα, εἰ μὴ οἱ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένοι. τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ ἁμαρτωλῶ μετὰ τῶν δικαίων τοῦ Θεοῦ; οὐς καὶ διείργεσθαι χάσματι μεγάλῳ ὁ Κύριος ἡμῖν ἐν Εὐαγγελίοις παρέδωκεν. καὶ ἔδειξέ μοι φησὶ ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐκπορευόμενον ἐν μέσῳ τῆς πλατείας τῆς πόλεως. ποταμὸς ζωῆς εἶη ἂν τὰ δαψιλῆ καὶ πλούσια τοῦ Χριστοῦ χαρίσματα, ἅτινα ἀεννάως εἰς τοὺς ἁγίους κέχεται, ὡς δίκην ποταμοῦ φέρεσθαι εἰς αὐτοὺς καὶ ἐπιρρεῖν. καὶ τοῦ ποταμοῦ φησὶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ξύλον ζωῆς ἔγκαρπον, κατὰ μῆνα καρποτοκοῦν. ξύλον ζωῆς ὁ Κύριος κατὰ τὸ γεγραμμένον τῷ παροιμιαστῇ περὶ τῆς σοφίας· ξύλον φησὶ ζωῆς ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς. Χριστὸν δὲ Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν ὁ σοφὸς ἡμῖν παρέδωκε Παῦλος. λέγει δὲ ὅτι οὐ μόνον οἱ ἅγιοι τοῖς Χριστοῦ πλουτοῦσι χαρίσμασιν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐνοικοῦντα ἔχουσι καὶ συνοικοῦντα· ὅπερ τῆς ὑπερτάτης μακαριότητός ἐστι τὸ κεφάλαιον. συνεχεῖς δὲ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, ὁ Χριστὸς, καὶ ἀδιακόπους τελεσφορεῖ καρπούς καὶ δωρεὰς τοῖς

ἀγίοις, ὡς φιλοτιμίαν ἐπικαταλαμ 249 βάνειν τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ μήποτε αὐτοὺς λείπεσθαι θείας ἐπιρροῆς. καὶ τὰ φύλλα φησὶ τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. φύλλα τῆς ζωῆς οἱ τοῦ Χριστοῦ ἀπηρητημένοι καὶ αὐτοῦ ἐχόμενοι πατριάρχαι, προφῆται, ἀπόστολοι, εὐαγγελισταί, μάρτυρες τε καὶ ὁμολογηταί, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἱεουργοὶ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐκκλησίας ποιμένες, καὶ πᾶσα ψυχὴ δικαία· οἵτινες καὶ νῦν ἰῶνται τὰς ψυχάς, καὶ τοῖς ἀγίοις ἔσονται τῶν ἀγαθῶν προσθήκη. καὶ κατάθεμά φησι οὐκ ἔσται ἔτι. νῦν μὲν γὰρ κἂν σφόδρα φεύγη τὰ ἀναθέματα, ὅμως ἐν αὐτοῖς καλινδούμεθα, μυρίων ἡμῖν προφάσεων ἀναφυομένων ἐν εἰδήσει τέ γε καὶ ἀγνοίᾳ· τότε δέ γε πάσης ἔσονται ψυχικῆς κηλίδος, ὥσπερ καὶ σωματικῆς, οἱ ἅγιοι καθαροὶ τε καὶ ἀμιγεῖς. καὶ ἔσται φησὶν ἐν τῇ πόλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. αὕτη γὰρ ὁ θρόνος. καὶ λατρεύσουσιν αὐτῷ φησὶν οἱ ἅγιοι λατρείαν οὐκ ἐπίπονον, ἀλλὰ τὴν μεθ' ἡδονῆς καὶ εὐφροσύνης πνευματικῆς. τοῦτο δὲ ἔσται ἐκ τοῦ ὄραν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ ὄψονται γὰρ φησὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ὄψονται δὲ καθ' ὅσον ἐφικτὸν ἀνθρώπου φύσει καὶ τὸ ὄνομά φησὶν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. τὴν ἀδιάλειπτον μνήμην καὶ συνουσίαν τοῦ Θεοῦ τὸ παρὸν αἰνίττεται ῥητόν. ὡς γὰρ ἐπικείμενος καὶ ἐγγεγραμμένος αὐτοῖς ὁ Θεός, οὕτως ἀεὶ συμπαρέσται τοῖς ἀγίοις. καὶ δῆλον, καὶ ἐξ ὧν ὁ Παῦλος ἔφη· καὶ πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. νῦν δὲ φησὶν, οὐκ ἔστιν, ὡς ἐν χρεία γενέσθαι τοὺς ἀγίους φωτισμοῦ ἡλιακοῦ ἢ λυχ 250 νιαίου, τοῦ θείου φωτὸς ἀδιάλειπτον ποιουμένου τὸν φωτισμόν. καὶ βασιλεύσουσιν οἱ ἅγιοι, δηλονότι εἰς τὸν αἰῶνα. ταῦτα δὴ ὁ σοφώτατος Δανιὴλ ἐπιμαρτύρεται, λέγων καὶ παραλήφονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψίστου, καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. καὶ εἶπέ μοι· οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ ὁ Κύριος τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν, ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· ἰδοὺ ἐρχόμεθα ταχύ· μακάριοι οἱ τηροῦντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου. καὶ Ἰωάννης ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεπον, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνῦν τὸς μοι ταῦτα. καὶ λέγει· ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου καὶ τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον. οὗτοί φησὶν οἱ λόγοι πιστοί, τουτέστιν ἀληθεῖς. καὶ ὁ Κύριος τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν. πνεύματά φησὶ προφητῶν τὰ προφητικὰ χαρίσματα κατὰ τὸ εἰρημένον τῷ σοφωτάτῳ Παύλῳ. καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεσθαι, καὶ τῷ θεσπεσίῳ προφήτῃ Ἡσαΐᾳ· διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν· καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐποίησας ἐπὶ τῆς γῆς. δεῖξαί φησὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. διὰ γὰρ μέσου τοῦ Ἰωάννου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πάντες τὰ 251 ὀφθέντα αὐτῷ μεμαθήκασι. καλῶς δὲ ἔφη τό· ἐν τάχει· πᾶς γὰρ χρόνος μικρός, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, κἂν ὅτι μάλιστα μέγας τις εἶναι δοκῆ, συγκρινόμενος πρὸς τοὺς μέλλοντας ἀτελευτήτους αἰῶνας. διὰ τοι τοῦτο καὶ ἐπήγαγε ἰδοὺ ἐρχόμεθα (σιζ) ταχύ· μακάριοι οἱ τηροῦντες τούτους τῆς προφητείας ταύτης. οἱ γὰρ φυλάττοντες σπουδάζουσι μὴ περιπεσεῖν ταῖς εἰρημέναις αὐτῇ κολάσεσι διὰ βίου θεοφιλοῦς. καὶ ὅτε φησὶν ἤκουσα καὶ ἔβλεπον, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου. ταῦτα ἐν τοῖς φθάσασιν ἡρμηνεύεται, ὅτε καὶ ἀπεδείξαμεν τῶν ἀθέων Ἑλλήνων τὰ δόγματα περὶ τῶν παρὰ σφίσις ἐθνάρχων μηδὲν κοινὸν ἔχοντα τοῖς καθαρωτάτοις τῆς ἐκκλησίας δόγμασι. καὶ λέγει μοι· μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω, πρῶτος καὶ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος. μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον

τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. μὴ σφραγίσῃς φησὶ τοὺς λόγους τούτους, τουτέστι, μὴ σχοίης αὐτοὺς παρὰ σαυτῶ, μηδὲ ἀποκλείσας φυλάξης ἐν 252 τῷ τῆς διανοίας ταμείῳ, ἀλλὰ φανέρωσον ἅπασιν. ὁ γὰρ καιρὸς φησὶν ἐγγύς ἐστι. τοιοῦτον τι λέγει· οὔτε πλείστον ὁ καιρὸς αὐτῶν ἀπέχει, ὡς τότε. ἀλλὰ μὴ νῦν χρεῖαν ἔχειν αὐτοὺς ἀκουσθῆναι· οὔτε γὰρ ἐστὶν ἴδιος, ὡς περίττην εἶναι τὴν ἐξ αὐτῶν παραίτησιν. τίς γὰρ χρεῖα παραινέσεως τοῖς λοιπὸν πειρωμένοις τῶν κακῶν ἦτοι τῶν ἀγαθῶν; τοὺς γὰρ ἔργω μανθάνοντας ἄωρον λόγῳ παιδεύειν. ἀλλὰ τί ἐγγύς φησὶν ἐστὶν, οὔτε πολὺ μέλλει, οὔτε ἤδη πάρεστιν; ὁ ἀδικῶν φησὶν ἀδικησάτω ἔτι καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι. οὐ κεκελευσμένου καὶ προστάσσοντός ἐστι τὸ ἀδικεῖν ἢ ῥυπαρευθῆναι, ἀλλὰ τοῦτό φησὶν· ἔτι μικρὸς ἐνδαψιλεύεται χρόνος τοῖς ἀνθρώποις· ἕκαστος τοινῦν τὸ αὐτῷ φίλον πραττέτω, καὶ τῷ οἰκείῳ αὐτεξουσίῳ ὡς βούλεται κεχρήσθω, εἴτε εἰς κακὸν εἴτε εἰς ἀγαθόν. διὸ ἐπάγει καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω ἔτι. ἰδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ. ἔρχομαί φησὶν ὁ Κύριος ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ ἃ δεῖ ἐκάστῳ ἀποδοῦναι, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε κακόν. ἐγὼ φησὶ τὸ ᾠα καὶ τὸ ᾠω, πρῶτος καὶ ἔσχατος, ἀρχὴ καὶ τέλος. ταῦτα ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἰκανῶς εἴρηται· διὸ νῦν ὑπέρβηθι. μακάριοί φησὶν οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς. στολὰς λέγει τὰ σώματα. μακάριοι οὖν οἱ εὖ βιοῦντες καὶ ἑαυτοὺς ἐκκαθαίροντες ἀπὸ παντὸς ἀμαρτίας ῥύπου· οἱ γὰρ οὕτως βιοτεύσαντες ἐξου 253 σίαν σχήσουσιν ἐπὶ τὸ ξύλον ἐπερείδεσθαι τῆς ζωῆς καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐπαναπαύεσθαι, ξύλον δὲ ζωῆς ὁ Κύριος, ὡς πρόσθεν εἴρηται. καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. καὶ διὰ τῶν πυλώνων, τουτέστι τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων καὶ διδαγμάτων, μέτοχοι γίνονται τῆς τῶν ἀγίων διαγωγῆς καὶ μακαριότητος. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος. ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς, ὁ πρωϊνός. καὶ ἡ νύμφη λέγουσα· ἔρχου· καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω ἔρχου· καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν. μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτόν, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτόν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἀγίας τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ἔξω φησὶν οἱ κύνες, κύνας καλεῖν ἔθος τῇ θείᾳ γραφῇ, τοὺς ἡταιρηκότας διὰ τὸ ἀναιδεῖς αὐτῶν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ γὰρ φησὶν ἐν Δευτερονομίῳ ὁ Μωϋσέως τοῦ ἱεροφάντου νόμος οὐ προσοίσεις μίσθωμα πόρνης καὶ ἄλλαγμα κυνὸς εἰς τὸν οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου πρὸς πᾶσαν εὐχὴν σου. 254 ὅτι δὲ γε ὅμοιοι τοῖς κυσὶ κατὰ τὴν ἀναίδειαν οἱ τοιοῦτοι· μαρτυρεῖ τις καὶ τῶν ἔξω σοφῶν, οὕτως εἰπῶν, φεῦγε δὲ πάντα φόνον καὶ μοιχεῖα λέκτρα γυναικός· καὶ δ' ὄρκους μακάρων καὶ ἀναιδέα δέμνια κούρων. ἔξω οὖν τῆς ἀγίας πόλεως καὶ τῆς μετὰ τῶν δικαίων διαγωγῆς οἱ κύνες, καὶ οἶδε καὶ οἶδε. τί γὰρ κοινὸν αὐτοῖς καὶ τοῖς δικαίοις τοῦ Θεοῦ; καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος ἔξω φησὶν ἔσται. ψευδός ἐστὶν ἅπαν τὸ παρὰ φύσιν· τῆς γὰρ ἀρετῆς κατὰ φύσιν οὔσης, ἐπεὶ καὶ καταβέβληκεν ἡμῶν τῷ πλάσματι σπέρμα ἀρετῆς ὁ δημιουργὸς ἐξ ἀρχῆς, ἢ κακία παρὰ φύσιν ἐστίν. ὡσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν ἡ ὑγεία κατὰ φύσιν ἐστί, παρὰ φύσιν δὲ ἡ νόσος, καὶ τὸ βλέπειν καὶ ἀκούειν κατὰ φύσιν, ἢ δὲ πῆρωσις καὶ ἢ κώφωσις παρὰ φύσιν, οὕτως καὶ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡ ἀρετὴ κατὰ φύσιν, παρὰ φύσιν δὲ ἢ κακία· ἀνάλογος γὰρ ἐστὶν ὑγεία τῇ ἀρετῇ, τῇ δὲ γε νόσῳ ἢ κακία· καὶ κατὰ τοῦτο δὲ ψεῦδος ἢ κακία, ὅτι καὶ ψεύδεται πολλάκις εἶναι ἀρετὴ· πλάττεται γὰρ ἢ μὲν θρασύτης εἶναι ἀνδρία, ἢ δὲ κακουργία φρόνησις, ἢ δὲ ἀκίνησία σωφροσύνη, ἢ δὲ γε

μειονεξία δικαιοσύνη. ταῦτα γὰρ ἅπαντα κακίαι ἐντυγχάνουσιν, ἀρετῆς προσωπεῖον περικεῖμεναι, καὶ τοὺς τὸ ψεῦδος οὖν τῆς κακίας ἐπιτηδεύοντας ἔξω βάλλει τῶν θείων περιβόλων. ἐγὼ φησιν Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. μαρτυρῆσαί φησι τὸ διαμαρτύρασθαι οὐκ ἐν κρυφῇ οὔτε ἐν παραβύστῳ, ἀλλὰ ἀκουουσῶν τῶν πανταχοῦ ἐκκλησιῶν, ἵνα μήτις ἄγνοιαν προφασισάμενος ἐθελοκακῶν εἴη πονηρός. ἐγὼ φησὶν εἰμι ἡ ρίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, καίτοι ὡς πρὸς τὸ 255 φαινόμενον ἀκολουθότερον ἦν εἰπεῖν, ἐγὼ εἰμι ὁ ἐκ τῆς ρίζης Δαυὶδ ἀναβλαστήσας κλάδος. νῦν δὲ τὸναντίον ρίζαν ἑαυτὸν τοῦ Δαυὶδ κέκληκεν, καὶ οὐ ρίζαν μόνον ἀλλὰ καὶ γένος, καθὼς πρόσθεν εἴρηται. ρίζα μὲν καὶ αἰτία τῶν ἀπάντων, μεθ' ὧν καὶ τοῦ Δαυὶδ, καθὼς ἐστι καὶ νοεῖται Θεός· γένος δέ γε τοῦ Δαυὶδ καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀνατεταλκῶς κατὰ σάρκα, καθὼς ἐστι καὶ νοεῖται ἄνθρωπος· ὡς εἶναι αὐτόν, τὰ γὰρ αὐτὰ πολλάκις λέγειν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, τοῖς δὲ ἐντυγχάνουσιν ἀσφαλές, ὡς πού φησι τῶν ἑαυτοῦ λόγων ὁ θεῖος ἀπόστολος ὡς εἶναι οὖν τὸν Ἐμμανουὴλ ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος τελείως ἐχουσῶν ἐκάστη τῶν φύσεων κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀναλλοιώτως, ἀφαντασιάστως. μετὰ δὲ τὴν ἄφραστον ἔνωσιν πεπεύσμεθα ἐν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν καὶ μίαν ἐνέργειαν, κἂν ἢ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῖται διαφορά, ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἔνωσιν πεπράχθαι φαμέν, μὴ δὲ ἢ κατὰ ποιότητα φυσικὴ ιδιότης κατὰ τοὺς λόγους τοῦ θεσπεσίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου. ὁ ἀστήρ φησιν ὁ πρωϊνός· ἢ τὸν ἥλιον λέγει, ἐπεὶ καὶ ἥλιος δικαιοσύνης κέκληται τῷ Μαλαχίᾳ, ἔτι δὲ καὶ τῷ προφήτῃ ψάλλοντι ἔπεσε πῦρ ἐπ' αὐτούς, τουτέστι τοὺς Ἰουδαίων ἀρχιερέας καὶ οὐκ εἶδον τὸν ἥλιον, τοῦτον δὲ τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον Χριστόν· τὸν ἑωσφόρον ἀστέρα. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖται τῷ Πέτρῳ ἐν δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, λέγοντι ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ τὸ πνεῦμά φησι, τουτέστι τὸ προφητικόν, καὶ ἡ νύμφη, 256 ἢ καθόλου καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἐκκλησία, λέγουσιν ἔρχου. τὴν γὰρ τοῦ Κυρίου δευτέραν παρουσίαν ζητεῖν προστετάγμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐν εὐχῇ τίθεσθαι· ὁ γὰρ τοι λέγων ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου πρὸς τὸν Θεὸν τὴν Χριστοῦ βασιλείαν ἐξαιτεῖ, ἢ τις καὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματός ἐστι βασιλεία. καὶ ὁ ἀκούων φησὶν εἰπάτω ἔρχου. καὶ πᾶς φησιν ἀκούων τῶν παρόντων λόγων καὶ σὺ δὲ Ἰωάννης, εὐκτὴν ποιῶ τὴν βασιλείαν τῆς Χριστοῦ παρουσίας. τοῦτο δὲ λέγει, προτρέπων ἅπαντας εἰς τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα· οὐ γὰρ ἂν τις δικαιοσύνην ἑαυτῷ μὴ συνεπιστάμενος, εὐκτὴν ποιήσοιτο τὴν Χριστοῦ παρουσίαν, ἐν ἣ ἰσχυροὺς τῶν αὐτῷ βεβιωμένων ἀπαιτηθήσεται· καὶ ὁ διψῶν φησιν ἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν, ἐν ὅσῳ δὲ φησιν ἴξει τῆς ἐμῆς παρουσίας ὁ καιρὸς, φησὶν ὁ Κύριος τῇ πηγῇ τῆς ζωῆς, τῇ τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύσει ὑπόθετε τὸ στόμα. καὶ ὅσοι μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε, καὶ πίετε ἄνευ ἀργυρίου καὶ τιμῆς. Ἡσαΐας ἡμῖν διακελεύεται, τὰ αὐτὰ τῷ Κυρίῳ προαναφωνῶν. εἴρηται δὲ καὶ ἐν τοῖς φθάσασιν ὅτι τὴν μεθ' ἰδρώτων καὶ πόνων ἀντέκτισιν τῆς ἀρετῆς, δωρεάν λαμβάνεσθαι φησιν, ἐπεὶ μὴ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι δόξαν εἰς ἡμᾶς, κατὰ τοὺς Παύλου τοῦ σοφωτάτου λόγους. μαρτυρῶ φησιν ἐγὼ πάντι τῷ ἀκούοντι τοὺς παρόντας λόγους· τουτέστι διαμαρτύρομαι μὴ προσθεῖναί τι, ἵνα μὴ ἑαυτῷ ἐπισπάσῃται τὰς ἐνταῦθα εἰρημένας πληγὰς, μήτε ἀφελεῖν, 257 ὅπως μὴ ἀφαιρεθῇ τῆς μερίδος τοῦ τε ξύλου τῆς ζωῆς καὶ τῆς διαγεγραμμένης ἀγίας πόλεως· ἄπερ ἀμφοτέρω τῶδε τῷ βιβλίῳ περιέχεται. εἶτα ἀξιόπιστον καὶ αἰδέσιμον τὸν ἑαυτοῦ ποιῶν λόγον ὁ εὐαγγελιστής, ὅρα τί ἐπήγαγεν· ὁ μαρτυρῶν ταῦτα ναὶ ἔρχομαι ταχύ. ὅπερ ὁ Παῦλος πεποίηκεν, εἰπὼν ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε, τοῦτο καὶ νῦν αὐτὸς λέγει, ὁ ταῦτα διδάσκων ἐγὼ φησι καὶ διαμαρτυρόμενος ἐν αὐτοῖς εἰμι λοιπὸν τοῖς τοῦ παρόντος βίου τέρμασιν, ὡς μηδενὶ τὸν λόγον ἐν ὑποψία καταλειφθῆναι. τίς γὰρ ἂν

ἔλοιτο καὶ τῶν τυχόντων, εἰ μὴ τοίγε Ἰωάννης ὁ τοσοῦτος, πλάττεσθαι λόγους ὡς ἐκ Θεοῦ, ὡς ὅσον οὐπω μέλλων τὸν κοινὸν ὑπιέναι θάνατον, καὶ εἰς χεῖρας ἀπιέναι Θεοῦ ἐναργέστερον ἢ περὶ οἱ τέως ἐν ζῶσιν ὄντες; γράφω οὖν ταῦτά φησι μονονουχὶ λέγων τῷ καλοῦντι με Χριστῷ πρὸς μετάστασιν ναί· ἔρχομαι ταχύ· ἀμήν· ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ. ἐπειδὴ ἐν τοῖς φθάσασιν εἶπε τὸ προφητικὸν πρὸς αὐτὸν πνεῦμα, καὶ ὁ ἀκούων φησὶν εἰπάτω τῷ Κυρίῳ ἔρχου, πειθαρχῶν τοῖς χρηματισθεῖσιν αὐτῷ, φησὶν ἀμήν· ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ· ὡσεὶ ἔλεγε· ναὶ δέσποτα, Χριστέ, τάχυνον ἡμῖν τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν δευτέραν σου παρουσίαν. 258 ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἀγίων· ἀμήν. οἱ γὰρ βέβηλοι ἤδη προαπηλάθησαν τῆς τῶν ἀγίων διαγωγῆς καὶ τῆς εἰσόδου τῆς νοητῆς Ἱερουσαλήμ. τοῖς δὲ γε ἐκκηρύκτοις πῶς ἂν ἐπέλθοι ἡ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάρις; ἢς μετόχους ποιήσῃ ἡμᾶς, Χριστέ, διὰ τὴν ἀγαθότητά σου μόνην· πρέπει γὰρ σοὶ δοξάζεσθαι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἀμήν #556 περὶ ταύτης τῆς θείας ἀποκαλύψεως φασὶ τινες, θρασέως καὶ ἀμαθῶς τὰς γλώσσας κινοῦντες, μὴ παρ' αὐτοῦ τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου καὶ εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου ταύτην συντετάχθαι· ἐξ οὗ δὴ καὶ ὡς ἐν παραβύστῳ τὴν παραδοχὴν ταύτην ἐπακροῶνται. τοῦτο δὲ οἶμαι οὐκ ἐξ ἀμαθίας οὐδ' ἀποκαλύψεως, ἐξ ἀπλότητος δὲ μόνον, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ φιλοζωίας καὶ τῆς πρὸς τὰ γῆϊνα προσπαθείας, τὸ ἀπότομον καὶ ἀναντίρρητον τῶν ἀποφάσεων δεδιότων· τῶν γὰρ θεσπεσίων καὶ ἀγίων πατέρων διαρρηθῆναι ἐπιμαρτυρούντων, τίς ἱκανὸς πρὸς ταῦτα ἀποφθαλεῖν ἢ εἰς νοῦν ὅπως οὖν τοσοῦτον ἀφικέσθαι, ὡς οὐχὶ ταῦτα οὕτως ἔχει; καὶ γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς Κατὰ Εὐνόμιον αὐτοῦ συγγράμμασι τὴν ἀντίρρησην τῶν ἀθεωτάτων αὐτοῦ βλασφημιῶν καὶ ληρημάτων ποιούμενος, περὶ ὧν ὁ θεῖος θεολόγος ἐμνημόνευσεν ἐν τῷ τετάρτῳ αὐτοῦ λόγῳ, ἐν ᾧ τὰς τε ἀπορίας καὶ λύσεις ἐκ τῶν θεοπνεύστων γραφῶν εἰς τὰ ἀντιλεγόμενα περὶ τοῦ υἱοῦ διὰ τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς διαθήκης· οὗ ἡ ἀρχή· εἰ φύσει Θεὸς ὁ υἱός, Θεὸς δὲ φύσει καὶ ὁ πατήρ, οὐκ ἄλλος Θεὸς ὁ υἱός, ἕτερος δὲ ὁ πατήρ, ἀλλ' ὅμοιος. καὶ μεθ' ἕτερα· Μωϋσέως μὲν βοῶντος περὶ τοῦ υἱοῦ ὁ ὧν με ἀπέστειλε, τοῦ δὲ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου· ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ οὐχ ἄπαξ τὸ ἦν, ἀλλὰ τέταρτον, καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ ὁ ὧν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ὧν ἐν τοῖς κόλ 259 ποῖς τοῦ Πατρὸς, καὶ ἐν ἑτέροις· ὁ ὧν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει· ὁ ὧν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ οὐ διέστειλεν, ἀλλ' ἐπομένως τὴν τοῦ Παύλου πάλιν ἐπανελάβετο μαρτυρίαν. εἰ οὖν ἑτέρου τινὸς Ἰωάννου, ὡς ἡ ληρωδία ἔχει τῶν πολλῶν, ἡ ἀποκάλυψις αὕτη συνετέθη, ἐπὶ τῷ τοῦ συγγραψαμένου ὀνόματι ἔγραψεν ἂν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοὺς ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως λόγους; ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐκθέμενος τὰ τοῦ Μωσέως, εἶτα τοῦ ἀποστόλου καὶ θεολόγου, καθὰ καὶ τὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, οὐδενὸς ἑτέρου ἐδειήθη τούτοις ἐπιμαρτυρῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τῶν ἀναντιρρήτων τοῦ μεγάλου καὶ ἀγίου Βασιλείου. ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς θεολόγου ἐπώνυμος, εἰς τὴν τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐπισκόπων παρουσίαν ἀπολογούμενος, ὃν Συντακτῆριον καλέουσι, φανερώς ὄντως ἔγραψεν· μέχρι τίνος κληρονομήσετε τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ μεθ' ἕτερα· πείθομαι γὰρ ἄλλους ἄλλης προστατεῖν ἐκκλησίας, ὡς Ἰωάννης διδάσκει με διὰ τῆς ἀποκαλύψεως. ὁ δὲ Εὐσέβιος ὁ τοῦ Παμφίλου ἐν τῷ τρίτῳ αὐτοῦ λόγῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ὧδέ πως ἔφη τὰ μὲν δὴ κατὰ Ἰουδαίους, ἐν τούτοις ἦν, καὶ μεθ' ἕτερα· ἐν τούτῳ κατέχει λόγος τὸν ἀπόστολον ἅμα καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβοντα, τῆς εἰς τὸν θεῖον λόγον ἕνεκα μαρτυρίας Πάτμον οἰκεῖν καταδικασθῆναι τὴν νῆσον παρὰ Δομετιανοῦ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ. γράφων γέ τοι ὁ Εἰρηναῖος περὶ τῆς ψήφου τῆς κατὰ τὸν ἀντίχριστον προσηγορίας λεγομένης ἐν τῇ Ἰωάννου λεγομένη Ἀποκαλύψει, αὐταῖς συλλαβαῖς ἐν πέμπτῳ τῶν Πρὸς Τὰς Αἰρέσεις ταῦτα περὶ τοῦ Ἰωάννου φησὶν· εἰ δὲ δοκεῖ ἀναφανδὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ κηρύττεσθαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δι' ἐκείνου ἂν ἐρρέθῃ τοῦ

καὶ τὴν ἀποκάλυψιν ἑωρακότος. 260 Ἰστέον ὡς ὁ τῆς παρούσης βίβλου συγγραφεὺς ταύτ[ην] αἰτήσασιν ἐντίμοις προσώποις πρὸς ἔντε[υξιν παρα]σχόμενος, εἶτα τοῦ ἀναδοῦναι τὴν βίβλον ὀκνησά[ντων], αὐτός τινα τῶν σχεδαρίων οὐ φιλοπόνως φυλάξας [ἀλλὰ] παραρρίψας ὡς ἔτυχε, πάλιν αἰτηθεὶς παρ' ἐ[τέρου] τοῖς μὲν σεσωσμένοις τῶν σχεδαρίων εἰς τὴν συ[γρα]φὴν συνεχρήσατο, τῶν ἀπολλυμένων δὲ τὴν διάνοιαν ἐν ὀλίγοις χωρίοις ὡς εἰκὸς ἐν ἑτέραις ἐξέφρασε λέξεσιν. εἰ τοίνυν διαφωνία τις μικρὰ ἐν ταῖς λέξεσι φαίνοιτο, μηδαμῶς ἐμποιήσει δισταγμὸν τοῖς ἐντυγχάνουσι, τῆς διανοίας μενούσης τῆς αὐτῆς καὶ ἐν τῇ βραχύτητι τῶν λέξεων. δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν πάντων ἕνεκα ἁμῆν.